UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01158903 3

VDAVKY
NANYNKY
KULICHOVY
I.

4112

Sebrané spisy Ignáta Herrmanna.

I. **BLEDNOUCÍ OBRÁZKY.** Vzpomínky nejstarší a drobné episody z maloměstské kroniky. Vydání čtvrté. 325 stran. Kč 35·—

II. **OTEC KONDELÍK A ŽENICH VEJVARA.** Drobné příběhy ze života spořádané pražské rodiny. Vydání čtrnácté 1927, 424 stran. „ 35·—

III. **TCHÁN KONDELÍK A ZEŤ VEJVARA.** (Pokračování Otce Kondelíka.) Vydání desáté. 464 stran. „ 40·—

IV. **Z CHUDÉHO KALAMÁŘE.** Drobné náčrty. Vydání šesté. **PRAŽSKÉ FIGURKY.** Rázové obrázky ze života. Vydání šesté. **PAN MELICHAR.** Obrázek z „tiché" pražské domácnosti. Vydání páté. 467 stran. „ 45·—

V. **Z PRAŽSKÝCH ZÁKOUTÍ.** Humorist. a rázovité obrázky ze života. Vydání čtvrté. 224 stran. „ 15·—

VI. **STAŘÍ MLÁDENCI.** Humorné obrázky ze života „přespočetných". Čtvrté vydání. 225 stran. „ 16·—

VII.—VIII. **U SNĚDENÉHO KRÁMU.** Líčení z pražského života. Část I. a II., část III. a IV. Vyd. sedmé. I. Kč 25·—, II. „ 30·—

IX. **BODŘÍ PRAŽANÉ.** Postavičky z pražských zdí a ulic. Vydání čtvrté. 300 stran. „ 28·50

X. **RODINY A RODINKY.** Drobné výjevy z pražského života. Vydání druhé. 264 stran „ 18·—

XI. **DVĚ PRAŽSKÉ IDYLLY.** Vydání čtvrté. 224 stran. „ 21·—

XII. **DOMÁCÍ ŠTĚSTÍ.** Dva stínové obrazy z manželského života. Vydání čtvrté. 212 stran. „ 20·—

XIII. **ŽENITBA PÁNĚ KARAFIÁTOVA** a jiné povídky staromládenecké. Vydání druhé. 272 stran. „ 20·—

XIV. **PÁTÉ PŘES DEVÁTÉ.** Třicet nedělních povídek. Vydání čtvrté. 305 stran. „ 25·50

XV. **ZTŘEŠTĚNÉ HISTORKY.** (Chráněnka. — Pouhé smyšlenky. — Strašidelné. — „Amerikánské".) Čtvrté vydání. 344 stran. „ 28·50

XVI. **KANCELÁŘSKÝ PRACH. — SMÍŠENÉ ZBOŽÍ.** Drobné črty z ovzduší kancelářského a kupeckého. Vydání druhé. 340 str. „ 20·—

XVII. **FOXL-VOŘÍŠEK A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** Vydání čtvrté. 180 stran. „ 16·—

XVIII. **BURLESKY.** Vydání třetí. 228 stran. „ 19·50

XIX. **Z PAMĚTÍ STARÉHO MRZOUTA A JINÉ HISTORKY KRATOCHVILNÉ.** (Povídky o paní Angelině Knedlhansové, bývalé kvartýrské. — Mládenci a ženichové.) Vydání druhé. 294 stran. „ 14·—

XX. **O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH.** Díl I. O literátech, umělcích a hercích. — Dvě vzpomínky zcela intimní. Vydání druhé. 256 stran. „ 24·—

XXI. **PŘÍBĚH DUŠIČKOVÝ.** Rodinná historka z let sedmdesátých. Vydání třetí. 212 stran. „ 21·—

XXII. **Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY,** písaře při výpomocném úřadě. Díl prvý. 263 stran. Čtvrté vydání. „ 21·—

XXIII. **Z NOTÝSKŮV PAVLA ČAMRDY.** Díl druhý. 288 stran. Čtvrté vydání. 23·—

XXIV.—XXV. VDAVKY NANYNKY KULICHOVY A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO. Šesté vydání. Kč 56·—

XXVI. EVIČKA A JINÉ VÝJEVY RODINNÉ. Vyd. druhé „ 18·—

XXVII.—XXVIII. DROBNÍ LIDÉ. I. a II. díl. Vydání čtvrté. Cena obou dílů „ 56·—

XXIX. PŘED PADESÁTI LETY. I. díl. „ 20·—

XXX. PŘED PADESÁTI LETY. II. díl. „ 24·—

XXXI. MUŽ BEZ TŘINÁCTKY a jiné povídky nedělní. „ 18·—

XXXII. PŘED PADESÁTI LETY. III. díl. „ 24·—

XXXIII. O ŽIVÝCH, O MRTVÝCH. Kniha drobných vzpomínek. II. díl. „ 24·—

XXXIV. BLEDNOUCÍ OBRÁZKY, díl II., 300 stran. „ 28·—

XXXV. ŽENITBA BRATŘÍ ADAMŮ. Podivuhodný příběh americkánský a jiné historky. 250 stran. „ 24·—

XXXVI. O TŘECH NEBOŽTÍCÍCH a j. historky nedělní. 296 str. „ 28·—

Samostatně vydáno:

KDYŽ SI NÁŠ DĚDEČEK BABIČKU BRAL. Rozebráno.

JÍRA ZBOJNÍK, knížka pro velké i malé. Brož. Kč 12·—, v pergamenové vazbě. „ 48·—

LIDIČKY A ZVÍŘÁTKA. Ilustroval Prokop Laichter. Nákladem F. Topiče 1926. „ 32·—

TRÉ KAPITOL Z MALOMĚSTSKÉ KRONIKY. Váz. Kč 48·—, na ruč. pap. v pergamenu, s podp. aut. „180·—

MANŽELOVA PŘÍTELKYNĚ. Žert z mladé domácnosti o jednom jednání. (Divadelní bibliotéky Pospíšilovy svazek 183., obsahuje též aktovku Karla Šípka: Starší závazky.)

TOBIÁŠKŮV ŠTĚDRÝ DEN A NĚKOLIK ŽERTOVNÝCH POVÍDEK O ZVÍŘÁTKÁCH. U F. Topiče v Praze. (O sení, knihy mladých čtenářů, svazek 19.) Třetí vydání 1915. „ 6·50

PŘÍBĚH JEDNOHO DNE. Všední pražská historka z doby nedávné. Třetí vyd.

VÁNOČNÍ KOLEDY. Drobné historky vánoční a sylvestrovské. Druhé vydání.

Z POVÍDEK NEDĚLNÍHO KRONIKÁŘE. Deset kratších i delších historek. 230 stran.

ARTUR A LEONTYNA. Pražský příběh z doby nedávné. 264 stran.

FELÍČKŮV ROMÁN. Dva díly. Celkem 462 stran.

K-KE-KU. Podivný přelud zrakový i sluchový a trochu mluvnice pro všeobecnou potřebu.

Překlady do polštiny:

OJCIEC KONDELIK I NARZECZONY WEJWARA. Za pozwoleniem autora z czeskiego przełożył Pawel Laskowski. (Biblioteka dzieł wyborowych. No. 257—259.) Ve Varšavě 1903. Druhé vydání 1924.

TEŚĆ KONDELIK I ZIEĆ WEJWARA. Z czeskiego przetłomaczyła Kazimiera Uhlenfeld. (Biblioteka dzieł wyborowych 736—738.) Ve Varšavě 1912.

ZJEDZONY SKLEP. (U snědeného krámu.) Do polštiny přeložil Adam Lach. „Dzennik dla wszystkich". Ve Varšavě 1905.

Překlady do charvatštiny:

DOMAĆA SREĆA. (Domácí štěstí.) Dvie slike iz brašnoga života. Přeložil Makso Kuntarić. „Národne novine" v Záhřebě, září-listopad 1905.

OSVETA ZALJUBLJENOGA I DRUGE HUMORESKE. V Záhřebě 1917.

Do holandštiny:

VADER KONDELIK EN BRUIDEGOM WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager gezin. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. Amsterdam, H. J. W. Becht 1909.

SCHOONVADER KONDELIK EN SCHOONZOON WEJWARA. Kleine gebeurtenissen uit het leven van een Prager familie. Naar het Boheemsch door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave, Amsterdam, H. J. W. Becht 1911.

MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Geautoriseerde vertalin van Jo Arenberg. V amsterodamském deníku Het Volk v listopadu 1912.

KINDERLOOS. (Bezdětná.) MIJNHEER MELCHIOR. (Pan Melichar.) Naar het Boheemsch van Ignát Herrmann (Schrijver van Vader Kondelik en bruidegom Wejwara enz.), door S. J. Barentz-Schönberg. Geautoriseerde uitgave. 185 stran. Amsterdam, H. J. W. Becht, v listopadu 1914.

DE IDYLLE VAN MIJNHEER POTÁPKA. V deníku Het Volk. Amsterodam 1923.

Do slovinštiny:

OČE KONDELIK IN ŽENIN VEJVARA. Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil Stanko Svetina. „Narodni Dnevnik" v Celju (Štyrsko), 1910.

TAST KONDELIK IN ZET VEJVARA. (Tchán Kondelík a zeť Vejvara.) Poslovenil Stanko Svetina. „Narodni dnevnik" v Celju (Štyrsko), v podzimu 1910.

IVANČKOV SVETI VEČER IN NEKOLIKO VESELIH POVESTIC O ŽIVALCAH. (Tobiáškův štědrý den atd.) Prevel iz češčine dr. Fran Bradač. Lublaň 1923.

KAKO SE JE KULICHOVA NANINKA MOŽILA IN KAJ SE JE OKOLI NJE SPLETLO. (Vdavky Nanynky Kulichovy.) Poslovenil Dr. Bradač. Ig. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Lublani. (V tisku.)

Do franštiny:

MONSIEUR KONDELIK ET SON FUTUR GENDRE. (Otec Kondelík a ženich Vejvara.) Přeložil J. L. Chollet. „Gazette de Prague" 1923.

Do angličtiny:

CHILDLESS. (Bezdětná.) Ve sbírce The world's classics (Selected Czech tales, Oxford university press). Přeložila Marie Buschova, 1925.

Do němčiny:

HERR MELCHIOR. (Pan Melichar.) DER FRATER AUS PODSKAL. (Fráter z Podskalí.) DER TONI LIEFERT. (Tonda odvádí.) Deutsch von Johann Michael. „Prager Zeitung" 1896—7.

VATER KONDELIK UND BRÄUTIGAM WEJWARA. Kleine Episoden aus dem geordneten Haushalte einer Prager Bürgerfamilie. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, Dr. Franz Ledermann, 1907. Dva svazky.

SCHWIEGERVATER KONDELIK UND SCHWIEGERSOHN WEJWARA. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Luise Tlučhoř. Berlin, A. W. Hayn's Erben, 1911.

AUSGEWÄHLTE GESCHICHTEN von Ignát Herrmann. Autorisierte Übersetzung aus dem Böhmischen von Annie Auředníček (Slavische Romanbibliothek, Band X.) Prag, Verlag von J. Otto, 1908.

ZWEI PRAGER IDYLLEN. (Dvě pražské idylly.) Přeložila Klára Hübschová. „Union" v Praze, únor-květen 1910.

HÄUSLICHES GLÜCK. (Domácí štěstí.) Autorisovaný překlad Em. Schicka. „Union" v Praze, 1911. Též samostatně nákladem Ed. Beauforta.

FOXL-SPITZ und andere kurzweilige Geschichten. (Foxl-Vořišek.) Autorisovaný překlad Viktora Nesslera. „Union" v Praze, prosinec 1913 — březen 1914.

SEBRANÉ SPISY

IGNÁTA HERRMANNA

LIBRARY
SEP 8 1912
UNIVERSITY OF TORONTO

DÍL XXIV.

VDAVKY NANYNKY KULICHOVY
A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO

PG
5038
H45
1905
díl 24

I.

V PRAZE
NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

VDAVKY NANYNKY KULICHOVY

A CO SE KOLEM NICH SBĚHLO

ZE ŽIVOTA DROBNÝCH PRAŽANŮ

NAPSAL

IGNÁT HERRMANN

DÍL I.

ŠESTÉ VYDÁNÍ

SE STEREOTYPU

V PRAZE

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC

Právo překladu do všech jazyků, jakéhokoli zdramatisování neb zfilmování a všechna práva vůbec autor si vyhrazuje.

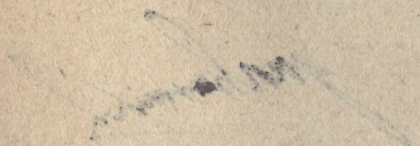

TISKEM ČESKÉ GRAFICKÉ UNIE A. S. V PRAZE 1932

Přemilému příteli a krajanu královéhradeckému
ADOLFU ČERNÉMU a choti jeho paní BOŽENĚ
v upřímné družnosti a oddanosti věnuje I. H.

V říjnu 1918.

1. Nanynku nepozvali.

Byl mlhavý lednový den — ale co pravíme, že mlhavý! Co se toho dne nad Prahou vznášelo, nebyla žádná slušná, řádná mlha, jak je v přírodě zavedena a jak se na ni pamatujeme z časů, kdy se mohlo bez urážky říci, že je mlha, poctivá, bílá — nebo chcete-li — třebas i šedivá mlha. Co se toho dne Prahou rozlézalo a všecky ulice a náměstí zalévalo, byla jakási kaše barvy čokoládové a bylo v ní namícháno všeho, čím pražská dlažba v zimě oplývá, co vyletí z pražských komínů a ze stok vystoupí. Jen po čokoládě v ní nebylo památky.

Nalezlo té mlhy taky na dvůr starého domu kdesi v Kateřinské končině, v němž bydlila paní Angelina Knedlhansová, ba, nacpalo se jí tam bezmála víc, než se vešlo. Svítili ve všech bytech skoro do samého poledne a div že nerozsvěcovali hned zase po obědě. A to v patrech. Můžeme si tedy pomysliti, jak bylo v přízemku. Ale nejhůře snad bylo v koutě dvora na pravo z průjezdu, v příbytku, nad jehož polozaskleněnými dveřmi vi-

sela na křivo stará, oprchalá tabulka s nápisem sotva čitelným: Domovník.

Tam bydleli Kulichovi, domovníkovi.

Bylo po polednách, otec Kulich odpočíval na pohovce v pokojíku a dohánĕl spánek, který mu byl za noci ukrádán opozdilými nájemníky. Byl to sice dům pořádný, ve kterém nebylo mnoho hýřilů a nočních ptáků, ani končina k tomu příliš nesváděla. Přece však byli dni a lépe řkouc noci, kdy nejeden obyvatel a podnájemník se pozdržel „přes desátou", a pak třeba do třetí a čtvrté ranní neminulo hodiny, aby kdosi otce Kulicha nezburcoval a z teplé postele nevyhnal. Musili bychom sami býti domovníky a třeba jenom na týden, abychom spravedlivě uznali, jaká je to hořká povinnost. Vyzvoní tě kdosi z teplého lůžka, vypudí na sychravý noční vzduch, ve studivý sníh, v pichlavý déšť, a sotva jsi vpustil do domu jednoho tuláka a vyprovodil jej až ke schodům, sotva jsi se poznovu zachrul do vychládajících peřin a zadřímneš — břink, břink! — zvoneček nade dveřmi poznovu zaječí a zas musíš z doupěte svého, abys odemkl jinému. A tak se ti děje třeba desetkrát za noc.

Byl masopust, a tu lidem jinak sebe pořádnějším zachtělo se časem užíti světa a jeho radovánek. Právě dnes otec Kulich přečkal takové šturmování, jak tomu říkal. Máme-li pak říci pravdu, milejší mu bylo vstávati a odmykati po půlnoci, poněvadž tu platil každý po šestáku.

Snad nerad, ale po šestáku. Kdo však se vracel před půlnocí, odbýval ho bídnými pěti nováky. Jakoby nebyla stejná psota, musí-li člověk z vyhřátých peřin před dvanáctou či po dvanácté.

V kuchyňce blízko plotny něco šplouchalo. Ale bylo třeba dobrých zraků a hezké chvíle rozdívání, abys poznal, že se tam nad škopkem hrbí paní Kulichová a myje nádobí od oběda. Plácala do škopku hadrem skoro jen po paměti a chvílemi sama nevěděla, co právě popadla.

V druhém koutě, za policí, sedělo taky cosi živého a chvilkami povzdychávalo — nebo dokonce vzlykalo? Nebylo na to vidět. A chvilkami se paní Kulichová do toho kouta obracela a nevrle domlouvala:

„Povídám ti, Nany, nebreč! — A chceš-li brečet, tedy pojď a nabreč mi tadyhle do škopku — voda mně vychládá a všecko se mi na prsty lepí. — Sotvaže vidím, mám-li ruce ještě ve škopku nebo v čem — — Nebreč, Nany, povídám ti! — Je to k vzteku, že tě Knedlhansovic nepozvali, ale myslíš, že jen tebe to žere? — Věř mi, holka, že je máma ve svém dítěti ještě víc uražena než ty sama. Ale já ti vždycky říkala, Nany: nelez mi tam pořád, nechoď tam! — Nechtělas poslechnout, teď to máš. Víš, konečně každý omrzí. — Ať jim Pánbůh ten domácí bál požehná — mlč, uděláme si ho jednou taky. A nebreč, ať neprobudíš tatíka! Víš, jak

vyvádí, když mu taky odpolední spaní někdo přetrhne.“

Plačící Nanynku nebylo vidět, jak jsme již řekli, ale dokonce už ji nebylo slyšet. Svojí výstrahou paní Kulichová nesmírně přepínala. Otec Kulich spal velmi důkladně.

„Nebreč, hloupá,“ pokračovala matka. „A pamatuj si, že chudého člověka si jen tenkráte všimnou, když ho mohou potřebovat. — Ano, na výlety v letě jsi jim bývala dobrá, to si milostpaní pokaždé vzpomněla (paní Kulichová teď pitvořivě napodobila): Nedovolili by Andulku s námi, paní Kulichová? Je tak hezky, a bude nám veseleji... Ale proč tě zvali na výlety? Abys jim tahala košík s menáží a prázdný abys ho nosila domů. — Nechtěla jsem nic říkat, myslila jsem si: užij, holka, dokud jsi mladá! A myslila jsem si: no, připleteš se takhle do lepších rodin, jsou nové známosti, to člověku nikdy neškodí. Ale abych řekla upřímně: dvakrát ráda jsem to nikdy neviděla. Přece jsi byla všady jenom jak ocásek, přílepek. A když se po tobě asi někdo ptal, řekla milostpaní svatosvatě pokaždé: To je našich domovníků!“

Panička švihla teď hadrem, jímž hrnečky ve škopku vytírala, až jí do tváře vystřiklo.

„To víš! To se neřekne: s l e č n a Kulichova. Ačkoli vlastně pro celý ostatní svět j s i slečna Kulichova. Nebo už vedle v domě nikdo nemá práva říkat: to je domovníkovic. Tam zas mají

svoje domovníky, a ty jsi pro všechny ostatní domy v Praze jako každá jiná. — Proto ti povídám, nebreč, Nany. — Milá holka, člověk se shledá se vším na světě, ale s ničím tak bezpečně, jako s nevděkem, pamatuj si. — To se ví, ať bylo co bylo, vždycky jsme jim byli dobří. ‚Jsou tak dobrá, paní Kulichová, nemohli by mi na chvilku nahoře pomoct?' — ‚Jsou tak dobrá, nemoh' by nám jejich pán tuhle bednu rozštípat?' — ‚Nemohli by nám tohle, ono — —?' — A to přes tu chvíli, málem aby tady byl člověk jen pro ně. Půdu vymetat, u vozu s uhlím stát, při prádle pomáhat — ano, na to jsme jich užili! — Ale na domácí ples ne, to si na tebe nevzpomenou, tu o tobě nevědí. To jsi sprostá, víš, to jsi domovníkovic."

Jako by posledním slovem oleje do ohně byla přilila — z kouta ozvalo se teď zavzlyknutí silné a nepochybné. Chtíc uchlácholiti lítost Nanynčinu a zažehnati ji, matka Kulichová jen ji podnítila. Místo utišení doopravdy ji rozplakala. Snad právě opětným připomenutím, že jest Nanynka jenom domovníkovic. Tím panička chybovala. Čí že jest, věděla Nanynka dávno, od chvíle, kdy rozumu nabírala. Byla to věc nezměnitelná. Nanynku snad nikdy to nehnětlo. Do nedávna jistě ne. Ale zdali snad včera nebo předevčírem nepřišla chvíle, kdy si přála, aby byla někým jiným než pouhou dcerkou domovníkovic? Z příčiny, které by nikomu na světě nebyla zjevila?

Něco takového matce Kulichové ani ve snách nepřipadlo.

Zdali vůbec matka tak dojista věděla, proč se její dcera dnes roztesknila? Zdali proto, že ji paní Knedlhansová nepozvala? Vždyť Nanynka nic neřekla. Ale ježto mlčela, utvrzovala tak jen matku, že jiné příčiny není.

A tak tedy rozuměla matka jejímu rozpoložení. A jako by teď byla pocítila, kterak rozrývá nitro dceřino, pokračovala mírněji a chlácholivěji:

„Neplač, Nanynko, sic mě taky rozbrečíš. — Víš, neříkala jsem nic po celý ten čas, přála jsem ti to, myslila' jsem si, že si tak naděláš známostí ve vyšších kruzích, víš? — Vždyť ty taky nikde neděláš ostudu. Jsi k světu — já vím, holka, jak po tobě Rambousek očkem hází, a dej ti Pánbůh, abych se v něm neomýlila. Vždyť my staří tuhle otročinu děláme jen pro tebe, Nanynko! To zpřetrhané spaní tatínkovo, holka, a to moje smejčení po celém domě — že vypadám pořád jako ranec hadrů — to je pro tebe! Ty šestáčky, co jich krom drahého živobytí zbude, jsou pro tebe, Nanynko. Tam ta knížka z městské pražské (spořitelny), co je v prádelníku pod cejchami, ta je tvá, to ty dobře víš. — A vždyť já tě šatím, abys taky k něčemu vypadala, a nikdo, povídám nikdo se za tebe nemusí stydět! Tančit umíš, hubu umíš otevřít, smíš mezi lidi — báli se snad, že bys jim tam udělala blamáž? — Tak už nebreč, dítě, půjdeš se mnou do věnečku, kde si všechno

zaplatíme, nikoho se o nic neprosíme, vytančíš se jako blázen, porci zmrzliny ti dám, do rána tam zůstaneme! — Ale nebreč! Když nepozvali, nepozvali. U domácích taky mají bály — taky tě nezvou. U radů taky mají bály — a taky tě nezvou. Jsme chudí, holka. Říká se: chudoba cti netratí — ale hrom do ní má uhodit! — Jen až vyhrajeme, dítě, pak uvidíš. — A myslíš si, že mě to nežere? Ale můžu já tě tam odnést v zástěře jako kůtě a pustit tě do pokoje? — Ostatně co jsem to řekla? Bál? Jaký pak bál, holka! Pozvali si tam několik známých na večer, a víš dobře, proč. No, pro pana Saloupka, aby se na to konečně rozběhl, aby se přece nějak do Albínky zakousl. Trvá ono to paní Knedlhansové trochu dlouho, už by ji taky ráda odbyla. Z dlouhých známostí nekouká žádná dobrota, zvláště když bydlí ženich pod střechou a tak do všeho vidí. — Jaký pak bál, povídám? Nemáš čeho litovat. Kde by taky nabrali na bály! Panička je vdova, tu svou pensi pobere jednou rukou, Albínka za celý rok mnoho práce nepotrhá, a ty vdané dcery jí do kuchyně nenanosí. Zdá ono se mi, že ani s milostpaní matkou tuze nevaří. Kdy pak se zde ukážou! — A tak abych ti pravdu řekla, jsem nakonec ráda, že tě nepozvali. Víš, nebude zač sekat komplimenty na všechny strany. Neužiješ, nepoděkuješ. Možná, že bych tě ani nebyla dovolila, abys tam nebyla jako pouhý oušlapek. — Kriste pane, to zas byla nahoře

rána! Zas tam někomu pazoury upadly, že nemoh' dveře držet. Všechno rozbijou, otřískají, a pak pokaždé jenom na pana domácího: vašnosti, tuhle — vašnosti, tamhle — samými správkami aby se ze všeho rozdal. Ještě štěstí, že je pán opatrný, že nedá nic dělat. Když rozbijou, ať si dají spravit. — Pro Krista Ježíše, to někdo spad' se schodů? Jako by kanony válel — —"

Mlhou ve dvoře řítilo se cosi, kmitlo se kolem oken, zaťukalo na dveře kuchyňky.

„Koho zas čert nese!" broukla matka Kulichová, ale již spěchala, aby nohou odkopla vlhký hadr, jímž byly dveře u podlahy obloženy, aby štěrbinou pod nimi netáhlo, a otvírala.

„I vida, vida — to je Baruška od milostpaní Knedlhansové. Co pak nám nesete?"

Do pootevřených dveří vecpala se půlí těla nadělaná dívka a vyřizovala:

„Dává prosit milostpaní, aby tam přišla slečna Andulka, na nějakou poradu stran šatů — slečna prý tomu rozumí."

„Můj božíčku, aby nerozuměla," hovořila paní Kulichová, „vždyť nic jiného nedělá nežli šaty šije. — Že dává pěkně rukulíbat a hned že přijde — —"

Baruška zmizela ve dvoře, kašovitou mlhou pohlcená, a paní Kulichová obrátila se do kouta:

„Tak vidíš — možná, že ti teďka řeknou. Honem, otři si vlhkým ručníkem oči, abys ne-

vypadala jako svatá Jenovéfa — já ti zatím vyndám ty růžové šaty — nic jináč, dítě, nežli že tě teďka pozvou. Jinak by tě nevolali. Běž, běž, Nanynko — —“

V kuchyňce se skoro na okamžik rozsvětlilo, jak náhle zazářila tvář paní Kulichové, a mateřské její srdce radostí prudčeji zabušilo.

2. Nanynka byla na bále.

Nad Prahou probouzel se den zcela podobný zasmušilému včerejšku. Ve hlubokém dvoře starobylého domu, který byl svěřen dozoru manželů Kulichových, ležela skoro ještě čirá noc. Obyvatelům, kteří měli okna do dvora, rozednívalo se v zimě aspoň o hodinu později, a další hodinu pak ještě trvalo, než o paprscích slunečních zvěděli také Kulichovi v přízemním svém brlohu. Toho dne však nebylo ani památky po nějakých slunečních paprscích. V přírodě vypadalo to, jako by slunce bylo nadobro umřelo, a vzcházející jitro nedělní tvářilo se ve svém rubáši mlhovém, jako by šlo nebožtíku dobrému slunéčku na pohřeb.

Jedna z postelí v pokoji zapraskala, zastenala ve všech drážkách a čepech, kdosi vstával. To byla matka Kulichová. Neprobudilo jí denní světlo — nebylo ho tu ještě — ale starý zvyk. Hádala neomylně, že jest aspoň sedm hodin, a možno, že více. Bylať slyšela odbíjeti pátou ranní, usnula zas a slyšela pak vyzváněti na ranní mši o šesté

s věže nedalekého kostela. I potom ještě usnula, ale již spánkem lehčím, do něhož zdaleka zaléhal šumot probouzejícího se okolí. Teď procitla nadobro a vstávala, aby zchystala snídani.

Z kuchyně ozývalo se mocné chrápání otce Kulicha, kterýž někdy ve čtyry hodiny byl zburcován, aby odemkl bálečníkům od Knedlhansů. Po tomto posledním vyrušení tedy ulehl vzývaje všechny nebešťany, aby již měl svatý pokoj, a usnul spánkem tvrdým, těžkým, hlasitým a nepřekonatelným. A teď spal „jako krokodyl", jak o něm říkala matka Kulichová.

Obleknuvši a navázavši na sebe, co bylo na židli — a trvalo to hodnou chvíli — vyšourala se matka Kulichová v bačkorách do kuchyně, pro nádobí na snídaní, a vrátila se brzy. Ztichounka otvírala, ztichounka za sebou dovírala. Ne proto, aby nevyrušila tatíka, neboť po takové neklidné noci nevybouřila by ho ani střelba na velkou vodu v Podskalí; ale aby nevzbudila Nanynku, která spala na druhé posteli v pokojíku.

Podařilo se jí. Nanynka chrupala dále. Neprobudilo jí ani, když matka zatápěla pod plotnou, podpalujíc hraničku dříví, narovnanou již z večera, a neprobudilo jí, když Kuliška dřepla na nízkou podnožku blíže kamen a mlela kávu. Vše to byly zvuky, které se ozývaly denně a kterým Nanynka tak byla uvyklá, že vždy spala klidně dále, dokud k ní matka nepřistoupila, ne-

zatřásla jí a nezvolala: „Nany, je čas, vstávej!“ — Ale dnes ať spí.

Panička mlela a broukala si:

„Spi, holka, spi! Přišla jsi ve čtyry hodiny, máš toho zapotřebí. — No, dnes můžeš spát. Je neděle, šití není. — Je ti přáno, holka, však ty dobře víš, že to máma všecko za tebe udělá. — Oplácíme to jedna druhé, holka, já taky ještě bývala v limbu a chruněla jsem jako krokodyl, když má nebožka matka dávno byla vzhůru a budila mě teprv s hrncem kávy v ruce. Kde to všechno je, můj ty Panebože! — Spi, holka! Myslíš si teď, že se to samo sebou rozumí, spaní, a že člověk spí vždycky, kdy se mu zachce. — Milá holka, važ si toho! A kéž by na tebe nikdy nepřišlo, abys nespala. Ale s věkem, holka milá, přijde taky nespaní, a pak teprv zvíš, jak dlouhá je noc a co všecko se zdá člověku s otevřenýma očima. — Spi, holka. Myslím, že ses tam hodně vytančila, Pánbůh ti to požehnej. Však máš asi nohy zkoprnělé. Jaká pomoc. Něco za něco. — Přece je to hezké od paní Knedlhansové, že tě pozvala. Já vím, dělala ona to hlavně proto, abys jí Albínku oblékla, všechno na ní ušpendlila, — ví ona, že se v tom vyznáš — abys ji načechrala, frizuru po každém tanci do pořádku jí uvedla, ale to je jedno. Bylas na bále a nebudeš mi chodit pořád jako barnabitka, že nic neužiješ. Dneska jsi masopustu užila. Do čtyr hodin, pro pána krále! Ráda bych věděla, co všechno jste

tam dělali. Já bych toho měla do půlnoci právě tak dost. Ano, ano, milá holka, dnes bys tomu ještě nevěřila, ale jednou taky se podivíš, jak člověka všechno přejde a jak potom spěchá jenom do peřin. Pak je postel nejlepší přítel, holka milá, i největší flamendr na světě jde do sebe a odprošuje ji, že ji v mládí tak zanedbával a prolumpačil noci po hospodách, místo co se měl svědomitě vyspat. Na každého dojde, milá holka. — Zatracené uhlí taky jedno, prská to tu v plotně jak zmoklé rachejtle a jen čmoudí, myslím, že ten holomek za rohem taky dá do putny víc vody než uhlí, a dovažuje kamením! Chudý člověk je všady okrádán. Kdo si může najednou koupit fůru, aspoň mu ve sklepě vyschne. Vezmu-li na to pohrabáč, všechno to rozmlátím."

Panička teď zapomněla na spící dceru, otevřela prudce dvířka plotny, prudce v ní pohrabáčem zašťárala, znepokojené uhlí se rozpraskalo, oheň průvanem zahučel.

„Dobrýtro, maminko..." ozvalo se z postele v koutě.

„I Bože, holka, ty jsi vzhůru?" ulekla se panička. „Proč pak nespíš? Já tady sedím jako myš ve špižírně, abych tě neprobudila — a to jenom to zatracené uhlí, trochu jsem do něho rejpla — zas budeme brát od toho protějšího, Nanynko, ten za rohem to nějak falšuje. Ani bych u protějšího nebyla přestala, kdyby nebyl míval vždycky takovou hubu a kdyby nebyl prodával

dříví na podpal jak v apatyce. — A to už nebudeš spát? — Vstávat budeš? No, s Pánembohem, jak chceš. — Pro Boha tě prosím, co pak jsi to přinesla v tom papíře tuhle? — Hlele, koblihy — čtyry koblihy, to je hezké od paní Knedlhansové, že si vzpomněla. To se táta podiví, až dostane k snídani koblihu místo bandura! A prosím tě, povídej, jak to tam bylo? Pořád jsem na tebe vzpomínala — ani snad nevíš, že jsem tě taky zahlídla pootevřenými dveřmi, právě jste tančili kadrylu. — Ano, Nanynko, musela jsem pomoci Barušce, třikrát jsem s ní byla pro pivo, povídala mi, že už se vypilo dvanáct mázů, a to šla pak ještě dvakrát — panečku, přijde takový bál na hezké peníze. — Vodu na čaj tam vařili v ucháči na prádlo, jen co při tom se propálí, pro všechny svaté! A mísa housek se sardelovým máslem tam byla — povídám ti, půl lokte zvejši. — I hlele, těch jsi taky přinesla balíček? Vždyť jsem si myslila, kam by se to všechno podělo! K večeři špekové knedlíky s uzeným a se zelím, mísa sejra, koblihy, housky se sardelovým máslem — kde byste to byli všechno pojedli? — Všecky ty slečinky byly utaženy jako vosy, sotva v tom dýchají — kterak pak tolik jíst? — No ano, tanečníci, to vím. — Tanečníci na domácím bále jsou jako kobylky, co není ze dřeva, ze skla a z porculánu, všechno snědí. Platit se to nemusí, čárky na tácek se nedělají — milá holka, tohle všechno znám. Když jsem bejvala u pana

rady Klaprštajna, tam taky mívali domácí bály. Vždycky po prvním, dokud měla paní radová peníze. Bál byl, holka, ale neptej se, jak bylo potom do posledního. A to ještě paní radová brala na knížku! Ale arci, bál být musil, u Klaprštajnů bylo pět dcer. — Ale co je pravda, aspoň dali ti pánové od Knedlhansů slušně za otevření. Někteří dokonce po dvou šestácích, povídal tatínek. Jen jeden prý se tak protlačil za ostatními — povídal tatínek — div prý futro nevzal s sebou a patník neurazil, povídal tatínek — jen ten nezaplatil. No, chudák, asi neměl. To byl takový čtrnáctý, aby se v rodině nestalo žádné neštěstí. Na ty by měla být u města fundace. — Jenom tedy, když všechno dobře dopadlo. A teď vidíš, Nanynko, jak jsem včera měla pravdu, když jsem ti říkala, abys nebrečela. Já dobře věděla, že tě přece pozvou — prosím tě, nediv se, že trochu zapomněli, to aby taky měl člověk hlavu jako Prašnou bránu. Važ si toho, Nanynko, a buď k nim uctivá, aby si zas na tebe vzpomněli, až tam něco bude. — Jen bych dnes nechtěla být v jejich kůži, Nanynko, až zas budou ze zadního pokoje přenášet nábytek. Víš, před bálem se dělá všechno vesele, to se almary a kredence strkají jako hračky, ale po bále, holka, po tom nevyspání je to náramná republika! Já vím, jak bejvalo u Klaprštajnů. Před bálem celá rodina zpívala — po bále kleli všichni jak policajti. Pan rada z toho všeho bejval nemocen,

milostpaní mu dávala na spánky obklady z kyselých okurek. Však já vím, jak to dopadne. Přijdou si pro tatínka, aby šel pomoct. No ať, dítě, jen když jsi užila. — Pro Krista pána, mlíko na plotně mi utíká — — — Honem, kde pak je ten hadr!“

Panička mrštila sardelovými houskami a letěla ku plotně. Pokojíkem se šířil pronikavý zápach připáleného mléka.

3. Nanynka skrývá tajemství...

Uběhlo čtrnáct dní od oné domácí zábavy u Knedlhansů. Bylo v sobotu večer, po šesté hodině. Umlklo všady drhnutí schodů v patrech, svištění košťat po chodbách a síních, vytřepávání utěráků s pavlačí, bouchání do koberců na dvoře, šplouchání a bublání vody, vylévané na mřížku stokovou — sobotní úklid byl již dokonán, aspoň pokud se jevil na venek, mimo soukromé svatyně bytové. Ale že týdenní pořádnost a čistota je dokončena i ve mnohém soukromí domácím, tomu nasvědčovala i řada škopků všelikých tvarů a rozměrů, opřených a poklopených porůznu na pavlačích, aby vyschly. V domech, kde je mnoho nájemníků a taky dostatek pavlačí, objevují se takovéto škopky za sobotních večerů s touž pravidelností jako hvězdy na nebi. A často spíše hvězdy nás zklamou.

Zato nastal jiný ruch po celém domě, ruch sobotního večera, sháňky na neděli. Skoro již všechna okna byla osvětlena, na všech stranách a ve všech výškách práskáno dveřmi, sousedky

a služky i vytáhlé žabky lítaly ke kupci, k hokynáři, snášely chléb i vodu, večeře i pivo. Všechny chvátaly, jako by hořelo, všechny směřovaly do průjezdu a hrnuly se ze vrat. Bylo podivuhodné a skoro nepochopitelné, co je v tom domě ženských, mladých i starých, hezkých i nehezkých, čistě upravených i zas jen tak na půl smyčky ovázaných a ve šmatlavých křámech, div že to s nich všechno nespadlo.

Ale ne všechny vytrvaly ve svém chvatu i potom, když ze vrat vyrazily. Nejedna z nich — a byly to zejména ony úpravnější, vzhlednější — popošla v pravo či v levo, a tu náhle kroky zvolnila, na všechny strany pátravě se rozhlížejíc. A nerozhlížely se nadarmo. Tu s levé, s pravé strany ze tmy se vynořila postava mužská — v žádném případě stará, někdy dokonce v uniformě a ve zbroji — přitasila se dvorně k dívce služebné, a potom teprv byl nastoupen další pochod v páru. Tyto dívky vracely se pak s nákupy mnohem později než ony, které neměly průvodců, a mnohá z nich uslyšela od velitelky, že by vlastně měla choditi pro smrt a ne pro mléko či pro pivo.

Taky v příbytku domovnickém rozbřeskla již před hodinou kuchyňská petrolejka. To se matka Kulichová vrátila ze sobotního nákupu, nastrkala něco do almárky v kuchyni, něco vynesla na chládek do dřevníku, poklidila trochu a jala se škrabati zemáky k večeři.

Otec a správce domu — jak raději slýchal,

než prosté domovník — byl se odebral pod večer do blízkého výčepu, aby buď s druhy v povolání neb s jinými přáteli při tajném poháru projednal politické záležitosti posledních dnův. Matka Kulichová byla ráda, když jí nepřekážel.

Švarcvaldky nad pecinkou zahrkaly, jako by se probouzely z mrákot, ještě jednou, jako by jim lupalo v celém dřevěném kříži, odmlčely se na okamžik, a pak namáhavě, v řezavém chrapotu odvrčely sedmou.

Panička vzhlédla k nim, jestli ji sluch neklame, a zcela bezděčně se podívala ke dveřím. Nanynka měla býti dávno doma, aspoň před půl hodinou, poněvadž v sobotu trvalo šití u její zaměstnavatelky toliko do šesti. Dveře však se neotvíraly.

Panička zavrtěla hlavou, ještě jednou se podívala na hodiny a vzpomněla, že je čas, aby zatopila. Dřepla tedy na bobek a šťárala v plotně, vyhrabujíc vychladlý popel od oběda — ale vlastně snad od svačiny, při níž si byla zhřívala vodu na mytí.

Teď se na dvoře ozvaly drobné kroky, dveře tiše, jako bojácně se otevřely, a vstoupila Nanynka.

Paní Kulichová ani se neobrátila, dobře vědouc, kdo přichází, ale ozvala se nevrle:

„No, holka, kdepak tě zas všichni čerchmanti, tento — — Sedum pryč, co pak to zase — — —“

Dobře, že se neohlédla. Byla by viděla, jak je Nanynka spěchem všecka zardělá, udýchaná, a jak po uvítání matčině zčervenala ještě víc.

„Dodělávali jsme, maminko," omlouvala svoje omeškání tichým, nejistým hlasem. „Svatební šaty — musilo to ještě dnes na poštu — —"

„Dodělávali!" broukla matka. „No, dobře, Nany, jen abys mě neobelhávala. Víš, nerada k té tvé paní chodím, vyptávat se na tebe — vypadá to tak podivně, ale zas budu jednou muset. Aby byl v domě pořádek. Nemám ráda zbytečné courání. Plahočím se tu celý den jako kůň, všady práce plno, aspoň trochu poklidit kdybys mi pomohla. To víš, na hrubou práci tě nevolám."

To byla svatá pravda. Měla-li Nanynka mít ruce vláčné a prsty hladké k šití, nesměla ani mejt, ani uhlí nosit. Každá záděra, každá drsnost kůže by jí byla v šití překážela. Jemné látky se pak na prsty jen lepí, hedvábí přímo naříká.

Nanynka mlčela. Zdálo se jí tak nejlépe. Chvatně odkládala kloubouček a soukenný kabátec, s čímž se uchýlila do kouta kuchyňky. Odstrojivši se sáhla do kapsy, vyňala tobolku, přebírala se v ní chvilku, a potom, kladouc na stůl uprostřed kuchyně cosi, řekla ostýchavě:

„Tu jsou peníze, maminko."

Byl to její týdenní výdělek, jejž pravidelně odevzdávala matce. Tak to bylo zavedeno hned od počátku, aby měla co nejvíc ušetřeno, až

přijde chvíle, kdy se vhodný mladý muž rodičů zeptá: Co pak Nanynka dostane?

Paní Kulichová byla zatím zatopila a podřepěla ještě chvíli u dvířek, aby se oheň dobře rozhořel. Teď namáhavě vstala — taky už jí chudákovi kříž dřevěněl — vzala s pecinky lampičku, postavila ji na stůl a počítala peníze.

„Co pak to, Nanynko?“ zdvihla pojednou hlavu. „Tři zlaté pětadvacet krejcarů! Kde pak je půlčtvrté zlatky?“

Nedostala hned odpověď. Jako by na tuto otázku byla čekala a chtěla získati času, Nanynka si utírala nos kapesníkem. Zdálo se, že předstírá rýmu. Konečně však přece musila promluviti, i řekla velmi tiše:

„Kupovala jsem si něco, maminko, musila jsem si dát na sukni pertle, byly prodřeny — tolik bláta pořád...“

„To mně máš dříve říct, Nany,“ broukla matka. „Možná, že bych tu něco takového shledala. — Víš, neutrácej mi zbůhdarma. Máš čtyry zlatky týdně — a padesát krejcarů si z nich smíš utratit, to víš. Ale tohle je už podruhé pětasedmdesát. — Padesát jsem ti povolila, a to ti snad může stačit. Co pak potřebuješ? Doma všecko máš, tedy jenom na nějakou tu housku dopoledne a nějakou odpoledne. Kafe vám paní dává. — A z domu si taky ledacos odneseš. Včera ráno jsem ti dala na dopoledne karbanátek, na dnešek ti tatínek nechal kousek bůčku od večeře,

— Oba hledíme, abys neměla hlad. — Ale já vím, vy tam tak mezi sebou partykujete, rozdáváte si. — Neříkám, abys byla neužilá, abys všechno sama schramstla, to není hezké. Zas taky někdy dostaneš od jiné. Ale zdá se mi, že ta Betyna Havránková na ostatních nejvíc vyloudí. To je taková mlsná koza. — Tak jen ti říkám, aby ses nerozdala, Nany. Pamatuj především na sebe. Mladý žaludek tráví, to já vím, a nestačí-li ti jedna houska, kup si dvě. Dvě ráno, dvě odpoledne. — Nechci, abys vychudla a zhubla. Mladá holka má být k světu, má na sobě mít kousek masa. To se pak na ni ledakdo podívá, a takovou rohatinu vyzáblou jen polituje. — Doma ti dávám do syta, chvála Pánubohu, a tam konečně nesedíš věčnost. Ale dvě housky dopoledne a dvě odpoledne stačí, to zas taky vím. A na to je padesát krejcarů dost. — Ale tohle je pětasedumdesát, když neseš tři zlatky a pětadvacet, a tak se mi zdá, že mi nějak marně utrácíš. — A to jsou dva týdny za sebou, Nany, a to je mi podezřelé, víš?"

Matka se odmlčela, jako by očekávala vysvětlení záhady, kam se chybějících pětadvacet krejcarů již po druhé podělo. Nanynka však mlčela.

„Vidíš, a na to mi nemůžeš odpovědít, Nany!" pokračovala matka. „A to je to, co mě nejvíc mrzí. Teď nejde o těch pětadvacet krejcarů, Nany, ale o to, že máš mít k matce důvěru, se vším se svěřit. Je-li to věc dobrá, hlavu ti ne-

strhnu, je-li v tom něco nemoudrého, řekla bych ti: Nany, dej si pozor! — A já ti povídám, Nany: dej si pozor! — Je mi tak ledacos nápadné v poslední době, Nany. Chodíš někdy, jako bys hlavu hledala. Co v tom vězí, Nany? — Nany, chraň mě Pánbůh, abych do tebe hádala na něco špatného, radš bych tě utopila — ale Nany, povídám ti, pojď na světlo, pod lampu, a podívej se mi do očí. — Víš, co si myslím, Nany? Že v tom je člověk, Nany, nějaký člověk! — Dej si pozor, holka! Běhat za tebou nemůžu, Ježíš Marjá, nemůžu tady nechat celý dům a chodit ti v patách jako policajt. Ale ty sama mně máš říct: maminko, tak a tak. Kdo ti má poradit než já? Kdo z nás má větší rozum než já? To snad uznáš. — Víš, Nany, myslila jsem si, že by ten Rambousek nebyl zlý člověk — kolikrát jen jsem se k tomu nahodila, jak za tebou mrskl okem, a já si v duchu myslila: no tak neházej pořád očima, hoď konečně frakem — ale ty, mně se zdá, jako bys to neviděla, anebo ti není po chuti. — Nany, máš-li ty dvě oči, má matka čtyry! Ani nevíš, co všechno matka vidí a krom toho co uhodne. — Neříkala jsem nic, Nany, když jsi minule přišla a měla na paletku přišpendlenou kytičku fialek — jen ses pak obrátila, a fialky byly pryč — zapomněla jsi je schovat, než jsi vešla. Ale dnes ti to tedy povídám a ptám se: kdes to vzala? V únoru fialky, holka, to je luxus pro domácího, ale ne pro domovníka. Nejmíň za dva šestáky

taková kytička. — Nany, tys ji nekoupila, tak hloupá nejseš. Tys ji dostala! — Od koho, Nany? — Ty mlčíš, a já ti to tedy povím: ty byly od toho člověka! A taky ti povím, od kterého si myslím. Dvakrát se tu v ulici nachomýtl, tatík mi ho po druhé ukázal, a víš, kdo to byl? To byl ten čtrnáctý od Knedlhansů, ten, co se promáčkl bez šestáku, když tatínek šel posledně otvírat. Víš, co ten člověk přede mnou udělal? Smekl přede mnou! Nany, proč smekal, když mě vlastně nezná, když já neznám jeho a když nedal tatínkovi šesták? Proto smekl, že jsem tvoje matka. Smekl, protože neměl dobré svědomí stran tebe. Kdyby nic nezamýšlel, ani by si nás nevšiml. A v tu chvíli jsem věděla všechno a po těch fialkách jsem uhodla ostatní. U Knedlhansů on se do tebe zakoukal, Nany, ty se s ním scházíš, Nany, začínáš se parádit a proto nosíš o pětadvacet krejcarů míň domů! — A on ti dává fialky. — Nany, já mu nevyčítám, že neplatí, když jde ve čtyry hodiny ráno z domácího bálu, ale pak taky nemá kupovat fialky, protože je to vyhazování, ale hlavně mám já o tom všem vědět. Vidíš, že to beztoho prokouknu. Tyhle spády já dobře znám, Nany, toho jsem zkušená — totiž, viděla jsem to u jiných. — A jaké tajnosti, Nany? Je-li člověk pořádný, měl by přijít a říct: mám Nanynku rád. Pak bych se na něj vyptala, a myslí-li s tebou vážně a může-li ženu uživit, řekla bych: račte dále. A jest-

liže dobře nesmejšlí, řekla bych: jen o dům dál, vašnosti. — A vícekrát by mi nesměl na oči.“ —

Panička se odmlčela, ježto z kouta, kde Nanynka stála ve stínu, ozvalo se teď cosi, jako by skutečně byla dostala prudkou rýmu.

Paní Kulichová učinila kvapně tři kroky, chopila se ramene dceřina a otočila dívku ke světlu. Nanynka měla zaplavené oči.

„Proč pak pláčeš, Nanynko?“ řekla panička. „Řekla jsem něco zlého? Vyháním já už někoho? Nemá mě bolet, že ke mně nemáš důvěru?“

V tom okamžiku ozvaly se z průjezdu do dvora těžké kroky. Panička nastavila pravé ucho a zvolala:

„Ticho! — Tatík jde. — Utři si oči! — Nebreč, Nany! — Zejtra mi to dopovíš...“

O houni, rozestřenou přede dveřmi bytu Kulichových, otíraly se těžké boty a ozvalo se zakašlání. Otec Kulich opravdu se vracel ze svého výčepu.

Nanynka zhluboka si oddechla. Maminka je se svým „čtrnáctým“ od Knedlhansů na nepravé stopě. Na tom dcerušce docela nic nezáleželo. Maminka neví nic. Tím líp!

4. Podvečerní návštěva.

Do širokého, nízkého klenutého průjezdu známého nám již domu vstoupila naditá ženská postava. Bylo hodně sychravo, sníh nedávno napadlý honem tál, jako by cítil, že se do panující nezdařené zimy nehodí, od nohou po čertech studilo. Naditá panička ve průjezdě zadusala nohama, aby setřásla s obuvi sněhovou tu omáčku. Pod klenbou hlubokého průjezdu zadunělo to, jako by spustil stoupy. Však panička měla nohy jako stoupy a na nohou dokonalé „liberecké", podražené bytelnou hřbetovicí. Málem že se špalíčková dlažba průjezdu neprohýbala.

Hlavu paninu kryl důkladný, prošívaný „kapižon" atlasový, na jehož podšívku byly vynaloženy alespoň čtyry tabule vaty. Vypadal ze zadu jak potápěčská kukla; ale i z předu podobalo se, jako by panička nosila skafandr, neboť její zraky byly obrněny velikými, okrouhlými okuláry v silných rohových obroučkách. A tak trochu i sově se podobala.

Podívala se napravo, podívala se nalevo prů-

jezdu. Nalevo byly široké schody dubové, hodně vyšlapané; napravo dvoje neb troje dveře, železným plechem pobité. Co hledala, nebylo za těmito dveřmi. A panička tedy vyplula z průjezdu do temného dvora. A jako by měla v ruce neomylný kompas, spolehlivým pudem vedena a po čichu zamířila právě do kouta, odkud blikalo okno mdle osvětlené. Ba ano, tam byla nade dveřmi tabulka s nápisem „Domovník", a tu panička hledala.

Ostatně při podobném hledání málokdo se zmýlí. Díra v domě nejhorší, beze světla, beze vzduchu, ta je vždycky ještě dosti dobrá pro domovníka. Pronajmouti ji nájemníku — proti tomu by se zdravotní komise po čertech ohradila. Ale na byty domovníků není žádné hygieny. Ty jsou buď mimo všechna opatření zdravotní nebo nad nimi. Možno, že po nějaké staré zkušenosti. Že si ani žádná epidemie do nich netroufá.

Panička postála, vytáhla z liščího rukávníku šátek, otřela pečlivě nos. Připomínáme, že bylo počasí na měkko. Tálo i v nosech. — A potom panička zaklepala.

Zevnitř ozvalo se chraptivé „Dále!" A to pronesla paní Kulichová, zdvihnuvši zvědavě hlavu, co zas a kdo to zas. Klika bytu domovníkova cvakne za den třeba padesátkrát, ale každé její cvaknutí může přinésti cosi neočekávaného.

Host stiskl kliku, ale dveře ztěžka povolovaly. Bylyť obloženy hadrem, aby pod nimi do

kuchyňky nefičelo, a hadr povoloval tlaku asi tak ochotně a hladce jako struhadlo. A pod hadrem i pode dveřmi skřípěl písek, jako by kdosi utahoval brzdu. Naditá panička však asi byla z vlastní domácnosti uvyklá takovým opatřením, i zabořila se do dveří — a stála v kuchyni. Teď teprv, za světla petrolejky na pecince, bylo viděti, kterak je na ní sukní a jiných nezbadatelných částí oděvu, že by jimi naplnil velmi prostranný šifonér.

„Že jsem tak smělá a že vytrhuju," pronesla vpadnuvší návštěva, aniž se představila. „Ale povídali mi, že je tu v domě na prodej mandl. Tak bych se na něj ráda podívala, dyby byl k čemu."

„Kdo pak to povídal?" řekla paní Kulichová.

„Inu, jak se tak povídá," odpovídala naditá panička. „Člověk slyší, někdy se ani neptá."

„To slyší," potvrdila paní Kulichová. „Nažblaboní toho lidi dost — ale tenkrádejc v tom bude omyl. Nepřekoukli se v čísle?"

„No nepřekoukla. Štyryadvacet — a to je zde."

„To by bylo," řekla paní Kulichová, a poněkud mrzutěji dodala: „Ale mandl sotva. O tom bych taky něco věděla. Mandlovat chodí celý dům za roh — tam je mandl s mechanikou."

„Divná věc," řekla naditá panička. „Povídali číslo štyryadvacet — mandl — k doptání u domovníka. A voni přece, že sem tak smělá, sou paní domovnice?"

„Bodejť paní domácí!“ odvětila paní Kulichová trochu dopálena.

„Jistotně mi povídali, že mandl, starý mandl. Ale někdy je starý mandl lepší než nový. Je vyzkoušený. Já na všelijaký novoty ani moc nedám. A vědí voni jistě, že sem tak smělá, esli tu někde v domě nějaký mandl — —?“

„No, to bych asi musila vědět,“ odpovídala paní Kulichová. „Mandl! Přec ho někdo nemá v salóně na kredenci! Dyť to nejsou kapesní hodinky!“

„Divná věc,“ řekla zase naditá paní, zastrkujíc do rukávníku šátek, jímž si hned po vstupu byla otírala skla okulárů. — „Aby to snad byl mandl domácí, skládací, jak je teď všade prodávají — —?“

To byl háček, na němž uvázla i posavadní jistota paní Kulichové. Domácí mandl? Nakonec by taky mohlo být. A paní Kulichová polohlasně konala malou přehlídku domu:

„U domácích nemají, to vím jistě. U Šnajdrů — kuchta chodí k hokynáři. Revidentovic neperou doma. Karkulovi jsou bez dětí, sami dva — mívají prádla tak do hrsti, nač pak mandl. Hejtmanovům perou v kasárnách. Knedlhansovi — kam by to postavili — a to je první a druhé poschodí. Dole a vzadu je taková strakatina — ne, paničko, povídám, to je mejlka v čísle. Zde to není.“

Poslední slova pronesla důrazněji, jako by navrhovala konec debaty. A již sahala zas po hadru,

jejž při příchodu naditě paní pustila do škopku na lavici. Neboť bylo téměř nemožno pomysliti si paní Kulichovou bez hadru, ať mokrého nebo suchého.

Naditá panička však, jako by na odchod nepomýšlela, pronesla spíše sama k sobě než k paní Kulichové:

„To je škoda. Byla bych na něj měla jistýho kupce. No, jakáž pomoc. Možná, že přece je chyba v čísle.“

Potom, jako by stále ještě nebyla u konce, pronesla přívětivě:

„A tak sama, paní domovnice?“

Matka Kulichová se vzpřímila a změřila hosta podezíravým pohledem. To je divného vyptávání! A řekla stručně:

„Sama? Ne. Se starým.“

Cizí panička buď neporozuměla úsečné odpovědi matky Kulichové, nebo jí nestačila. Ani toho snad si nepovšimla, že se Kuliška postavila jako na obranu, ježto se právě v tu chvíli zkoumavě rozhlížela kuchyňkou. Tak po slovech matky Kulichové vytasila se s další otázkou, na pohled zcela bezděčnou:

„Já myslila jako, že sem tak smělá, esli mají dětičky?“

„Dětičky? — Ne, ty nemáme, chvála Bohu,“ odmítla Kulichová domněnku. „Dceru máme, ale ta už je veliká. Kam pak ještě do téhle ďoury s dětičkama!“ dokončila posměšně.

„A kde pak je slečinka? Co pak dělá?“ ptala se návštěva a rejdila očima dokola a pod nábytkem, jako by tam dceru hledala.

Ale teď měla matka Kulichová toho výslechu právě dost. Zas pustila hadr do škopku, otřela ruce o zástěru, ukazováčkem a palcem levice vzala nos jak do štipce, pohlédla pronikavě na zvědavou ženštinu a zeptala se:

„Že sem já teď tak smělá: která pak oni vlastně jsou?“

Tato otázka uvedla návštěvu ve zjevné rozpaky, neboť, nadála-li se jí snad na počátku, — nyní, po všem tom hovoru nebyla na ni připravena. Skoro však se zdálo, že chce svoji „totožnost“ utajiti. A tak místo jména svého řekla paní Kulichové:

„No, nehněvají se, paní, vidím, že bych zdržovala. Můj Bože, myslila jsem stran toho mandlu, ale vidím, že jsem zabloudila. No nemají mi za zlé, že jsem vytrhla z práce. Tak aby jich tu Pámbu opatroval, když o mandlu nevědí. Musím se zeptat, kde vlastně — taky někdo mluví tak na půl huby a všecko si poplete. Dej Pámbu šťastnou dobrou noc!“

Hadr u dveří poznovu zaskřípal, naditá panička vyšla a plula přes kaluže na dvoře do průjezdu. Co tak mohla býti z domu, otevřely se dveře příbytku Kulichových po třetí a matka Kulichová jak lasice přeběhla po dvoře i průjezdem

a povystrčila ze vrat hlavu jenom na tolik, aby oči viděly vpravo i vlevo.

Zdálo se jí, že naditá paní zastavila se na protějším chodníku kdesi u třetího stavení a ještě se zadívala na dům, svěřený péči manželů Kulichových, aby si jeho podobu dobře vštípila.

Matka Kulichová couvla, aby jí ani špička nosu ze vrat nečněla, a zahuhlala pro sebe, v sychravině se otřásajíc:

„Tys nehledala mandl, maškaro — tys chtěla něco jiného! Ale co?“

S tou záhadou vrátila se zas ke svému škopku a hadru.

5. Matka Kulichová se dovídá...

Bylo zas o týden později a v sobotu, matka Kulichová drhla, myla, uklízela. Celý týden bylo všelikého šukání po domě, ale sobota náležela jí. Tu byla svou vlastní hospodyní, jak říkala, a bylo-li třeba, aby kde zakročila správa domu, vysílala tam chotě svého. Ale i to činila jen, když účastenství jeho bylo naléhavé a neodkladné, ježto sobotní odpůldne vyhrazoval zas otec Kulich sobě, aby se trochu prospal. „Bral napřed," jak zas on říkal, poněvadž noc ze soboty na neděli byla již stejně neklidná jako s neděle na pondělí, a skoro ještě neklidnější.

Masopust ponenáhlu se schyloval, a kdo neužil na počátku, dohánět chvatem na konci, než přikvačí popelec. V těch dnech otce Kulicha častěji vyzváněli z postele než jindy.

Řekneme-li z postele, je to řečeno jen obrazně. Na posteli v pokojíku spával Kulich jen v doby klidné. Ale když pozoroval, že se nájemníci trousí z domu s nepochybným záměrem, že se kdesi poněkud pozdrží, pak přespával v ku-

chyňce, aby měl co nejblíže ke vratům domovním a stálým vstáváním a vrzáním dveří nerušil spánek manželčin a doceřin. Pak mu za lůžko v kuchyňce sloužila stará, slehlá pohovka, pokrytá všelikými houněmi, aby tak příliš necítil ocelových per, která se všetečně dobývala z nitra odpočívadla a dosti citelně bodala.

Matka Kulichová tedy byla v plné práci. A při tom si polohlasem prozpěvovala. Jí tak lépe ubíhal čas a manželu Kulichovi se při jejím zpěvu tak mile chrupalo.

Teď zanotovala:

„Na blízku za městem stojí tam hrob,
kdo koho miluje, slzmi jej skrop,
Mnislav a Běla tam spějí,
Mnislav a Běla tam spějí . . .!"

Náhle se panička odmlčela.

„Zatrápená písmička!" zahuhlala. „Jak mně tahle na jazyk přijde, dycky mě potká něco nemilého!"

Ztichla na chvíli, ale pojednou docela bezděky pokračovala:

„Štěstí jim nechtělo na světě přát,
smrt však jim popřála pospolu spát,
jak divné věci se dějí,
jak divné věci se dějí!"

„Zatracepená písmička!" přerušila se opět a mrskla hadrem. „Jako s uděláním — z hlavy mi nejde! Copak se to zas na mě chystá?"

Co se chystalo, kráčelo již od průjezdu po dvorečku jako nevyhnutelný osud. Na dveře zaklepáno a do polotemné kuchyňky vstupovala ženská postava.

„Pámbu dobry odpoledne, paní sousedko — že sem tak opovážlivá a zas jednou jdu kolem. A tak sem si myslila, co pak dělá naše drahá paní při sobotě?“

„E, práce plné ruce,“ řekla úsečně matka Kulichová, aniž za pozdrav poděkovala. A řekla to hodně nevrle, neboť tuhle návštěvu ráda neviděla. Byla to stará Nohejlová, hlavním povoláním fantářka a překupnice zástavních lístků a krom toho náruživá lutristka. Seznámila se s ní Kulichová kdysi u hokyně za rohem, dala se svésti a přisadilo si na terno — a od těch dob ji měla občas na krku. Terno nevyšlo, ale Nohejlová přicházela vždy po několika nedělích a zas a zase sváděla Kulišku k hazardu.

„Práce plné ruce a nikdo aby pomohl,“ sesilovala matka Kulichová s důrazem, dávajíc tak na jevo, že by nejraději zas byla sama.

„Ano, práce,“ povzdychla Nohejlová. „Ta je jak houžev a vydrží nám do smrti. Kdy pak s tou je člověk hotov! Však by si taky měli trochu pohovět — užijou toho do roka...“

„Já bych si pohověla, mila paní,“ odpovídala Kulichová, „ale hubou se to neudělá. Na to musí člověk přiložit ruce.“

„Jo, jo, ty jejich zlaty ruce," lichotila babizna. „Nadělaly se už, zasloužily by odpočinku. A právě proto sem tak smělá. Dnes mám terníčko — jestli všechno na světě selhalo, to nemůže selhat! Jesli nezdržuju, tak bych jim vypověděla, jakej sem na dnešek měla sen."

„Nehněvaj se, milá paní," odpovídala matka Kulichová, „ale oni mívají tuze dlouhé sny — dnes na to nemám času. Za chvilku je tma — jsem tu v tom brlohu beztoho poloslepá."

Nevrlý přízvuk, jakým to pronesla, měl naznačiti fantářce, že „naše drahá paní" není dnes v nejlepší míře. Ale Nohejlová byla jako moucha. Zamanula-li si na někoho, nedala se tak snadno zapuditi. Změnila jen trochu taktiku.

„I to je párma slovy pověděno, drahá paní sousedko. Zdálo se mně jim, že přede mnou z čista jasna sjel blesk z nebe — —"

(„Že do tebe neuhodil a nezabil tě!" pomyslila si paní Kulichová.)

„— — div že jsem neoslepla. A jak sjel, vypálil v podlaze přede mnou tři numera. Bylo po blesku, ale numera ještě hořela a plápolala takovým namodralým plamenem: trojka, třináctka a třiatřicítka. Jsou to divná numera, ale důležitá a jistě neomylná. Řeknou sama, paní sousedko."

„Jsou," přisvědčila Kuliška. „A kdyby ti páni tam před tahem vyndali z bubnu těch ostatních sedumavosumdesát, docela jistě bych si přisadila.

Ale takhle si raději hodím šesták do plecháčku. Mám na koho šetřit, milá paní.“

Ani netušila matka Kulichová, jak tu fantářce postavila most. K čemu by se Nohejlová byla dostala jen po všelikých oklikách, samo se jí tu podává.

„Tak viděj, zlatá paní! Já vím, koho myslej. Slečnu Nanynku. A nebylo by Nanynce dobré, dyby tak nějakou tisícovku vyhráli? Nebylo by to jako z nebe spadlé na vybytí ke vdavkám?“

„No, až o ty vdavky půjde, přece snad si jednou přisadím,“ řekla Kuliška. „Na to je zatím čas.“

„Já vím,“ hovořila Nohejlová, „dokud není vrabec v hrsti, že se člověk nerad chlubí. Ale soudím, že do nich Nanynka nemá daleko. Když se tak člověk na ten párek podívá — —“

Matce Kulichové bylo teď, že by měla všechno z rukou pustit a vyvalit na Nohejlku oči. A že by k tomu měla vykřiknouti: Jaký párek? — Tak byla překvapena.

Ale vzpamatovala se v čas. Teď je chvíle, kdy n e s m í být překvapena, má-li se dověděti, co by ráda věděla. A tahle baba nemá mít zadostučinění, že ji tak nenadále překvapila. Zaždímala jen utěrák, jež právě v ruce držela, tak násilně, až v něm outek popraskal, a tím si ulevila. A pak řekla na pohled zcela lhostejně:

„Kdyby hned z každého párku byly vdavky, to by jich bylo!“

Nohejlovou skoro popletlo, že její střela vyletěla tak na prázdno. Matka Kulichová tedy už ví?

„Inu,“ řekla, „ale ze slečny Nanynky a toho jejího bude jistě párek nadosmrti. To člověk vidí, když se na ně podívá. To jistě není jen tak pro kratochvil a zábavu — a taky si myslím, že oni jako rozšafná matka by toho nedopustili.“

„Ne,“ vyhrkla Kuliška, narovnavši se pojednou a hledíc Nohejlové pronikavě do tváře. Stmívalo se, ale i v tom šeru viděla Nohejlová, jak matce Kulichové oči svítí.

„Však ten Andulčin taky nevypadá jako nějaký větroplach,“ pokračovala Nohejlová. „Jak si ji vede, jak se na ni dívá, jak s ní rozmlouvá, je vidět, že by ji samou láskou snědl.“

„Jo, jo,“ přisvědčila matka Kulichová, pomyslivši skoro pyšně na úhlednou dceru, „tu by tak leckdo snědl. Ale já doufám, že se holka nedá jen tak sníst!“

Sotva však to dořekla, projelo ji náhle cosi jako veliké uleknutí. Což aby se o to u Nanynky přece někdo pokusil? Což aby ji přece snědl, aniž by se Nanynka dovedla ubrániti? A nestačilo-li by, aby ji někdo jenom — nakousl?

Teď ji náhle zamrzelo, že Nohejlku tak nevrle přivítala. Teď by ji ráda pobídla, aby si sedla

tamhle na tu sedřenou pohovku, hrnečkem kávy by ji uctila, již schovává co den pro Nanynku (však by pro ni pak uvařila jinou), a přinutila by babiznu, aby vypověděla, co všechno ví. Ba, vše to by učinila ještě i teď, ale něco jako hrdost zabraňovalo jí vyzvídati od cizích na vlastní dceru, na Nanynku. Třáslo se v ní osrdí, ale tato obejda nemá míti radost, že dceři nadrobila a ji — matku — tak pokořila.

A ještě z něčeho měla Kulichová strach. Aby se tatík náhodou neprobudil a nezaslechl, o čem by tu Nohejlová vyprávěla. Ať je cokoli: tatíka si připraví ona sama na novinu, ale z cizí huby to nesmí slyšet.

A když se na tom tak u sebe a neobyčejně rychle rozhodla, řekla k nevítané návštěvě:

„Nehněvaj se, milá paní, dnes mám na pilno — spěchají-li ještě někam, nezdržujou se. Ale půjdou-li takhle v pondělí odpoledne kolem, snad si to s těma numerama přece rozmyslím. Zastavěj se...“

— — — — — — — — — — — — — — —

Nohejlová zmizela. Ale matka Kulichová ještě stála a dívala se na dveře. Oběma rukama svírala vyždímaný utěrák a huhlala si:

„Tak v lidských hubách bychom už byli... Nešťastné dítě, co to za mými zády vyvádíš! — Kdo téhle Sybile padne do drápů! A teď teprv rozumím, co tu pohledávala onehdy ta první eme-

rencína, co se ptala po mandlu. — Holka, na takovéhle jazyky ty se kladeš? — Ale já ti povím, Nany: buď kápneš božskou anebo jsi byla dnes posledně v šití. Budiž si: zahálej třeba čtyry neděle, proto nezbankrotíme, ale to ti musím přetrhnout. Aby tě někdo nesněď!“

Potom si přejela hřbetem ruky oči. Byly sice docela suché, ale pálilo ji v nich a svrbělo.

6. Matka Kulichová na špehu.

Matka Kulichová dávno již pracovala při světle kuchyňské petrolejky se žlutým reflektorem. Byla domyla nádobí, vydrhla podlahu, a teď ji pokládala suchými hadry a všelikými zbytky koberců, kterých za léta nastřádala po všech partajích v domě. Nemůže-li kdo čeho potřebovati, obdarovává tím domovníka, zvláště při stěhování. A matka Kulichová ničím nepohrdla. Na obkládání dveří a na postírání čerstvě umyté podlahy, aby se za vlhka nezašlapala, nebylo nikdy nazbyt.

Konečně byla se vší hrubou prací hotova. Teď přenesla petrolejku s pecinky na stůl při pohovce, vyhrabala z truhlíku pod oknem nějaké šití a látání a usedla na pohovku. Takováto domácí krejčovina byla jí po drsném uklízení a mytí zotavujícím zaměstnáním. Rozkolotaná krev uklidňovala se tu, rozházené myšlenky sbíraly se, srovnávaly, duševní rovnováha se obnovovala. A všeho toho matka Kulichová po dnešní návštěvě čmuchavé a klevetivé Nohejlky potřebovala. Měla ona dávno Nanynku v podezření, že „brousí“, teď to

ví bezpečně. A na tu Nanynku se musí dokonale připraviti. Je ona sice holka dobrá, poslušná, ale je už taky z toho plemene, které se někdy rodičům postaví. Musí na ni tedy máma s politikou!

Byla ráda matka Kulichová, že se tatík zatím z domu byl vyžejbroval. Však si dnes pospíšila, aby ho vystrnadila. Probouzel se obyčejně z odpoledního spánku svého, jakmile začala drhnouti podlahu. Uměl vzdorovati všem zvukům, jež v kuchyni vyluzovala, ať šramotila hrnci nebo jídelním náčiním. Ale jak vylila na podlahu roztok zeleného, mazlavého mýdla a jak se do té kaluže obořila svým rýžovým kartáčem — přetrhla mu spaní. Jeho chrápání jako by přeťal.

„Zatracené škrtání!“ ozvalo se z pokojíku pokaždé. „Čert vynašel tuhle přepotvoru kartáč, když neměl moudřejšího co dělat! Tohle a flašinet — to jsou dvě věci na tejrání člověka! A ještě snad bych raději flašinet...“

Potom starý Kulich slezl s postele, obul holinkové boty, oblékl burnus, narazil čepici a unikal z domu. A jak se protahoval kuchyní, hledaje suchou dráhu mezi kalužemi zeleného mýdla, obrátil se k ženě a řekl mrzutě:

„Ty mě umíš tímhle inštrmentem vykouřit!“

„No dobře, starej,“ odpovídala paní Kulichová, „herbábným sametem podlahu drhnout nemohu!“

Šťastně tedy měla starého z domu. Seděla a skrze veliké, soví okuláry zkoumala vady a odha-

dovala nevyhnutelné opravy všelikých podivných svrchků, jejichž oučel životní byl by uhodl jen vzácný znalec. Mělo to nevídané tvary, ale nakonec přec jen se zdálo, že je to k oblékání a k obouvání. Arciť jen sama matka Kulichová byla zasvěcena v tajemství, jak a nač se to obléká.

Táhlo na šestou. Jindy sice vracívala se Nanynka již v tu hodinu, ale poslední tři neb čtyry soboty přicházela až o sedmé, a vždy měla výmluvu, že v šití dodělávaly. Pravda, byl masopust, a tu pokaždé je víc práce. Jenže Nanynka přicházela v rozpoložení tak divném a nápadném, v jakém se z práce nechodí.

Matka Kulichová mrskla okem po hodinách.

Tři čtvrti na šestou.

Rázem se rozhodla.

Všechno šití shodila jediným rozmachem ruky do truhlíku, sňala okuláry, vytáhla ze skříně čepec a šátek, oděla se, postavila petrolejku na pecinku, stáhla knot, aby rozhořelý nečadil, chopila se starého štuclu, učinila nad kuchyňkou ve vzduchu kříž, poroučejíc tak domácnost ochraně boží, a vysouvla se přes práh.

Rozhlédla se po dvoře, nečíhá-li nikde cosi podezřelého, zamkla opatrně kuchyni, docela šeptem, aby nevzbudila ničí pozornost, a skryla klíč v důlek pod rohoží u prahu. Pro případ, že by se starý Kulich vrátil dříve než ona. Potom vyběhla přes dvůr a průjezdem z domu jako myš, kroky

neslyšnými. Před vraty podívala se na obě strany a zamířila nejbližší cestou níže „do Prahy", do ulice Lazarské. Tam bylo šití slečny Pazderkovy, u níž Nanynka pracovala.

Na novoměstské věži odbíjela šestá, když matka Kulichová dospěla na místo. Ani se nenadála, jak jí štěstí popřeje. U Masných krámů bylo narovnáno několik sloupů cihel, právě nedaleko šití. V jejich stínu ukryla se matrona a upírajíc zraky na malý krám slečny Pazderkovy, za nímž byla dílna mnohem prostornější, dychtivě vyčkávala, až se dveře otevrou a švadlenky se vyrojí.

Ale přišla v čas! Jen se ukryla, přicházel s opačné strany mladý muž. Tento muž patrně neměl na spěch. Pomalu se blížil, hledě rovněž ke krámku slečny Pazderkovy, a jestliže si mimo krám všímal ještě něčeho, byla to jeho vlastní osoba, vlastně jen úbor jeho osoby. Tu se potáhl za zimník, aby lépe přiléhal, tu oprašoval cosi na rukávě, tu smekl klobouk a znova jej nasadil, tu zase vstrčil ukazováček za límec košile a uvolňoval jej — snad aby lépe mohl dýchati. Neboť je známo, když se blíží chvíle, kdy se máme setkati se zbožňovanou bytostí, že právě límec škrtí, až se v nás dech tají.

Všechno tohle matka Kulichová dobře znala, anebo ještě lépe, uhádala. Takhle si počíná muž, který přichází na dostaveníčko. Chce se objeviti před vyvolenou srdce svého co nejspořádaněji a ještě v poslední chvíli myslí na desatero, dva-

catero podrobností, na něž mysliti ani nepřipadne člověku, který k podobným výpravám ještě nedospěl, anebo je má dávno za sebou.

Mladý muž rozepjal teď zimník, sáhl do vesty, vyňal hodinky, zkoumal je pod lucernou plynovou.

„Matěji roztržitý," projelo hlavou paní Kulichové, „vždyť právě bilo šest. Neslyšel jsi?"

„Matěj" spěšně zastrčil hodinky, zapjal kabát, neboť na blízku vrzly dveře a zacinkal zvoneček.

Znal dobře ten milý zvuk mladý muž. Byl to zvoneček nade dveřmi krámu slečny Pazderkovy. Zatřásl se zvoneček tak zbrkle, že jeho srdíčko ani nestačilo odměřeně zacinkati, nýbrž zvuk slil se v jediné zachrastění, jako když ve zvonečku zamíchá. A ve dveřích krámku se zatemnilo — na prahu se objevila nějaká postava.

Matka Kulichová, v níž taky se teď tajil dech, střelila tam očima. Ano, to je Nanynka, její Nanynka.

Ač matrona byla plna očekávání, co teď nastane, měla přece ještě dosti času, aby si pomyslila:

„Vida ji, opici! Chodí domů v sedum, po sedmé, a obelhává mámu, že dodělává. A zatím je první z práce na ulici. No počkej!"

V ruce Nanynčině třepaly se rukavičky. Pro matku bylo to něco nového. Do nedávna chodila Nanynka do práce i z práce bez rukaviček. Vždyť

má štucel! A najednou — hleďme — rukavičky! A nějaké, jakých u ní matka neviděla. Aha, proto ona si ze mzdy ponechává o pětadvacet krejcarů týdně víc. Na parádu!

Arciť, její rytíř taky má rukavičky.

Nanynka seskočila s dvou schůdků, a jako by věděla, s které strany „on" přichází, obrátila tam hlavu. Milenci se shlédli.

Pojednou byla matka Kulichová velmi dalekozraká a spatřila, jak se její dcera zarděla, jak její tvář se obestřela radostí, a uhodla, jak i srdce v ní poskočilo rozkoší, že zase vidí svého rytíře.

Mladý muž smekl klobouk, poklonil se, přikročil, ujal ruku dívčinu, povznesl ji k ústům, dvorně ji políbil. (Něco takového Kulich jakživ neučinil, ani za svobodna — připadlo matce Kulichové.)

A potom slušným obratem přibočil se mladík na levou stranu Nanynčinu, nabídl jí rámě, Nanynka se zavěsila — a milenci kráčeli k ulici Široké.

V prvém okamžiku myslila matka Kulichová, že musí skočiti ke skupině, roztrhnouti párek a houknouti na mladého muže: Táhněte si po svých, vy jeden svůdce nerozumných holek! — A potom že popadne dceru a povleče ji domů.

Ale na její chválu sluší povědět, že jí to jen kmitlo hlavou. A hned v zápětí pomyslila cosi jiného: Vždyť by to byl škandál! A dokud je na

ulici, mezi lidmi, je Nanynka bezpečna. Co by jí mohl udělat?

Jen jedno věděla zcela určitě: půjde za nimi. Kam, až kam povede ji ten člověk?

Docela slušně a počestně vedl člověk Nanynku Širokou ulicí, Ovocnou, náměstím Václavským a ještě několika ulicemi osvětlenými, plnými lidí, až zabočil směrem k domovu Nanynčinu. A po celou tu dobu hovořil k dívce, ale patrně tak vážně a rozumně, že nevzbuzoval u mimojdoucích pražádné pozornosti. A vypadalo to věru — myslila si matka Kulichová — jako by to kráčeli dva mladí manželé k domovu svému.

Nanynka pozorně naslouchala, hledíc před sebe, a jen chvílemi otáčela hlavu k průvodci svému, teď zvědavě, pozorně, teď zas tak důvěřivě, a hleděla naň tak vroucně, až to starou mámu za srdce popadalo. Je-li to skutečně člověk s poctivými úmysly, pak — pak —

Takhle k ní starý Kulich nikdy nepromlouval, ani když byl mladým Kulichem. Takhle, jako její dcera Nanynka, ani ona sama nikdy nevypadala, — a něco lítostivého při tom ronilo se do srdce matky Kulichové. Jaký to hezký párek, vzpomněla teď na slova staré Nohejlové. A když na tu sibylu vzpomněla, cosi jako vzdor v ní zabouřilo.

‚Ať! Ať si chodí moje dcera s člověkem, ať se na to ta stará hudrmanice dívá! Ať má vztek! Proč by si nechodila?“

Skoro se teď tak trochu hanbila, že stopuje a špehuje dceru. Ale zase v ní vítězilo pomyšlení střízlivé: jen je-li to vše upřímně míněno?

Konečně se přibližovali k domovu. Ale tu již Nanynka jevila nepokoj. Dosti, dosti — potud a ne dále. Tam již není bezpečno. Maminka je sice doma, vzadu ve dvoře, jistě je doma, ale někdo jiný by je mohl viděti, mamince donésti.

Zdálo se, že nápadník cosi namítá, ale Nanynka trvala na svém. Stanula a podávala milenci ruku. I sklonil se, aby jí zas ruku políbil.

„Teď, teď je chvíle, abych zakročila," pomyslila si matka Kulichová a několika rychlými kroky dostihla párku. A pojednou, když mladý muž se byl rozloučil, popadl ho kdosi ze zadu za rameno.

„Mladý pane, nechtěl byste dále na malé slovíčko?"

„Maminko!" vzkřikla překvapená dívka.

„Moje úcta, rukulíbám," pronesl překvapený mladý muž.

„No, to je bez líbání," odpovídala matka, „ale směla bych prosit? — na slovíčko — k nám — nebudeme dlouho zdržovat — —"

„Maminko!" zvolala Nanynka po druhé, hlasem plným rozhořčení.

Mladý muž držel klobouk v ruce, z úcty k matce své vyvolené, a nějak rozpačitě, ale přece pevně odpovídal:

„Račte prominouti, dnes mi nezbývá času, mám pokračovací školu, povinnost. Dovolíte-li mi však zítra, vážená paní, osmělím se navštíviti vás, odpoledne. Nyní však musím — —“

A skláněl se, což vypadalo, jako by chtěl i matroně ruku políbiti.

„Co pak vás to napadá, Ježíš Marjá!“ vytrhla mu Kuliška ruku. „A tak tedy zejtra si vyprosíme, odpoledne — budeme doma — —“

Mladý muž mizel v dáli, ale zmizela taky Nanynka, prchajíc do domu, do dvora. A tam ji matka našla, Nanynku, opírající hlavu o dveře.

Musila se matka sama sehnouti, klíč pod rohoží zdvihnouti, odemknouti. Dcera stála, a teprve když matka v kuchyni již byla shodila šátek, odvázala čepec a vložila do skříně, vstoupila i Nanynka.

Pohlédla na matku pohledem tak cizím a podivným, až se matrona zarazila, a řekla zvukem, jakého od ní matka ještě nebyla zaslechla:

„Maminko, jak jste mi t o h l e mohla udělat!“

Paní Kulichová byla tím všecka popletena. Až konečně řekla:

„No, Nany, nejsem já tvoje matka?“

„Jak jste mi t o h l e mohla udělat!“ opakovala Nanynka.

Teď teprve všimla si matka, že na ni hledí oči dceřiny jako zveličené záplavou, která je naplňovala, a s výčitkou, která ji až pálila. Ze zra-

ků Nanynčiných jako by jiskry sršely, tak v nich plálo, a pojednou veliké slzy stékaly jí po tvářích, pochodem i rozčilením zruměněných. Nanynka stála, nesvlékala se a opakovala po třetí:

„Jak jste mi to jen mohla udělat! Vždyť je to vzdělaný člověk!“

A tohoto sobotního večera matka a dcera spolu již nepromluvily.

7. Noční kázáníčko matky Kulichové.

Vyvede-li člověk něco nemoudrého, připadne mu to obyčejně v noci, když se probudí, a pak to týrá, týrá, jako by v mozku vězel nebozez. V tepnách bije krev jako na poplach, všechny čivy ženou útokem, lebka je na prasknutí, hodiny letí, letí, spánek daleko je zahnán a nevrací se, aby hlava poznovu odpočinula.

Matka Kulichová spávala vždy spánkem spravedlivých po své denní lopotě. Že jsou nějaké nervy, nevěděla vůbec. Ji bolívalo vždy jen něco viditelného a hmatavého. Ruka nebo noha, ale nejčastěji hřbet. Na to na všecko měla nějaké neomylné mazání, které nikdy neselhávalo. Však ho stála mázová láhev tamhle na polici, pro matku Kulichovou vždy útočiště bezpečné, ale Kulichu tatíkovi jen pro zlost, neboť to nebylo k pití. Jen jednou potají toho okusil, domnívaje se, že panímáma přechovává nějakou dobrou rosolku, a tenkráte myslil, že přišla jeho poslední hodinka. Div že mu to útroby neztrhalo. — „Blázne starej — pokárala ho tehda matka — „vždyť je v tom

kafr a mejdlový špiritus! Ale ty ses namlsal tenkráte tou tinkturou na stínky, viď?“ — Neboť cosi takového Kulich taky jednou vypil a zcela spokojeně a bez následků zažil.

Ale na to, co dnes letělo matce hlavou, když se po půlnoci probudila, nebylo mazání žádného a vůbec prostředku. Vzpomněla na večerní výjev před domem, na rozčilení dceřino, a byla by z plecháčku v tajné přihrádce své dala hrst desetníků, kdyby se to bylo nestalo.

Večer neviděla ve svém zakročení pranic nepříslušného, ano pokládala je za svaté právo své a zlobila se v duchu na Nanynku, že se mračí a mlčením vzdoruje. Ale teď — teď v noci, za toho ticha, v němž tonul její příbytek a venku dvůr a celý dům a kolkolem Praha — teď jí to lezlo do hlavy, znepokojovalo, a co málokdy pocítila, pocítila teď plnou měrou. Nespokojenost s vlastním jednáním. Vyčítavou, žravou nespokojenost. Přece tedy jen chybila.

Ještě kdyby Nanynka spala. Ale matka postihovala neklamně, že taky dcera nespí. A nejen že nespala. Slyšela ji, kterak vzlyká — tedy pláče. Přetáhla si Nanynka sice svrchnici přes hlavu, aby pláč utajila, ale matka předobře znala ty zvuky. Takový lítostivý pláč, vyvírající z vědomí utrpěné křivdy, podobá se kašli. Čím úsilněji se snažíme stlumiti a potlačiti jej, tím neodolatelněji se dere na povrch a propuká. A neblahou matku dušené vzlykání dceřino bodalo do duše.

Vždyť je to holka dobrá. Vždyť vlastně ještě nikdy a ničím nezavdala příčiny k nespokojenosti. Ničeho se nedopustila. Má hocha, pravda, ale vždyť je jí bezmála dvacet let. Skoro tedy na něj má právo.

Nejraději by stará Kuliška vstala, přišárala se k posteli dceřině, odhrnula jí peřinu s hlavy, vlepila jí tučnou hubičku a řekla by:

„Ale tak už mlč, zatracená opice, a spi. Zejtra ten tvůj přijde, budeš ho tu mít a všechno je v pořádku. A netýrej mě tím svým srdcervoucím vzlykáním!“

Udělala by to, jistě by to udělala matka Kuliška, kdyby docela jistotně nevěděla, že po takovém chlácholení by holka teprv propukla jak náleží. Nebo zkonejšiti dceřin pláč málokdy a málokteré mámě se podaří. Řeku zastavíš, střechu s chalupy shodíš, hořící fakuli holýma rukama umačkáš, ale rozplakané holky neutišíš — až sama přestane. Zvlášť pláče-li pro hocha. Tolik věděla i Kulichová.

A krom toho matku ještě cosi zdržovalo. Nemohla se ubrániti — přece jen se trochu na dceru zlobila, že je tak docela svéhlavá a nechce uznati, že co matka činí, činí v nejlepším úmyslu.

Hodinu tak probděla, hlava se neutišovala, hryzlo to v ní všecko jako ta myška, která stejně dlouho kdesi pod podlahou u kamen ostrými zoubky pracovala, aby se na povrch a k nějakému soustu dobyla. Byla sice matka Kulichová úhlavní ne-

přítelkyní myší a stále na ně líkla — neboť jich v té staré barabině bylo tolik, jako by jim dům patřil — ale dnes byla skoro povděčna, že se malá hryzka ozvala. Bylo jí nějak veseleji při tom pravidelném strouhání ostrých zoubků, a ven se mrška přece nedostane, neboť hezký kus podlahy před kamny byl pobit žlutým plechem.

Zvolila konečně matka Kulichová jiný způsob, aby dceru vzpamatovala a upokojila. Promluví k ní.

„Poslouchej, Nany!“ zašeptala hezky silně.

Žádná odpověď. Což se ostatně rozumělo samo sebou a matka ani odpovědi nečekala. Stalo se však něco jiného. Ač byla tma tmoucí, hluboká a neproniknutelná, matka jako by za nejkrásnějšího dne viděla: cíp svrchnice na posteli Nanynčině se odhrnul a jedno ucho dceřino se osvobodilo, aby slyšelo. Stalo se to bez nejmenšího šustu anebo snad šustem, jehož by padesáté ucho jiné bylo nepostihlo. Ale matka Kulichová, ačkoli si časem stýskala na nedoslýchavost jednoho ucha — („krajního“, jak říkával starý Kulich, a to s nepochybným posměškem, neboť věděl ze zkušeností nepočítaných, jak dokonale slouží drahé jeho polovici všech pět smyslů, když potřeba káže) — matka Kulichová s l y š e l a určitě, co se stalo. Byla to žena, která viděla potmě a slyšela i němé ticho.

„Poslouchej, Nany — nebreč! Mě tím zlobíš, sebe trápíš, pravdu nemáš. A mejlíš se, že by

pláč krásy přidával. To je pitomá pověra. Zrovna tak pitomá jako s tou studenou kávou. Pláčem se ti nadělají žlábky podle nosu a koutky ti spadnou, že budeš vypadat jako Jenovéfa. Věř mi to, holka. A pod očima se ti udělají míšky. — Nepovídám ti zrovna, abysi se smála, ale nebreč. Neukrádej mi spaní, není ho nazbyt. Potýkám se celý den, a když mám užít božího odpočinku, spustíš mi na moldánky. — A pak, Nany: nemáš cit pro matku. Mnoho vím, ale nemůžu vědět, jak to s tebou ten tvůj myslí. Tedy jsem se ho na to chtěla zeptat. A na to mám jako matka právo. Ani sám se nemůže zlobit, je-li to člověk s dobrým oumyslem. A není-li to takový člověk, pak teprv není příčiny k brekotu. A není-li to člověk s dobrým oumyslem, Nany, pak na něj pošlu tatíka — a ty znáš tatíka, viď? — Já ho k nám zvala zdvořile, ale nepřej si tatíka. — A vlastně co pak se stalo? Já řekla: Mladý pane, směla bych prosit na slovíčko? A to je něco zlého? Konečně bych taky ráda věděla, kdo to je, a zeptala bych se, jak to myslí. — A taky bych mu řekla, Nany, nač u nás může počítat, a kouká-li snad nějak tuze vysoko, aby se nemejlil. — Věř mi, Nany, je to moudřejší udělat konec dřív než později. — Co povídáš?“

Ale na druhé posteli nic se nehýbalo, Nanynka ani nedutla. Otázka matčina byla jen malou lstí, jakousi „uměleckou přestávkou“, aby nabrala dechu a spořádala si další koncept.

„To jsem zamejšlela, Nany, a nic jiného. A má-li tě ten člověk opravdu rád a váží-li si tě, Nany, pak se ani zdaleka nemohl nad mými slovy a nade vším tím pozastavit, věř mi to. — Nýbrž, Nany, si ten člověk jen může pomyslit a taky jistě pomyslil, že máš matku, která na tebe dává pozor a které na tobě něco záleží. Nebo, Nany, to mi věř, k takovým rodinám, kde mohou holky trajdat jako komety, beze všeho dozoru, ať je den anebo noc — k takovým rodinám nemá nikdo žádnou úctu. Holku jen olíbá — když nic horšího, Nany! — a pak ji zas nechá stát, kde ji našel — věř to mně, mámě zkušené a mnoho vidoucí! Ale když se mu holka udělá vzácnou a ne hned aby mu ji máma na krk hodila, pak takový člověk zabere doopravdy a drží, Nany, drží se. — Kdo ví, zač tě má. Ale povídám ti, Nany, neradila bych mu, aby tě za to měl! — Anebo, Nany, tě má zase za něco vznešenějšího, a to by taky bylo chyba. — Dobrá, Nany, já vím, že si nemůže myslit, že nám tenhle dům patří. Ale ví on, že jsme tu jen domovníky? Že nemáme žádné tři pokoje, že tě nečekají žádné tisíce? — No, myslím, žes mu to všechno řekla, ale proto nebude žádná chyba, když s ním promluvím taky já. A to jsem chtěla dnes večer, ale když mi tak vyklouzl, tedy to bude zejtra. A to ti slibuju, Nany, že ho přivítám jak náleží zdvořile. Dám kvartýr do pořádku, Nany, zatopím tu, na kamna zapálím františka, na stůl dám ten sváteční červený ubrus a

do prostřed lampu, co jsme dostali po nebožtíku panu majorovi Wackermutovi. To je lampa, u které sedávaly dcery pana majora — a všechny čtyry se vdaly. — A ještě něco ti řeknu, Nany: k á v u uvařím, ale dobrou kávu, a abys viděla, že dobře smejšlím a chci, aby na něj naše domácnost oučinkovala: při obědě upeču buchtu k svačině. Víc udělat nemůžu, Nany, a je-li v tom tvém zdravý cit a dobrý oumysl, tedy řekne: tohle je rodina všechen rešpekt! A počkám, Nany, až sám začne mluvit. A když uvidím, že je to člověk, jak si ho přeju a jak t o b ě ho přeju, tedy mu řeknu, že může někdy přijít zas. Jsi tak spokojena, Nany?"

Chvilku bylo ticho. A potom se ozvalo ze tmy proti posteli paní Kulichové několik slov, v nichž se chvěl poslední zbytek pláče:

„Děkuju vám, maminko. A prosím vás, už se na mě nehněvejte. Ale mně to bylo tak líto — a tolik jsem se před Jindřichem styděla..."

„Styděla?" podivila se matka. „Zač pak? Snad ne za mě? — No, Nany, zejtra se za mě stydět nebudeš, za to ti stojím. Ale teď už spi, vždyť jsou asi tři hodiny, pro Krista pána!"

„Dobrou noc, maminko," ozvalo se ze tmy.

„Dobrou noc, holka — vlastně dobrytro. Ale snad to dohoním — a před sedmou nevstanu, máme neděli."

A všechna šťastna, že svojí diplomacií se s dcerou usmířila, obrátila se matka Kulichová

ke zdi a za chvíli snesl se na ni nový a pevný spánek. Nanynka však neusínala, nebo jenom na krátké chvíle. Co se večer událo, působilo dojmem příliš silným. Sama již se vším by se smířila, ale kterak nepředvídaný matčin útok účinkoval na jejího zbožňovatele? Jak jemu jest? Zdali taky klidně spí?

Matka spala, zhluboka oddychujíc, ale Nanynka slyšela, kterak otec do rána ještě dvakrát neb třikráte šel odmykat nájemníkům, vracejícím se z masopustních zábav.

8. Nanynka se projevila.

Nanynka Kulichová chodila každé neděle a pilně do kostela. To bylo její nedělní právo, a chodila tam vlastně za celou rodinu. Neboť matka Kulichová nikdy neopominula dceři připomenouti: „Tak, tak, Nanynko, a za mě taky očenášek a za tatínka taky, nezapomeň!“ Bylo doma všeliké práce dosti, ale matka ochotně se vzdávala dceřiny pomoci. Věděla asi, že to při jediném očenášku nezůstane. A sama z domu nemohouc, pevně spoléhala na dceru, že za ni s Pánembohem promluví. Vlastní pobožnost vykonávala matka Kulichová v podvečer, kdy se chápala starého Nebeklíče a kdy si taky pro sebe zazpívala nějakou nábožnou písničku.

Od nějakého času chodila Nanynka velmi horlivě do kostela a velmi pečlivě se na to chystávala. A domů se vracela v samé poledne, ba nejednou o chvíli později. Kdyby matka již dříve nebyla tušila, proč se tak děje, po včerejšku věděla to docela nepochybně. Jistě býval v kostele ještě někdo — nebo aspoň na dcerušku před kostelem čekával.

Ale dnešní neděle Nanynka tak nespěchala. Ačkoli polovičku noci pod peřinou proplakala a druhou polovičku neklidně prospala, vstala velmi časně, ještě za čiré tmy, umyla se, oblekla se do všedních šatů a pilně šukala v domácnosti. Vždyť měl dnes přijíti její průvodce ze včerejška — a přijde, to věděla jistě. Má tedy zavítati v příbytek spořádaný.

Po nočním smíru s matkou nemohla se již hněvati, nemohla vzdorně mlčeti, ale výraz její tváře byl vážný, starostlivý. Stopy včerejší příhody nezmizely nadobro.

Stalo se dnes po dlouhém čase zas poprvé, že matka se vyhrabala z peřin o hodnou chvíli později než dcera a podivila se, že už je zatopeno a na snídani postaveno. A když se podívala na dceru, pronesla:

„No copak to, Nanynko, že se neoblékáš do nedělního?“

„Kdo pak by všady poklidil, maminko?“ odpověděla dcera, nezdvíhajíc hlavy od práce.

„A kdo pak uklízí jindy, Nanynko?“ řekla matka s důrazem, skoro jako trochu uražena.

„Jindy!“ pohodila Nanynka hlavou. „Jindy k nám nikdo nepřijde.“

„Však bych já taky udělala, co je potřeba, holka,“ řekla matka. „Ještě jsem na to vždycky stačila.“

„Ale dnes, maminko!“ odpovídala dcera, připomínajíc tak matce poznovu, co nastává.

Potom se vzpřímila, pohlédla přímo na matku a řekla zvukem, do něhož bylo přimíseno něco výčitky:

„Neměla jste mi to dělat, maminko, pobízet ho k nám — semhle — do tohohle...!“

Matka Kulichová se otočila od plotny. Již již byla by pronesla nějakou břitkou odpověď, ale chrápání tatíka Kulicha z kuchyně připamatovalo jí, že se musí mírniti, aby ho nevzbudila. Stlumila tedy hlas.

„A kam pak jsem ho měla pozvat, Nany? Snad nahoru k domácím? Tady jsme doma, tady jsi doma taky ty — a snad se za nás nehanbíš? Jednou se nám okázat musí, tak tedy raději dřív než později. Nebo snad jsi mu ještě neřekla, z čeho jsi? To bys byla chybila. Tuhle jsme, poctivě se živíme, a chce-li tě někdo, musí tě odvést od nás. Já bych taky radš jezdila v kočáře, Nany, ale mně se zdá, toho se už nedočkám. A má-li tě kdo rád, je mu jedno, kde tě najde.“

Stála a čekala na odpověď dceřinu.

Taky Nanynka stála tu všecka stísněna, skoro jako v sebe zhroucena. Arci věděla, že by její Jindřich musil jednou přijíti, aspoň tehdy, až by o ni požádal, ale ráda by tu chvíli byla oddálila. Tam venku všady bylo živo, vzdušno, prostranno, jasno, tam vídal Jindřich jen ji, pokud možno úpravnou. Směle mohla mu čeliti všady mimo tento dům, mimo tento brloh domovnický, neboť všady tam působila na něj toliko svým

zjevem, svojí osobou, řečí. A tuto dobu setkávání venku, na svobodě, pod širým nebem, ráda by byla prodloužila do nekonečna. Nikdy dříve tak nepociťovala skličujícího okolí svého. Ale ode chvíle, kdy se seznámila s ním, zachvívalo jí nemile a skoro úzkostlivě pomyšlení, že přece nastane den, kdy Jindřich vkročí do tohoto zádvoří a kdy naň dolehne všechna ta nevlídnost těsné, živořivé domácnosti. Vždycky však se utěšovala: nebude to tak hned! Zatím svazek jejich se upevní, zatím jej k sobě připoutá tak silně, že již ničeho se nelekne, před ničím necouvne. A pak tedy ať přijde. Ale včerejšek ji zastihl tak nepřipravenu, nic netušící — a dnes má sem Jindřich vstoupiti. Přišlo jí to příliš nenadále.

„Ne, maminko," promluvila teď Nanynka tiše, „za vás já se nehanbím za nikoho, a Jindřich taky už ví všechno, nic jsem mu nezatajila. Ale považím-li, že přece si to všechno myslil nějak jinak a že by se mohl odradit, až uvidí, do čeho přijde, že by mě dokonce nechal — maminko drahá, já bych se vám utopila!"

Z očí Nanynčiných vyhrkly slzy.

Matka Kulichová spráskla ruce.

„Pro Krista pána, holka, to jsou řeči! Pro Boha tě prosím, utopila! Tedy už tak daleko jsi! Utopila! Dovedeš si představit, co to povídáš? Holka, kdyby ses tak mohla utopit na půl hodiny — a pak zas přijít, ano, tomu bych rozuměla. Ale na to nemyslíš, že by pak bylo všemu

konec — a že by tě odnesli do patalogie, tam tě rozkuchali — a jakživa bys už nespatřila mámu a tátu, a my tebe? Holka, Ježíš Marjá, ty ve mně vzbouzíš strašnou myšlinku, že snad — ani si to netroufám vyslovit — že snad se s tebou něco stalo...?"

Nanynka krom nadání rychleji pochopila, než se matka nadála.

„Maminko!" zvolala s výčitkou.

Do té chvíle ozývalo se z kuchyně odměřené chrápání starého Kulicha. Chrápání, které vyplňovalo celou tu těsnou prostoru, až se zdálo, že jest už na prasknutí a že konečně zdi povolí, aby se mohlo vevaliti buď i sem do pokojíku nebo ještě lépe vyhrnouti na dvoreček, kde bylo místa více. Kulich uměl chrápati, že by tím byl naplnil stodolu. Po výkřiku Nanynčině však náhle jako by uťal, chrápání ztichlo, zakončeno řezavým zvukem z vyschlého hrdla. A potom se ozvalo nějaké nesrozumitelné zamručení.

„Vidíšš!" sykla matka. „Probudila jsi tatíka!"

Pověděla to, jako by se byla náramně ulekla, ale zatím byla ráda, že procitnutím tatíkovým je debata s dcerou přerušena. Výkřik uražené Nanynčiny duše znamenal jí, že je posud všechno v pořádku, a zatím o jiného jí nešlo.

Oddala se zase plnou měrou své alchymii na plotně, která byla ke kamnům v pokojíku přistavěna, aby taky tu se mohlo vařiti, bryndala

jakousi tmavou tekutinu z hrnce do hrnce a pak do nějakého pytlíku v mašince, a po chvilce rozestřela se pokojíkem vůně kávy.

Nanynka vždycky dostávala první, tak i dnes.

„Tu máš, holka, snídej," přinášela jí matka pouťový hrneček. „A tuhle máš kus buchty od včerejška. Na odpoledne ty zbytky beztoho nestačí, na odpoledne upeču čerstvou. — A pak tedy tu pokliď, když jinak nedáš, a potom sem přestěhujeme tatíka, aby si zde dochrunčl, a dáme do pořádku kuchyni. A pak se oblékni a jdi si, já už si ostatek pořídím."

Spraví-li něco pokažený rozmar dceřin, je to jistě setkaná s tím „jejím", tak počítala matka Kulichová. Tedy jen ať jde. A zmizí taky jí — matce — ta živá výčitka s očí.

Nanynka potom smejčila, utírala obrázky a zrcadlo, pátrala po každé pavučince, zastrkala všecky kartány a krabice hluboko pod postele, a samým chvatem zahřála se i ve studené kuchyňce. „Přestěhovaný" otec Kulich dospával ještě v pokojíku, když Nanynka byla se vším hotova, a táhlo silně na devátou, když oblékala nedělní šaty.

V podivném rozpoložení chystala se dnes na dopolední dostaveníčko. Jak vysvětlí včerejší chování matčino? Neboť za noci i to hrozné pomyšlení jí připadlo, aby nápadník její v zaskočení matčině nespatřoval záludy, dříve společně ujednaný. Jak by mu cosi takového vymluvila? A zda-li se od včerejška nerozmyslil, zda-li dnešní odpolední

návštěvu neodepře? Rojilo se jí toho v hlavě, chuderce, až jí bylo pod nízkým stropem k zalknutí.

Byla hotova a levicí pevně tiskla modlitební knížku, když přistupovala k matce, aby jí ruku políbila.

„S Pánembohem, maminko," řekla tiše. „A prosím vás, až tatínek pak odejde na procházku, nezapomeňte všady hezky vyvětrat."

„Nezapomenu, Nany, jen pěkně jdi — a nezapomeň zas ty na očenášek za mě — a za tatíka. Jdi — a zbytečně se nezdržuj, ať jsme raději dřív po obědě, tak..."

Nanynka již se otáčela ke dveřím.

„A počkej, holka," zdrželo ji zvolání matčino skoro na prahu. „Když už čekáme takovou visitu, abych přecejc věděla, s kým máme čest. Kdo pak je to, ten tvůj? Od jaké pak živnosti?"

Nanynka již držela dveře za kliku. Obrátila se teď k matce pohledem neobyčejně vážným.

„Že jste se mne na to dříve nezeptala, maminko, než jste nás vystopovala. Všecko, všecinko bych vám byla pověděla."

„Pro Pánaboha," rozdurdila se zas trochu matka. „Snad ho neubylo, že jsem se opovážila promluvit? Jaký pak je to pán?"

Nanynka pomlčela a pak řekla, jako by každé slovo ryla na desku:

„Neubude ho, maminko, pravda. Ale není každý člověk stejný — a každý se na všechno

dívá svýma očima, ne vašima. Jindřich je učitel, maminko.“

Matka otevřela ústa — — —

Nanynka nevyčkávala. Dveře za ní zapadly.

Matka Kulichová zírala na dveře, zírala, jakoby tam dcera posud stála, a pořád se jí ústa nezavírala.

Učitel — opakovala si v duchu — učitel! Něčeho takového se nenadála. Pokud jen tušila, že se kdosi Nanynce dvoří, hádala na řemeslníka. Když pak ho včera spatřila, člověka tak úhledného, úpravného — a jak se k Nanynce měl — povylezla ve své domněnce výše a soudila na nějakého pána kancelářského, na něco od péra. A tu třeba říci, že tato domněnka ji právě nepotěšila. Neboť řemeslník, nějaký šikovný tovaryš, to byl pořád ještě nápadník Nanynce přiměřený. Takoví začínají obyčejně s málem a mohou to hezky daleko přivésti. Pořád ještě má řemeslo zlaté dno. Nějaký kancelářský však by se fatil k dceři nemajetného domovníka právě tak dlouho, než by se jí nabažil, a pak by šel o dům dál, a třeba o celou ulici. A proto si ho popadla, proto! — opakovala si teď v duchu. — Ale učitel! Ne, toho by se ve snách nebyla nadála!

Matka Kulichová popošla, otevřela dveře a podívala se na dvoreček. Zdálo se nejinak, nežli že Nanynka číhá za dveřmi a že se teď na matku rozesměje na celé kolo, jak ji na báň vyvedla. Ale po Nanynce stopy nebylo.

Pak je to pravda světitá, neboť Nany nelhávala, tolik o ní matka věděla. Všecka zaražena sdělením dceřiným zavřela zas a teď už se nemohla ubrániti pocitu, že včera večer opravdu vyvedla nějakou hloupost.

„Pro Pánaboha, proto ona tak vyváděla!“ pomyslila si matka Kulichová všecka zahanbena. „A Ježíš Marjá, odpoledne tu bude!“

Všechno dohromady, co se tu ve chvilce na Kulišku sesypalo, musilo se na něčem nebo na někom svézti. Bylo jí třeba, aby to se sebe setřásla. — No ano, nač by tu byl táta Kulich? Rozkročila se tedy matka Kulichová, otevřela hřmotně dveře do pokojíku, chvátala k posteli, na níž sama byla přespala, popotáhla peřinu a zamíchala něčím, co se pod ní jako kotě v košíku choulilo:

„Vstávej, Kulichu, staframente — snad nebudeš chrunět až do poledne!“

„Kerej pak čert zas — —“ ozvalo se mrzutě z peřin.

„Žádnej čert! Abys vstával, Kulichu, povídám!“

„A co tě mele?“ reptal probuzený. „Dyť ještě není osum hodin!“

„Ano — zejtra bude osum podruhé. Polez jen, starej, abych ustlala. Půl desáté — a ty pořád ještě v peří! Kdyby tak někdo přišel —“

„Koho pak by čert — prosím tě — —“

„A kdy pak bys přišel k obědu, když do poledne nevstaneš?“ potahovala Kuliška peřinu níž a níže.

Otec Kulich totiž chodil každé neděle dopoledne na pohár do výčepu. To byla jeho výsada.

„A pak potřebuju mandle a hrozinky do buchty,“ dodávala Kuliška. „Přineseš mi to — a kousek kvasnic, a pak si jdi.“

„Ty jsi trapidlo!“ vrčel Kulich žalostně, a jak se sbíral, aby slezl, všechny kosti v něm praštěly.

Nebylo ho mnoho ani do výšky, ani do šířky, a to ještě byl zahalen v starý šedivý župan, v němž spával, aby ho zima nerozrazila, když musil v noci vstávati, aby vrata odmykal.

„Zaplať Pánbůh, že tě tak dalece mám na nohou,“ řekla Kulichová, když se manžel konečně vzchopil. „Aby tě z postele páčil!“

„Však taky by mě jinej nevypáčil,“ povzdychl manžel.

Arciť, vypadal chudák proti své choti dost nepatrně. Z matky Kulichové byl by vykrájel dva takové Kulichy.

9. Tady je!

S obědem si matka dnešní neděle hlavy nepoláme, to si řekla hned ráno. Větší péče vyžadují přípravy na odpůldne. Na polévku má kousek masa od včerejška, — bez kousíčku masa nemůže Kulicha v neděli nechat. A zvláště dnes, když se jedná taky o jeho dobrý rozmar. A když mu na maso připraví sardelovou omáčku, je tatík na polo ukrocen, poněvadž tu on k smrti rád. Potom udělá cezené nudle. To sice nebyl jeho pokrm nejoblíbenější. Pokaždé, když je spatřil na míse, poznamenával pichlavě: „Jen abych se neudávil nějakou kostí v nich!“ Ale když mu na ně nastrouhá parmezánu, spokojí se i s nudlemi, neboť taky parmezán on k smrti rád.

A tak je s obědem po starosti. Ale už při něm uvaří si matka Kulichová uzené plecko k večeři — a večer navaří čerstvých knedlíků k němu. Neboť se rozumí samo sebou: když nápadník popije odpoledne kávy, nemůže hned utéci — ani by ho matka nepustila — nýbrž posedí, zůstane až do večera, a pak i povečeří. A do kávy upeče

buchtu. Ale ne takovou obyčejnou, jako pekávala pro rodinu jindy. Dnes udělá bábovku!

Tak tedy měla matka Kulichová práce dost.

Otec Kulich sice mručel, že není žádnou děvečkou, aby snášel do kuchyně, čehož však jeho panímáma příliš nedbala. Na její komando musil obstarati vše, čeho potřebovala, a pak mu řekla:

„No, vidíš, a pořád ještě jsi celý. A teď si teda jdi, ale pamatuj na Vrátila, ať brzy pojíme. Po obědě si zase můžeš vyrazit, dnes ti dám konces na celé odpůldne. Ale v šest budeš doma, pamatuj si. Možná, že někdo přijde."

„Co by u nás dělal!" odbroukl tatík.

„To je jeho věc. Ale ty se vrátíš."

Kulich už neodmlouval. Že ho matka odpouští na celé odpůldne, bylo mu vzácnou událostí. Obyčejně směl vyraziti teprve k večeru. A dobře, že mu to řekla už teď. Smluví si ve výčepu partii bulky na odpůldne. Ani mu nevrtalo mozkem, odkud se bere manželčina velkomyslnost. Byl uvyklý dělati po jejím. Neboť třeba že matka při každé příležitosti strašila Nanynku tatíkem, pánem v domě byla ona. Kulich byl jakousi přízdobou domácnosti — a hlavou rodiny byl toliko na konskripčním archu.

Osaměvši dala se matka do práce. A když postavila na polévku, když zadělala na bábovku a dala mísu s těstem na pecinku, aby hezky vykynulo, ustrojila se rychle a spěchala z domu. Za nějakou půlhodinu se vrátila a nesla pod šátkem

cosi objemného, zavinutého v hedvábný papír, hodně provlhlý. Něco mokrého přinášela.

Zamkla za sebou dveře kuchyňky, aby byla jista před nevčasným vpádem, spěchala do světnice, opatrně odvíjela hedvábný obal — a tu se objevila kytice. Kytice na stůl! Zálibně ji matka otáčela, pozorovala květiny, přiváněla, až vykýchla, jak si šimráním nos podráždila.

„Budeš koukat, holka, jak já tvého znejmilejšího přivítám. — Osm šestáků! — Však jiný by musil dát půldruhé zlatky. — Ano, kdybychom tam nechodili pro pugéty z celého domu! — Stafra, Nany, hyacinty a růže — teďka růže! Ať má revanč za svoje fialky — beztoho žes je nosila od něho!“

Matka na zkoušku vložila kytici do vázy, kterou jí kdysi při stěhování nějaký nájemník byl věnoval — arci byla nahoře trochu uražena, ale to se kytkou zakryje. — Výborně to vypadá!

Potom však ji šetrně vyňala, zavinula zase do papíru a vynesla na dvůr, do dřevníku. Předně proto, aby tu v chládku zůstala svěží, ale hlavně aby ji Nanynka nespatřila dříve než spatřiti má. Matka Kulichová ráda překvapovala. A když holka včera večer a v noci trpěla, ať má dnes radost.

— — — — — — — — — — — — — —

Hodnou chvíli již byli u Kulichů po obědě a jen dámy doma. Tatík hned po jídle vypáchl ze dveří, aby snad matku ještě v poslední chvíli její ranní velkomyslnost nerozešla. Ani si ne-

zdříml, jak v neděli činíval. A při jídle taky dnes nereptal. Mlčky polykal cezené nudle, ale při tom stále otáčel nos po kuchyni a nabíral si ho plný vůně uzeného, kterému tam v troubě měkce bylo ustláno na kastrole zelí. Tušil, že mu večer kyne něco příjemného. —

Bylo po druhé hodině.

„Nanynko," řekla tu matka, „vezmi džbánek a přines čerstvé vody. Jdi dnes ke Kalousovům, tam je ze všech nejlepší."

Ale jen proto poslala dceru dále, aby získala hodně času. A když botičky Nanynčiny vyklapaly z průjezdu, jako vítr běžela do dřevníku. Než se Nanynka vrátila, byl stůl v sednici pokryt červeným ubrusem kávníkem, ještě z výbavy staré Kulišky, uprostřed stála váza s kyticí, vedle bábovka hojně cukrem posypaná, a kolem toho tři šálky na kávu. Byl sice každý jiné velikosti a jiné fasony, ale byly to nejslavnější tři kusy matky Kulichové a každý měl zvláštní svou historii.

Když se Nanynka vracela, seděla již matka zas v kuchyni u plotny a mlela kávu.

„Tak, Nanynko," povídá, „dej džbán s vodou zatím do dřevníku — ale přikrej pokličkou, ať do něho nic nenapadá — a pak postav na stůl sklenice na vodu. Na ty jsem nevzpomněla."

O chvíli později vnášela Nanynka sklenice do světnice, ale málem že jich neupustila, když spatřila kytici na stole.

„Maminko drahá!" vykřikla.

„Ale to se rozumí, holka," přisvědčovala stará. „Ať tedy vidí, jak si ho vážíme, a že víme, jak se hosti vítají." —

Táhlo na třetí. Celá kuchyně byla naplněna horkou vůní kávy a sladkou vůní vanilky. Ve světnici u okna stála Nanynka a vyhlížela k průjezdu. Bylo teplo v pokojíku, avšak Nanynku chvílemi lehce mrazilo. Čím dále rafije minutová spěla ke dvanáctce, tím větší rozčilení zmáhalo se dívky.

Do nedávna byla tak spokojena v tomto skrovném příbytku rodičů. Dnes poprvé ozvalo se v ní zcela určitě žehrání na osud, palčivá nespokojenost. S jakou radostí by spěchala vstříc Jindřichu svému, kdyby ho mohla uvítati kdesi tam nahoře, třeba v posledních dveřích druhého patra, ale přece v bytě, v bytě!

Tiskla čelo na studené sklo a zraky její sklouzly na vlhkou, slizkou dlažbu nádvoří. A tak se stalo, že pravý okamžik propásla a že pojednou zaslechla hovor v kuchyni — a to známý a tak milý hlas.

Za to matka Kulichová zůstala klidna a pevná a byla na stráži. Slévala kávu, ale jedním okem stále hleděla do dvora. A když se jí náhle před skleněnými dveřmi kuchyňky zatmělo, rázem byla u dveří a otvírala.

„Moje úcta!" zaznělo do kuchyňky hlasem tlumeným sice, ale nikoli ostýchavým a bázlivým.

„Pěkně vítám, vašnosti," a matka Kulichová ustupovala, aby host mohl vejíti. Teprv teď na

ni padaly jisté rozpaky. Aby se nějak zaměstnala, otírala ruce o květovanou zástěru.

„To nás tuze těší, vašnosti — a prosím, račte dále," pobízela hosta. „To bude mít Nanynka radost!"

„Slečna Aninka je doma?" tázal se host, jehož hlas tuto v kuchyni zahlaholil již plnějším zvukem.

„A Ježíšku, vašnosti, kde by byla?" hovořila matka horlivě, „když očekává tak milou návštěvu! Tu by teď z domu nedostal, kdyby jí nad hlavou hořelo."

Host se usmál. V tu chvíli otevřely se již dveře světnice a na prahu stála Nanynka. Její zraky se mhouřily jako pod lehkým závojem ostychu, pravice vztahovala se ku příchozímu, ústa skoro jen zašeptala:

„Vítám vás, Jindřichu..."

Mladý muž chápal se ruky dívčiny, stiskl ji, políbil štíhlé její prsty a vzpřímiv se upřel pohled na dívku. Náhle však obrátil se zas k matce:

„Ach, prosím za prominutí! Jsem Jindřich Novák, podučitel na obecné škole."

„Povídala mi Nanynka ráno, vašnosti, povídala," ukláněla se matka Kulichová.

Zase žmolila zástěru, rozpačitě se usmívajíc, jako by chtěla cosi říci, a pojednou si dodala odvahy:

„Račte dále, vašnosti," strkala hosta do světnice a kráčela za ním. „A já taky musím prosit

za odpuštění, že jsem to včera tak nemoudře vyvedla. Však jsem za to od Nanynky dostala svůj díl — a obě jsme nespaly. Ale vašnosti mně nesmí mít za zlé, že jsem chtěla vědět, jaké to má Nanynka spády — matce to nesmí nikdo zle vykládat, je tolik podloudníků, a kdo nemá dobrý oumysl, snadno opentlí nezkušenou holku. Ale kdybych já se byla nadála, že vašnosti je pan učitel — —"

„Podučitel, prosím," opravil host.

„— — to bych se nebyla opovážila a byla bych počkala, až vašnosti sám přijde — a jistě bych se byla dočkala."

„Ano, dojista," přisvědčil host. „Ale je-li někdo povděčen, že jste nevyčkala, až sám se osmělím, a že jste mateřským právem svým zakročila, jsem to já, milá, drahá paní. Neboť jen tak se mi dostalo štěstí, že dnes již směl jsem překročiti váš práh. Vždyť jsem po ničem tak horoucně netoužil — Andulka by mi to dosvědčila."

„Je to opice!" zvolala matka Kulichová. „A kdybyste věděl, vašnosti, jak se na mě proto rozčepejřila!"

„Maminko!" ozvala se Nanynka, stydíc se trochu za matku i trochu za sebe.

„Ano, vašnosti, matka je matka," pokračovala Kulichová, rozehřívajíc se, „a třeba byla jenom jako já. Ale jestli jsem si někdy přála být paní domácí, vašnosti, tak je to dnes — ano, vašnosti, tak je to dnes, abych vám mohla říci: tuhle je

dcera, vašnosti, a tuhle je dům — račte si to vzít oboje!“

Nanynka se zapálila nad hovorem matčiným, ale Jindřich Novák chopil se kostrbaté ruky matčiny, stiskl ji upřímně a řekl:

„Děkuji vám, drahá, milá paní.“

„Ale teď se posaďte, vašnosti, a káva bude hned.“

Matka Kulichová vracela se kvapně do kuchyně.

Když za ní zapadly dveře, popadla Nanynka hosta za obě ruce, oči se jí zalévaly:

„Jindřichu, prosím vás, nehněvejte se!“

Novák jí rozuměl.

„Hněvat? Za to, že mne tak prostomyslně přivítala? Ani netušíte, Andulko, jak mi ulehčila tento můj vstup k vám, dítě milé. Připadá mi, jako bych k vám už dávno chodil. A vězte: kdybych vás byl uvedl do naší chyše doma, drahá moje nebožka matka byla by vás vítala podobným způsobem, a já bych se proto docela nic neostýchal. Víte, naše maminky vyrůstaly jinak a v jiném než my.“

„Jindřichu, vy jste hodný hoch,“ zašeptala Nanynka, kladouc mu hlavu na rameno.

Mladík jí políbil na čelo.

„A tuhle je kafíčko!“ hrnula se do světnice matka Kulichová, majíc plné ruce. „A vy pořád ještě stojíte. — Tak tedy, Nanynko, pan

učitel tamhle do fodelu a ty tuhle a já tuhle, tak!“

Nanynka neměla času, aby oči osušila. Ale když k Jindřichovi přisunula talíř s pokrájenou bábovkou, smály se zraky její na něj upřímnou radostí. Teď se jí zdálo, že by ani nemohli seděti jinde než v této nízké a těsné světničce.

10. Vystupuje otec Kulich.

Stalo-li se někdy, že se Jindřich Novák na dostaveníčko omeškal, jakou nepřečkatelnou dobou bývala Nanynce každá taková čtvrthodina! A do jaké věčnosti prodlužovala se jí, v pochybách tonoucí, přijde-li či nepřijde. Dnes tu seděl ode tří hodin, a když se Nanynka maně podívala na švarcvaldky blíže kamen, skoro užasla a zároveň se zachvěla lítostí. Táhlo na šestou — za chvíli se vrátí otec Kulich. Skoro plné tři hodiny sedí tu již milovaný hoch, a jí to uteklo jako chvíle. Vrátí se tatínek — a veta po tom krásném, důvěrném dýchánku.

Kdyby se zítra nebo kdykoli později Nanynky kdo otázal, o čem všem v tu neděli hovořili, nebyla by dovedla povědět. Slyšela jen Jindřicha, pozorovala při tom i matku, jak nábožně hosta poslouchá, očí s něho nespouštějíc, a srdce její plnilo se pýchou. Takto, jako její Jindřich, sotva kdo by na ráz byl zvítězil.

Chvílemi nastaly i delší pomlčky, kdy Jindřich snad úmyslně ztichl, slyše jen svůj hlas a

chtěje dopřáti i ženštinám, aby promluvily. Matka však neodvažovala se příliš, aby zasáhla v hovor, dobře cítíc, že tomuto řečníku nestačí, a Nanynka přemýšlela o tom, co Jindřich právě pověděl. Ani nechtěla rušiti chvíle ticha. Připadalo jí, že celým tím skrovným prostorem vane cosi naprosto jiného než jindy, cosi skoro posvátného. Touto první návštěvou Jindřichovou vnikl sem jiný, nový život, zvuk hlasu jeho naplnil jizbu něčím nebývalým, ale nad pomyšlení radostným. Možno, že sem Jindřich přijde ještě mnohokrát, ale již nikdy nebude to chvíle tak slavná, památná a povznášející jako dnes. Nikdy již se nevrátí, co dnes provází tuto jeho návštěvu. Touto první jeho přítomností — zdálo se Nanynce — jest jako vysvěcena malá, těsná ta domácnost, která ještě několik minut před jeho příchodem zdála se jí tak bídná, skoro opovržení hodna, a naplňovala ji steskem po čemsi neznámém, novém a lepším, kde by hocha svého mohla důstojně přivítati. Ne, teď již nepřála si toho. Jindřich vstoupil, nejevil žádného zklamání a nemilého překvapení, ociťoval se tu jako doma. Malý ten brloh rozjasnil se.

A když se Jindřich po nějakém odmlčení poznovu rozhovořil, plynula slova jeho tak nenuceně, že v Nanynce srdce rozkoší poskakovalo. Do nekonečna byla by mu naslouchala. — A tu pojednou bezmála šest hodin, přijde otec, a krásná ta chvíle zimní neděle je ta tam, aby se již nikdy nevrátila.

Ať jí kyne v budoucnosti cokoli — prodloužení této vzácné, důvěrné zábavy s Jindřichem byla by chtěla vykoupiti polovinou života, který beztoho všecek náležel jen jemu, Jindřichovi. O tom již byla nadobro přesvědčena. Zatím ze všeho zbude jen vzpomínka.

Do dneška soudila, že zná dobře matku svou, skrz na skrz. Ale přítomnost Jindřichova i starou matku jí objevila v novém světle, odhalila nové stránky její povahy. Ani stopy tu nebylo po mrzutosti, která ji tak často v těch denních, všedních trampotách naplňovala i na celé okolí působila. Dnes rozjasnila se tvář matčina a zraky jí hořely vnitřní blažeností. Dívala se na Jindřicha nejen s výrazem obdivu, ale i lásky, s výrazem, jakého ještě nikdo z cizích lidí nebyl účasten, pokud Nanynka pamatovala. Ba, Nanynka se rozpomínala, zda někdy na ní spočinul tak něhyplný pohled matčin, jako nyní na Jindřichovi. Ale v duši své ani nezažehrala, naopak — srdce jí plesalo. Vítězství Jindřichovo jest jejím vítězstvím.

Ale švarcvaldky zahrkaly, chystajíce se odbíti šestou, a potom se vrátí otec. Kouzlo, jež se vznáší nad tímto trojlístkem, bude přerušeno. Neboť otec je zas docela jiného rázu než matka.

Chraplavě, vrzavě odbíjely hodiny šestou.

Tu Jindřich sáhl i po svých kapesních hodinkách a s výrazem rozpaků, že tak dlouho tu pobyl, vzchopil se, aby se poroučel.

„Kam pak, pane učiteli?“ zvolala matka Kulichová.

„Račte prominouti, musím již — vždyť jsem vás připravil o celé odpůldne.“

„Připravil, pane učiteli?“ volala matka. „Božínku, vy jste nám připravil náramnou radost a způsobil nám takovou neděli, jaké jsme dávno neměli — jakživi neměli, co pamatujeme! Kdož pak jakživ k nám zabloudil! Ale teď — a tak najednou! Vždyť přijde tatík — a toho taky musíte vidět, pane učiteli, a on musí vidět vás. Ten by nám dal, že jsme vás pustily. Vždyť jsem mu řekla, aby přišel o šesté — a když řeknu, tedy přijde...“

A matka Kulichová vyběhla ze světnice, jako by se chtěla podívat, jde-li už tatík.

Jindřich pohlédl na Nanynku.

„Ví pan otec — — —?“

„Ne, Jindřichu, ještě neví,“ skoro jen šeptem řekla Nanynka. „Ale právě proto musíte ještě počkat — —“

„A nebude se tatínek hněvati, že mu poruším jeho domácí pořádek?“ tázal se Jindřich.

„Jak by se hněval, Jindřichu,“ vyvracela Nanynka obavu milencovu. „Ostatně — vy tatínka neznáte — a prosím vás, nepozastavujte se nad ledačím, co uslyšíte. Mějte strpení.“

„Ale Aničko,“ řekl Jindřich, „jaké strpení? Tatínek je tatínek — ať je jaký chce, na něm jest, aby měl strpení. Nepřeje snad něčemu?“

„Ach ne, Jindřichu," odpovídala Nanynka rozpačitě. „Ale víte, on je tak docela jiný než my — i než maminka. Víte — tak ze starého vydání — —"

„Nemějte starostí, Nanoušku," chlácholil Jindřich, „však se dorozumíme."

A pojav dívku něžně za hlavu políbil ji.

„Jindřichu!" vydechla Nanynka. „Na dnešní neděli do smrti nezapomenu!"

„Dítě milé," odpovídal Jindřich, „nám kyne ještě mnoho krásných nedělí."

V tu chvíli vrzly dveře v kuchyňce a houně na podlaze zašárala.

„Tady mě máš, matko," zavrčel kostrbatý hlas. „Ale poslední labetu jsem jim tam musil nechat —"

Nebylo rozuměti, co odpovídá matka Kulichová, jak tlumila hlas, ale bylo to jistě napomenutí, aby se tatík mírnil, a nejspíš taky upozornění, že nejsou doma sami, že tu je host.

„Kde pak?" zněla otázka Kulichova.

„No tak jen pojď, starouši — — —"

Dveře do světnice se otevřely a matka Kulichová posunovala přes práh manžela.

Ať si Jindřich Novák maloval otce Nanynčina jak chtěl, představa jeho jistě se nesrovnávala se skutečností, jak se tu před ním zjevila.

Do světnice vstupoval muž neveliký v zelenavém kalmuku a v širokých, kostkovaných nohavicích, které hrály všemi barvami skoro jako

skotská suknice. Bylo zřejmo, že kalmuk ani spodky nebyly šity na otce Kulicha, ale že se na něj dostaly nevyzpytatelnými cestami, kterými někdy putují všeliké kusy oděvu s těla na tělo, než je zub času na dobro sežere. Možná, že tyto svrchky odložil kdysi a starému Kulichovi věnoval některý nájemník, když minul čas jejich módy, možná taky a pravděpodobnější bylo, že je kdesi v „Jerichu" čili páté čtvrti pražské vyhlédly bystré zraky matky Kulišky, která pečovala o výstroj chotě svého. Neboť Kulich jakživ nedovedl na sebe něco koupiti, přiměřenou věc vybrati. „Přiměřenému" sluší tu rozuměti tak, že otec Kulich byl ve věku, kdy mohl nositi již vše, co mělo rukávy nebo nohavice, bez ohledu na nějakou parádu, a že u matky Kulichové při nákupu rozhodovala vždy a nejprve cena zboží. Otci Kulichovi bylo lhostejné, v čem chodí, jen když mohl z domu. Nosil spokojeně, do čeho jej žena oblékla. Manželka jeho pak se zvláštní zálibou vyhledávala nebo zvláštní náhodou padly jí vždy do rukou svrchky, které se vyznačovaly buď neobyčejnou nějakou fasonou nebo výrazným zbarvením, nad nímž by se nebyl pozastavil jen člověk nevidomý.

Snad — ale arci a s výhradou pravíme tu: s n a d — tedy snad měl tento výběr matky Kulišky příčinu v jakési dávné a přes všechno pátrání nedosti nám jasné a vysvětlené příhodě, kdy se otec Kulich, tehda na letech ještě mnohem mladší, asi na dva dny ztratil a skoro již byl

pokládán za nezvěstného. Přece pak ho vypátrala uděšená choť v jednom výčepu ve třídě Vyšehradské. Objevilo se, že Kulich, nemaje právě při sobě orientačního plánu Prahy, vyšel o dva dny dříve z jiného výčepu a dal se směrem zcela opačným než jakým by byl dospěl domova. Na té cestě potkal ještě několik výčepů, v každém se zastavil a vždy neomylně seznal, že pořád ještě není doma. Tak se dostal až pod Vyšehrad. — Všechny poptávky choti jeho pak byly tehda marné, ježto nemohla uvésti žádného „zvláštního znamení", dle něhož by kdokoli byl zjistil, který z oněch bezpočetných občasných návštěvníků veškerých výčepů až do třídy Vyšehradské by byl panem Kulichem. A po této příhodě tedy — prý — obmyslila a dále obmýšlela chotě svého zvláštním znamením, s kterým se ztratiti nemohl, ačkoli, jak je zjištěno, Kulich už nikdy nevypadl z domácnosti své na celé dva dni. Takto poznamenán, vždy by se byl Kulich brzy octl v náruči své milované ženy, neboť stačilo říci: Neviděli jste člověka ve špenátovém kabátě a v chrpových nohavicích, se žemlovým kloboukem na hlavě? Jak řečeno, podobné sestavení barev byl by mohl přehlédnouti jen člověk nevidomý nebo pro barvy slepý.

Tak tedy, v důsledku řečeného opatření matky Kulichové, na kterém pak setrvávala už jen ze zvyku, zjevil se i tentokráte otec Kulich v úboru, jenž nepochybně a neklamně musil podráž-

diti zrakové nervy i lidí dosti otupělých. V tom se ztratiti nemohl. Stačilo jen zeptati se na „škotské nohavice“ — a jistě půl Prahy bylo by šlo po určité stopě, po kalhotách sveřepě kostkovaných, až by v nich byli našli milého pana Kulicha.

Ale jak pověděno, něco takového již se nemohlo ani státi. Měl otec Kulich dávno za zády bouřlivé mládí své, a krom toho prý matka Kulichová — tehda arci ještě mladá panička v nejlepší síle — objasnila mu své stanovisko tak výrazně a důrazně, že manžel Kulich si umínil do smrti nejdelší je v paměti podržeti. K čemuž tedy sluší dodati, že pak na celý život nebylo muže, kterýž by byl tak řádně a svědomitě dodržoval hodiny jako pan Kulich.

11. Otec Kulich nic nenamítá.

Jindřich Novák rázem, jediným pohledem přelétl postavu nastávajícího tchána svého — jediným pohledem ji takřka zhltl a tím taky ji vtiskl do paměti své k nezapomenutí. V tom celku a v úboru, v jakém tu právě před ním stál, poznal by ho již mezi tisíci lidmi, kdekoli by se s ním setkal, a vždy by si řekl: Tohle je starý pan Kulich, tatínek mé Andulky. A když ho měl takto v paměť otištěna, počal se teprv obírati jednotlivostmi a podrobnostmi jeho zjevu.

Kalmuk byl příliš volný, škotské kalhoty příliš plandavé a plné záhybů podélných i příčných, z čehož Novák neomylně usoudil, že otec Kulich je kostry drobné, útlé, a že celá jeho tělesnost neoplývá nadbytkem tuku. Rukávy kalmuku byly značně dlouhé, že z nich vyčnívaly jen konečky prstů Kulichových, červených a paličkovitých. Krk byl tenký, protáhlý, a na něm seděla hlava malá, pokrytá vlasy ještě dosti hustými, kučeravými, barvy velmi neurčité — vlastně barev neurčitých. Neboť ač se zdály šedivými, hrály poněkud i do

plava a do zelena, a nesnadno bylo uhodnouti, jakým původně se honosily zbarvením. Snad bývaly ryšavé, jako kníry, které v celku houževnatě udržovaly barvu leštěné mědi a jen konečky jejich byly nazelenalé. Jiných vousů otec Kulich neměl. Holil se vždy v sobotu večer velmi svědomitě a nešetřil při tom krve. Tvář jeho každé neděle byla plna nových „škrtů", sotva přes noc zajizvených. Zaviňovala to nejen břitva, kterou obtahoval na staré kožené kšandě, ale i nerovná půda tváře jeho, plné všelikých vrásek a prohlubní. Nebylo divu, že tu i tam břitva zajela a sebrala i kousek kůže. Ale starý Kulich nebyl ani příliš choulostivý, ani žádný parádník. S počátku, před lety, posmíval se mu bradýř z protější strany ulice, Švarc, že vypadá vždy v neděli jak anatomický preparát, čemuž však otec Kulich brzy ulomil hrot. Roznesl po všech výčepech v okolí, že jej holí právě ten zlomyslný bradýř, — a soused Švarc se svými posměšky umlkl, když prohrál žalobu na Kulicha pro urážku na cti. Ještě sluší dodati, že nos Kulichův nebyl ani řecký, ani římský, nýbrž spíše poněkud baňatý, že měl Kulich sivé oči a nad očima hrozivé houštiny šedavého obočí. Přes to celkový jeho výraz byl mírumilovný a jako „zapomenutý". Zvláště za hovoru chvílemi rychle mžikal očima, jako by se honil za nápadem, jejž právě chtěl pronésti.

Takový byl otec Kulich. Jenom snad ještě pro neúplnost: v mládí svém býval klempířem. Re-

meslo však zapomněl na vojně, kde strávil osm nejkrásnějších let života, a to jako forejšic čili důstojnický sluha. Tato hodnost vojenská byla mu dokonalou průpravou pro jeho pozdější povolání životní, pro domovnictví.

Vstoupil teď do jizby a nejevil ani za mák překvapení, že vidí neznámého. Ač neměl o spádech Nanyčiných potuchy, domyslil se, z jaké asi příčiny neznámý člověk přišel. Obrátil se k choti a pronesl otázku:

„Tenhle pán — —?“

Matka Kulichová otřela ruce o zástěru a s výrazem úcty i pýchy a laskavosti mateřské odpovídala:

„Pan učitel Novotný, starouši — —“

„Novák, prosím,“ opravil Jindřich.

„To by venkoncem bylo jedno,“ řekl otec Kulich, „jen když hodnej člověk. A jak to, že pan Novák — —?“

Paní Kulichová neodpověděla. Tím výmluvnější však byl její pohled, jímž zaletěla k dceři Nanynce.

Manžel se podíval na dceru, na Nováka, a řekl jen: „Mhm!“

Domněnka jeho byla matčiným pohledem potvrzena.

Po tomto stručném projevu mávl pravicí vzhůru, setřásaje tak rukáv níže, aby uvolnil a hosti podal ruku.

Novák ji starému pánu upřímně stiskl a potřásl jí.

„Pokládám si za čest, že vašnost poznávám," řekl při tom.

„Stejným pádem," odpovídal Kulich, „stejným pádem. Račte odpustit, že vytrhuju, ale matka povídala, abych v šest přišel. Musil jsem opustit poslední labetu — však jim ji nenechám. A račte se zas posadit, vašnosti, jako doma. — Ale kalmuk slíknu, matko, je tu horko."

„Snad bysi netento — starouši," napomínala matka, „když máš hosta!"

„Už jo, matko," hovořil Kulich, svlékaje kabát. „Dyť mám čistou nedělní košili, a host přišel venkoncem za Nandou a ne za mnou. Ostatně se může taky slíknout."

Nanynka se rozpaky zardívala až po uši. Její obavy se splňovaly. Chování otcovo sotva vzbudí v Jindřichovi dojem příznivý.

Ale Novák, pozoruje rozpaky dceřiny, stiskl jí úkradmo ruku a usmívaje se pošeptal jí: „Váš tatínek je výborný muž, Aničko! To je člověk bez přetvářky."

„To je!" povzdychla Nanynka, a bylo zřejmo, že by si přála, aby se tatínek v této chvíli přece trochu přetvařoval.

Otec Kulich zatím vylezl ze svého kalmuku, který na něm vypadal skoro jako potápěcí zvon, a teď na něm zazářil jiný kus oděvu — vesta, kteráž zvláštností a pronikavostí barev svých

úspěšně závodila s nohavicemi, ba vítězně je překonávala. Bylať urobena ze srstnaté látky hedvábného lesku, napodobující kůži bengalského tygra. Ale vlastně každý tygr byl by před touto vestou zahanben schlípl uši a zatáhl ohon. Na oranžové půdě šlehaly příčným směrem hnědé a černé hadovité paprsky jako plameny. V podivuhodném tomto žíhaném krunýři vypadal Kulich jak „ohnivý muž" z cirku neb zvěřince. Na všechen způsob celý jeho exotický úbor předstihoval bujnou obraznost malířů, kteří vyrábějí plakáty pro variétní a kouzelná divadla.

Otec Kulich pověsil kalmuk „na komín", totiž na dvířka otvoru pro vymetání sazí vedle kamen, a přisedl ke stolu na židli, na níž dříve byla seděla jeho choť. Když dosedl, skoro se utopil pod stolem; zbyla ho malá hromádka nad stolní deskou.

„Zdá se mně," řekl, když dosedl, „že nám naše matka chystá něco na zub. Cejtil jsem vedle v kuchyni jakousi člověčinu — zdá se mi uzené se zelím."

„Abys ty necejtil!" ozvala se rozmarně matka Kulichová, která nechala dveře do kuchyně nedovřené, aby aspoň zdaleka byla účastna zábavy ve světnici. „Chvíli ještě počkáš, až se dovaří knedlíky."

„A Nanda zatím by mohla doskočit se džbánem pro nějaké pivo," pokračoval Kulich. „U Čejků před chvíli naráželi."

„Nestarej se, tatínku," ozývala se z kuchyně Kuliška, „už je doma — láhvové.

Všechno tedy bylo opatřeno, následkem čehož otec Kulich obrátil pozornost k hosti.

„Tak, tak, tedy učitelskej, vašnosto? — A jste už pro sebe?"

Jindřich Novák nerozuměl ihned. A tatík doplňoval:

„Jako máte-li už vlastní školu?"

Chvilečku hleděl Novák na starého zkoumavě, chápe-li dobře smysl otázky, totiž je-li snad už řídícím, a pak řekl:

„Mám slíbeno, že letos budu jmenován definitivním, pane Kulichu. Ale na místo řídícího si hezkých pár let počkám."

„Mhm," řekl Kulich, jako by se na cosi rozpomínal. „No, učitelství je venkoncem jistej chleba, dyž je vůbec. Ale s tou mládeří je asi zlosti. Je to náramná zběř nekáraná! — Aspoň v naší ulici — to je pádeř lotrovská!"

„Mnoho záleží na rodičích," poznamenal Novák.

„Rodiče?" řekl Kulich. „Taky někdy holota. Aspoň v naší ulici. Onehdá takový šibeničník roztřískal hokynáři vedle okno, hokynář ho dopadl a natřel mu slechy. Ale měl jste vidět, jak na něj přiběhli rodiče a co mu vyváděli. — Já bych kluci enšpíglové pozavíral na noc do sklepa a rodiče na policii za katr. Je špatná supernace na všechno!"

Projeviv takto aspoň díl svých zásad vychovatelských, zadíval se Kulich do prázdna, jako by stíhal nevyjádřenou myšlenku, a po chvilce dodal:

„Já bych neměl náturu na učitelství.“

Novák posečkal okamžik, propoví-li staroch ještě něco, a poznamenal pak:

„Je k tomu třeba mnoho trpělivosti.“

„Trpělivosti, vašnosto?“ vyhrkl Kulich krom obyčeje rychle. „Ví-li někdo, co je trpělivost, jsme to my, panečku. Nebo nájemníci, pane — (Kulich se přiklonil k Novákovi, jako by mu svěřoval tajemství) — nájemníci jsou někdy taky branže — aspoň v téhle naší ulici.“

Bylo zřejmo, že ulice, jíž svůj život zasvětil, otce Kulicha málo v čem uspokojuje. Snad že jen jediný výčep Čejkův mu plně vyhovoval, a ten vlastně byl už za rohem.

Bylo tedy patrno, že má Kulich o věci názor ustálený, a Jindřich Novák nehodlal nikterak míněním starého pána otřásati a vůbec debatu rozpřádati. Čekal jenom na vhodnou přestávku, aby panu Kulichovi pověděl, co ho sem přivedlo, a požádal, aby jeho ucházení o Nanynku bylo příznivě přijato. Ale než promluvil, svezly se zraky otcovy s Nanynky na Nováka a staroch řekl:

„Tak vy jako smejšlíte na naši Nandu, vašnosto? — No, proč pak ne. Holka je v letech, že se vdávat může — a vy taky máte vojnu s krku? — aspoň tak počítám.“

Matka Kulichová v kuchyni zaměstnávala se sice svědomitě večeří, ale přece dávala pozor na každé slovo, a teď byla jako na trní, že tatík tak neočekávaně uhodil na jádro věci. Jen — pro Krista pána — aby nevypleskl nic nemoudrého, aby milého nápadníka nějak nezalekl. Zdálo se jí nanejvýš na čase, aby zakročila. Honem tedy odtáhla hrnek s knedlíky s kola, aby jí nepřekypěl, a popadnuvši nějaké příbory spěchala s nimi do světnice. A tu, kladouc nože a vidličky na stůl, řekla k dceři:

„Abys prostřela bílý ubrus, Nanynko, a všechno přichystala — knedle se dovářejí."

Potom drcla loktem do manžela a pošeptala mu:

„Počkej s tím, starouši, až po večeři. Vždyť vlastně nevíš, co a jak pan učitel — —"

Ale Kulich nenáležel k lidem, kteří se zarazí, že snad promluvili nevčas. A bez ohledu, že matka šeptá, pronesl hlasitě a důrazně:

„Jak pak bych nevěděl, matko? Že nejde za tebou, je docela jistotné, — mě venkoncem taky jakživ neviděl — tak tedy zbejvá Nanda. A před večeří jako po večeři. Myslíš si, že o ženění člověk nemůže mluvit na lačný žaloudek? No mám pravdu, vašnosto?"

„Dojista, pane Kulichu," řekl Novák, chápaje se pásma starochem načatého, pohlížeje s úsměvem na pýřící se Nanynku a sahaje po její ruce. „Tedy docela stručně, vážení páni rodičové: mám

slečnu Aninku rád — máme se rádi oba a chceme se vzít, jak jen okolnosti dopustí. A to může býti snad již letos, a snad již o prázdninách, jestliže svolíte a nebudete míti proti mé osobě námitek. Mám Andulku tak rád — tak rád, drahá paní maminko a vážený pane otče, a mojí pevnou a nejlepší vůlí jest, aby byla šťastna a spokojena. Dáte mi ji tedy? — smím k vám přicházeti?“

Již při prvních slovech rozdrkotala se matce Kulichové brada jako v zimnici, oči se jí zaplavily. A když Novák dokončil, tekly jí slzy proudem. Sepjala ruce jako k modlitbě, honem však sáhla po zástěře, aby slzy utřela, a v hrdle jihlo jí, když rozechvělým hlasem promluvila:

„Pane učiteli — drahý pane — kdo pak by odporoval, když cítí, že s vámi dítě dojde štěstí! Aby jen Pánbůh dal, abyste v ní našel, co hledáte — jako matka musím jen říci, že je Nanynka dítě dobré a nezkažené. A jak vás má ráda, to jsem viděla včera večer a v noci.“

Teď uchvátila Nanynku a objímala ji a líbala, div ji nezadusila. Potom skromně a skoro s ostychem podávala ruku Novákovi. A když nápadník tvrdou a netvárnou tu ruku povznesl k ústům a políbil, skoro zděšena mu ji utrhla a vykřikla:

„Ježíš Marjá, pane Nováku, to ne! Toho nejsem hodna!“

„Seš matka, mámo,“ pronesl moudře otec Kulich, „a máš ruku poctivou — a jeho to nezabije. — A já, vašnosto, taky souhlasím.“

Po svém kalmukovém zvyku natřásl si otec Kulich rukáv košile a podal Novákovi pravici.

„Po staročesku, vašnosto," povídal, „stisknout a potřást. — Budete mít holku dobrou, žádnou couru. A nás dva — (ukázal na sebe a na ženu) — si neberete."

Nanynka se rozplývala v pláči. Novák beze slova chopil ji za obě ruce a střídavě je povznášel ke rtům a pokrýval polibky.

Táta Kulich nevypadl z míry. Zarachotil trochu židlí, jako by pro ni hledal pevnou půdu, a hledě na ženu, tonoucí v blaženém pláči, hovořil sebevědomě a přesvědčivě:

„Tak vidíš, matko, že to šlo taky před večeří! — Ale teď už ty knedlíky vylov a přines uzené, ať nás dýl nedráždíš. Venkoncem snad i vašnosta má hlad!"

„Už, už, starouši!" a blažená matka Kulichová chvátala do kuchyně.

12. Kterak otec Kulich rodinu překvapil.

Bylo po večeři — a Jindřich Novák si oddechl. Neboť dnes poprvé šel za nevěstou a poprvé tedy „v rodině“ večeřel. Potýkal se do dneška s ledačím a mnohou nesnáz v životě překonal, ale teprv dnes poznal, jaký silácký kus práce by znamenalo překonati večeři v rodině milované dívky, kdyby se neobrnil veškerou statečností, aby odolal pobízení nejen dobré matky Kulichové, ale i milé Nanynky. Ba, v tomto turnaji by Novák nadobro byl padl, neboť panímáma nespokojila se pouhým pobízením, nýbrž usuzujíc, že odpírání hostovo vyplývá jen z pouhé ostýchavosti a skromnosti jeho, nakládala mu vlastní rukou na talíř. A teprv když matka na chvilku pozornost od něho odvrátila nebo dokonce do kuchyně odskočila, vymáhal si Novák snažnými prosbami na Nanynce, aby ho zas přílišného nadělení zbavila, přebytek mu odebrala.

Moudřeji než manželská jeho polovice počínal si otec Kulich, třeba že se v tom skrývalo i trochu zdravého sobectví.

„Tak tedy mějte rozum, ženské, a nenuťte

vašnostu!“ napomínal ženu i dceru. „Víc člověk nepojí, než se do něho vejde!“

A pošilhávaje po přeplněném talíři Novákově dodával:

„A žádné neštěstí, zbude-li vám něco. Zítra to ohřejete a máte oběd.“

Potom se obrátil přímo k hosti a pronesl k němu malou radu pro život:

„Nebo to si pamatujte, vašnosto, až jednou budete sám hospodařit, dvě věci na světě jsou lepší ohřívané než čerstvé: to je příkladně tuhle uzené se zelím a s knedlíkem — a pak skopová kejta. Ale kdy pak my už jsme neviděli skopovou kejtu!“ dodal žalobně.

Matka Kulichová pocítila hrot výčitky ve slovech mužových, ale před Novákem nebylo na čase, aby choti odpověděla, jak by byla učinila beze svědků. I nutila se do rozmaru, když pronášela:

„No ano, starouši, chceš-li se na ni jen podívat, zastav se u řezníka. Ale teď rostou skopové kejty jen pro pány domácí. Ani u huntýře se na ni nesmíš zeptat, holenku.“ —

Posléze tedy bylo po večeři.

Teď otec Kulich, zapiv poslední sousto a utřev ústa, vzchopil se, popošel ke skříni, v níž byly sklenice všelikých tvarů, porculán a jiné památnosti rodinné, sáhl po nějaké nádobce a vrátiv se postavil ji na stůl. Byly v ní doutníky nestejné délky i tloušťky.

„Zapalte si, vašnosto. Po dobrém soustě dobré cigárko!“

„Kouřívám sice taky, pane Kulichu,“ řekl Novák, „ale nerad bych tu dámám na noc zadýmal.“

„Beze všeho oslejchání, vašnosto,“ nutil Kulich. „Však si vyvětrají. — A tohle nejsou kupované, to jsou darované. Tak časem někdo z domu se praští přes kapsu, dá mi doutníček. Ale to není zboží na všední den, ty já schovávám na svátek — a dnes máme svátek. Viď, Nando?“

Po těch slovech otec Kulich taškářsky se usmál, což u něho bylo vzácností, a mrskl očima po dceři skoro hlasitě. Nanynka se zarděla a rychle podávala svému Jindřichu krabičku sirek, aby tak šelmovství otcovo zastřela. Taky matka se tvářila, jako by neslyšela a neviděla, chrastila sklenicemi, horlivě je dolévala, potom přisedla ke stolu.

Jindřich Novák již vypouštěl první tenké mráčky z doutníku a hleděl za nimi, jak se rozplývaly. Otec Kulich nemírnil se tak. Zalehl do svého jako plným měchem a vybafl mrak, že se pod lampou na chvíli zatmělo.

Čtyři tu seděli kolem stolu a bylo zjevno, že nadchází chvíle, které se Novák nejvíc obával. Chvíle po sytém najedení, jaksi po vyčerpání hlavního programu večera, bývá i ve vznešenější domácnosti povážlivá, k „volné zábavě“ bývá dlouhý krok. Pozvaní vyčkávají, až začne hostitel —

domácí pán často čekává na první slovo hostí svých, a výsledkem bývají přestávky trapně dlouhé.

V takové tišině octl se teď nápadník Nanynčin. Kdyby s ní byl sám, věděl by, o čem hovořiti. Ale tu seděli tři lidé, vyčkávající nepochybně jeho slova, každý z nich jiného duševního základu a krom Nanynky nikdo stejných zájmů. Což může zajímati dobrou panímámu Kulichovou krom řeči o vdavkách dceřiných? Ale o tom řekl Jindřich zatím dosti před večeří. Nebylo by vhodno zabývati se podrobnostmi. Šlo by taky hned příliš do tuha. A co se starým Kulichem? Jeho duševní obzor je náramně odlišný. Tohoto starocha třeba teprve trochu prostudovati.

Taky Nanynka pociťovala tíhu chvíle. A nejhůře jí bylo, že tušila rozpaky Jindřichovy. Skoro teď v duchu vyčítala mamince, že obeslala tatínka domů, že mu přikázala, aby se dostavil k večeři. Jak hezky jim uplynulo celé odpůldne! Pojednou tu v Nanynce vyzrálo poznání, že otcové bývají mnohdy — ne-li vždycky — nejnevhodnějšími účastníky takovýchto dýchánků, aspoň na samém počátku.

Matka Kulichová, sedící proti nápadníku, hleděla k němu skromně a vyčkávavě. Znala již hodného toho člověka — jediný půlden s ním byl jí za celé neděle a měsíce. Mnohé matky mají takový vzácný dar prozíravosti a vidění do budouc na, je to cosi pudového.

Vše, co slyšela od „Jindry“, jak ho Nanynka chvílemi pojmenovala, tolik se jí líbilo, že se těšila na pokračování před tatíkem. Ať ho taky užije.

Ale Jindra pořád ještě nezačínal.

Tu krom nadání obou ženštin začal — otec Kulich sám.

Pojednou vybafl zas mocný mrak dýmu a spustil:

„No tak jak vidím, holky, jste tuhle s vašnostou docela alianc?“

„Ale starouši — —“ namítla matka skoro káravě.

„No no, matko, dej mi domluvit. Mě to těší.“

Obrátil se k Novákovi:

„To je totiž tak, vašnosto: mámy někdy mívají podivné brouky, víme? Nejde jim každý pod nos. — Nebyla by naše první ani poslední. — Abysme si rozuměli, vašnosto: máma si tak přávala — pokud já vím — pro Nandu řemeslníka. Šikovného řemeslníka, víme? Řemeslo má zlaty dno, když jde. — No neračte na mě vašnosto pozírat, že jako já sám — — Mě s toho svedla vojna. Za osum let člověk odvykne. — No a vida, najednou pak přijde učitelskej. To je vlastně ouřada, pán — a já se svým rozumem ptám: zdali pak vám Nanda vyhoví? — No dobře, vašnosto, vy jste do holky nahlíď a víte, co v ní je — —“

„Ano, pane Kulichu,“ přerušil Jindřich tatíka,

„seznal jsem v Andulce dobré srdce, zdravý smysl a schopnosti, jakých vyžaduji na budoucí ženě své. Anička má bystrou hlavičku. Anička se ještě mnohému dovede naučiti, a na to kladu váhu, pane Kulichu.“

„Dobře, vašnosto, tuze dobře. Má holka pochopa, vím to, dost se nás natejrala, když chodila do školy a vyslejchala nás — mnohdy jsme i s mámou nevěděli kudy kam — to se pro vás hodí. Říkávala nám slečna ze školy: dejte Andu na učitelství. Ano, ale kde na to nabrat? Bylo potřeba na živobytí, tak musila Nanda přivydělávat. — A teď jsme, vašnosto, kde máme bejt. Holku vám dáme rádi, proto je na světě, ale co k ní, toho mnoho nečekejte — —“

„Ale starouši!“ vmísila se teď matka Kulichová, všechna zardělá, a mávla rukou, jako by chtěla muži řeč od úst utrhnouti.

Nanynka seděla na své židli jako socha. Že již dnes dojde na tuto praktickou stránku, nenadála se. Za nic na světě nemohla se teď podívati na svého Jindru.

Novák, jenž po celou tu chvíli držel doutník dvěma prsty, poponesl jej teď, ale nedonesl ke rtům a řekl k otci Kulichovi:

„Pane otče, vězte a věřte mi: ode chvíle, co Andulku znám, nezabýval jsem se ani na okamžik pomyšlením — pomyšlením — —“

Nemohl najíti vhodného slova.

„Já vím, vašnosto,“ přejal zas Kulich řeč, „co

jako holka dostane. Ano, že jako to nestojí ani za mnoho přemejšlení. To byste byl venkoncem uhoď. Ale jako táta mám přece jen povinnost otevřít efetu v pravý čas. Vašnosto, co tu bydlíme v těch dourách na dvorečku nebo pod zemí, žádný z nás nepotřebuje verthajmky. Ale co je tak potřeba na vybytí, abyste dostal holku pořádně oblečenou — to tuhle máma snáší po leta do své almary jako křeček, tam to je. — Na peřiny ji taky nastřádala vlastnoručního draní — panečku, v tom dřevníku tuhle vzádu vykrvácelo něco hus na Nandiny peřiny — vstávala k nim matka třikráde, čtyrykráde za noc a cpala je šiškama — —"

„Bože, člověče, ty semluvíš věcí dohromady!" zvolala matka Kulichová.

„Jedno po druhém, pajmámo, aby vašnosta věděl," hovořil Kulich, nedávaje se vyrušiti. „No a dále, vašnosto, abyste měli taky na čem spát a na čem sedět, kam šaty ukládat a tomu podobně, na to mám pro Nandu dvanáct stovek. Z toho si koupíte, co budete chtít."

Kulich domluvil, mocně vybafl a napil se na dlouhou svoji řeč.

Při posledních jeho slovech vytřeštila matka Kulichová oči, otevřela ústa, muže téměř polykala.

„Ty máš dvanáct set, starejch!" zvolala v úžase.

„Pro Nandu," řekl tatík.

„Dvanáct set?!“ opakovala matka.

„Zlatejch!“ odpověděl Kulich.

„Pro Boha tě prosím — —!“

Tatík Kulich již necekl, vzchopil se, zašel do kouta ke starému kufru, který byl schránou jen jeho dokumentů, památek i všelikých nástrojů, odemkl jej, chvilku se v něm hrabal, načež vrátiv se ke stolu položil před Nováka otevřenou knížku městské spořitelny a řekl:

„Vašnosto, přečtěte si to.“

Novák učinil odmítavý posunek. Za to však Nanynka vyskočila se své židle a naklonila se nad knížkou. Hlava jí jen hořela, oči plály.

Zatím vzchopila se i matka, ne však, aby se podívala do knížky, nýbrž uchvátila muže za rukáv košile, odtáhla jej od stolu a přemáhajíc úsilně rozčilení a tlumíc hlas dotírala na chotě:

„Dvanáct stovek? — A já nic nevím?! — Kdes je vzal? — Tys někoho zabil — —!“

„D v a, mámo,“ ušklíbl se pitvorně táta Kulich. „Jednoho žida a jednoho Turka! A tuhle pod podlahu jsem je zahrabal.“

Ač věděla, že je to pouhý šprým, matka Kulichová bezděčně vyjekla a odskočila, jako by skutečně stála nad mrtvolami pod podlahou.

Překvapení vydařilo se tatíku Kulichovi dokonale.

Malá mezihra.

V životě matky Kulichové bylo jistě málo chvil tak šťastných, aby je byla chtěla zadržeti, prodloužiti do nekonečna. Snad že tomu tak bylo někdy v mládí jejím. Ale teď dávno již všechny její dny byly stejně šedivé, jednotvárné, málokterý přinášel nějaký zvláštní požitek, neřku-li rozkoš, že by si přála, aby slunce nezapadalo. Oddychovala si z hloubi duše, když byl den u konce, ježto každý den jí byl robotou od rána do večera. A když se po vší denní lopotě kladla na lůžko, těšila se ne na nové jitro, ale již zas na večer zítřka. Jenom chvíle usínání, onoho nenáhlého přechodu v bezvědomí, byla jí nejblaženější chviličkou dne. A přistupujíc ke skrovnému lůžku svému, oslovovala je téměř denně: „Zlatá posteli, na tobě je nejlíp, na tobě člověk přespí všechny trampoty světa!“

Ale dnešek byl výjimkou. Dnešní půlden jí uplynul jako krásný sen a dnešní večer byla by ráda nastavila několika večery jinými. Viděla, jak je Nanynka šťastna vedle svého Jindřicha, a mat-

ka byla blažena v tomto štěstí doeřině. Kéž by se každá hodina zdesateronásobila! Kéž by tento večer potrval do jitra! Kéž by se stalo něco zázračného, aby vůbec neměl konce, aby Jindřich Novák ani neodešel.

Toto přání však měla jen do chvíle, kdy se táta Kulich vytasil se svojí kouzelnou knížkou, která potud byla pro ni netušeným tajemstvím. Ale když uslyšela o jeho dvanácti stovkách, když se dotkla vkladní knížky, kterou paličkovité prsty mužovy držely pevně jako železný svěrák, neměla již smyslu pro nic jiného. Dvanáct stovek! Toť jest netušené, ohromné jmění! Měla ona sice taky pro Nanynku úspory ze svého plecháčku, kam vklouzaly po léta všeliké šestáky, jichž právě nebylo nutno vynaložiti na domácnost a které čas od času zanášela do spořitelny, ale co je to proti Kulichovým dvanácti stovkám! A vedle této ohromující číslice, vedle tohoto nenadálého věna pro Nanynku naplňovala ji jediná palčivá, nedočkavá dychtivost: kterak těch peněz Kulich nabyl? A jaká to síla mu zamykala ústa, že se ani jí nesvěřil?

A teď tedy už nepřála si, aby tu Novák seděl do nekonečna. Teď se nemohla dočkati chvíle, až bude s Kulichem sama, aby jej podrobila výslechu, kterak, odkud, zač? Po tu chvíli neměla proti muži žádného škaredého podezření. Měl své slabosti, pravda, jež musívala krotiti, omezovati, bývalo naň třeba kázně přísné — po jejím svatém

přesvědčení — zvláště v mladších letech. Zatím však se ustálil, usadil, jejím přičiněním vychovatelským se dostal do příslušných kolejí. A pojednou se objevuje, že vládne dvanácti sty, o nichž ona ani potuchy! Není to ovoce nějakého — zlo-či-nu? Až se v ní dech tajil.

Avšak její trpělivost měla být podrobena ještě dlouhé zkoušce. Nanejmíň hodinu potrvá, než se Novák zdvihne a odejde. A potom — má začíti hned před dcerou? Což bude-li ve vyznání Kulichově něco zahanbujícího, co by nesneslo žádné ucho jiné krom jejího, věrné, oddané manželky? Tedy čekati tak dlouho, až Nanynka usne? Ach, jaké to jsou věčnosti na světě! A zdali Nanynka vůbec usne po dnešních událostech?

Matce Kulichové motala se ze všeho hlava. A to ani netušila, že jí do toho vleze ještě něco. A zatím se to blížilo tichými, opatrnými, jako šeptavými kroky od zadní nádvorní budovy.

Když se nad hlavami tří stolovníků přehnalo první překvapení ze sdělení otcova a když Kulich zas obezřele uložil knížku do hloubi starého kufru, pod všeliké rodinné dokumenty, nástroje, krabice a památky z vojny a vrátil se ke stolu, nastalo odmlčení. Ve tváři otcově obráželo se zřejmě vědomí z velikého dojmu, jejž projevem svým způsobil a mlčením zvyšoval, a z ostatních nikdo se neodvažoval začíti.

V tom okamžiku bylo na dveře z kuchyňky zaklepáno. Ozvalo se to šetrně, ale do uší matky

Kulichové, jejíž smysly byly nesmírně podrážděny, zalehlo to jako strašidelné rány.

„Ježíši Kriste!“ zvolala v uleknutí. „Kdopak to?“

Dveře se již otevřely a do světnice ozvalo se skoro skroušeně:

„Šťastný dobrý večer přeju. Nemějte mi za zlé, že tak pozdě vyrušuju...“

Na prahu zjevila se vysoká postava paní Angeliny Knedlhansové, ouřednické vdovy a nájemnice ze zádvoří. —

Tu však třeba, abychom se vrátili o hodnou dobu zpět, ba, až ke chvíli, kdy matka Kulichová z dopolední vycházky své přinášela věc, zahalenou v hedvábný papír — kytici, jak víme.

Tam v zádvoří, ve druhém patře, bydila od nepamětných let paní Knedlhansová, matka tří vzorných dcer, prý vesměs pohrobků, jak tvrdili zasvěcení pamětníci, což byla věc dosti podivuhodná, poněvadž to nebyla trojčata.

Z jejího bytu vedlo jedno okno na pavlač a tím taky do dvora. Toto okno nebyla by paní Knedlhansová dala za nic na světě, neboť jí poskytovalo výhled na okna budovy přední, která nebývala vždycky zastřena a za nimiž rozvíjely se časem všeliké zajímavé děje, a pak na dvůr — slovem, na celý malý svět a život, sevřený starými, šedivými zdmi a poskytující bádavým, vnímavým zrakům paní Knedlhansové s dostatek látky k úvahám a pilnému rozjímání. Duchu jejímu, stá-

le spřádajícímu kroniky nejen sousedů nájemníků, ale celé čtvrti, byly pátravé její výhledy nevyčerpatelným zdrojem zábavy a poučení, z něhož neúnavně poskytovala vždy a každému zas, kdo jen měl uši, aby poslouchal.

Paní Knedlhansová viděla dobře k bytu domovníků Kulichových a sotva jí uniklo, co se tam dole dělo. Viděla tedy panička, že matka Kulichová přinesla cosi v hedvábném papíře, že to pak uložila v dřevníku, že to po obědě vnesla zase do bytu. Uhodla dle tvaru i obalu, že je to kytice. Věděla dobře, že není svátek ani Kulichův, aniž kohokoli z jeho rodiny. Všechno to bylo jí pohnútkou, aby co nejsvědomitěji dále pozorovala, co se u Kulichů děje. Viděla Kulicha po obědě odcházejícího, viděla taky, že o třetí hodině přišel ke Kulichovům mladý muž. Dlouho pak vyseděla u okna, až do samého setmění — mladý muž neodcházel. Jistě neodešel ani později, neboť pak ve světnici Kulichových zazářilo jasné světlo, jaké se tam rozlévalo málokdy, a to hořela „velká" Kulichovic petrolejka. Pro koho? K vůli hosti — to by dal rozum člověku obyčejnému, neřku-li ženě tak zkušené, jako byla paní Angelina!

Spoléhajíc na tmu, která zalehla celý dům, vyšla panička asi třikráte, sběhla na dvůr, odvážila se i k oknům domovníkova bytu, ale ta byla zastřena kartounovými záclonkami, panička nespatřila nikoho a nic. Přiložilo ucho na sklo, ale nezaslechla ani hlásku. Selhal jí zrak, selhal

sluch, ale neselhal bystrý její čich. Když se šustla kolem dveří kuchyně, zavanula o nos vůně vanilky, jež se linula ze skrovného příbytku. Vanilka — u domovníků! To je visita slavnostní, to je trachtace!

Teď byla paní Angelina doma. Byla by na hlavu padlá osoba, aby neuhodla, s jakými asi záměry přišel mladý muž do domácnosti, v níž byla mladá a líčná dcera Nanynka.

Hle, hle! Tedy za Nanynkou! Ale kdo je to? Jak vypadá z blízka? — A byl tam celé odpůldne, napájeli ho kávou. Dobrou kávou, panička čichem to poznala. Proto ta kytice! Pro Krista Pána, toť vypadá jako zasnoubení!

Pro takovéto věci měla paní Knedlhansová smysl nesmírně vyvinutý. Ode chvíle, kdy potušila, co se u Kulichů děje, byla již jako na trní. Stalo se v celém domě sotva cosi pozoruhodného, co by jí bylo uniklo; bylo-li pro koho v celém domě nějaké tajemství, pro ni jistě ne. Mělo by se jí utajiti, co se děje u domovníků?

A tak tedy paní Angelina nastoupila obvyklou svou „strážnou službu", kterou konala jistě svědomitěji než hlásný na věži. Zabalivši se ve starou „beduinu", která dávno byla z módy a kterou nosila již léta místo županu, zaujala stanovisko na pavlači jako vojenská hlídka, a vyčíhala tak i návrat starého Kulicha. Ani potom však od Kulichů nikdo neodešel. Je to tedy záležitost, která se týká celé rodiny, je do ní za-

svěcen i sám Kulich. Tu by měla paní Knedlhansová setrvati v nevědomosti? Mladý muž měl by proklouznouti, aniž by ho spatřila? A kdož ví, kdy zase přijde? Jak dlouho by měla kolísati v nejistotě?

Taková zdrželivost však nebyla v její povaze. Paní Knedlhansová vždycky rázem, odhodlaně šla všemu na kloub. Ji neodstrašila nějaká nepatrná překážka.

Zima nebylo, panička se nehnula s pavlače. Zraky její, tmě uvyklé, viděly teď již jako kočičí. Viděla tedy panička, jak se dveře kuchyňky dole otvírají, jak paní Kulichová chodí pro láhve piva do dřevníku. Z toho uhádala, že se u Kulichů večeří. Co by za to dala, kdyby tak na chvíli mohla zasednouti mezi nimi!

Tak tedy přečkala šťastně i celou večeři, ale pak se odhodlala, neboť čas utíkal.

O záminku paničce nikdy nebylo. Byla sama doma. Dcera Albínka chodila někde se svým Saloupkem, služku pustila již odpůldne na vycházku, nebude tedy pranic nápadné, uteče-li se ke Kulichovům o malou výpomoc, nemajíc koho poslati. Otočila v zámku bytu svého klíčem a šustila se schodů na dvůr a ke dveřím Kulichových. Postála za nimi chvíli, naslouchajíc — bylo ticho. Opatrně, jako zloděj otevřela a vnikla do kuchyňky, osvětlené malou lampičkou na pecince. Tu nabrala plné nozdry vůně uzeného a zelí. Aha, dobře hádala. Večeřelo se! Jak líbezně to voní! Až se

jí v ústech slévalo. Sama by sousto nezamítla. — Měkce, jako na kočičích tlapkách, přikradla se ke dveřím světnice a stanula. Uslyší snad něco, co by jistě zakřikla, kdyby se tam rázem vhrnula. Ale ve světnici bylo ticho — bylať nastala právě ona všeobecná pomlčka — a panička v obavě, aby jí nějaké šustnutí nevyzradilo, překonala neúkojnou zvědavost a potichounku zaklepala. Přeslechnou-li to, dobrá. Počká pak ještě chvilku za dveřmi a snad přece něčeho se dočká.

A to tedy bylo zaklepání, jehož se matka Kulichová v rozčilení svém tak ulekla jako zabušení vyslanců tajného soudu, a tu stála paní Angelina Knedlhansová.

„Nehněvejte se," pokračovala po prvém pozdravu, „že jdu na překážku, paní Kulichová, ale nemám doma kouska cukru — nebo mně ho naše Barka někam přeschovala — že ho tam v pytlíku ještě aspoň libra byla, vím dozajista, ale pytlík jakoby se byl propadl! Rozrazila mě tak najednou nějaká zima — chci si uvařit šálek čaje, hledám cukr, cukr nikde. Poslat nemám koho, jsem sama doma, tak tedy běžím sama. Smím-li prosit, abyste mně vypomohla několika kousky — —"

Hovořila panička ke Kulichové, ale zraky její stále byly vábeny ke stolu, k neznámému pánu, který tu seděl vedle Nanynky. Nanynka chytala tyto pohledy a bylo jí, jako by jí varem poléval.

„I božínku, milostpaní, s největší radostí,"

odpovídala Kulichová. „Dost máme cukru, dám ho milostpaní kornout...“

„Tuze mě to mrzí, že musím obtěžovat,“ hovořila paní Angelina dále, „ale šla na mě taková alterace, a tu jinak nezaženu než horkým čajem. Myslila jsem si: no tak paní Kulichová ti vypomůže! Ale kdybych byla věděla, že máte návštěvu, nebyla bych se opovážila — —“

„Jdi, matko, jdi,“ pobízel Kulich manželku, ač již spěchala do kuchyně, „a nandej milostpaní cukru, ať jí čaj nevystydne — —“

Panička mrskla očima po dvou prázdných židlích, pobídne-li jí snad někdo, aby usedla, což by s radostí byla učinila. Ale nikdo nepobídl, a již zde byla i matka Kulichová s kornoutem cukru.

„Tak poňžeň prosím, milostpaní, tu je, a jen aby to milostpaní brzy přešlo.“

Nerada paní Knedlhansová odcházela, velmi nerada. Jen aby o chvilinku svůj pobyt mohla prodloužiti, natáhla ruku k Nanynce a potřásajíc jí pravicí nesmírně přívětivě se ptala:

„A jak pak naše slečna Nanynka užívala masopustu? Hodně, hodně?“

Ale nečekajíc na odpověď, obrátila se k Novákovi, uklonila se obřadně a pronesla:

„Knedlhansová, vašnosti, nájemnice z druhého patra, vdova po vrchním oficiálovi — —“

Jindřich se vzchopil, uklonil se a řekl stručně:

„Novák, prosím.“

Paní Angelina poděkovala bezvadným pukrletem, přijala kornout cukru od paní Kulichové, podala zase ruku Nanynce a s novými omluvami, že vyrušila, poroučela se společnosti. Matka Kulichová vyprovodila ji až na dvůr.

Když se vrátila, pohlédla na muže, na Nováka, na Nanynku, a řekla tlumeným hlasem:

„Ta nepřišla pro cukr, paní Knedlhansová —“

Kulich pokývl hlavou a řekl:

„Ta chtěla něco jiného.“

Nanynka dodala:

„Já zůstala jak opařená!“

„Kdo je ta dáma?“ otázal se Novák.

„Vašnosto,“ odpovídal Kulich, „to se pěti slovy nerekne. Tuze moudrá, zkušená panička, která vidí až do komína. Má tři dcery — vlastně doma teď už jen jednu — a posadu na ženichy. Matka příkladná — když ta si o někom usmyslí, že mu dá dceru, tak mu ji dá a on musí brát. To je matka na monument pro všechny ostatní. — Ale cukru má jistě doma dost.“

14. Kulichova zastávka.

Jindřich Novák již asi dvakrát nebo třikrát podíval se potají na vlastní hodinky, ježto domácí orloj Kulichův visel na zdi za ním a byl by se musil k němu otáčeti. Ale nechtěl vzbuditi pozornost.

Když se podíval po třetí, přiklonila se k němu Nanynka, zašeptala:

„Pořád se díváte na hodinky — je vám dlouhá chvíle, viďte?“

„Ne, Aničko,“ řekl Novák potichu, „ale všeho s mírou. Jsem u vás ode tří hodin — a teď táhne pomalu na devátou. Strávil jsem u vás tedy skoro půl dne, to nevypadá, jako bych měl dlouhou chvíli. Nezapomeňte na tatínka a hlavně na maminku. Ponenáhlu bude pro ně čas ke spaní, i pro vás.“

Otec Kulich zaslechl odpověď Novákovu.

„To se mejlíte, vašnosto,“ ozval se, „že by našim ženským bylo do spaní! Dnes jistě ne. Podívejte se, jaké oči má naše máma. Ta je nezavře do půlnoci.“

Při tom se Kulich podíval na ženu nějak taškářsky, a tento pohled znamenal: Taky mě ještě bude máma vyslýchat, než usneme.

„A Nanda?“ pokračoval Kulich. „Ta teprv bude svítit očima a myslet na vás. Ještě neznáte ženské, vašnosto. Zeptejte se naší mámy, jak jí bylo, když jsem jí poprvé řekl, že bych jako ji chtěl.“

Kulich svým slovům sám se nesmírně zasmál.

„Ale tatíku, tatíku, ty pleskáš!“ odvětila v dobromyslném rozdurdění matka Kulichová. „Já věděla dřív než ty, že bys mě chtěl, a proto mně bylo docela dobře a spala jsem jako dudek. Jako před tím a jako potom, abys věděl.“

„Ano, ano, matko, to říkáš teď, po pětadvacíti letech,“ hlaholil Kulich. „Ale to na sebe nepovíš, jak ses tehda rozlykala, jak jsi mě držela za ruku, pustit nechtěla, a když konečně jsi musila domů, jaks mně povídala: Milouši, na tuhle chvíli do nejdelší smrti nezapomenu — pamatujte na ni taky. Vidíš — a ještě k smrti nepracuješ a už o tom nechceš vědět. Co?“

Paní Kulichová všecka zčervenala, a to byly milé červánky ostychu ženského z dávného mládí jejího.

„Jdidiž, brepto, naposled by si tuhle pan učitel pomyslil, že je to všechno pravda. — Ty a milouš! A konečně — (hlas paní Kulichové pozbýval pevnosti, povlnil se trochu) — co je

na tom divného? Myslíš si, že je to maličkost, když děvče vidí: tedy tohle je ten člověk, kterému na celý život se vším všudy budu náležet, s ním dobré a zlé snášet? A když neví, nebude-li zlého víc než dobrého? Když se pustí matky, otce, a jde za cizím člověkem, o kterém do nedávna nevěděla? Ó, vašnosti — (obrátila se matka Kuliška k Novákovi, a hlas její se teď již roztřásal) — srdce ženské je tajná nádoba neprozkoumaná, třeba i v režném pytli tlouklo, a ta chvíle rozhodnutí je někdy přetěžká. Ó, vás se to netýče, vy jste učený pán a jemný, kdo by vám dítě nesvěřil! Ale taky já jsem byla mladá a malovala si život podle svého. (Z rozjiskřených očí paní Kulichové svezly se na zardělé její tváře dvě veliké slzy.) Teď jsem bába, se vším hotová. No, zaplať Pánbůh, není táta zlý, Nanynka vám dosvědčí, že se dobře snášíme, ale zahryzla já s ním mnohou chvíli hořkou, než se v něm vybouřilo. Ale snad sám Pánbůh to tak ustanovuje, aby člověk nezpejchl, a to je ten dědičný hřích, že je někdy muž a žena metla na metlu. A to nejen my sprostí lidé, pane učitel, ale já to viděla taky u pánů. A pak tuhle táta řekne: zeptejte se naší mámy, jak jí bylo, když jsem jí poprvé řekl... Inu bylo, pro Pánaboha, kdo by mohl zapírat?“

Matka Kulichová cítila slzy na tváři i v očích, a jako by se za to styděla, odvrátila hlavu, vymnula si oči dlaní a teprv potom sáhla po šátku,

aby utřela taky nos. Otočila se zas k Novákovi a pokračovala:

„A pane učitel, až vy někdy po letech se zeptáte naší Nanynky: jak ti bylo, holka, když jsem tenkrát poprvé k vám přišel... Ach, pane učitel, mohla bych vám říct už dnes, jak vám odpoví. (Tvář matky Kulichové nabyla pojednou jiného výrazu, zkrášlila se téměř a byla plna lásky mateřské; v hrdle jako by jí varem kloktalo.) Jindro, řekne, jako vám říká — s odpuštěním — byla to chvíle nejvejš blažená, srdce se smálo i svíralo zároveň a nic jiného nechtělo na světě než tebe, tebe. Měla mě ráda matka, měl mě rád otec, věděla jsem, že se jim po mně zasteskne, ale s tebou třeba za otrokyni a do věčného vyhnanství! — Řekni, mám pravdu, Nanynko?“

Nanynka stiskala rty. Víčka očí přivírala se, jako by řasy chtěly zacloniti ovlhlé zraky. Novák sáhl po její ruce — ruka se chvěla.

„Co se mě dotejčí,“ ozval se chraplavě tatík Kulich, který po celou řeč choti své seděl nepohnut a hleděl před sebe, „na vašem místě, vašnosto, jakživ bych se na to Nandy neptal. Nebo vám vyklopí takovou přednášku jako tuhle naše máma mně, a to jsem ji nezavez ani do otroctví ani do vyhnanství! Ale jinak má naše máma srdce dobré a v tom bude Nanda po ní. A teď dost, matko, abys nás nerozbrečela všechny. Na řeč ty jsi majorát, v tom ti dám alifer. Ale vašnosta chtěl jíti domů — a nezdržujte ho, aby

ho to u nás nezmrzelo. Konečně se chce člověku na čerstvé povětří. A rozumí se, vašnosto, že vás vyprovodím."

Tatík Kulich plácl dlaní na stůl, zdvihl se a šel ke „komínu" pro kalmuk.

„Ty chceš ještě z domu, táto?" řekla poněkud ostře paní Kulichová.

„To se rozumí," přisvědčil tatík. „Ale aby ti toho nebylo líto, matko, hoď se do parády a pojď taky. Doufám, že vašnosta nic nenamítá."

„Prosím, pane otče, s radostí," řekl Novák, ale hned se ohlédl po Nanynce. Což ona zůstane doma?

Otec Kulich pochytil ten pohled.

„Ale to se rozumí, že Nandu vezmeme s sebou. Vymódi se, holka!"

„A dům necháme prázdný?" řekla povážlivě paní Kulichová.

„Však ho nikdo neodnese, matko," odpovídal Kulich. „Ostatně jsme do desíti doma — aspoň ty a Nanda — a docela ostatně bych položil hlavu na špalek, že teď dává na celý dům pozor paní Knedlhansová nahoře. Až vyrazíme na dvoreček, podívej se na pavlač a uvidíš tam dvě zelené oči."

Matka Kulichová již nic nenamítala. Vyšla do kuchyně, aby se oblékla. Na prahu se ohlédla a pokyvem hlavy zavolala za sebou nechápavého manžela, který by tady mladým zamilovaným jen překážel. Políbení na rozloučenou chutná nej-

lépe, když ho nikdo nevidí, tolik si matka Kulichová taky ještě pamatovala.

Když milenci osaměli, vztáhla Nanynka sepjaté ruce k Novákovi a pronesla tiše, jako by za něco odprošovala:

„Ach, Jindro, nehněvejte se, já se tolik stydím — —“

„Zač pak?“ užasl Novák.

„Za to, že se rodiče tak do sebe dostali — musil jste být svědkem takového rodinného výjevu...“

Novák uchopil Nanynku za hlavu:

„To nazýváte v ý j e v e m? Upokojte se, Andulko, nebylo v tom pranic zlého. Víte, že mi to připadalo jako blýskavice po bouři, která dohřmívá kdesi hluboko pod obzorem? A zjevilo mi to vaši matku zas v novém světle. Má i kus citu z mládí svého, drsný život její nezhubil ho. Ozvaly se struny v její hrudi, které jistě už dávno nezazněly, a za to se nestyďte, Aničko. Musíte i mamince své rozuměti.“

Nanynka stiskla mu vděčně ruku a zavřela oči. Věděla, co přijde. Novák se sklonil a přitiskl své rty na její k dlouhému polibku.

Starý Kulich vstrčil hlavu do světnice, ale spatřiv milence v objetí, hned zase zmizel a potom, jako by nic netušil, zavrčel z kuchyně:

„Až budete hotovi, tak můžeme jít. Matka je fix!“

Světnice ztemněla, jenom v kuchyni zůstala hořet malá petrolejka na pecince. Všichni vyšli na dvůr a tatík Kulich se podíval vzhůru k pavlači. Ale ovšem! Tam se tiskla k zábradlí temná postava.

„Abych byl měl všechno tak jisté," povídal Kulich k manželce dál ve průjezdě, „jako že bude panička hlídat. A jistě jen lituje, že nemůže taky za námi."

Když vyšli z domu, zabočil Novák na pravo. Ale Kulich zachytil ho za rameno a řekl:

„Dovolte, vašnosto, na levo, na levo, já vám pak povím — —"

Šel tedy Novák, divě se v duchu, s Nánynkou za Kulichem.

Nedošli daleko. Ze skleněných dveří a oken druhého neb třetího domu za blízkým rohem padalo světlo na temný chodník a do ulice. Z nitra zaznívaly zvuky klavíru. Nad vchodem na železné žerdi visela tabulka s nápisem U Čejků.

Tam Kulich stanul a řekl:

„Semhle se podíváme na chvíli, vašnosto. Teď budou právě všichni pohromadě. Víte, člověk málokdy se má čím pochlubit. A taky ať ta branže ze sousedství má trochu vztek. Nebo tady, vašnosto, závidí jeden druhému nos mezi očima! — Račte s Nandou napřed, vašnosto!"

Kulich ucouvl, pouštěje Nováka do dveří. Potom jako když paži v lokti zlomí, nabídl zklikacenou ruku choti a řekl:

„Zavěs se, matko, a nepouštěj se — ať tam vlezeme, jak na nás náleží. Dnes děláš poprvé katrdámu!“

A bohatýrskými kroky vstupoval Kulich k Čejkovům. Měl co dělat, aby se i s chotí dveřmi poněkud úzkými provlékl. Ale nepovolil. A když zraky všech stolovníků čejkovských se k němu a jeho rodině obrátily, pocítil, jak mile ho to rozehřívá.

15. U Čejků.

Než rodinná výprava za vedení otce Kulicha vstoupila do místnosti u Čejků, zdálo se, že pianista v krčmě je právě v nejlepším a že hodnou chvíli potrvá, než ho prsty obolí nebo ho někdo ukrotí, aby klavíru dopřál zas na chvíli odpočinku. Hřměl ještě plnou zuřivostí, když vstoupil Jindřich Novák s Nanynkou, a pianista dokonce se domníval, že lákavým pochodem svým tento párek milenců dovnitř přivábil. Ale když vstoupil otec Kulich, známý u Čejků vysedálek, a když všichni čtyři noví hosté zasedli k jednomu stolu, z čehož bylo zjevno, že náležejí k sobě, vztyčil pianista hlavu, podíval se skrz okuláry zvědavě na společnost a několika takty rázem svůj koncert ukončil, skladbu v polovině přetrhl, celé trio si daroval.

Bylať to událost, aby se Kulich objevil s takovouto garniturou! Nikdy sem nechodil se ženou. Ale aby přišel s ženou, s dcerou a s nějakým mladým, u Čejků naprosto neznámým člověkem — vše to znamenalo něco zcela mimořádného.

Pianista umlkl a vzchopil se; bylo zřejmo, že tu nastává jeho „pád". Neboť ačkoli za své výkony koncertní byl poukázán na dobročinnost hostí, na krejcarové, a jen ve vzácných případech šestákové odměny, byl ve svém výčepu taky jakýmsi obřadníkem, skoro polovičním domácím pánem, který činil honéry jménem podnikatele Bryndala. Vítal denní hosty a seznamoval se velmi nenuceně s novými, čerstvými. Rozumí se, že z těchto výkonů vyplývaly proň jisté požitky. Ten onen dal mu připíti, kdosi ještě štědřejší nabídl mu doutník, a leckterý mecenáš docela vynikající poručil mu časem i večeři. Za to arci pan kapelník — jak mu říkali — měl krom pilné hudby také jiné povinnosti, které v jeho očích vyrůstaly na práva. Za rozčilených a nekončících debat hostí o čemkoli býval volán za rozhodčího a v rozepřích a hádkách za smírčího soudce. A jestliže ani jeho výrok nadobro neutlumil spor nakvašenců, pak přisedl ke svému nástroji a spustil skladbu tak divokou, že přecházel sluch i zrak. Tímto olejem krotíval koncertní mistr Padevět vzbouřené vlny veřejného mínění u Čejků.

Výčep ztichl, když se pianista přiblížil ke stolu Kulichovu, a všechny zraky byly upřeny k novému čtverlístku.

Kapelník Padevět podal tatíkovi ruku:

„Dej Pánbůh zdraví, pane Kulichu. Však jsme vás už nečekali."

„No, no," potřásal mu Kulich rukou, „já

jen tak na minoutku ještě, tuhle s manželkou, aby se trochu nedělně vyvětrala. Vlastně jdeme na procházku. Naši Nandu snad znáte? A tuhle náš jeden tuze dobře známý pán. Vypijem sklo a zas půjdem."

Zdvihl sklenici, podal kapelníkovi a řekl:

„Na všechno dobré!"

„Na zdraví rodiny!" odpověděl pianista. Ofoukl pěnu a vzhledem k neznámému společníku Kulichovu připil mírně, střídmě, aby prokázal dobrý mrav.

Postavil „sklo", načež se obrátil se zdvořilou průpovědí k matce Kulichové a s nějakým zalichocením k Nanynce. Na Nováka si zatím netroufal. Nevěděl, kudy na něj.

Rozhovoru pianistova použil otec Kulich, aby se vzchopil a šel potřást rukou známým stolovníkům. Tuto zdvořilost opláceli mu všichni poctění velmi vlídným, úslužným vítáním. Kulich sám byl jim zjevem obvyklým. Ale že dnes přicházel s celou rodinou, jako její náčelník a přednosta, a že přiváděl mimo to neznámého pána, činilo ho vznešenějším, váženějším. Krom toho byli všichni zvědavi, co a jak?

A tatík Kulich, jda od známého ke známému, promlouval přitlumeným hlasem:

„Manželku jsem s sebou vytáh'. Pořád sedí doma jako jeptiška, nikam nepřijde. — Nandu jsem vzal s manželkou. Taky holka málo užije

— tak říkajíc jak šedivá sestra. Celý týden se moří v šití — ať má taky neděli."

Otec Kulich se diplomaticky odmlčel. Tušil, že sousedům od Čejků nezáleží tak tuze na jeho manželce a dceři, ale že všechna jejich zvědavost se upírá na průvodce Nanynčina. Lahodila mu pozornost všech přítomných a mlsně ji prožíval. A když se tázavých pohledů nabažil, schýlil hlavu a pronesl kostrbatým šeptem k nastavěným uším:

„Jako ten pán? — To je dobrý přítel naší rodiny. — Pan Novák, učitel."

Sklonil se ještě níže a dodával:

„Tak říkajíc školní ředitel."

Nikdo z naslouchajících už nehleděl na Kulicha; zraky všech znova zaletěly ke stolu, za nímž seděl Novák.

Kulich pásl se na účinku svých slov a sděloval mumlavě dále:

„Totiž, má to na cestě. — Leží to někde u magistrátu a v radě. — Znáte to, tam si dají se vším na čas. — Ale do vagac to bude mít v hrsti. Dostane vlastní školu a nejspíš naturální byt. Ale je mu to k přání. Je to náramně hodnej člověk. Vědomej! Co promluví, jako by čet z knihy. Radost poslouchat!"

A v duchu si myslil Kulich: Teď to víte, křeni! Dívejte se!

Bylo patrno, jak se všem posluchačům po

sdělení Kulichově ulehčilo, jak napětí povolilo. Vida Kulicha! Jak se dostal k takovému pánu!

Tím Kulich vyřídil, co vyříditi chtěl, a sáhnuv ještě po šnupci, jejž mu kterýsi kmotr nabízel, vrátil se důstojně k svému stolu.

Novák tušil, ba neomylně věděl, že je na tu chvíli cílem všech očí, ale tvářil se, jako by nic nepozoroval. A maje taky svou politiku, jak odraziti všetečné pohledy, obracel se více k matce Kulichové než k Nanynce a zahovořil se i s kapelníkem Padevětem. Dávno již nebyl v takovém lokále, ale ovzduší výčepu nebylo mu cizí. Kdysi, jako mladý kandidát, kterému bylo šetrně počítati s každým krejcarem, chodíval do různých krčem na laciné obědy. Zkušenější kolegové ho seznamovali s těmito prameny hospodářskými, nalézajíce vždy nové a levnější nebo se štědřejšími porcemi za stejný peníz. Avšak za léta, jež uplynula od oněch počátků pražského života, odvykl Novák nadobro takovým hospůdkám s obecenstvem velmi různorodým. Dnes vyhověl vyzvání otce Kulicha, nechtěje hned první jeho přání odmítnouti, ale teď si umiňoval, že budoucně se vymkne.

Jakoby četla jeho myšlení, pronesla Nanynka potichu, aniž při tom na Nováka hleděla:

„Vám tu není příliš volno, viďte. To tatínek má takové nápady. Kdybyste byl jen slovo řekl — —“

„Nic nevadí, Andulko,“ odpovídal stejným

způsobem Novák. „Chvíli posedíme, dopijeme, a zas půjdeme. Nač tatínkovi radost kaziti."

Otec Kulich, vraceje se od stolu denních hostí, zastavil se u pianisty, podal mu viržinku, a pak přisedaje ke stolu řekl:

„No, tady jsem. Teď nám pan kapelník zahraje něco pěkného, a pak se zdvihneme, abychom vašnostu nezdržovali. Povídal mně kapelník, že jako vašnosta rozumí hudbě — hledá tam něco zvláštního. Jináč — to snad vašnosta zná — je zdejšímu publikum všechno jedno, jen když do těch klapek břinká. — Ale není on Padevět špatný muzikant. Měl na to konverzátorium, varhanickou školu, ale rozum neměl, a hloupá ženská ho strhla. Utek s jednou šenkýřkou, měl pro to opletačku se soudem, málem že to neodseděl, a bylo pa kariéře. Už ho na školu nevzali. Kde pak dnes moh bejt! Kapelníkem u vojanskejch!"

Pan Padevět se probíral partesy, jež choval ve zvláštní příhradě ve výklenku za klavírem a po nichž sahal toliko ve chvíle mimořádné. Jinak hrál stále z paměti a byl pianistou velmi obratným, jako mnohý z jeho kolegů, kteří se svým uměním zapadají na konec do krčem a nočních kaváren. Našel, co hledal, rozestřel noty nad klaviaturou a po několika úderech, jimiž se dožadoval ticha, rozehrál směs z Fausta.

Hluk ve výčepu ztichl, všichni pozorně naslouchali. Sám výčepník Bryndal umlkl, opřel se o pažení dveří a hleděl střídavě na pianistu a zas

ke stolu Kulichovu. Ať si nový host poslechne, jak se u něho hraje! To není žádný šumař. To je muzikant, jakého v každé hospodě nenajde. To je jeho kapelník Padevět! V tuto chvíli umiňoval si Bryndal, že po skončené hře přinese Padevětovi mimořádnou odměnu: smažené jelítko se zelím. Je masopust, ať taky užije dobrého.

Padevět vědom, že mu naslouchá znalec, hrál s citem. Na jeho tváři ležel teď docela jiný výraz než prve, když vytloukal řinčivý všední pochod. Skoro cosi jako pohnutí. Snad se vmýšlel ve své počátky, snad nad ním ševelily někdejší jeho sny, když ještě horoval o skutečném umění a v duchu stoupal ke slávě umělecké. Opájel se vlastním výkonem a již nehleděl přes noty na Nováka, co tomu říká, ba již nehleděl ani do not. Našel v paměti každý tón a nadšenou svojí hrou mírnil a zastíral vady nástroje, který byl uvyklý vítěziti u posluchačů jenom nezřízeným hřmotem.

Nanynka, která taky časem chodívala do divadla, znala Fausta. Když teď zazněla píseň Sieblova, sklonila hlavu. Z té písně zvučelo k ní vše, čím srdce přetékalo ode chvíle, kdy Novák práh příbytku jejího překročil. Na pestrý ubrus před ní kanuly jí slzy.

Otec Kulich přestal kouřit a položil doutník na okraj stolu. Stakramentský Padevět! — Matka Kulichová seděla jak zařezaná, s očima upřenýma na pianistu, jako socha v panoptiku. Ani nemrkla.

Novák opíral hlavu o levici, přemýšlel o tom, co mu o Padevětovi řekl Kulich, a bylo mu lítostivo. Zdálo se mu, že rozumí tomuto pokoutnímu virtuósovi, který se dávno rozloučil se vším, več pro budoucnost doufal, a utrácí před těmito posluchači zbytky svého někdejšího duševního jmění.

Padevět skončil, sňal okuláry, sklonil hlavu a čistil skla. Při tom, kryt rozestřenými notami, přetřel kapesníkem taky oči, v nichž ho pálilo.

Novák upřímně zatleskal, a tím vyvolal hlučný potlesk ostatních posluchačů. Jindy Padevět přijímal potlesk svého obecenstva jako povinný hold, na němž snad mu již ani nesešlo. Ale teď, dobře věda, odkud první zatleskání zaznělo, pozdvihl se s lavičky za klavírem a uklonil se vážně a vděčně jen jediným směrem. Ke stolu, u něhož seděl Novák. Jemu jedinému, Novákovi, svědčil tento dík za uznání. Ach, myslil v té chvíli, kéž by sem chodili samí takoví posluchači!

Ale bylo na čase, že se ukončila tato mezihra. Neboť pojednou ozvalo se z ulice skotácké zavřískání, jekot, bezuzdný smích, a do výčepu vpadly tři neb čtyry maškary. Maškary prabídné, v kostýmech z posledních půjčoven. Mířily asi do nějaké reduty buď na ostrov Střelecký nebo na Velké Benátky a konaly cestou zastávky ve výčepech a krčmách, aby se uvedly v náležitou náladu ma opustní, než dojdou cíle.

Pozornost hostí Bryndalových obrátila se

k těmto novým zjevům, a to byl příhodný okamžik, aby se Novák zdvihl a zaplatil. Všichni čtyři oblékli se rychle. Novák popošel ke klavíru a položiv šetrně na talíř ubrouskem pokrytý několik desetníčků, podal pianistovi ruku.

Kapelník Padevět uchopil pravici Novákovu oběma rukama a beze slova dlouho ji tiskl. Zatím Kulich se loučil s kamarády u stolu „denních". Matka Kulichová s Nanynkou čekala již u dveří.

Když za hluku, způsobeného příchodem maškar, odcházel Novák, povstali všichni známí Kulichovi a ukláněli se mu. A když společnost Kulichova procházela dveřmi z výčepu, Novák poslední, tu pan Padevět rychle sedl na svou lavičku a z nitra klavíru zaznělo za odcházejícími bouřlivě a s pedály: Dlouho buď zdráv —!

Dveře dopadly, ale pozdrav Padevětův opakoval se. Na tiché ulici přitulila se Nanynka k Novákovi a zašeptala:

„Díky Bohu, že přišly ty maškary. Mohli jsme v tom zmatku uniknout. — Nehněváte se, Jindro? Že vás tam tatínek zatáhl?"

„Naprosto nehněvám, Nanoušku. Viděl jsem zas něco, z čeho jsem dávno vyšel. Člověka chvílemi až zamrazí. A každý z nás mohl být na jeho místě — —"

Tato slova týkala se pianisty Padevěta.

Nanynka porozuměla.

Otec Kulich, vedoucí rytířsky chorť, dohonil teď párek mladých a volal k Novákovi:

„Tak jsme se tam podívali — a teď zas přišly jiné maškary — s těma to může špatně dopadnout. Ty si uženou opici, než dojdou, kam chtějí, a pak je sebere policajt. A co říkáte našemu kapelníkovi? Chlapík, co? Takového nemají v každé hospodě. Ale taky si u nás přijde na pěkné šestáky. Neučil se to nadarmo.“

A obraceje se k choti řekl:

„Tak támhle na roh Karlova náměstí doprovodíme vašnostu a pak zahnem domů, matko. Já ti rozumím — máš už starosti. Vždyť je masopust!“

16. Před výslechem.

Otec Kulich řekl důrazně, že doprovodí „vašnostu“ na kraj Karlova náměstí, a to taky učinil. Teď stanul pod novoměstskou věží, rozkročil se, jakoby chtěl do dlažby vrůsti, a řekl:

„Až pocuď, vašnosto. Vy dolů, a my nahoru nazpátek. Táhne na desátou, bude potřeba zamknout vrata. A já mám u Čejků rozdělanou labetu.“

Matka Kulichová stiskla rámě manželovo a škubla jím.

Otec Kulich nedbal tohoto napomenutí a pokračoval:

„Doprovodili jsme vás na půl cesty, teď už domů trefíte. A až zas vám jednou bude dlouhá neděle, ponavštivte nás, aby se Nandě nestejskalo.“

Druhé škubnutí mělo tátu upozorniti, aby nebyl prostořeký, nemluvil nad potřebu.

Teď Kulich vyprostil rámě z výstražných prstů manželčiných, které je jako svěrák obmykaly, a řekl:

„Musíš-li něčím cloumat, mámo, tamhle je kandelábr. Však on mně vašnosta rozumí, a když ho nezvete vy, musím ho pozvat já jako hlava rodiny. A počítám, že vašnosta přijde rád.“

Matka Kulichová byla by muže nejraději křísla, ale zaťala rty, mlčela. Znala Kulicha a viděla, že má chvíli, kdy s ním není pořízení.

Jindřich Novák sklonil hlavu, že mu střížka klobouku zastínila tvář, podal rodičům ruku a něžně se rozloučil s Nanynkou.

„Hubičku si taky můžete dát,“ povídal otec Kulich, „když jsme my při tom. A když při tom nejsme, beztoho se neptáte.“

Ale teď matka Kulichová rýpla starého ze zadu do žeber.

Jindřich Novák pobídnutí Kulichova neuposlechl, aby Nanynku v rozpaky neuváděl. Jen jí dvorně ruku políbil, stiskl — vroucně stiskl, a dal se níže ulicí Vodičkovou.

Dopálená matka obrátila se na podpatku a kráčela vzhůru, odvádějíc Nanynku.

Kulich díval se za ženou s ústy otevřenými, rozběhl se za ní a volal:

„Volnou, volnou, mámo! Zatáhni kola! Jde to do vrchu, neužeň mě! Dům nám nespadne, a spadne-li, bude líp, když zůstaneme venku.“

Teď jich došel, připojil se k ženě.

„Ty jsi starý žvejkola!“ zavrčela Kuliška hněvivě.

„To bys nebyla první ženská, která to mu-

žovi říká," odpovídal rozmarně Kulich, „a která se taky domejšlí, že má pravdu. Ale dlouhé vlasy, krátký rozum! Takový mladík se musí povzbudit. Žádné drahoty! V tom je dycky ženská přetvářka. Mám pravdu, Nando?"

„No ano, tatínku," odpovídala Nanynka co nejzdrželivěji ve snaze, aby zabránila nějakému zlozvuku mezi rodiči po večeru tak milém. „Ale takhle po lopatě — —"

„A snad po lžičkách, co? Buď ráda, že tu někdo rozumné slovo promluví. Počítám, že tenhle ženich se neutrhne. A tedy jaké drahoty."

Nanynka raději mlčela a mlčela taky matka, ač jí ústy škubalo. Nemyslila na nic než na spořitelní knížku s dvanácti stovkami, s níž se táta po večeři byl vytasil. Začala by se svým výslechem nejraději hned, ale dobře cítila, že to svojí nevrlostí k mužovi pokazila a že není vhodná chvíle důvěrnosti, aby na něm vymáhala vysvětlení. Až doma tedy.

Kráčeli mlčky, každý se obíraje vlastními myšlenkami, a nejdále v nich zalétala Nanynka. Má ji rád otec, má ji ráda matka, to dobře ví. Ale tyto dvě staré hlavy a všechno, co se v nich děje, vytváří a výrazu dochází, je zcela jiný svět než její a než — Jindřichův. Je to nějaký starý svět, jemuž buď nerozumí ona, nebo který nerozumí jí. Dobře to myslí otec, ale nedovede se vyjádřiti. Jeho myšlenkový život ztrnul a zaschl v tom omezeném nádvoří a v krčmě u Čejků.

Tam nejpodřízenější postavení, služba a nejmalichernější zájmy, a tu zas okolí stejných drobných živočichů, kteří co den přemílají totéž a nevidí do širokého proudu života, nemají vyšších vznětů, žádných dalších snah, žádných cílů, neboť jsou dávno se vším hotovi a žijí jen ze včerejška a předvčerejška jako přežívavci. — Maminka dobrá, dobrá — pravda — ale taky její obzor je jako zazděný, duše nikam nemůže. Dnes poprvé Nanynka, když srovnávala, jak mluvil Jindřich a jak mluvili její rodiče, seznávala, kterak se dvojí ten svět odlišuje. A dnes poprvé, právě teď, na této cestě k domovu, zalomcovalo jí palčivé přání, aby již byla z domova otcovského, ze všeho toho tíživého života posavadního a započala kdesi jinde po boku svého Jindřicha život nový, vlastní, ze všech počátků, ze základů, jež položí Jindřich. Skoro ji trýznilo pomyšlení, že se musí navrátiti v to neutěšené okolí a žíti v něm ještě kdo ví jak dlouho. Nebýti dlouholeté kázně a zvyku, ale hlavně kázně, nejraději by se rozběhla za Jindřichem, přimkla by se k němu a vykřikla by: Jindro, vezmi mě s sebou, k sobě, domů, pod svůj krov!

Jen — jen — zdali by taky Jindra chtěl a mohl? Neboť taky jej poutá jistá kázeň a povinnosti, ohledy nepřekonatelné. Toho si byla vědoma. A tak vše, co ji dnes rozechvívalo ode chvíle, kdy Jindřich překročil práh rodičů, vyzrálo v ní v jediný veliký, hlasitý výkřik rozkolísané duše: Jindro, odveď mě z domova! —

Trojice Kulichových prošla ulicí Žitnou, propletla se několika ulicemi jinými, a tu došla ke starému domu, v němž se tajilo tolik životů drobných, malicherných, zápolících a odumírajících, den ode dne, rok od roků, po celá desítiletí, po století. Tolik událostí nepatrných i zas pro jednotlivce ohromných, směšných i slzavých, fraškovných i tragických. Teď se ukládal ke spaní. Jen v několika oknech ještě svítili mdlým, žlutavým světlem petrolejek, neboť ten dům neměl posud plynu. Kalná to byla světla. Chvílemi je zatemnil nějaký stín osob svlékajících se, a tu se zdálo, jakoby okna ospalostí mhourala.

Kulich stanul.

„Tak jděte, holky," povídal, „jděte na kutě."

„A co ty?" vyhrkla Kuliška.

„Povídal jsem, že mám u Čejků rozdělanou labetu, a půjdu pro ni. — Čekají mě tam."

„Domů pojď!" vyhrkla matka.

„To si budeš muset pořídit nějakého Amidora, aby sis na něj takhle houkla, mámo," hovořil Kulich rozmarně, „a to víš, když dám slovo — —"

„Pojďte, maminko," zašeptala Nanynka a zatahala matku za salup. „Vždyť tatínek přijde."

Jen po dnešku žádnou mrzutost! skoro se modlila Nanynka. Jen žádný křiklavý výjev, žádný spor. Ať skončí v míru tento den, posvěcený první návštěvou Jindřichovou!

Zdálo se, že matka chápe, dceři rozumí. Neboť pojednou řekla zvukem zcela jiným:

„No tak, starý, ale prosím tě, nezdržuj se tam dlouho. Taky je ti potřeba vyspat se. Jdi tedy — a vrať se brzy.“

„No, to je moudrá řeč, mámo, vidíš. Teď bych ti to uďál k vůli, ale když jsem slíbil — —“

Ženštiny vešly do průjezdu, otec Kulich mířil za roh. —

Když matka Kulichová vešla do nízkého a těsného příbytku, naplněného posud vůněmi svačiny a večeře, rychle rozžehla lampu ve světnici a ještě oblečená chvátala ke kufru pod komínem, popadla za železný knoflík, aby zdvihla víko a podívala se na tajemnou tu knížku spořitelní. Ale kufr byl zamčen. Táta Kulich byl opatrný člověk, dovedl šetřiti svého tajemství a měl klíč od kufru u sebe.

Nanynka odstrojovala se a ukládala sváteční oděv do skříně ve světnici. Pozorovala počínání matčino, ale dlouho mlčěla. Konečně však, vidouc, kterak matka víc a více se rozčiluje, sepjala ruce a žadonila:

„Maminko, prosím vás, nedoléhejte na tatínka. Nevydrážděte ho. Vždyť je to tu, a když to uchoval podnes, neztratí se to. Měla jsem dnes takovou šťastnou chvíli — —“

Již se jí hlas rozechvěl a z očí vyhrkly jí slzy.

Pláč Nanynčin vždycky matku krotil.

„Neplač, holka! Vždyť já nic netento. Jen jsem se dívala, zdali tatík dobře zamkl — když jsme byli všichni z domu. Ničemu člověk nesmí věřit. No, a zamčeno je. K čemu tedy — —“

Ale místo utišení sedla Nanynka na starou pohovku, opřela lokty o stůl, hlavu o dlaně, a rozeštkala se:

„Maminko, maminko — já měla dnes tak šťastný den a teď je mně tak ouzko — k umření — —“

„Kdo pak by umíral, Nanynko, teď, když máš všechno v nejlepším — když pan Novák —“

„Ach, Jindro, Jindro!“ vyvzlykla Nanynka, přitiskla obě ruce na tvář, a skrze prsty protékaly jí slzy. — —

Otec Kulich vrátil se nad očekávání brzy. Nanynka již ležela ve světnici, matka Kulichová v kuchyňce, aby nepřeslechla zvonek a neměla daleko ke dveřím. Bylo k jedenácté, když zaduněla domovní vrata — Kulich měl svůj domovní klíč — zadusaly kroky průjezdem a zašáraly po dvoře. Kuliška vyskočila, aby odsouvla závorku na dveřích. Ještě nespala.

„To jsi tu brzy, Kulichu,“ řekla mírně.

„Jsem,“ potvrdil Kulich. „Zatracení taškáři! Rozebrali labetu beze mne a seschli se domů. Tak jsem vypil sklo — a tady jsem. Ty maškary tam uvázly — já to věděl — a dělají tam kriminální tartas. Už na ně volali jednu patrolu. — Sebral jsem se. Nechtěl jsem se do ničeho dostat. Všichni

se nalili, Bryndala by málem byli vyhodili. Šak tam jednomu udrobil za ucho, že ještě teď hledá hlavu pod stolem. Povídám si: Bartoloměji, zůstaneš-li zde, šlápneš do toho taky, a čert ví, jak to dopadne. Takovéhle zábavy už pro mě nejsou. Tedy jsem šel."

„Tos dobře udělal, Bartoloměji," schvalovala Kuliška. „Je z toho strach."

„I strach jsem neměl, holka, to mě znáš. A po čertech mě svrběly dlaně. Ale myslil jsem si: před hodinou jsi jim tu předváděl ženicha, a teď aby ses dostal do maléru? To ne, musíš pamatovat na žábu, aby neměla ostudu."

„Tos měl rozum, starej."

„Čerta rozum! Trému jsem z toho měl. Šak mě Bryndal nechtěl pustit, aby v pádu by se stalo měl sukurs, ale já mu povídám: máte tady kapelníka, ten to všechno vyhází, až bude potřeba. Nebo Padevět, víš, ten by v ráži dovedl hodit fortepiáno na hlavu. Ale když jsem odcházel, vedli tam právě druhou patrolu — ta v tom udělá pořádek. To jsem byl rád, že jsem venku."

„Bartoloměji," volala matka ze svého lůžka.

„Co pak?"

„Pojď sem."

„Co pak chceš?"

„Dej mi hubičku!"

„Pro boha tě prosím!"

„Že ses tak moudře zachoval."

„Hrome, najednou! Ty seš ňák na měkko, mámo!“

„Jsem, táto. A celej večír. Pojď, tuhle si sedni a povíš mně — —“

„Aha!“

„— povíš mně, jak je to s těma dvanácti stovkama.“

„Ahá!“ zvolal Kulich vítězně. „Z té tvé chuti na hubičku hned mi čouhalo čertovo kopyto. Tak tohle to je! — No počkej, stará! Nejdříve se odstrojím a potom tedy ti budu povídat pohádku.“

Kulich šmátral na pecince po sirkách, dvakrát se dostal do nějakých kastrolů, dvakrát něco shodil, ale Kuliška neříkala slova.

„Jen abych si nezadřel struhadlo za nehet,“ chrochtal Kulich. Ale tu již měl sirky, škrtl, cvakl cylindrem. Knot chytal pomalu a prskal při tom na všechny strany, jakoby nevrle huboval: Taky jste mě mohli nechat spát, když je noc!

Konečně se lampička rozhořela a dívala se kolem dokola jak vyjevená.

17. Kulichova agentura.

Otec Kulich shodil kalmuk, svlékal tygrovanou vestu. Všechno to matce dlouho trvalo.

„No tak pojď, starej," volala s pohovky. „Sedni tuhle ke mně."

„Seš hrozně nedočkavá, mámo," bručel Kulich. „Je mi už od Čejků náramně dusno, musím shodit obal. Zatím sedím tuhle, abych se zul. — Ahá, protos byla tak navařená a komendýrovala mě domů, že ti to jazykem škubalo. No, počkej, hned se vyloupnu. Tak, pravá dole — levá taky — a hrome, teď jsem se tu chytil do nějakého kastrolu na zemi!"

„Vždyť sis rozsvítil."

„Rozsvítil! Hoří to jak u mrtvoly. Taky se s tím nádobím po celém domě roztahuješ. Což pak se kastroly kladou na parkety? Teď nevím, jsem-li to v zelí nebo v knedlíkách."

„Ježíš Marjá!" vzchopila se napolo matka Kulichová.

„No — nekřič — jsem ještě v punčochách, nic

tomu nebude. — Ne, není to zelí ani knedlíky. Cejtím, že v tom plavu."

„Ale, Božínku," vzpomněla si matka, „je to jen voda, nalila jsem ji tam, aby se škraloup odmočil. Tak vytáhni nohu."

„Vytáhni ji, když se mi tam palec zpříčil!"

Konečně se Kulich vyprostil, smýkl kastrolem pod pecinku a třepal nohou ve vzduchu.

„Dalas mi lázeň, mámo! Dostanu-li z toho loupání..."

Ale nezlobil se Kulich. Vlastně mu působilo potěšení, že všemi těmi okolky ženu zdržuje a napíná.

Jakoby to uhádala, mlčela matka Kulichová. Znala manželovy drobné schválnosti a skoro jej teď podezřívala, že šlápl do kastrolu naschvál.

Konečně tedy Kulich dohrál svou taškařinu a blížil se k ženě.

„Ani mi nějak není do spaní," povídal.

„Vždyť mně taky ne, táto," přisvědčovala Kuliška. „Mám ze všeho plnou hlavu. Není to maličkost — holka bez mála na odchodu z domu — —"

„Ba žeť," přidal otec.

„Čekala jsem pro ni někoho docela jiného. Myslila jsem vždycky: tak nějaký dobrý řemeslník — a najednou takový pán! Nebo to je pán, Kulichu."

„Jaká pomoc, matko! Bude Nanda paní!"

„Pravda, táto. Jen že se mi z toho až hlava zatočila: jak pak holku pro takového ženicha vybavím! A tu ses vytasil s knížkou. Kdybys věděl, jak mi z toho bylo...“

Matka se odmlčela, čekajíc na Kulicha. Ale tatík taky mlčel.

Jeho otálení již ji trýznilo.

„Kulichu,“ řekla teď hlasem ztlumeným, aby neslyšela Nanynka, nespí-li — a sotva že spala! — „Kulichu, řekni mi na své dobré svědomí: jsou to peníze poctivé?“

„Jsou!“ chrochtl Kulich.

„Tvoje?“

„Moje,“ stejně řekl Kulich.

„Nelpí na nich —“ Kuliška bála se dopověděti. Ale na mysli jí tanulo jediné slovo.

„Myslíš krev, mámo? Ne. Leda něčí, o kom nevíme. Ale do toho nám nic není.“

„Kulichu,“ zvolala matka šeptem, „cos to vyvedl?“

„Chytrou věc, mámo.“

„Pro boha tě prosím!“

„Už jo, mámo. Ani nevíš, koho máš. Dycky jsi mě jen potlačovala, ničila, a najednou: vidíš ho, starého Kulicha? Má stojky pro Nandu.“

„No tak ale, Ježíš Marjá, mluv přece, povídej!“

Kuliška hořela dychtivostí, pozbývala trpělivosti.

„Inu, povím, stará, povím. Teď už to můžeš vědět, když jsme s holkou tak daleko. Nebo na to sem se leta těšil, až na vás jednou s tímhle vypadnu. Já věděl, že si Nandu doma nenecháme.“

Matce Kulichové odstávaly uši, rty se jí chěly, očima polykala muže.

„Tys vyhrál, Kulichu!“ zvolala.

„Nevyhrál, mámo. Na to přeci nejsem dost hloupej.“

„Tedys dědil!“

„Jo, po kom pak?“

„To nevím.“

„Tak vidíš to. Já taky ne.“

„Ku-li-chu!“ zavrčela žena, protahujíc slabiky. Znamenalo to: nedopaluj mě déle, nebo ti vlítnu do tváře, oči ti vyškrábu, jazyk ti vytrhnu.

„Neuhodlas bys, mámo, kdyby ses trápila do rána. Tedy ti to povím: prodával jsem domy.“

Matka Kulichová se opřela oběma rukama, povytáhla se výše k poduškám.

„Tys prodával domy? — Tys měl nějaké domy, brepto stará?“

„Jsi ty hloupá, mámo. Dybych měl dům, nebyla bys domovnicí. Seděla bys v prvním poschodí u okna a Nanda by hrála na fortepiámo. A já bych plival z okna na lidi.“

„Tedy co tlacháš!“

„Cizí domy jsem prodával, mámo. Dva sem prodal. Dohodil jsem na ně kupce, víš? — Znáš

ty pana Pětipsa? — Neznáš. — To je stavitel, tam v Lipové ulici, víš? — Vlastně to není stavitel. Ani teď nevím, čím vlastně byl, esli pokrejvačem, klempířem nebo kominíkem. Ale ňák se mu v řemesle nedařilo. Krytina mu prejskala, žlaby se mu kroutily, v komínech mu pořád saze hořely. Když se s ním všecky provazy strhaly, začal stavět domy. To bejvá dycky tak. Kdo ve světě nesvede nic dobrého, dá se na stavbu domů. Se ví, že na dluh. Tam nahoře nad Slepou bránou postavil půl ulice. Takové domy papírové, víš? Které se třesou jak nedostydlý sulc. Takové, že by se málem s nima moh posadit na vánoční trh. — Jednou mě potká a povídá — jsme staří známí z vojny — povídá mi: Slyšej, Kulichu, dyby se tak náhodou stalo, že by zvětřili někoho, kdo by si chtěl koupit hezkej dům, mám jich několik na prodej. Hezky domečky, jako klícky, a tři mám, ty jsou ještě na osm let bez daní. Radost pro každýho, komu budou říkat ‚pane'. — Tehdá sem si myslel: dyby za něco stály, ty bys na ně našel kupce sám. Ale pak mi to uvázlo v hlavě, mámo, a já hledal kupce. Že s lidma umím, to víš, a takhle pod rukou lidi řádš kupujou, než by šli do kanceláře. A vidíš, našel jsem já mu dva takové s chutí a penězma. Slovo dalo slovo, dycky za pár neděl byl kontrakt na papíře a provise v kapse. Jo, jo, mámo, dyby hausmistr neměl domům rozumět, kdo pak jinej? Po pěti stovkách sem za to shrábl. Tak už to víš."

„Ale ty máš dvanáct stovek, starej!“

„Mámo, mámo! Protože jsem je položil na interes. Za několik let jich nabude!“

„A mně ani slova o tom!“ vyčítala Kuliška.

„Byl na to čas, mámo. Nehořelo. Dybych byl řek, možná, že už by to nebylo pohromadě. Anebo by to mělo jinej oučinek. Není radno se vším se ženským pochlubit. Vede to k pejše a furii. Hned byste byly povejšily nos, hned bys byla Nandu jináč strojila, žába by si byla na peníze domejšlela — ale tolik toho přece není. A já už tenkrát pamatoval, že se to dobře hodí, až bude nejvíc potřeba.“

„Kulichu!“

Kuliška vztáhla ruku, aby muže po tváři pohladila. Ale pravice jí sklesla. Neboť v tom okamžiku v ní vyvřela neskonalá lítost. Vzpomněla na vlastní drobné úspory, jež pro Nanynku střádala, stále pamatujíc na její budoucí vdavky. Vpouštěla do pokladničky desetníček po desetníčku, a když měla pohromadě pětku, desítku, zanášela to do spořitelny. Činila tak beze zmínky, obávajíc se, aby se na její malý poklad nedostal někdy muž a neutahal ho. Počítala všeho na nějaké tři stovky za ta léta a byla šťastna i hrda u vědomí, že jednoho dne vyklopí dceři věno a překvapí tak i muže. A zatím Kulich ji překvapil svými dvanácti stovkami, o nichž potuchy neměla, nadobro ji přikryl, zavalil.

Z očí jí vyhrkly slzy.

„Kulichu," promlouvala hořce, „já se tak mozolila, schráněla jsem pro Nanynku tak říkajíc po krejcaru, od huby si utrhovala — a tys měl přes tisícku. Kam pak já s těmi šestáky..."

Lítostí se jí hrdlo stahovalo.

Kulich zdvihl obě ruce, které se podobaly medvědím tlapám, a položil je ženě na šíji:

„Mámo, nebreč! Taky ty, tvoje šestáky budou jí dobry. A na svědomí ti můžu říct, že mají větší cenu než moje peníze. Tys na ně potřebovala leta, já ke svým přišel takřka jak slepej. Tiše buď, ať si nepohneš osrdím. Dáme každý, co máme, a dáváme to Nandě. Ať je jí to požehnáno, žábě zpropadené. Ta si uhnala jiného kulicha než ty, co?"

A Kulich zasmál se chraptivě vlastnímu nápadu.

Hruď matky Kulichové ještě několikrát se vzdula, hrdlo ještě vyvzlyklo, načež se jí na tváři rozložil úsměv, jako když se po krátké přeháňce vybírá.

„Táto, já ti mám ze všeho takovou radost! Naše Nanynka! A věř mi, až se vrátí od oltáře, až už bude ve svém, zaopatřená, pak bych bez reptání, spokojeně zavřela oči."

„To zas já ne, mámo," vrčel Kulich. „Nač pak to? Rád bych ještě hodně dlouho koukal. — Ale něco jiného ti řeknu, mámo. Musíš pak

zvykat, že jsme tu jen sami, že má Nanda vlastní panování, a nesmíš se jí tuze plíst do domácnosti, víš?"

„Jsem snad máma, starej..."

„No právě! Že seš máma, musíš tomu rozumět. To nebude jako u nás! Takový učitel nebude zůstávat v brlohu jako my, rozumíš, a až dostane vlastní školu, teprv ne. To bude víc po pansku, a tam už my dva se nehodíme."

„A snad se mám dcery odříct?"

„Kdo pak ti to povídá, mámo, ale zmrzet je nesmíme, rozumíš? Když si pro nás přijdou, dobrá, půjdeme tam. Ale ne abys tam byla pečená vařená. To je člověk jiného zrna, jak tak pozoruju, a Nanda bude dycky s mužem a při muži. A krom toho, stará, zdá se mi, že se nám Nanda trochu odkutálela — a teprve se odkutálí, až bude z domu."

Matka Kulichová povzdychla, zamyslila se. Co si tak někdy sama nechtěla přiznati, na to uhodil pojednou i starý táta, jejž celý čas pokládala skoro za hluchého, nevidomého pro vše, co se kolem něho dělo.

„A teď mě sem pusť, mámo, a jdi si do světnice. Už bych spal."

Staří neslyšeli, že v tom okamžiku ve světnici odcupaly lehké kroky ode dveří. Stála tam téměř po celý ten hovor Nanynka a naslouchala. Byla se vzchopila s postele ve chvíli, když matka

se jala otce vyslýchati, když otec k ní přisedl, a přikradla se ke dveřím. Ne z naprosté zvědavosti. Stále ještě obávala se nějaké mrzutosti a chtěla býti na stráži, aby rodiče uchlácholila. A když uslyšela, jak rodiče mají na mysli jen ji, její budoucnost, když se matka v slzách zmínila o svých úsporách, tu to Nanynku popadlo za srdce. Musila se ovládati, aby nevpadla do kuchyňky a nezlíbala matce ruce. Co ji celý večer a zvlášť při návratu naplňovalo tesklivostí, teď se rozplývalo. A když otec dával matce závěrečné ponaučení, tak neočekávané, tu se nitro její rozvlnilo jinou lítostí, skoro kajícnou. Měla večer jediné přání, aby ji milenec co nejdříve odvedl z tohoto starého světa, který jí nerozumí. A tu náhle slyší z úst otcových, jak dobře ten staroch rozumí, přes všechnu svou zdánlivou zaschlost a nejapnost. Podruhé ji to nutkalo, aby vpadla do kuchyně, rodiče zlíbala. Připadalo jí, že se proti nim v duchu velmi prohřešila. Ale jak tu stála v pouhé košili, rozmrazilo ji pojednou, brada jí rozdrkotala, zimnice roztřásla celé tělo. Teď pohovka zastenala. Matka se vzchopila, aby lůžko postoupila otci, a přijde za ní do světnice. Chvatně klopýtala tmou k posteli, vklouzla, ukryla se.

Teď se otevřely dveře, a tiše, po prstech šmátrala se k druhé posteli matka, pozorně, aby do ničeho nevrazila. U lůžka stanula a sotva slyšitelně sykla tmou k oknu:

„Spíš?“

Chtěla se Nanynka tvářiti, jakoby spala, ale nedalo jí. Otázka matčina neměla zůstati bez odezvy.

„Maminko!“

Znělo to jako prosba: pojďte sem!

„Ty nespíš,“ plížila se matka dále, „tatík tě probudil, viď?“

Již byla u postele, sáhla po paměti, pohladila dceru po tváři, po šíji, po paži.

„Bože, holka, ty jsi jako led!“ ulekla se. „Je ti něco?“

„Ne, maminko,“ šeptala Nanynka. Chopila se ruky matčiny a tisknouc ji ke rtům, mnohokráte ji zlíbala.

„Co pak, holka?“

„Maminko drahá!“

Nanynka již seděla a objímajíc vášnivě matku, líbala ji na ústa, po tváři, na hrdlo.

„Co je ti, Nanynko? Udusíš mě!“

„Maminko drahá, jak jsem to všechno zasloužila!“

Tu stará Kuliška vyrozuměla, že dcera slyšela, co si rodiče v kuchyni povídali.

„Proto jsi tak studená, holka nemoudrá!“

Ale již seděla na pelesti, opětovala polibky dceřiny a z hrdla jí klokotalo:

„Jen abys byla šťastná, dítě drahé, nic jiného!“ —

Otec Kulich v kuchyni právě foukl do cylindru petrolejky, ulehl na pohovku po ženě, ještě vystrčil ucho směrem ke dveřím a zabrumlal:

„Teď zas tam budou mít konferenci, ale při tom já být nemusím. No, ženské!“

Zachrul se, zívl ještě do tmy, jako když hladový vlk zavyje, načež přetáhl svrchnici skoro až přes hlavu.

18. Nad Kulichovými.

Za týden po té první šťastné neděli Nanynčině přišel Jindřich Novák podruhé, a potom přicházel již pravidelně. Taky druhou neděli očekávala ho matka Kulichová s kávou a buchtou, tentokráte bez kytice. Avšak Jindřich, když s Nanynkou ve světnici osaměl, řekl k ní co nejšetrněji, zároveň však rozhodně, že by musil od návštěv upustiti, kdyby se toto častování opakovalo.

„Přicházím jen za vámi, Andulko, ne na hostinu. Přicházím, abych s vámi pohovořil, a hlavně, aby mě maminka lépe poznala. Ale nemohu dopustiti, abyste si pro mne působili zbytečné útraty. Vím, že v takovýchto skromných domácnostech není nazbyt — nekaboňte se, Aničko — znám to z domova, byli jsme taky taková nemajetná rodina. Nemohu to říci vaší mamince, vida, jak ochotně vše chystá, snáší, ale naznačte jí to sama. Ostatně dne přibývá, nebudu u vás vysedávati vždy do večera. Vyprosím si na mamince, abyste směla choditi se mnou na procházku, Prahou, a potom vás k večeru doprovodím domů a

chvíli ještě s vámi a s maminkou posedím. — Jste tak srozuměna, Aničko?“

„Kdo by s vámi nebyl srozuměn, Jindro drahý!“ stiskla mu Nanynka ruku.

„A ještě něco, Andulko. Od budoucí neděle budu si pro vás přicházeti taky dopoledne, kdy chodíte do kostela. Ale ne vždy do domu, vyčkám vás na rohu, za rohem. Dopolední ty chvíle jsou nejkrásnější — zdá se mi již nyní, jakobych cítil první závany jara — letošní ponenáhlý přechod ze zimy do vesny bude nám někdy nejkrásnější vzpomínkou. Nebo, dítě drahé, tato zima a příští jaro jsou naše první a poslední za svobodna. Doufám pevně, že za rok již nebudete Nanynkou Kulichovou, ale mladou paničkou, paní Novákovou...“

Na líci Nanynčině obrazila se nejvyšší blaženost. Objala Jindřicha, sepjala pevně ruce na jeho šíji a všechna planouc vroucně zašeptala:

„Jindro drahý, kéž by — kéž by — —!“

„Doufám, dítě milé. — A pak budeme vítati vaši maminku a tatínka v malé, skromné, ale útulné domácnosti naší, pravda-li?“

„Jindro!“ zvolala Nanynka. A jediné to slovo utonulo v blažených, radostných slzách, jež jí z očí vyhrkly. Vzpomněla na noční hovor starých minulé neděle, na otcovu výstrahu matce, že nesmí do domácnosti dceřiny příliš často lézti. A tu Jindra sám předpovídá návštěvy rodičů, nezříká se jich, neodmítá nepatrné ty lidi.

Upřela k němu zraky a zašeptala:

„Děkuji vám, Jindro, za ty umozolené, ustarané dvě duše. Jste předobrý člověk.“

„Dají mi tebe, Andulko zlatá,“ řekl tiše Novák. „Všichni budeme svoji.“

Bylo to poprvé, co jí zatykal. Uchvátil ji, a jak jí celoval, cítil slanost slz na tvářích dívčiných.

„Aby tvé oči nikdy neronily slz jiných než radostných, Aničko má!“

V kuchyňce zašramotila matka, oznamujíc tak svůj vstup do světnice. Byla to matka moudrá, zkušená. Věděla dobře, že někdy ani matka sebe lepší neobjevuje se včas. Arci netušila, o čem právě milenci hovoří a zdali vůbec hovoří, ale tolik věděla, že se mezi milenci i v malé chviličce mohou díti věci, při nichž i nejlepší mámy jsou zbytečny. Na příklad hubička nějaká. A matka Kulichová nechtěla, aby se před ní pak musila ostýchati dcera, neřku-li sám nápadník. Je někdy dobře maličkost nějakou neviděti. Stačí, umí-li se máma domysliti. —

Dvakráte, třikráte objevil se Novák u Kulichů, a „dům“ věděl, že za Nanynkou Kulichovic někdo chodí. Arci nejedna pozorovatelka již dříve si byla povšimla, že časem kdosi chodí s ní, že ji třeba až do ulice doprovází. Pouhé to doprovázení však ještě mnoho neznamenalo, zvláště v očích děvčat z domu, z nichž každé mělo své-

ho ctitele a třeba každý měsíc jiného. Doprovází — doprovází. Brzy-li pak se na úhlednou dívku nějaký mladý muž nepřilepí. Věděl celý dům, že Nanynka chodí do šití, že se vrací až večer. Bylo by vlastně ku podivu, aby chodila domů sama samotinká. Nebo se „šitím" již ode dávna souvisí nějaký mužský doprovod. Pražské ulice již tenkráte na večer nápadně se oživovaly. Zevšad vyrojilo se mnoho studentstva na procházku před večeří, mladí řemeslníci vraceli se z práce, mladí šviháci vydávali se na dobrodružství v temných ulicích. Pod pláštěm houstnoucího soumraku, ve mdlém osvětlení třepetavých a pořídku rozdělených plamenů plynových, v šumném tom ruchu a propletání večerním ztrácel se tak mnohý párek milenců, který za denního světla nesměl býti pospolu viděn. Byly i dívky z nejlepších rodin — jak jest ustálené označení — jež za takových večerů ochotně dávaly slechu mladým zbožňovatelům, s nimiž se byly seznámily o posledním plese nebo v tanečních hodinách. Byly to sladké chvíle, kradené, „aby maminka nevěděla", a co svět světem bude, nepozbudou tajené tyto schůzky a chvíle mladého horování svého půvabu. Krásná lyrická scéna z „Fausta", „smím-li, krásná slečno, sobě žádati", bude se opakovati na věky věkoucí, dokud jen budou mladá srdce bušiti v mladých prsou. Jen dvojice bude vždy jiná.

Nebylo tedy nikomu ku podivu, že taky Nanynka Kulichovic bývá vídána v průvodu mladého

muže. Aniž bylo ku podivu, že matka Kulichová byla snad poslední, jež na „spády“ dcery své přišla. — Ale v tom jest veliký rozdíl: choditi s někým a choditi za někým, přímo do domu, s vědomím rodičů, býti vítán a velmi vítán. A teď tedy věděl celý dům, že Nanynka má nápadníka, milovníka, a že byla u Kulichů trachtina.

A skoro nejpodivnější bylo, že Nanynka neměla závistníků, vlastně závistnic, že nikdo nepronášel ani žehravého úsměšku. Snad proto, že neměla ošklivých nebo nepříjemných vlastností. Byla jen trochu hrda na svoji úměrnou, štíhlou postavu, na bohaté kaštanové vlasy, i na svůj vkus, jak se i za laciné peníze uměla šatiti. Ani dívky služebné o ní a jejím „pánu“ nepronesly slova uštěpačného. A to zas proto, že se Nanynka chovala ke všem vlídně, každé ráda posloužila nějakým vzorcem na zástěru, na kajdu, majíc vždy kroje z brusu nové. Nejednou i mnohé pomohla spíchnouti, co prsty neobratné a těžkou prací neohebné samy nedovedly.

Byl však přece pár očí, jenž sledoval děj u Kulichů od prvé návštěvy Novákovy, a tento pár náležel paní Angelině Knedlhansové, matce dvou dcer již zaopatřených a třetí posud nezaopatřené. Přimyslíte-li pak si k tomuto páru očí pár tenkých uší, kteréž postihovaly, co se děje i za devátou stěnou, a přimyslíte-li si k těmto jejím dvěma smyslům i velmi citlivý nos o chřípích neobyčejně jemných, pohyblivých, stále jako

se chvějících, nos, jenž u této dámy mohl býti nazván i čenichem — a to bez urážky — seznáte, že byla dokonale vyzbrojena, aby přišla všemu na kloub. Neboť to byla její slabá i silná stránka: všemu na kloub! Pokud se týkalo jejího nejbližšího okolí, paní Angelina Knedlhansová nerada tápala ve tmách. Pochopitelno, že zjev mladého muže u Kulichů, když si tam onoho večera přišla vypůjčit několik kousků cukru, velice podráždil její zvědavost.

Byla ještě hodnou chvíli sama doma, než se vrátila její dcera Albínka se Saloupkem, jenž byl podnájemníkem paní Knedlhansové, obyvatelem jejího třetího pokoje, a měla tedy dosti času, aby přemýšlela o „dolejších".

„Podívejme se na Nanynku," hovořila v duchu — ale mimo to hovořila chvílemi sama s sebou i hlasitě — „podívejme se na žábu, koho ona si to upíchla. Docela pasábl člověk! Ovšem, neřekl, čím je. ‚Novák!' A karakter žádný. Ale to vím houby, Novák! Nováků je plná Praha. Taky mně mohl říct ‚Novotný'. Těch je stejně tolik. Snad je to falešné jméno, aby opentlil staré. V tom se matka Knedlhansová vyzná, holenku. Na mne by sis pouhým ‚Novákem' nepřišel. Hned visitku sem, s celou dištinkcí, a raději atesty! Nebo Novák, to je tak inkognito jméno do reduty. Hledejte ho pak druhý den. — Ale vypadal dobře, něco solidně, v tom se vyznám. Co mu tak může být? Šestadvacet, nanejvýš. Na ženitbu zra-

lý. — No, přála bych jí to, Nanynce. Není to zlá holka — a škoda by jí bylo, aby v tom brdlohu dole zakejsla. — Ale ráda bych věděla, co zač, odkud? No, dá Pánbůh, všeho se dopídíme. Vyzkoumali jsme jiné věci. — Ne, že by mě to nějak extra pálilo, co pak je mně do toho. Ale aby holku jenom tak neočmuchával, neočmuchával, a až se nabaží, nechal tak. To mám nerada, ať se jedná o mou dceru nebo o jinou. K tomu, milý človíčku, jsme je nepřivedly v bolestech na svět. Tuhle dítě máš, podívej se na ni, líbí-li se ti, vem si ji, ale jen ji nepošereď. Člověk nikomu rád nepodá nakousnutý rohlík, neřku-li tento —"

Paní Knedlhansová se poškrábala drátem od punčochy za uchem, podívala se ke kamnům, hoří-li v nich, a pojednou vzpomněla:

„Můj Bože, vždyť jsem taky chtěla zatopit u Saloupka! Přijde s Albou vymrzlý, aby měl teplo. Ne snad, že by to do rána nevydržel, v posteli se pak zahřeje, ale než do ní vleze. Ať vidí, co je ženská dbalost. Musí mu člověk okázat: vidíš, člověče, takhle to budeš mít pokaždé, až se oženíš. — Na to chytíte každého, na tu domácí péči. Však mu u nás není zle, a až mu dám Albi, bude mít ještě líp."

To již paní Knedlhansová přecházela světnicí i kuchyní, sháněla třísky, nějaké staré noviny na podpal, sirky, a táhla do Saloupkova pokoje. Tam se otřásla.

„Je tu zima, je — ale za chvilku se oteplí. A taky ta coura zatrackaná (mínila služku Barušku), kde ji čerti nosí! Trdluje někde se svým vojákem. Masopust je na paničky morová rána. Na nic jiného holky nemyslí než na bály. Bude zas U hvězdiček, jako minule. — No, taky vás to přejde, holky. Říká se: přej, a bude ti přáno. Jinak je to tvor spolehlivý a do ohně by pro mne skočila."

V kamnech zapraskalo, zahučelo.

„Tak, hoř! — A nesmím zapomenout, abych přiložila. Přijde Saloupek jak do lázně."

Paní Knedlhansová se zdvihla od kamen, rozhlídla se pokojem, přistoupila ku psacímu stolku Saloupkovu, posvítila si na něj. Něco knih na něm bylo, a na malé galerii stál uprostřed vyřezávaný rámeček, jaké byly tehda v módě, s podobiznou slečny Albíny.

„Ano, milý Saloupku. Říkej si co chceš, naše Albínka je ti souzena. Usoudili jsme tak oba, já i Pánbůh. A budeš s ní spokojen. Však jsem dala za tu kabinetku tři zlatky tamhle u Malocha. Ale nejsou to peníze vyhozené. A věneček z jejích vlasů nosí u hodinek jak svatou relikvii. — Ani neví, že jsem mu druhý stejný zašila také do polštáře. To je neomylný prostředek, aby od holky neupustil. No, myslím, že už dlouho na sebe čekat nebudete, děti. Slíbili mně páni, že Saloupek brzy postoupí. A pak

vám ráda matka požehná. — On je Saloupek dobré, předobré hovado!“

Poslední slova řekla paní Knedlhansová nesmírně měkce a vroucně, jakoby budoucího zetě svého měla na klíně a po vlasech jej hladila.

Teď postavila svíčen na stůl, chvátala k posteli a odestlala ji.

„Na to bych byla zapomněla — a v peřinách by zůstala zima. Tak — a svrchnici tuhle přehrneme hezky přes pelest, aby se od kamen ohřála. To má Saloupek rád — je trochu zimomřivý. To prý bývají nejlepší mužové.“

Panička se vrátila do své světnice, zašťárala v kamnech, přiložila, a usednuvši ke své punčoše řekla hlasitě a rozhodně:

„Jen se ho držte, Nanynko, toho svého Nováka. Povídám, člověk pasábl. A co se toho týče, kdo je a co zač, uvidíme co nejdříve. Vyzpytovaly se jiné věci.“

V síňce zachrastil zvoneček. Panička se zdvihla, spěchala, aby odemkla, a tu se vracela slečna Albína a za ní Saloupek. Z obou vanula zima, Albínka supěla jako malá lokomotiva, Saloupek za ní brblal jak dovářející se brambory.

„Brrr — brrr — rukulíbám, milostpaní — brrr — to je tam čerstvé povětří!“

„Povečeříte, pane Saloupku,“ odpovídala paní Knedlhansová, „a zahřejete se. A v pokoji máte zatopeno.“

„I to je dobře, rukulíbám!“ děkoval Saloupek. „Ale večeřet budeme společně — s vámi?“

„Jako vždycky, pane Saloupku. Shoď to, shoď, Albi, a připrav na stůl.“

Panička měla pravdu ve své samomluvě. Saloupkovi bylo u Knedlhansů velmi dobře.

19. Paní Knedlhansová řeší záhadu.

Bylo by příliš, kdybychom řekli, že zjev mladého muže u Kulichů nedal paní Angelině Knedlhansové celý týden spáti, ale pravda pravdoucí jest, že jí od rána do večera vrtal mozkem. Celý týden milá panička sledovala z okna, co se dole u Kulichů děje, a přes tu chvíli měla co činiti na pavlači. Brzy vyklepávala nějaký kobereček, brzy vytřásala všeliké sukně a jiné hábity přes zábradlí pavlače, ač byla zima a nehrozilo žádné nebezpečenství od molů. Krom toho zvlášť u večer častěji než jindy vycházela a vždy se plížila co nejtěsněji kolem oken domovnického příbytku, než nikde nic podezřelého nezvětřila. A marné bylo také její hlídkování v ulici pod večer, kdy se Nanynka domů vracívala. Buď že Nanynka svoje „úřední hodiny" změnila, nebo měla zraky bystřejší a zpozorovavši zdaleka hlídkující dámu, odloučila se od svého průvodce dříve a potkávala pak paní Knedlhansovou samojedinká.

Toliko jednou milé paničce se zazdálo, že

Ječnou ulicí před ní kráčí povědomá postava Nanynčina a vedle ní mladý muž. Dáma přidala do kroku, ale než páru dostihla, zmizel jí kdesi za rohem ulice Lípové, jakoby se do země byl propadl nebo v mlhu proměnil.

Nezbývalo jí než rozestříti sítě v neděli. A tu se jí konečně zdařilo. Té neděle, když Jindřich Novák podruhé ke Kulichovům přicházel a již k domu se blížil, právě jakoby ze vrat vyšla, objevila se mu na obzoru letná, z mohutných kostí sroubená panička. Pod okrajem kokrhelu svého mrskla okem vlevo, mrskla vpravo a spatřivši mladého muže, dala se proti němu. Při tom sáhla pojednou za pás pro hodinky, zadívala se na ně, zavrtěla hlavou. Tu již se přiblížil Novák, a dáma, jakoby teprv nyní slyšela cizí kroky, vzhlédla k němu, stále s hodinkami v ruce, a sladce řekla:

„Račte dovolit, pane, kolik pak to máme na čase? — Zpropadené hodinky — pořád jsou u hodináře a pořád se mi zastavují!“

Zalhala tu. Její hodinky dávno hodináře neviděly. Ale byly to hodinky ženské, a tím je vše řečeno.

Novák stáhl rukavici, sáhl pro hodinky, okazoval paničce.

„Právě půl třetí, milostpaní — —“

Byl mu hned povědom její hlas, a když jí teď pohleděl do tváře, byla mu povědoma i dáma. Toť panička z minulé neděle!

Rychle posmekl klobouk.

„Moje úcta, milostpaní. Račte prominouti, hned jsem nepoznal — —“

„I Božínku, pan Novák!“ zvolala panička, zdánlivě překvapena. „Račte odpustit, že jsem zastavila. Nebyla bych se opovážila, když tak spěcháte jistě za milou příčinou. Půl třetí — uctivě děkuju — a nemějte mi za zlé.“

Rázně zastrčila hodinky za pás a podávala ruku Novákovi, upřímně mu pravicí potřásala.

„Nic jsem nezmeškal, milostpaní,“ usmál se Novák.

„Ó, Nanynka jistě už očekává! Znám to — v tom jsme my ženštiny všechny stejné. Přeju nejlepší zábavu.“

Novák se zarděl, uklonil se, pozdravil, pokryl hlavu, kráčel dále, a taky panička se vzdalovala.

Když se o chvíli později zmínil u Kulichů o své setkané s ní, poznamenala matka Kulichová:

„To je dost podivné, že tak časně vyšla. Spává po obědě, a v neděli si přidává. A mnohdy vůbec ani paty z domu nevytáhne. Má nejspíš nějaké důležité řízení — ale v neděli?“

Bylo stejně ku podivu, že matka Kulichová neuhodila rovně na pravou příčinu. Byla tato vycházka paní Angeliny skutečně důležitá a zdařila se jí rázem. Již by se byla mohla vrátiti domů,

ale tím by se projevila. Kráčela tedy nazdařbůh a provázela se samomluvou:

„Tak tedy že jo! Jde tam zase. Počítám, že co nevidět bude ruka v rukávě — není-li již. — A teď tedy vím: řemeslník to není! Pohmátla jsem dobře jeho ruku. Nikde ani mozoulku. Dlaň měkká jako jircha, prstíčky bílé, čisté, nehty jako pédlmutr, žádný smutek za nimi. To je, panečku, človíček, který se těžkou prací neztahá. Asi že píše. Ouředník? Moh by být, ale ještě mi vypadá jinak. Hodinky má tuze pěkné a na filigránském řetízku — žádný klanečník. Glazé rukavičky bordó, s flanýrkem uvnitř. Člověk od gusta. To věřím, Nanynko, že se ti líbí. To není žádný takový Hej nebo Počkej! — Vždyť Nanynka taky není ženská pod nůši!“

Tolik by tedy paní Knedlhansová zatím byla věděla. Ale toho bylo málo, to jí nestačilo. Více chtěla věděti a musí se dověděti. Neboť krom všeobecného a její povaze přirozeného účastenství s osudem Nanynčiným leželo na dně její duše ještě cosi jiného, a to byla žárlivost. Nebylo sice třeba, aby žárlila vůbec, neboť její Albínka, poslední svobodná dcera, má svého Saloupka, člověka žádoucího a karakterem přiměřeného. Ale což kdyby nápadník Nanynčin byl pánem o stupínek větším? To by ji dožíralo, paní Angelinu Knedlhansovou. Neboť ona jest nájemnicí z druhého patra tří pokojů a vdovou po salcamtovním vrchním oficiálu, a Nanynka pře-

ce jen dcera domovníkova. A kdyby tak měla Nanynka čáku na ženicha onačejšího — paní Knedlhansové zahořklo kdesi v hrdle při pouhém pomyšlení. —

Bez cíle loudala se panička ulicemi, a netrpělivě. Sychravina ji pronikala, stýskalo se jí po teplé světnici. Dnes jí trvalo nesmírně dlouho, než se soumrak snese, neboť dříve domů nechtěla. Saloupka s Albínkou byla vystrnadila z domu hned po obědě, někam na kluziště. Teď by mohla seděti u kamen — a právě při tomto bezúčelném klopýtání ulicemi jí připadlo, čím by se zaměstnávala a co by jí zjevilo neklamně a nezvratně, jak to s Nanynkou stojí a kdo jest její nápadník. Staré její osvědčené orákulum čili „pekelné modlitbičky". —

Konečně, konečně se stmívalo, když vycházela z kostela svatého Ignáce na náměstí Karlově, kam byla na hodinku vešla. Kázal sice oblíbený kazatel, jemuž ráda naslouchávala, ale dnes mnoho z jeho výkladů nepodržela. Byla nad míru roztržita.

Rozběhla se, za deset minut byla ve své ulici, a téměř pošeptmu proklouzla průjezdem, chvátala přes dvůr. Na schodech oddychla. Zaplať Pánbůh, nikdo jí neviděl.

Panička přišla domů právě včas. V kamnech dohořelo, ale ještě tam bylo řeřavé uhlí. Kvapně přiložila do pece, shodila salup, odvázala kokrhel a chopila se hrnku s kávou, která se zhří-

vala na hořejším kachlíku. Trochu jí dlouhým tím ohříváním ubylo a byla povlečena kožitým škraloupem. Paní Angelina přidala trochu mléka a labužně posvačila.

Světnicí dýchalo milé teplo. Panička sklidila nádobíčko, smetla pečlivě s ubrusu všechny drobečky, uhladila jej a spěchala do prádelníku. Ale dnes nevytáhla rozpletenou punčochu, na níž byly zjevny všechny odstavce její nedělní práce, jako se jeví líto na dřevě. Odsouvla ji a vytáhla pod prádlem ohmatany futrálek, z něhož pak na stůl vysypala hru letitých a skoro již kulatých karet.

„Pojďte, moji pomocníci, moje útočiště v každé případnosti života, a vyjevte mi, nač se vás optám!“ Usedla, pečlivě zamíchala a snímajíc na tři hromádky a zase sbírajíc promlouvala:

„Ptám se vás na osud Nanynky Kulichovic a na jejího nastávajícího, neklamte a nelžete, jako někdy selháváte. Tma přede mnou, tma za mnou, a vy se držte pravdy!“

A když je tak zařekla, rozložila karty ve čtyry řady po osmi.

Ač sama přiznávala, že ji nejednou zklamaly, přece věřila v jejich věštbu. Těchto dvaatřicet loupežníků provázelo ji životem snad již ode dne, kdy ovdověla, a jestliže časem nemluvili pravdu, nepřičítala vinu jim, nýbrž sobě, vadnému zamíchání a rozdání. Ale i pak věřila, že jen sám Osud nechce, aby před časem zvěděla pravdu.

Dlouhým provozováním této hříčky nabyla

paní Knedlhansová takového cviku, že ve svých kartách téměř „četla", jakoby před ní knihu otevřel. Každá figura v jejích očích žila a číslice dostávaly ústa. Pravda, mnohá karta měla několikerý význam, ale panička vybrala si vždy takový, jakého právě potřebovala.

Tu ležely před ní, zadívala se na ně. A potom, pojíždějíc kostnatým prstem s jedné na druhou, vykládala:

„Srdcový král, nápadník, ženich — tady stojí jak ulitý. Vedle něho srdcová dáma, nevěsta Nanynka. — Dívá se na něj pikový král — starý Kulich, a přes kartu piková dáma — Kuliška. Hle, hle, pod těmi čtyrmi srdcová desítka — svatba, blízko ní trefový panoš — pan páter! Povídám, svatba, a brzy. Kolem do kola samé červené — to je štěstí a radost. Bodejť by neměli radost, že vybudou dceru z domu! Já taky budu mít radost, až Saloupek odvede Albínu. — Tuhle pode vším panák vedle panáka, a to je veliká společnost, sezvaní hosté — a šourem k Nanynce kárová sedma, velké štěstí. Pořád mi všechno poukazuje na svatbu. Krynda pána, tuhle jsou taky peníze, kárová desítka! Řekla bych, že je to vejhra, ale kárová desítka je až na druhém konci. — Jen bych ráda věděla, co se mi tu plete srdcové eso — to znamená cizí dům — a pod ním tři kluci — pro Pánaboha, měl by snad Novák nějaké tajné děti tam nahoře? Ve svém věku tři kluky hned? Že Nanynka rodinu

nemá, to vím docela jistě. — Vida, vida, trefového krále jsem přehlídla, a je příč nad srdcovým, to znamená vysokou ouřední osobu, to je pán nad Novákem, vrchnosta, představený, direktor. Jen co ten cizí dům s tolika dětmi?“

Paní Knedlhansová zírala chvíli na skupinu karet, jakoby byla narazila na gordický uzel.

Ale najednou se udeřila do čela.

„Můj ty Bože, což pak jsem slepá? Novák míří do cizího domu — dům plný dětí — to je škola! Milý, drahý pane, starou zkušenou matku Knedlhansovou neošálíte, dlouho se před ní skrývati nebudete! Kde je škola, tam je učitel. Tak, Nanynko, už víme, čím je tvůj znejmilejší — tu máme to srdcové eso s těmi haranty!“

Paní Knedlhansová zatleskala do dlaní, že tak neomylně pronikla záhadného nápadníka.

„No, všechna čest, Nanynko, dobře sis to vybrala. Učitel není k zahození, a tolik vím docela jistě, že se o tom starým Kulichovým ani nezdálo. A má velkou přízeň nahoře, povídá mi karta, nebo tuhle mezi ním a trefovým králem je piková sedma — a to je naděje na povýšení. Inu, arci, že nezůstane sedět, vezme-li jen trochu oči do hrsti, a má štěstí na Prahu, nikde nevidím žádnou přespolní cestu, žádné stěhování na venkov. A jak si to lehlo všechno krásně do prostředka! Zármutek žádný — překážky se vyhnuly až na samý kraj, ty se nás už netýkají. — Jen ty peníze mi nejdou do hlavy — odkud pe-

níze? — Dědictví? — Hlavní výhra? — Nalezený poklad? — O tom karty mlčí. — Ať jsou odkud jsou, Pánbůh vám je požehnej."

Ještě chvíli se dívala na tu věštbu, teď už zcela zřetelnou, a potom shrabujíc pomalu karty přeskočila v myšlenkách na vlastní domácnost.

„No, díky Bohu, do našeho Saloupka má přece ještě daleko. Zachová-li Bůh mě a ty vysoké pány u města, kteří nám jsou příznivi, může to Saloupek dotáhnout až na radu — budeš mít pak měkce ustláno, holka milá!"

A toto pomyšlení, že Novák není nad Saloupka, blažilo paní Knedlhansovou velice. Žárlivost její umlkla. Ale cosi jiného se v ní rozhořelo. Dychtivost, aby si mohla promluviti s matkou Kulichovou, aby jí sáhla na zub, aby dala na jevo, že již ví, co a jak. — Že se s ní setká zítra, kdykoli bude chtít, věděla jistě, záviselo to na ní. Má však čekati až do zítřka? Má to všechno v sobě tlumiti a má uléhati přece jen v pochybách, zdali věštba karet je pravdivá?

Paní Knedlhansová sotva by to vydržela. A poněvadž byla ženou činu a ne váhavého otalování, rozhodla se rázem. Ještě jednou se vydá z teplého hnízda, však se brzy zase vrátí. Musí míti jistotu.

Za malou chvíli byla v salupu a posadila si na hlavu kokrhel. Stáhla knot petrolejky, zamkla byt, po špičkách slezla se schodů a kmitla se tmavým dvorem jako mátoha. U Kulichů ve

světnici bylo temno, jen v kuchyňce se svítilo. Tam tedy host není. A panička bez velikého namáhání uhodla, že mladí lidé jsou nejspíš na procházce, jako její Albínka se Saloupkem. V průjezdě stanula, naslouchala. Nikde se nic nehýbalo. Kočičími kroky vyšla až ze vrat, pro všechno se rozhlédla ulicí, zda by kde cosi zajímavého neshlédla, a teď vážnými a doléhavými kroky vracela se do domu a zamířila přímo ke dveřím Kulichovým. Zaklepala.

„No dále!“ ozval se zevnitř hlas matky Kulichové. „Kdo pak to?“

Dvéře i hadr za nimi na podlaze povolily tlaku z venčí, paní Knedlhansová veplula.

„Šťastný dobrý večer,“ pozdravovala do kuchyně, „nemějte mi za zlé, paní Kulichová, že vytrhuji — —“

„I poňžeň rukulíbám, milostpaní,“ vítala Kuliška.

„— že vytrhuji, ale byla jsem na chvíli z domu a trochu jsem se omeškala. Čekala jsem odpoledne návštěvu — pěkně vás prosím, neptal se tu po mně nikdo?“

„Ani živá duše, milostpaní,“ odpovídala horlivě matka Kulichová.

„Nikdo mi tu nezanechal žádný vzkaz?“

„Dočista nic, milostpaní,“ ujišťovala Kuliška, „a já se z domu ani nehnula, sedím tu celé boží odpoledne.“

„To jsem ráda, že ne," řekla paní Knedlhansová, jakoby jí byl kámen se srdce spadl. „Pořád jsem se strachovala, že u mne visita najde dveře zamčené, až přijde. — A paní Kulichová tak sama, sama?"

„Samotinká, milostpaní."

„Nanynka šla na procházku, počítám."

„Ba šla trochu," odpovídala Kuliška jako z donucení.

„No, je jí to přáno," hovořila paní Knedlhansová rozšafně. „Naše Albi taky vyrazila, sotva lžíci položila. Ano, ano, tak to chodí. Lítávaly jsme za mlada taky, viďte, a teď je na nás, abychom hlídaly dům. To je osud starých matek. — A Nanynka toho má taky dost za celý týden a je ráda, když na čerstvém vzduchu okřeje. — Však jsem potkala pana učitele Nováka, když jsem z domu vycházela — —"

Poslední slova pronesla poněkud výrazněji, ale jen tolik, aby Kulichová nepřeslechla „učitele".

A slova se neminula s účinkem. Matka Kulichová vzhlédla k paničce s ústy pootevřenými.

„Spěchal, spěchal, aby Nanynka dlouho nečekala. A já nešťastná jsem ho ještě pozdržela," dodala jako kajícně a správně soudíc, že se Novák o setkané zmínil. „Ale to ty moje zpropadené hodinky — —"

„Povídal, povídal," řekla Kuliška, „že měl čest s milostpaní —"

Ze zvuku jejích slov nabyla panička jistoty, že karty nelhaly. Jen pro větší bezpečnost pronesla:

„Zdá se mi, že se taky za celý týden s těmi uličníky ve škole hodně nazlobí. — Ale všechna čest, paní Kulichová, radost můžete mít, že si Nanynka takového milého oblíbila. Je to pán něco moc solidní a dokonalý. A v Nanynce našel, co se k němu hodí..."

— — — — — — — — — — — — —

Dávno byla paní Knedlhansová se zdvořilou omluvou vypáchla z kuchyně, když matka Kulichová ještě stála, zírajíc na dveře, až konečně zamumlala:

„Tak to všechno už taky víš, Sibylo vševědoucí? Vždyť z nás nikdo nikomu ani muk! Kdes to vyšťourala? A to se Nanynka podiví, až jí vypovím. — Ale konečně, jaké tajnosti? Za toho se stydět nemusíme — na toho si můžeme něco domejšlet..."

Matka Kulichová šla a přirazila nohou hadr ke dveřím, aby zvenčí do kuchyně nefučelo. Skoro se zdálo, že to kopnutí platí spíš paní Knedlhansové než hadru.

20. Nanynka nevěstou.

Když Novák o nějakou půlhodinu později přivedl Nanynku s procházky a chvíli ještě poseděl, nezmínila se opatrná matka Kulichová slovem o návštěvě paní Knedlhansové. Ale když odešel, nedalo jí, aby nepověděla dceři, co od paničky slyšela.

Nanynka sevřela rty. Bylo zřejmo, že jí vzácné účastenství druhého patra je proti srsti.

„Předvídala jsem něco takového," řekla nevrle. „Potkávala jsem paní Knedlhansovou v posledních dnech nápadně často, nebo jsem ji aspoň zahlédla. Připadalo mi, jakoby mě stopovala. Kdyby si raději hlídala Albínku."

Matka pohlédla na dceru.

„Co pak ty víš o Albínce?"

„No, nic zlého. Ale má-li někdo dceru, ať se stará o tu, a nechá jiné na pokoji."

Již matku Kulichovou zamrzelo, že Nanynce o návštěvě pověděla. Taky mohla mlčeti. Aby zaplašila nevlídný dojem svého sdělení, řekla varovně:

„Jen prosím tě, Nanynko, nijak se neprořekni. Taky mi to dvakrát milé nebylo, to mi věř, ale je o pokoj v domě. Je to předně stará partaj, a pak nevíme, co by nám někdy ještě mohla prokázat.“

„Prosím vás, maminko, co pak?“

„A když ne prokázat, holka, tedy uškodit. Ostatně jsi u nich už ledacos užila. Zachovej si dobrou vůli. — Co jsem ti pověděla, řekla jsem jen, abys nebyla jako slepá, kdyby tě sama zastavila. Abys hloupě nevypadala.“

Matka Kulichová byla takto rozšafná osoba. A dost brzy se objevilo, že dceři dobře radila.

Po té neděli byla paní Knedlhansová skoro stále na nohou. Aspoň ji matka Kulichová několikrát postřehla na výpravě z domu, a dvakrát byla paní Knedlhansová dokonce v plné parádě, a to ve všední den. Což něco znamenalo.

A ještě než vypršel týden, právě v sobotu před polednem, kdy bývala Kuliška zcela jistě sama doma, zatemnily se skleněné dveře kuchyňky. Stanula před nimi paní Knedlhansová, důrazně zaklepala.

„I Božínku drahý,“ obrátila se Kuliška od plotny a třela ruce o zástěru, „milostpaní! — Rukulíbám! — A prosím za odpuštění, že takový neúklid — spěchám s obědem — a sobota je — mytí a drhnutí — —“

„Jako všude, jako všude,“ hovořila panička shovívavě. „Však u nás taky. — A kdybych ne-

byla musela do města, rámotila bych nahoře s Barčou taky. No, je tam Albínka. Ale odpoledne se do toho dám i já. Jdu jenom na slovo, abych paní Kulichové zvěstovala potěšitelnou zprávu."

Kuliška vyvalila oči. S té strany nečekala pranic. Co zas paní Knedlhansová —?

Paničce neuniklo překvapení matky Kulichové. Lahodilo jí a chtěla si na něm hodně polabužiti. Proto hovořila hodně ze široka:

„Vůbec mi to nemějte za zlé, paní Kulichová. Nerada strkám do něčeho nos, neřku-li prsty, do čeho mi jako nic není. To mě znáte, to je moje svaté pravidlo, odjakživa, paní Kulichová. A kdyby si každý tak hleděl svého a jenom svého, jako já — můj Bože, to by bylo dobře na světě. Ale jsem matka (řekla velmi důrazně), a vy jste taky matka. A kdyby matka pro matku neměla citu — jak pak by to vypadalo! Ví-li někdo, jaké jsou s dětmi trampoty, vím to já. Nebo tři dcery, milá paní Kulichová, to není žádná maličkost. Takřka z vajíčka jsem je vyseděla, jako kvočna, a daly starostí dost — ani nemusím povídat. No, vyvedly se mi, dvě už jsou zaopatřeny, chvála Pánubohu, a taky Albínka bude, dá Pánbůh. A kdyby vstal nebožtík pán, mohla bych mu složit svědomitý počet z dětí, a kdyby se na ně podíval, řekl by mi jistě: No, manželko milá, měla ses co ohánět. A to mi dosvědčí každý, viďte, paní Kulichová?"

Něco se na plotně škvařilo. Matka Kulichová se otočila, zamíchala tím, přilila z velikého uháče trochu vřelé vody, aby se nic nepřipálilo, a zas hleděla na hosta.

Panička byla ráda, že může trochu vydechnouti, a teď pokračovala:

„A vy máte Nanynku. Já vím, že ji máte jak oko v hlavě, je to taky děvče zdárné, a brzo z ní budete mít ještě větší radost. Když jsem viděla, že pan učitel Novák — a všechna čest, jen samá dobrota se o něm slyší — pomyslela jsem si: slovo tě nic nestojí, můžeš-li je někde ztratit, a známosti máš u všelikých pánů. Proč by se to mělo táhnout na dlouhé lokte, může-li se věc ukrátit? Známost je hezká věc, paní Kulichová, ale trvá-li tuze dlouho, za nic nestojí. Ví-li to někdo, milá paní Kulichová, vím to já. Abych tak řekla, je to jako s myší. Nechytí-li se hned, vnadidlo v pasti okorá, zaschne, a člověk aby líčil znova. Tak je to, věřte mně, paní Kulichová. Tak abych to řekla zkrátka. Vyptala jsem se na pana Nováka, a když mi o něm bylo řečeno jen co dobrého, povídám si: Angelino, půjdeš k inštanci!“

Na inštanci paní Knedlhansová položila důraz, jakoby s vysoka dosedla.

„Půjdeš k inštanci, povídám si. A když já si něco umíním, tedy taky vykonám, ať mě kdo posílá nebo ne. Taková já už jsem. — A tak jsem byla nejdřív u pana ředitele, potom u pana in-

špektora, potom u pana půlmistra. A kdyby bylo zapotřebí, paní Kulichová, šla bych třeba k panu místodržiteli. Ještě se nestalo, milá paní, aby mě v presidiálu někdo zadržel — já každého fortnýře do půlkola obejdu. Na koho já se takhle podívám (paní Knedlhansová hodila hlavou přes rameno), jde radš o kousek cesty dál. Přede mnou, milá paní Kulichová, nejsou žádné dveře zavřeny, a jsou-li, otevrou se, když zaklepám já. Mně ještě dal každý audienci, kde jsem o ni žádala, a každý je rád, když ji se mnou má vyřízenu. Nikdo si nežádá, abych přišla podruhé, protože vím, co mohu chtít. A tak abych vás potěšila, paní Kulichová: Nanynčin znejmilejší, pan Novák, má nejlepší čáku na avanž, a to v nejkratší době. Defenetýva takřka v kapse, paní Kulichová, a jak má defenetývu, může se ženit — už ho nikdo nevypáčí. Pravda, snad přijde trochu daleko, až na Hradčany, kde se něco uprázdnilo, ale všeho do času. S kopečka zas může pak pomalu dolů. Za hlavní jsem považovala, aby Nanynka byla brzo radostnou nevěstou, a to jsem uskutečnila. Často mně a dceři Albínce způsobila příjemnost, s radostí jsem se odsloužila. A teď vás tu opatruj Pánbůh, paní Kulichová."

Panička velkomyslně podala ruku matce Kulichové, která byla úžasem a překvapením téměř němá, a natočila se přídou ke dveřím, aby vyplula. Ještě však se obrátila a kladouc ukazováček na bradu řekla skoro šeptem:

„Ale Nanynce zatím ani slova, paní Kulichová! A dokonce už ne panu Novákovi! Kdyby to přece v poslední chvíli někde selhalo. Ačkoliv soudím, že mě páni nebudou podruhé k sobě žádat.“

Teď tedy nadobro paní Knedlhansová vyplula z kuchyňky a vážně, velebně se nesla přes dvůr ke schodům. V jejím životě sice byly častější chvíle, kdy někomu ráda zasolila, kdo si toho po jejím přesvědčení zasloužil. Když však v ní plnou silou propukla její povaha protektorská, pak taky neznala únavy a zchodila všechny rozhodující „inštance“.

Na plotně sice poznovu se cosi škvařilo, ale matka Kulichová neslyšela toho. Ještě jak vyjevena hleděla za paní Knedlhansovou, na její podšívané atlasové paleto s králičím lemováním, na její šaty s vlečkou, rovněž atlasové, na její vysoký klobouk s nakadeřeným pštrosím pérem. Dříve již si byla povšimla, že má na hrdle zavěšený veliký vejčitý medailon s podobiznou „nebožtíka pána“ Knedlhanse, jejž navlékala jen pro chvíle nejdůležitější, nejslavnější. Památný tento šperk byl svědectvím nejvýmluvnějším, že panička konala závažné poslání. Byl jí posvátným škapulířem, talismanem, jehož neužívala nikdy pro pouhou šarapatku.

Hleděla matka Kulichová, hleděla, a z úst se jí vylinulo šeptem:

„Ta paní nelhala — a jen tedy dej Pánbůh, aby se všechno tak splnilo!“

Co se na kastrole posud jen škvařilo, překypělo teď, vyběhlo na rozpálenou plotnu a naplnilo kuchyňku čmoudem a mastným zápachem.

„Zatrackaná omáčka!“ vykřikla Kuliška a letěla k plotně. — Odtáhla kastrolek, otevřela dveře na dvůr dokořán, ale ani se příliš nezlobila. Novina paní Knedlhansové stála jí za kousek omastku, za trochu čmoudu a tepla.

Škubalo to milé matce Kulichové oběma koutky, když Nanynka přišla po poledni ze šití a po celou tu dobu, než zas odešla, ale slavně se matka přemohla, ani nešpetla. Jen se obávala, není-li na ní taky vidět, že něco ví — a něco tak velikého, potěšitelného. Zdálo se sice Nanynce, že je maminka nějaká jiná, ale již ji tuze zaměstnávala zítřejší neděle, kdy zas přijde Jindřich, a vlastně již dnešní večer, kdy se pro ni zastaví v Lazarské ulici, i nevyptávala se. Kdož ví, byla-li by i pak matka odolala.

Večer, když Nanynka chvíli již byla doma a tatík Kulich odešel na sobotní táčky do krčmy za rohem, řekla pojednou k matce:

„Prosím vás, maminko, zítra po obědě zdržte tatínka doma, až přijde Jindřich. Rád by vám něco pověděl, aby taky při tom byl tatínek.“

V matce Kulichové se zatajil dech.

„Něco pověděl, holka? A ty nevíš, co to je?“

„Nevím, maminko.“

„Tobě neřekl nic?“

„Docela nic.“

„To je podivná věc, dítě, že ani tobě —“

„Prý teprv zítra dopoledne zví něco určitého. Jen se zmínil, že si ho dal zavolat pan inspektor.“

„Pan inspektor!“ vydechla matka. „To je pán nad ním?“

„A nad panem ředitelem taky, maminko.“

Té noci matka dlouho oka nezamhouřila.

Neděle tak dlouhé matka Kulichová nepamatovala. Ale konečně tedy Novák přišel. V černém oděvu, v černých rukavičkách, s bílou vázankou kolem krku.

V matce Kulichové — jak se později přiznala — hrkalo prý jak ve starých hodinách. Připadal prý jí Novák, jakoby šel na pohřeb, a taky prý se tak vážně tvářil. Ale nebylo to nic pohřebního. Naopak, malý ten příbytek měl se naplniti velikou radostí.

„Ctěný pane otče a ctěná paní matko!“ řekl Novák hlasem povýšeným. „Dovolte mi, abych vás požádal o ruku milované vaší dcerušky Andulky. Co jsem očekával v neurčité budoucnosti, uskutečnilo se mimo nadání již nyní — nebo abych správně řekl, uskuteční se. Byl jsem přeložen na školu hradčanskou, kde jest uprázdněno místo následkem těžké nemoci, a zítra již tam nastoupím. A kyne mi tam snad i definitivní ustanovení, tak že mohu na ženitbu pomýšleti již před prázdninami — nejraději bych tam za sebou

uvedl Andulku, jak jen uplyne půst, brzy na jaře. Neboť i byt bude prázden mezi kvartálem — a bytek, Aničko, že se vám srdce zasměje. Kuchyňka, dva pokojíčky, učiněné hnízdečko pro mladou domácnost. — Svěříte mi dcerušku, drazí páni rodiče?“

„Stakralente, to to přišlo kách!“ vyrazil otec Kulich.

„Ježíš Marjá, pane Nováku,“ současně zvolala matka, a již se jí perlily slzy po tváři, „je to pravda?“

„A mně ani slova o tom, Jindro?“ šeptla s jemnou výčitkou Nanynka.

„Zvěděl jsem teprve dnes dopoledne, co vám povídám,“ řekl Novák. „Toužil jsem po tom místě, ale neměl jsem valné naděje, stále se to protahovalo. Až pojednou pan inspektor mě zavolal a řekl: budete zastupovati kolegu na Hradčanech, a soudím, že se dolů již nevrátíte.“

„Tedy přece,“ zašeptala matka Kulichová, vzpomínajíc včerejší návštěvy. Srdce jí až přetékalo.

„Co se mě týče,“ ozval se Kulich, „tedy povídám bez dlouhých řečí: vemte se! Nač dlouhé průtahy!“

Napřáhl ruce a roztáhl všech deset prstů nad milenci.

„A já povídám, aby vám Pánbůh požehnal,“ vzlykala matka Kulichová.

„Děkuji vám,“ řekl Novák, kterému taky hlas

pojednou selhával, a obrátil se k Nanynce: „Aničko, jest rozhodnuto. Půjdete se mnou ráda?“

„Jindro!“

Jakoby měla s rodinou Kulichovic telegrafické dorozumění, kmitla se pojednou dvorem postava paní Knedlhansové, vyparáděné na nedělní procházku. Ale tato procházka byla pouhou záminkou. Tajemná její telegrafie zavolala ji v pravou chvíli slavného výjevu rodinného. Panička mrskla okem do okna pokojíku, o mžik později zaskřipěly dveře kuchyně, a než se kdo vzchopil, aby paničku šel uvítat, stála již na prahu světnice. Nanynka sotva měla času, aby se vyvinula z objetí Novákova.

Rázem paní Knedlhansová přehlédla a pochopila situaci.

„Smíme gratulovat?“ pronesla sladkým, hlubokým zvukem flétnovým. „Doufám, že ano. Nanynko, buďte šťastná a spokojená. Milovaná jste, to je vidět. Pane Nováku, mám čest blahopřát, a pánům rodičům taky. To jste jim způsobil krásnou neděli. Můj Bože, když pomyslím, že taky moje Albínka jednoho dne — —“

Z očí vzácné dámy hrkaly veliké slzy. Její pohnutí bylo docela upřímné.

21. Radostná chvíle nedělní. — Další překvapení paní Knedlhansové.

Bylo již po velikonocích, toho roku hodně studených a dokonce zasněžených. Potom se počasí obrátilo a vybrala se krásná neděle dubnová, tak slunná a vlahá, jakoby již nebyl vrtošivý duben, ale smavý červen. V zahradách ulice Ječné blíže Slepé brány — nyní dávno zmizelých a zavalených těžkými skupinami domů — a v krajině kolem Kateřinek a pod Karlovem vše rašilo a bujelo. Každá větev, každá snítka stromoví a křoví nalila se mízou a nabyla svěžího lesku, pupence nedávnými ještě mrazíky zaražené a jako zpražené náhle nabobtnaly a z hnědých neb šedých číšek jejich zasvítila skvělá, živá čarovná zeleň mladého lupení, prodírajícího se na slunce, očividně se rozvíjejícího. Větve vyšších stromů, jež přečnívaly zahradní zdi, kynuly jak na pozdrav chodcům a na důkaz, že zavítalo opravdové jaro. Kdo nahlédl mřížovými vrátky nebo přes nižší zděné obruby do zahrad, spatřil šťavnaté trávníky, a z jejich svěží zeleně svítily bílé i zardělé chudobky a přivřené ještě kalichy nízkých

tulipánů. Stezičky mezi záhony byly již suché, posud však nevypleté, pískem neposypané, a taky na nich vyrážely jednotlivé trsy travičky, kteráž jako by se tázala: smím taky růsti? nebudu zase zašlapána, vyrvána, udušena? Však ve mnoha těch zahradách směly cestičky zarůstati bez překážky, až do samého podzimu. Nebylo nikoho, kdo by o to pečoval, kdo by radostně chodil pod stromovím a těšil se z toho kouska přírody, který tu zbyl odkazem dávných klidnějších, šťastnějších dob, kdy čas volněji plynul a kdy tyto sady a sádečky sloužily jen otavě po denním lopocení a nebyly spekulačně měřeny na metry a centimetry jako budoucí staveniště. Nade mnoha těmi zahradami vznášel se již neodvratný osud, zkáza špičákem a krumpáčem, zádava cihlami a maltou. Stromy klesnou pod pilami a sekerami, shoří kdesi v peci, trávníky zmizejí i se zdobou prostých květů.

Ale tentokráte vše jásalo pod hřejným sluncem dubnovým a ze zahrad ozývalo se i ptačí cvrlikání, jako by opeřenci zkoušeli, zda od loňska nezapomněli svoje písničky. Tu i tam pestrá pěnkava notovala plným hrdélkem pronikavý trilek a s vrcholků stromů pískali kosové hlubokými flétnami, kteréž za večera vyznívají tak tesklivě, ale teď v jase slunečném rozesmávaly a blahou tuchou naplňovaly srdce posluchačů, kteří jim rozuměli. Bylo pravé svátečné jitro a dopoledne, věstící klid a mír šťastné neděle.

Časněji než jindy vystrojil se té neděle starý Kulich svátečně, chystaje se z domu. Sice neměl mnoho smyslů pro zjevy přírody — a v této části města, tak bohaté zahradami, bylo ještě kus přírody, která všemu okolí dodávala půvabu skoro venkovského — přece však i v něm se ozval prostý pud, jímž bezděky chápal, že se probouzí nový život, a zatoužil po slunci, po svěžím, průhledném a vonném vzduchu, po procházce čistými, umetenými ulicemi s dlažbou suchou, nedávnými dešti jako omytou.

„Kam pak půjdeš, starý?“ otázala se matka Kulichová.

„No, kam bych šel? Trochu do města, když se tak vybralo.“

Kuliška poněkud otálela.

„No, starý, a zastavíš se pak taky u svatého Apolináře — v kostele?“

Udiven vzhlédl Kulich k ženě.

„Co že mě dnes posíláš do kostela?“

„Vždyť víš, tatíku — —“

„Co pak?“

Kulich se rozpomínal. Pojednou uhodl.

„Á ták! Že jako dnes budou mladé shazovat s kazatelny?“

„A taky aby ses pomodlil za jejich štěstí.“

„Abych ti řek pravdu, mámo, tedy myslím, že já to nevytrhnu. No dobrá, pomodlím se — co bych se nepomodlil. Ačkoliv tohle je vaší starostí, ženských. No dobrá, udělám ti po vůli.

Ale řeknu ti hned — na konec tam nezůstanu, na to shazování. Víš, každý mě tu zná, aby si na mě prstem neokazovali. A pak aby neřekli, že tam lezu z nějaké pejchy. Bude ono toho dost, až nás tam pak všechny povezou. Já vím, stará, že se na to už třeseš!"

Kulichová upustila od práce, zadívala se vážně na muže.

„Na to se třese každá matka, Kulichu. Za to jsem Pánaboha ve dne v noci prosila. — A stav ty se mi jak chceš, tuhle pod tím kabátem taky něco máš (položila mu dlaň na prsa), co ti někdy lítostí buď usedalo nebo radostí poskakovalo. A to se v tobě taky ozve, Kulichu, až uvidíš, jak Nanynka jde s Novákem k oltáři. A tu chvíli pak, milej starej, přejde tě všechno takovéhle křápání."

A jako by chtěla muže zas udobřiti, ač vše pronášela mírně a bez výčitky, jak by lze bylo souditi z jejích slov závěrečných, dodala dobrácky:

„Jdi, starej, jdi a nezapomeň: za mě taky očenášek. Víš to, že oba z domu nemůžeme. A nezapomeň, že bude oběd. Odpoledne přijde Novák."

Kulich narazil klobouk na hlavu a vyšel z kuchyňky. I na tom dvoře, skoro vždy vlhkém, bylo dnes veseleji než jindy. Taky sem vanulo jaro, hrbolatá dlažba osychala, vzduch nečpěl pronikavě jako jindy, ale svěže zavadil o nozdry.

Kulich z hluboka vydechl, kráčel průjezdem a mručel si pod vousy:

„Máma je máma! Posílá mě do kostela a sama už doma káže. — Bude-li pak ona Nanda taky taková? — No, proč bych se tam nepodíval, času mám dost.“

Vyšel z domu. Rozhlédl se všemi směry a zevšad se smála neděle. Kráčel směrem ku Praze (neboť Kulich vždycky chodil „do Prahy“), aby viděl kousek nedělního světa a života. Opodál na zahradní zdi seděl kos a protahoval svou sladkotesklivou melodii.

„Jen hvízdej, tajtrlíku, hvízdej!“ mručel Kulich. „Stejská se ti po dešti? Nebylo ho dost? Teď aby zas bylo trochu sucha a tepla, flautisto zpropadenej. Sedíš tu jak husar na koni, a vypasen jsi jak bažant. Šťovky se ti urodily, viď, vráno zpěvavá. Ale kdyby sis vole roztrh, dnes pršet nebude — obláčky se rozplývají a kouř leze rovně vzhůru jako bič!“

Ale přes toto reptání zastavil se Kulich, aby kosa nevyplašil, a naslouchal jeho flažoletové notě.

„Kde to taková zvěř nabere,“ rozumoval dále. „Já kdybych se přetrh, tohle nesvedu. A hvízdával jsem, že lidem uši padaly. Jako tenkrát — Ježíšmarjá, ono je tomu přes čtyrycet let — taková křivonohá sůva pekařská nes na hlavě lísku plnou koblih. Já kluk nekáraná šel za ním a hvízd jsem mu do uší na prsty tak, že se zapotácel a líska s koblihami byla na tratuáru. —

Ale pak mně jich nandal ten křivonožka, že jsem to sotva pobral a sotva domů trefil. Já myslil, že pekařské sůvy neuměj honit. Ten mi okázal, že uměj!"

Kulich se neubránil, aby se své dávné příhodě ještě teď nezasmál. Drsným tím chechtem polekal kosa, kterýž se zdvihl a plavným letem zmizel v zahradě. Kulich kráčel níže, směrem k ulici Lipové a Ječné, a dolů k náměstí Karlovu.

O nějakou hodinu později vracel se touž cestou kolem tehdejší hospody „U Aeskulapa" nad všeobecnou nemocnicí, vzhůru k nároží „Na křižovatce" a výš a výše ke Karlovu, k svatému Apolináři. Vstoupil, omočil prsty v kropence a šinul se kousek dále mezi lavice. Ale neusedl, aby si nezatarasil volný ústup, až uvidí svou chvíli. Ošíval se, pomžourával kradmo dokola, není-li pozorován, ale zatím si ho nikdo nevšímal. Bezděčně sepjal ruce nad kloboukem a rty jeho beze zvuku cosi drmolily. Plnil slib ženě daný.

Netušil Kulich, že jej pozoruje přece dvé očí, lesklých a radostných, kteréž ho sledovaly ode mžiku, kdy vstoupil do kostelíka. Byly to zraky Nanynčiny. Stála v samém koutě při zdi. Chtěla slyšeti s kazatelny nejen jméno své, ale zvláště drahé jméno Jindrovo, kteréž tu zazní, aby se rozneslo po celém okolí. Byla na ně pyšna a chvěla se již nyní blahou rozkoší, že bude dnes neodvolatelně provoláno, s kým půjde celým dalším životem. Ona, dcera prostých domovnic-

kých rodičů, s učitelem Jindrou Novákem! A tam stojí otec, jehož příchodu se nenadála, a snad se i modlí.

Kostelík se plnil, noví a noví lidé přicházeli, obklopili Kulicha, že ho Nanynka již neviděla. A teď vstoupila a veličenskými kroky ku předním lavicím se šinula paní Angelina Knedlhansová v plné nádheře nedělní. Ne již v zimním salupu, ale v lehčím úboru jarním, s modlitbami v aksamítových deskách, jež tiskla na život. — — —

— — — — — — — — — — — — — —

Bylo k poledni. Matka Kulichová měla dávno plotnu zastavenu hrnci a kuthany. Teď si vzpomněla, je-li taky průjezd čistý, jak na neděli sluší, i chopila se koštěte na dlouhém toporu a vyběhla z kuchyňky, aby zametla.

Právě dokonávala dílo své, když do vrat veplula paní Knedlhansová. Zočila Kulišku a zrychlivši kroky rovně k ní zamířila, pravici ve stávkové rukavičce vztahovala.

„Milá paní Kulichová, už je to zveřejněno! Už jsou s kazatelny, slečna Nany a pan Novák. Myslela jsem si, že při tom nemůžete být, a vzala jsem to z úst pana faráře za vás, jako matka. Tuze hezky to pověděl, ještě jsem takové ohlášky neslyšela. Tak zřetelně a srozumitelně, že to bylo slyšet do všech koutů. A přidal, co vždycky nedělává! Řekl v á ž e n á slečna Anna Kulichová a v á ž e n ý pan učitel Jindřich Novák. Má tam asi nastávající pan zeť dobré oko. Zaslouží si

toho. A hned jsem si myslila, že se u vás zastavím, abych vám to pověděla.“

Zraky matky Kulichové zvlhly. A než sáhla po ruce vzácné dámy, opřela koště o zeď, otřela si pravici o zástěru, aby se nedotkla nehodně bílé rukavičky paniny.

„Rukulíbám, milostpaní, poníženě děkuju. — Šel tam tatík, oba nemůžeme.“

„Duchem jste tam jistě byla. To si mohu pomyslit. — Můžete mít radost, paní Kulichová, můžete být spokojena, šťastna. Můj ty Bože, až tak bude s naší Albínkou! Vy už máte po starosti.“

„Chvála Bohu,“ řekla Kulichová radostně. „Ale bude ono ještě starostí dost, milostpaní. Se svatbou — sama nevím, jak to uděláme.“

„Jak to, paní Kulichová?“

„Inu, jako kde to vystrojit. V tom našem kutloušku — hlava se mi z toho motá.“

„Ano tak!“ řekla panička.

Položila ukazováček na bradu, jako by se zamýšlela, ačkoliv snad již dříve v ní bylo zrálo, co chtěla říci. Ohlédla se dokola, není-li tu kde nějaké nepovolané ucho, a pronesla tajemně:

„Nemohla byste na chvilku ke mně nahoru?“

Otázka Kulišku překvapila. Jižjiž byla by vyhrkla: K službám, milostpaní! — ale v tom vzpomněla na své vaření.

„Milostpaní, mám oběd na plotně, a nikdo není doma. Kdyby snad ráčili — co je libo, poníženě prosím?“

„Smím na chvilinku k vám, paní Kulichová? Víte, tudy se každou chvíli šustne nějaká ta coura z domu, nač pak to.“

Kuliška chopila se koštěte a panička již kráčela do dvora, Kuliška za ní.

Ač věděla, že doma nikdo není, zaklepala panička v kuchyňce na dveře světnice a vstoupila. Matka Kulichová jen se zastavila u plotny, cosi odtáhla, cosi posouvla do prostřed, podívala se do pece, a byla za paničkou v pokoji.

„Ráčejí se posadit, milostpaní.“

Paní Knedlhansová usedla na pohovku. Hleděla slibně na Kulichovou, co by do desíti napočítal, a jala se mluviti:

„Abyste mi neměla za zlé, paní Kulichová, ale co chci říci, jde ze srdce. Sama jsem si tak předkládala, jak to pořídíte s hostinou, a byť i byla sebe skrovnější. Přece jen máte vy někoho a pan Novák taky, koho pozvete. — Inu, hezké to zde máte, ale malé, a pak — v přízemí, pořád jen ten dvoreček před sebou. — No tak tedy, kdyby vás to neurazilo — a proč pak by urážělo, když to upřímně myslím? — družička snad bude taky nějaká a družba, jaká pak by to byla veselka bez mládence a družičky: připadalo mi, že byste mohli vystrojiti svatbu nahoře u nás. — Co tomu říkáte, paní Kulichová?“

Matka Kulichová naslouchala jak u vyjevení, zarděla se, pootvírala ústa, jako by po vzduchu lapala.

„Ježíš Marjá, milostpaní, jak pak by to mohlo — —“

„Dobře, paní Kulichová,“ řekla panička důrazně. „Docela dobře. Vždyť víte, jak to u nás vypadá. Jsem sama s Albínkou, v třetím pokoji pan Saloupek. Z největšího vystrkáme, co by překáželo, místa je dost, a tam postavíme tabuli. Ruka ruku myje, paní Kulichová, vaše Nanynka si to zasloužila. Pomohla nám nejednou, když jsme potřebovali, chodila s námi na výlety, bylo tak všem veseleji, Albi ji má ráda, ona jistě Albínku taky — a můj ty Božínku, nebudete-li mít jinou, vždyť by naše Albi mohla jít za družičku! Šaty na to má, holka k světu je. Co tomu říkáte?“

„Inu, Ježíš Marjá, milostpaní, že ani nevím, jak bychom si toho zasloužili,“ odpovídala Kulichová plna radosti. „Ale ta štrapáce u nich, pro cizí lidi takovou nepohovu! Jak bychom to mohli — —“

„Mohli, paní Kulichová,“ plácla paní Knedlhansová dlaní na stůl. „A ještě vám povím, že to vlastně není žádná oběť. Víte, co se říká? Že cizí svatba pod střechou přináší rodině štěstí. Vidíte, myslím při tom i na nás,“ usmála se blahosklonně. „Tedy ujednáno, co?“

Paní Knedlhansová vzchopila se v celé důstojnosti a polévala Kulišku sesíleným blahosklonným úsměvem.

„Milostpaní, co mě se tejká, tedy jen říkám

zaplať Pánbůh napřed! Ale musím to říci taky panu Novákovi — o tomhle jsme posud nehovořili, nevím, jak on zamejšlí...“

„Bude souhlasit,“ pronesla paní Knedlhansová určitě. „Svatba je starost rodičů nevěstiných, do toho ženich nemluví, leda v některých mimořádných okolničnostech. No dobrá, paní Kulichová, ustanovte se o tom. Co bylo na mně, udělala jsem, a s radostí posloužím. Bylo by nám všem hodně veselo. Saloupek taky nic nezkazí. — A Nanynku že pozdravuju. Dobré chutnání vám přeju.“

Paní Knedlhansová vyporoučela se a matka Kulichová spěchala k hrncům na plotně. Horko jí bylo již z neočekávaného nabídnutí a horko na ni zadýchalo z rozpálené plotny.

„Pro páninka,“ hovořila k sobě, „hezké ono by to bylo — svatba v druhém patře, ve třech pokojích! Vymalováno mají, nábytek nóbl, všady koberce, Kryndáčka pána, jak by mi něco takového bylo napadlo! — Toť se ví, oběma rukama! Jen co řekne Nanynka a pan Novák. Ale pro Pánaboha, co by mohli namítat? — Holka, holka, vyvalíš ty oči, jaká se ti chystá veselka!“

V peci praskalo, z hrnků syčelo a vřelo, plotna pálila jak výheň — matka Kulichová tančila kolem ní jak čarodějka, připravující kouzelnou krmi. A srdce se jí tetelilo radostí, jak se Nanynce všechno pěkně zchystává.

22. Kulich taky má překvapení. — První gratulace.

Dávno ztichl dopolední švehol a cvrlikot ptáků, zmlkly i táhlé nápěvy kosa, jehož hluboký flétnový tón by mohl býti nazván barytonem v ptačím koncertě, a zpěvaví opeřenci zmizeli v zahradách. Toliko vrabci štěbetali, skotácky na sebe pokřikovali, snášeli se se střech do ulic, aby tu na dlažbě paběrkovali, a byvše chodci vyplašeni zdvíhali se v hejnech a vzlétali na okraje střech a na zdi zahradní, odkud pak nadávali rušitelům nedělního oběda, načež se vraceli k vrabčím hodům svým. Bylo toho arci poskrovnu. Vozy nejezdily, zrní se netrousilo, a metaři z rána dosti pečlivě byli smetli stopy včerejší soboty. Za takové neděle a svátku naplahočí se i poběhlík vrabec dosti, než sežene sousto pro hladový žaludek.

S věží odbíjela dvanáctá, když Nanynka spěchala domů, rozloučivši se již kdesi níže s Novákem. Po Praze vyzváněli poledne. Vanutí větru zanášelo v ty končiny hluboký hlahol snad i Zikmunda z věže svatovítské, až se v Nanynce dech

tajil. Ještě nikdy neznělo jí toto vyzvánění tak slavně a velebně jako dnes. Prostupující se kovové zvuky vlévaly se jí až do hloubi duše, rozechvívaly nejskrytější struny srdce, naplňovaly celou bytost její tklivým pohnutím. Toužila, aby cesta k domovu byla dnes desateronásobně dlouhá a hlahol ten aby ji do nekonečna provázel. Chvěl se jím všechen jarní vzduch a chvění to sdělovalo se každé její čivě, každé buňce. Bylo jí sladko i dojímavo zároveň. Zvuky domíraly, dotřepetávaly se, a již je stíhaly nové v nepřetržitém velebném souznění. Mluvilo k ní cosi vyššího, nadpozemského, a Nanynka uvědomovala si, že teprv dnes mocnému tomu hlaholu rozumí jako hovoru z jiných světů a jako vážnému doslovu prohlášení s kazatelny v kostelíku svatého Apolináře, jež se dopoledne bylo událo. Byl jí zpečetěním slov, jimiž obci bylo oznámeno, že odejde z domu, za milovaným Jindrou, na všechnu dlouhou budoucnost.

Potkávala jednotlivé chodce, spěchající k obědu, postavy jejich kmitaly se mimo, Nanynka hleděla na tváře nevidouc jich, a vidouc nepoznávala. Byla ponořena v sebe a vzlétala vysoko nad zemi. Nejraději byla by kráčela sama do daleka neznáma, kam před ní ulétaly všechny její myšlenky. Toto neznámo byla celá její budoucnost po boku Jindrově. Ach, co je v ní skryto netušené krásy, štěstí, blaha, radosti! Co ji očekává! Jaký nekonečný řetěz dní, a co vše jí připraví

Jindra! Půjde s ním tam vysoko nad ostatní Prahu, do končiny polo nepovědomé, odejde navždy z tohoto okolí, kde ztrávila dětství i mládí a které jí tak často jevilo nejvšednější tvář života bez lesku a půvabu. Dnes však i tu bylo všechno krásné. Dnes poprvé chápala půvab rozkvétajících zahrad a šťastného ticha, jež v sobě uzavíraly. Dnes poprvé jevila se jí v pravém významu útulnost malých těch domů a domků, z nichž se kouřilo a ve kterých všady tušila spokojený život, rodinné štěstí. Ještě nikdy nerozehřívaly ji paprsky slunečné tak blaze jako dnes — bytost Nanynčina jejich účinkem přímo tála. Každé drsné slovo, jež doma kdy slyšela, bylo zapomenuto, každý nevlídný dojem z duše její vyvanul.

Blížila se ke starému domu, který s celou tou ulicí byl jejím posavadním světem — a to vše již náleží minulosti. Uprchla jako sen, a teprv budoucnost bude životem. Rozloučí se s rodiči, rozloučí se i s šitím, a co bude dále, vše to úhrnem se jmenuje Jindra!

Byla to láska, jež krokům jejím dodávala lehkosti, celému tělu perutí a ponášela ji bez namáhání a vynakládání vlastní síly.

Jednotliví chodci pozdravovali ji. Nanynka děkovala pokyvem hlavy, radostným úsměvem, ale slova nepronášela, nemohouc. Zářila štěstím, a v tom rozjasnění duše a srdce byla krásná. Ohlíželi se za ní, vědouce již, kterak tu kráčí nevěsta, a Nanynka tušila to. Dětskou radostí poskakovalo

v ní srdce. Nanynka dnes nebyla Nanynkou, dcerou domovníka Kulicha, ale učiněnou květinou.

Za okny domů a domků zjevovaly se jí hlavy známých sousedek a dcerek. Do každého okna vyslala Nanynka přívětivý úsměv a s ním kus vlastního blaha.

Již to vědí — všichni vědí! Poselství o jejím nastávajícím štěstí rozneslo se již dávno před ní, přímo z kostela. Nanynka netušila, nepomněla, že mnohému pohledu za ní je přimíšeno trochu závisti. Ona, dcera domovníků tamhle z toho domu, je šťastnou nevěstou a půjde za učitele. Jak se Fortuna k někomu zachová! Vždyť tuhle Pepička a Bertička a Madlenka taky by mohla býti nevěstou. Každá z nich je zralá na vdavky. Zatím Nanynka Kulichovic —

Teď již cupala průjezdem, vcházela do dvora. Vždycky jí připadalo, že se za ní zavírá svět, kdykoli vstupovala na slizkou, stále vlhkou a kolenatou dlažbu toho pochmurného dvora. Ale dnes i zde bylo veselo. Tamhle jsou milá okna jejich příbytku, tamhle dveře kuchyňky, a za nimi kuchtí a chystá její matka. Ach, maminko, tatínku! V duchu líbala Nanynka oba ty starochy. Pojednou jí byli nesmírně vzácní — již u nich dlouho nebude.

Polední vyzvánění zaniklo.

Tou chvíli událo se matce Kulichové vyhlédnouti zasklenými dveřmi, i spatřila Nanynku právě do dvora vstupující. Otevřela dveře kuchyně,

a jak hleděla na dceru, otvírala pomalu taky ústa. Stará Kuliška sice dobře uměla čísti s tváří lidí, mají-li právě zlost nebo radost, jsou-li zvědaví nebo lhostejní, přicházejí-li s čím dobrým nebo zlým, jdou-li poroučet anebo prosit, hárá-li jimi hněv nebo jen závist otravuje. Pro takovéto neutajené stavy a jevy duševní, obrážející se na tváři a ve zracích, měla postřeh výborný. Od čeho by taky byla polovinu věku svého domovnicí, které je stýkati se s tolika rozličnými lidmi? Avšak s jinými, jemnými a nejjemnějšími odstíny hnutí duševních, vyzařujících tváří lidskou a ze zraků vybleskujících, nelámala sobě příliš hlavy. Přes to nyní, pohlížejíc na Nanynku, viděla neomylně, že se to vrací jiná dcera než ráno z domu odcházela. Takový ruměnec tvář její snad nikdy nepokrýval, zraky její nikdy se takovým štěstím neleskly, ústa její nikdy tak nepozývala k líbání, ba k ulíbání, tvárné uši její nikdy nebyly tak růžové, a všechen její zjev a lehká chůze nejevily pružnou její postavu nikdy tak ztepilou, úměrnou.

Matka otevřela před Nanynkou dveře dokořán a rozpřáhla ruce.

„Dítě, dítě!“ volala, „jak to dnes vypadáš! Vždyť jsi jako bys právě s oltáře sestoupila!“

Rychle se Kuliška po sobě podívala, je-li náprsník její zástěry suchý a je-li taky jinak čista, aby dceru neušpinila, a když Nanynka vstoupila, přirazila matka jediným zamávnutím ruky dveře,

až s třeskem zapadly a skleněné tabulky zadrnčely, načež dceru prudce objala.

„Nanynko, holka drahá, tedy už je to hotovo! Už vás velebný pán prohlásil! Ajajaj — vážená slečna Kulichová, povídal, a vážený pan učitel Novák! To je náramná pocta, to jste asi tuze dobře uměli katechismus, že si tak doložil!“

A líbala dívku, jejíž rty byly svěží jak čerstvé jahody a jarním vzduchem chladny.

„Kdo vám to řekl?“ vyvíjela se Nanynka z náručí matčiny. „Jak to víte?“

„Ó Bože, holka, já vím věcí! Podíváš se! — Ale teď honem, Nanynko, shoď to se sebe a přistroj na stůl. Tatínek tu bude jistě co nevidět. Ať jsme brzy po obědě — beztoho že brzy přijde pan Novák.“

„Přijde!“ zajásala dívka. „A půjdeme na procházku.“

„Půjdete, dítě,“ přisvědčivala Kuliška. „Neděle jak ukolíbaná. To věřím! Kde koho potkáte, každý se za vámi podívá a řekne: helejte je, ženich a nevěsta! — Važ si toho, Ňanynko. Kdyby se ti všechno na světě vrátilo, tenhle čas nikdy se nevrátí, a do smrti na to budeš vzpomínat. Některé ženě je to vůbec nejkrásnější a nejšťastnější doba života — pak jen samý trud a svízel, utrpení. Ale ty budeš i pak šťastná a do nejdelší smrti,“ dodávala rychle, aby zlých duchů nevyvolala.

Nanynka sňala klobouček, svlékla paletko, opásala se bílou zástěrou, spěchala pro ubrus, pro talíře a příbory.

„A co ještě víte, maminko?“ tázala se skoro škádlivě.

„Podivíš se, holka, podivíš, až uslyšíš,“ napínala ji matka, „ale to až přijde taky tatínek, až budeme všichni u stolu.“

Ale která pak matka smlčela nějaké takové příjemné tajemství, zvláště týká-li se milé dcery a svatby! I nemusila Nanynka ani příliš naléhati a stačila již jediná její otázka:

„A dřív to zvěděti nesmím?“

Neboť i Nanynka zas byla taky zvědava jako všechny dcery Eviny a vymámila z matky vše, chtěla-li.

A matka Kulichová tedy vyklopila ponenáhlu, s čím paní Knedlhansová byla přišla. Začala arci ze široka, jak se panička vracela z kostela, co vyprávěla o prohláškách, co pan farář, jak ji zvala nahoru a jak vešla k nim, jak si sedla „tuhle na kanape“ — a konečně jak nabídla svoje tři pokoje na svatbu, na slavnou hostinu. Nadála se matka Kulichová, jak Nanynka radostí poskočí, až novinu uslyší, ale ku podivu, Nanynka nebyla tak zanícena.

Když konečně uslyšela, oč jde, obrátila se od svých příprav k obědu, stanula a pronesla povážlivě:

„Nahoře, maminko? U Knedlhansů?“

„Nu ano, holka! Což pak to nepovídám? — A nemáš z toho radost?“

Nanynka váhala.

„No, radost — víte, maminko, zdá se mi, že má nevěsta mít svatbu z domova, od rodičů —“

Matka Kulichová pocítila zklamání.

„Myslela jsem, kdo ví jak tě překvapím, jak tě to potěší. — Od rodičů, povídáš. No pravda, že od rodičů, snad si nemyslíš, že ti paní Knedlhansová vystrojí hostinu z vlastní kapsy! Všechno tam odneseme, nanejvýš u ní uvaříme, ale všechno bude naše — —“

„Myslím pod střechou rodičů,“ dodávala Nanynka.

Matka pomlčela chvilku a řekla skoro trochu hořce:

„Nanynko, ohlédni se. Tuhle kuchynka jak plivátko a světnice jako šuplík — sotva že my se tu směstnáme. A do toho máme uvést hosty! A teď si pomysli, holka, veselka nepotrvá půl hodiny, pořád nemohou všichni sedět jako kvočna na vejcích! Kroku tu neuděláš, vrážíme již tak jeden do druhého, a pomysli si taky, že přes tu chvíli bude polovička svatebčanů na dvorečku — a bude se na to dívat celý dům! Na všechno musíš pamatovat. — A nahoře tři pokoje, může se přecházet, a všechno pěkně po ruce, z domu tam nikdo nevidí.“

„To je pravda,“ řekla Nanynka zamýšlejíc se.

„Svatá pravda, holka!“

„Já tedy nic nenamítám, maminko, ale přece jen musíme počkat, co tomu taky Jindra řekne. Bez něho teď už nemůžeme.“

„To se rozumí, dítě,“ horlivě přisvědčila matka. „To jsem paní Knedlhansové sama hned řekla.“

Kuliška byla skoro hrda, že tuto možnou námitku předvídala a dceru předešla.

Na dvoře ozvaly se hřmotné kroky ke kuchyňce, blížil se táta Kulich.

„Tiše, holka, ani slova. Tatínkovi až po obědě, až jak s ním bude po jídle do řeči. To víš, mívá taky své mouchy.“

„Ale ovšem že! A třeba dříve Jindrovi, abychom pak už určitě věděly — —“

Ještě se na dvoře ozvalo povědomé tatíkovo zachrochtání, a Kulich vstoupil.

„Tak tady mě máš, mámo! — No, to je dobře, talíře na stole. Však mám důkladnou fábu (hlad)!“

„Vítám vás, tatínku,“ přitáčela se Nanynka přívětivě a skoro úlisně jako kotě.

„Pozdrav tě Pámbu, Nando! — Ani nevíš, že sem byl taky v kostele.“

„Ale jděte, tatínku?“ tvářila se Nanynka překvapenou.

„Ba že byl, tuhle matka mě tam komandýrovala. No, byl bych šel taky bez dohánění. — Ale na konci kázání sem se žejbroval ke dveřím, a jen vás pan páter shodil s kazatelny, už jsem vypad ven. To bylo hned šuškání mezi ženskými.

Jak pak ne, to je něco pro jejich uši — hned jim jely huby jako čtvero složení. Kdo pak to má poslouchat."

„No, no, starý, zlého nic nemohly povídat," vmetla Kuliška.

„Nemohly, nemohly! To vím taky. Ale na to se nemůžeš nikdy spolehnout, jak ženská hubu otevře. — A dávejte polívku, holky."

Nanynka vyběhla do kuchyně, matka za ní dovřela dveře a nachylila se k muži:

„Škoda, žes ji neviděl, když se vrátila z kostela, starý," řekla tlumeným hlasem. „Vypadala ti jak učiněný anděl."

„Já vím — anděl z roští!" zasmál se chraplavě Kulich. „To před svatbou vypadá každá tak. Ale zeptám já se Nováka za deset let, má-li pořád ještě anděla."

„Ty jsi starý protiva!" utrhla se matka durdivě. Bylo v tom víc líčeného než skutečného rozhorlení. Kuliška věděla, jak svého starého dobře naladí.

„Já vím. Ale před naší svatbou jsi mi taky tak neříkala. Vidíš, jaké vy ženské jste!"

„Sedni si, brundibáre, a já dám polévku!"

— — — — — — — — — — — — —

Bylo po obědě, Kulich pomlaskával, díval se na ženu, na dceru, jakoby něco věděl, a posléze řekl:

„Dnes počkám na Nováka. Potom vám něco řeknu."

„Co pak, tatínku?“ vyhrkla Nanynka v obavě, aby to nebylo nic nemoudrého.

„Dočkej času — však si myslím, že dnes nebude dlouho otálet. Mám pro vás novinu — ale dřív ani slova.“

Starý Kulich byl někdy jako suk. Když si umínil, nepovolil, a tak přes všechno naléhání mámino i Nanynčino nepověděl nic. Nemohly se tedy dočkati příchodu Novákova, zatím však Nanynce letěla hlavou sterá domněnka, co zas má otec za lubem. Ale tatík se tvářil jak pomazaný a měl radost z dychtivosti ženiny i dceřiny.

Novák přišel dřív než obyčejně chodíval, a když bylo po vítání a všichni usedli, aby vypili trochu kávy, což ani Novák nesměl matce odepřít, vytáhl Kulich své doutníky, nabídl nastávajícímu zeti, a labužně pokuřuje spustil:

„Tak pro vás mám novinu, milá rodino. Totiž takovou, jak bychom to udělali s vaší veselkou.“

Matka Kulichová zavrtěla sebou na židli.

„Totiž takto. Zastavil jsem se z kostela u Čejků, a tam už to věděli, jako co pan páter v kostele povídal. No a hovořilo se, jak prej to uděláme s veselkou. A tak tuhle a támhle, až najednou Čejka povídá: No ano, sousede, kam pak ale vy tu svatbu dáte? Na to přece potřeba dost místa, a toho nemáte nazbyt. A snad si taky ty mladé lidé budou chtít zakřepčit — jaká pak by to byla veselka! — Věděl bych vám rady.

Mohli byste tu svatbu mít zdehle u mě. Dal bych vydrhnout podlahu — a chcete-li, dal bych ji navoskovat, sousede. Snad víte, že je teď módou slavit veselku někde v hotelu nebo v reštouraci, doma to dělá nepohodlí, a kde pak taky toho nádobí! — Spočítáme si hosty, řeknete mi, kolik vás bude, já dám navařit, nač byste měli chuť, a podle toho, co si vyberete, počítal bych vám to kus ke kusu za personu zlatku nebo zlatý dvacet — rozumí se bez pití, to by bylo zvlášť. A to byste měli veselku, povídá Čejka, beze vší štrapáce. Tak, co tomu říkáte, sousede? — No, rozumí se, tohle není nemoudrý nápad, povídám na to já, ale musím to doma předložit rodinné konferenci. — No a tak vám to teď všem povídám a ptám se vás, co tomu říkáte?"

„Ale neslíbils nic, starouši?" vyhrkla Kulišťka úzkostlivě.

„Jak jsi slyšela, neslíbil. Proto s tím jdu k raportu."

Nanynka hleděla na Nováka a viděla na jeho tváři veliké rozpaky, jež nasvědčovaly, že mu návrh páně Čejkův není příliš po chuti. V tísni obrátila se k matce:

„Maminko — —"

Kulichová viděla, že je na ní, aby tuto věc rozřešila. Již jí taky ústy poškubávalo.

„Je to od pana Bryndala tuze hezké, starouši, ale já ti povím něco jiného, a to se mi zdá ještě lepší."

A chvatně vypověděla muži i Novákovi, co se dopoledne událo, s jakou nabídkou přišla paní Knedlhansová. A ze svého přidala:

„A Nanynka tuhle beztoho chce požádat slečnu Albínku, aby jí šla za družičku. Kdybychom nepřijali, co paní Knedlhansová nabízí, možná, že by zas nedovolila Albínce. — A co pak všemu tomu říká tuhle pan Novák?“

Milý Novák chytil se nabídnutí paní Knedlhansové jako záchranné kotvy. Bylo mu skoro úzko při pomyšlení, že by měl nevěstu vésti do hospody. Věděl hned, že krčmářův návrh musí zamítnouti, a toto zamítnutí bylo snadnější po sdělení matky Kulichové.

„Myslil jsem,“ hovořil mírně, „že by naše svatba vůbec mohla býti nejtišší, nejprostší, a tedy i beze vší hostiny. Ale nechci se vzpírati zavedeným zvyklostem. A když tedy ta milá paní sama přišla, soudím, že by se jí nemile dotklo, kdybychom odmítli. Máme-li si vybrati, jsem pro návrh paní Knedlhansové.“

„O tom jsem arci neměl povědomost,“ řekl Kulich. „A musím říct, že je to od ní nóbl jednání. A jsem rád, že jsem Čejkovi neřek tak ani tak. No dobrá, tedy s Pánembohem u Knedlhansů.“

Pozvání do druhého patra i jemu lichotilo. Hleďme, hleďme, myslil si, jak jsme pojednou váženi!

Nanynka z hluboka vydechla. Sdělení otcovo přišlo z čista jasna, skoro jako pohroma. Je to tedy šťastně zažehnáno.

„Bude ono to Čejku mrzet," řekl ještě Kulich, „no ale především musí být pokoj a sjednocenost v domě. To mu taky půjde na rozum. — Možná, že mu časem dohodím nějakou svatbu jinou."

Bylo po svačině. Nanynka již byla v plné parádě, chystala se na procházku. Novák rovněž byl přihotoven. Již již byli na odchodu, když tu na dveře kuchyňky zaklepáno a vpadla Tonička, služebná domácích. Matka Kulichová skoro se ulekla.

„Milostpán se dává poroučet a tuhle posílá — —" podávala bílé psaníčko. A zmizela zase jako vítr.

Na obálce bylo napsáno:

„Ctěné slečně Anně Kulichovic, loco."

Nanynce se rozechvěly ruce, když po obálce sahala.

„Co to?" ptala se, hledíc na Nováka.

Novák rozřízl obálku, vyňal a podal Nanynce bílý lístek se zlatou ořízkou.

Byla to navštívenka. Na jedné straně zdobným písmem bylo vytištěno:

Stanislav Mislikowski, m. r.

A na druhé straně bylo napsáno drsným, rázovitým písmem:

„Upřímně gratuluje Vám a panu ženichu s celou rodinou! M. p.“

„Ukaž!“ sáhla po lístku matka. Poznovu přečítala dvě ty řádky a podávajíc lístek muži sotva ze sebe vypravila:

„Ježíš Marjá, sám pán domácí — —!“

Kulich si podržel kartičku na loket od zraků a taky četl.

„Na mou duši, pan domácí! Tedy již taky vědí.“

Jeho hruď se naplnila nesmírným sebevědomím.

Pohladil si kníry a řekl slavně:

„Inu pravda, po tomhle arci nemůžeme jít se svatbou k Čejkovům. Toho jsem se nenadál!“

23. V domě. — U domácích.

Nebyla to jen paní Angelina Knedlhansová, která projevovala tak horlivě účastenství na všem, co se v poslední čas u Kulichů vyvíjelo. Nastávající vdavky domovníkovy dcery byly velikou událostí pro celý ten malý svět, který se tajil pod příslušným číslem popisným, jehož majetníkem byl pan Stanislav Myslíkovský. Kterak by komukoli v rozlehlém tom domě bylo mohlo uniknouti, že za Nanynkou někdo chodí! Věděli to všichni nájemníci, podnájemníci, dívky služebné i posluhovačky.

Přednostové domácností dávno si všímali sličné dcerky „hausmistrovic", mnohý zálibně se za ní ohlédl, a teď všichni si pomyslili: „Arci, arci, děvče dozrává, kterak by nemělo milovníka!" A když uslyšeli, že jde do tuha, nejeden politoval, že již nebude Nanynku potkávati.

Paničky podle úřední neb společenské hodnosti své tvářily se více méně lhostejně. Jako by si naprosto nevšímaly, co se u Kulichů děje, zvláště paničky, které samy měly dcery na vdaní.

Viděly, že ke Kulichovům dochází nějaký mladík, a když se naň bystřeji podívaly — ale jako by ho ani neviděly! — usoudila nejedna, že je to mladík velmi slušný a že směle mohl zaklepati na dveře v patře, a byly by se mu ochotně otevřely. Tam je taky dcerka — a měšťanská, úřednická, živnostníkova! Proč zabloudil právě do přízemku, na dvoreček, k domovníkům!

Dcerky z domu naproti tomu sledovaly s neutajitelným účastenstvím známost Nanynčinu a nikterak si v duchu nezapíraly, že by „s ním" taky hned mluvily, kdyby se k nim byl obrátil. Ano, stalo se nejednou, když dvě takové slečinky se střetly na vycházce z domu a chvíli společně kráčely, a vědouce, že družka na družku se může spolehnouti, svěřily si navzájem: „Viděla jste nápadníka Nany Kulichovic? Zajímavý človíček, co? Toho by leckterá nezahodila." Což znamenalo: Toho bych ani já nezahodila. — A nebylo snad ani jediné, která by byla odpověděla, že by ho zahodila. Dobře poznávaly všechny, jako jejich pečlivé matky, že to není žádný obyčejný tanečník z kterési dupárny. Ostatně věděly všechny bezpečně, že Nanynka, do žádných dupáren nechodí.

Pak mladí lidé z domu, a to byli hlavně podnájemníci, kteří se rok co rok střídali. Několik posluchačů práv nebo lékařství, nějaký obchodní pomocník, kontoarista, a jednoho času taky vlasatý akademický malíř s širákem, že by v něm

paní Máry byla mohla vyložiti své brambory na Zeleném trhu. Všichni bez výjimky snažívali se zapříst s Nanynkou, která pro ně byla jako stvořená, jak soudili. „Ale, žába zpropadená," stýskávali si, „nosí svůj pyšný nosejček nad štěpánskou věž! To jsou ranty — hausmistrovic princezna!"

A když se objevil Novák, všichni mládenci z domu na něj žárlili. „Co pak na něm tak dalece je!" říkávali povržlivě. Ale bylo v něm asi přece něco, když si ho Nanynka oblíbila, a to ty mládence pokořovalo. Všichni byli odstaveni pro takového kantůrka, čert ví odkud!

S porozuměním největším, s účastenstvím nejupřímnějším potkávala se známost Nanynčina u služek v domě. Má-li kdo smysl a cit pro lásku, je to služka. Bylo by lze říci, že služka jest odbornicí ve věcech milostných. Nikomu tak není třeba lásky jako jí. Dívce služebné za všechnu těžkou práci i za mnohé ústrky jest omastkem na hořkou skývu vyslouženého chleba láska — láska s její strany vždy upřímná. Byvši desetkráte zklamána, podvedena, vykořistěna, dovede poznovu a na smrt milovati. Mnohdy miluje třeba i dva, tři najednou, a nesnadno by pověděla, koho má nejradši. Mnohdy vylévá lásku svou pouhými dopisy a spokojuje se zas jen láskou písemně vyjadřovanou.

Snad žádná ze všech, co jich v domě bylo, Nanynce nezáviděla, každá jí přála. Věděly o ní,

že pilně pracuje; co na sobě nosila, vše bylo z její ruky, to v nich budilo úctu k jejímu umění. Byla jim sice nejbližší ze všech dívek v domě, ale cítily neklamně, že jest přece nad ně. Přes to se nevynášela. Taky však si nikdy nezadala, klepů za vraty a na schodech se nikdy neúčastnila. Byla vtělená ochota a vlídnost, uměla poděkovati za pozdrav a nejraději sama dříve pozdravila. Mnohé dívce v tísni poradila. A nade vše ji povznášelo, že uměla služkám v domě sepsati i nejeden dopis, jakého žádná nesvedla, a při tom uměla mlčeti.

Jen jediná holka v domě si spálila hubu, holka nováček, zastavujíc jinou, zkušenější.

„Viděla jsi? Nanka Kulichovic má galána."

„Jak to mluvíš!" utrhla se na ni oslovená. „N a n k a Kulichovic! Což pak s tebou pásala krávy? N a n y n k a Kulichovic, pamatuj si, nemehlo! A pro tebe jako pro nás všechny s l e č n a Nanynka."

A ještě dodala:

„Proč by neměla? Myslíš ty, že galáni rostou jen pro nás?"

„Ale jakého!" řekla s důrazem prvá. „V rukavičkách!"

„No takového, jakého zasluhuje. Věčně doma nebude — a ty jí ho neuřkni. Až se v Praze opejříš, budeš taky mít galána. Ale nesmíš lítat na boso jako doma po chlívě, nesmíš mít nos jako komín a nesmí ti pod sukní čouhat kanafasová spodnička. Takových capouchů nemají hoši rádi."

Prostořeká kuchta zapsala si poučení za ucho a hleděla pak na Nanynku s náležitým respektem.

Posluhovačky chodily do domu tenkráte jen dvě. K nějakému bezdětnému páru manželskému a k manželům, kteří měli dceru vdanou a byli zas jako bez dětí. Nebylo žádnou vzácností, když některá z nich zaspala ráno a nepřišla poklidit, ustlat, popel vynést, nebo když „jako na smrt" zapomněla přijít večer, aby přinesla džbán studničné vody, máz nebo holbu piva, chléb a syrečky k večeři. Vždy se pak vymlouvaly, že jim bylo ráno (nebo včera večer) tak zle, že myslely, „že je to jejich poslední hodinka". Avšak v poledne nezapomněla nebo na smrt nezastonala nikdy žádná, ježto v poledne kynulo u pánů vždy nějaké sousto od oběda. Služky z domu brzy babkám přišly na ty finty a v humoru svém je nazývaly „poledni-cemi".

Toliko dvě byly ty paničky posluhovačky, bytosti scvrklé, vždy popelavé a politováníhodné, o nichž nikdo nevěděl, kde bydlí, když po nich byla sháňka, ale stačily dokonale na všechny mrzutosti v domě, jako špetka zaschlého kvásku v díži na nové zadělání. Při tom na sebe navzájem nevražily, na lžíci vody by se byly utopily. Byly však případy, že se přece kdesi v koutě nebo na schodech sčuchly, to když běželo o nějakou velikou věc, na jejíž důkladné zpracování jedna ni druhá sama si netroufala. Takovou událostí byla známost Nanynčina, a tak jednoho dne zahuhňala paní Sko-

řápková k paní Maňáskové: „Všimli si, Maňásková, dole u hausmistrů?“

„Kdo pak by si nevšim — leda by neměl oči!“

„A kde to ta žába splašila?“

„Kde, můj Bože! Trandá večer po ulicích, trandá, brzy-li pak se někdo neohlédne! Ale přečká, dočká se.“

„Když už si někdo hledá do páru, pověděla já bych mu o jiných.“

„A já! Jen se zeptat!“

„Považí-li člověk, že tuhle jen u domácích sou dvě — —“

„Jo jo, a pořád nic. Ovšom, tam čekají na nějakého prince nebo někoho od místodržitelství.“

Někde řinkly dveře, babky se rozletěly po svém.

— — — — — — — — — — — — —

Ale potom tedy přišel den ohlášek — a teď vypadalo vše jinak. Nebyla to žádná masopustní známost na několik neděl, žádná kratochvíle — Nanynka se vdává!

A první popud, jak sluší rodinnou událost u Kulichů vážiti — ač bylo-li ho vůbec třeba — vyšel od instance v domě nejvyšší, od samého domácího pána.

Té neděle pan Myslíkovský, sytě poobědvav a vypiv černou kávu, nespěchal rovnou cestou do salonu na divan, nýbrž zažehnuv doutník, řekl k choti a dvěma svým dcerám:

„Víte-li pak, co nového? — Hausmistrovic Nany má před svatbou.“

Paní domácí podívala se na chotě a pronesla nevěřivě:

„Geh weg!“

Paní Myslíkovská pocházela nejen z úřednické rodiny, ale byla původně i národnosti úřednické, následkem čehož jejím diplomatickým jazykem byla druhá zemská řeč. Zvláště však se k ní uchylovala, když slovo její mělo vyzníti vážně, vážněji nebo nejvážněji. Krom toho byla rozená fon Krautwurst a šlechtictví její rodiny bylo jen o patnáct let mladší než ona sama. Pamatovala velmi dobře, když si nebožtík papínek přinesl domů dekret a když potom na všechno prádlo — ještě z někdejší matčiny výbavy — po vyloučení chatrnějších kusů byla nad švabachová začáteční písmena vyšívána korunka o pěti perlách. Celý týden měli tehda vyšivačku v domě, dostávala oběd a večeři a dvacetník denně. Taky všecko rodinné stříbro putovalo k stříbrníkovi, aby je znova vyleštil, načež je dostal rytec, aby nad monogramy vykouzlil korunku.

„Už ano, Katy,“ dotvrzoval pan domácí. „Dnes měla vyhlášky. Kdo chtěl, mohl slyšet.“

„Kde pak?“ otázala se panička.

„Kde pak jinde, než u svatého Apolináře. — Je vidět, že jste žádná nebyla v kostele.“

Starší dcera, slečna Klotylda, útlá dívka pobledlé, unylé tváře, očí jak zamžených, unavených

a bloudivých, zdvihla o poznání hlavu a pronesla, jako by hovořila jemným nosíkem:

„Já byla, ale u Štěpána."

A po malém odmlčení dodala:

„Tam nahoře je to jak na vsi. Tam ani bych nechtěla mít oddavky."

„Klotild!" řekla přísně paní Myslíkovská.

„No nechtěla!" odsekla slečna Klotylda. A upřela zraky v neurčito, dávajíc tak na jevo, že ji vdavky Nanynčiny nikterak nezajímají.

„Hrozníčky kyselé!" vyškvikla mladší dcera, slečna Amála, kvítko asi sedmnáctileté. „Jen kdyby on pan Švalbenšvanc — —"

Zachechtala se skotácky do hrsti.

„Hade!" vybuchla slečna Klotylda hněvivě. A současně matka pokárala nezdárnou žabku:

„Schweig, du rotznase!"

Načež se obrátila k choti:

„Pro boha tě prosím, kdo pak — —?"

„Kdo? Ani byste neřekly. Nějaký Novák —"

„Krejčovský — švec?" nedočkavě řekla paní domácí.

„Ne, Katy. Učitel!" řekl manžel důrazně.

Milostpaní se odmlčela. Založila ruce, překvapením se zarděla.

„Ježíš!" vykřikla Amála. „Učitel! Pánečkú!"

Slečna Klotylda otevřela rty, jež byla po nárážce Amálčině zlostně zaťala, a vypustila z nich povržlivě:

„No, učitele bych si nevzala."

Teď pan Myslíkovský upřel na Klotyldu pohled káravý, kterým jako by se jí tázal:

„Říkal ti už některý?“

Ale nepromluvil slova.

Za to Amála vyhrkla jak nezvedené dítě:

„A já bysem si ho vzala hned!“

„Já bysem, já bysem!“ posmívala se Klotylda.

„Ptal se tě někdo?“ řekl pan domácí Amálce.

Amálka natahovala oběma rukama sukni přes oblá kolínka a lýtka, zdvihla náhle ruce, plácla se oběma dlaněmi nad kolena a opakovala s prostořekou upřímností:

„Já bysem si učitele vzala hned — a třeba dva! Pánečkú, paní učitelovou. Dyť mě doma jen tejráte.“

Možná, že pravý opak se shodoval s pravdou, že rozpustilá Amálka týrala celou rodinu. Snad se týrali všichni navzájem. Ostatně Amálka nebyla zlá holka. Nepodobala se v ničem ztopořené a jenom na své monogramy s korunkou pyšné matce, a nepodobala se taky sestře Klotyldě, snad o celých deset let starší a den ode dne omrzelejší. Amála byla nevychovaný ženský spratek s tupým, vysměvavým nosíkem, živýma, šelmovskýma očima, nevázané huby. Drobné kostry, v těle plná, čemu se říká „molet“, veselá a při vší prostořekosti dobrosrdečná. Matka měla radši Klotyldu, poněvadž byla útlejší, hrdá a hodně domýšlivá, slovem urozenější. Matka ji pokládala za zdárný omladek s v é rodiny, rodiny von Krautwurstů,

ježto bledou, průsvitnou pletí Klotyldinou promodrávaly žilky její mateřské krve šlechtické, kdežto bujné tělo Amálčino téměř překypovalo zdravou krví červenou, a to tedy byla jistě krev otce Myslíkovského, původem pouhého plebejčíka. Nejednou — když Amála nějakou „neslušnost" vyvedla — posteskla si paní domácí zcela hlasitě: „Jak se k nám tahle uličnice do rodiny dostala!" A přece nemohla míti za nehet pochybnosti o jejím zákonném původu. Byla si vždy vědoma svých povinností a nebyla ve mdlobách, když Amálka přicházela na svět, aby se byla mohla domnívati, že jí dítě podvrhli.

Naproti tomu pan Myslikovský nadržoval spíš Amále, měl ji radši, ačkoli se někdy chovala, že by byla zasloužila zášijek nebo herdu. A jindy zas byla k líbání. U Klotyldy bylo mu nepříjemné její fňukání, otravoval ho její častý pláč, k němuž nebylo zjevné příčiny, urážela ho její občasná vzdorovitost, pohrdavost. Cítil často, jak táhne s matkou proti němu za jeden provaz, a říkal o obou v duchu posměšně: „Ty dvě šlechtičny!" Naopak zas při všelikých výstřednostech Amálčiných odvracel tvář, aby nemusil stále kárati, a myslíval si: „Je to potvora dítě!"

Amálka po svém výroku se zamyslila, zahloubala o tom, co o Nanynce slyšela, a pojednou vyhrkla:

„Až půjdu z domu, zastavím se u hausmistrů a pogratuluju Nanynce."

Paní domácí se rozkohoutila:

„Ne aby ses tam opovážila vlízt, ty sroule! Může-li se něco takového udělat, je tady k tomu fatrle. Vlastně však nevím, co je nám do toho.“

Aby zažehnal další nemilou debatu, řekl otec k Amálce:

„Nepleť se do ničeho, dítě — jsou pak všelijaké konsekvence.“

Načež se obrátil k choti:

„Nevěděl bych, proč by nám nebylo. Nany je docela pořádná holka (řekl s důrazem), staří jsou věrní služebníci. Nemůžeme k tomu zůstat slepí — a pak to nic nestojí.“

„Wie du willst!“ řekla paní mrazivě. Nebylo pochyby, že je v těch slovech spíš odpor než souhlas.

Potom tedy šel pan domácí do svého pokoje, napsal gratulaci a poslal ke Kulichovům.

Tonička domácích pak vykonala po nejlepším vědomí svém, seč byla, a tak do večera zvěděl celý dům, že pan domácí Nanynce blahopřál

Když o tom zvěděla paní Knedlhansová, byla teprv spokojena se vším, co sama učinila, a řekla k dceři Albínce:

„Ale to taky pan domácí udělal jen, co se slušelo a patřilo. Toho si Nanynka zasloužila!“

A měla neskonalou radost, že zdvořilost pana domácího svojí dopolední nabídkou předešla.

24. Další následky.

Čin pana domácího nezůstal bez účinku. Byv rozhlášen po celém domě, objevil Nanynku pojednou v jakémsi slavném ozáření. Nikdo již neříkal „holka hausmistrovic“, nýbrž „Nanynka Kulichova“. Ještě více. Znenáhla ujímalo se všeobecně i pojmenování „slečna Nanynka“, jak jí dříve říkali někteří nájemníci. Přednostové domácností, kteří již dávno si jí všímali, pociťovali jisté zadostučinění. Těšilo je, že pro ně nebylo třeba ani pána domácího, aby věděli, co v holce jest. Poněkud zdráhavěji poddávaly se některé paničky. Jiné zas vyčítaly svým lehkovážným poupatům: „Vidíš, Toni (Bety, Míny atd.), kam to vede, když se děvče dobře chová! Podívej se! Jenom dcera domovníků — a teď taková partie. Co bych za to dala, kdyby si pro tebe přišel takový ženich!“

Podobná kázáníčka snad na chvíli vzbudila jistou hořkost k Nanynce, kladené tak okázale za vzor. Ale když se pak dcerušky s Nanynkou setkaly a pohlédly jí v oči, vnitřním štěstím planoucí, a když jim Nanynka za přání k nastáva-

jícím vdavkám poděkovala upřímným slovem, pevným stisknutím ruky, některé i hubičkou, pustily všechnu trpkost mimo a hovořily k ní:

„Ach, vy šťastná! Půjdete z domu, budete vlastní paničkou, hospodyňkou! A takového hezkého, hodného muže dostanete! Těšíte se, slečno Nany?“

A Nanynka, zapýřivší se blahem, odpovídala upřímně:

„Ach, těším, slečno Toničko (Betynko, Mínինko atd.)! Kdož by se netěšil! — A vždyť vy taky dlouho doma nezůstanete. Taky váš vytoužený přijde a odvede si vás — ač jestli se již neohlásil, nevyjádřil,“ dodala škádlivě. Neboť taky Nanynka měla ženské oči a vídala tu neb onu kdesi podvečer, jak se opodál plynové lucerny tulí ke zbožňovateli.

„Ach, do toho je daleko!“ povzdechla si leckterá. „Můj nemá ještě takové místo, aby se mohl ženit. Což já — šla bych za ním třeba hned, ale naši by nedopustili. Maminka říká, že by to byla bída s nouzí. Víte, maminky zapomínají, že taky šly s taťkem do nevystlaného hnízda!“

Ale v duchu přece každá pokládala věštbu Nanynčinu za dobré znamení a soudila, že po jejích slovech je bližší cíle. Řekla to n e v ě s t a, a to prý má váhu. Osud prý naslouchá takovým slovům a zachovává se podle nich, jdou-li z upřímného srdce. A žádné z děvčat o upřímnosti Nanynčině nepochybovalo.

Služky z domu chovaly se od významné neděle k Nanynce ostýchavěji než dříve. Za nedlouho nebude to již pouhá Nanynka, nýbrž mladá milostpaní. A zvláštní, skoro neuvěřitelný obrat nastal u obou posluhovaček. Pojednou říkaly Nanynce při setkání „r u k u l í b á m, slečinko!“ — Ještě nedávno byly by si radš jazyk překously, ale teď větřily svatební trachtaci, a snad i jim kyne kousek výslužky.

Mladí podnájemníci, kteří se kdysi střídavě a marně pokoušeli o přízeň Nanynčinu, byli na potkání velmi uctiví. A docela rytířsky zachoval se Maksa Přetrhlo, který se zasvěcoval umění sochařskému, chodil v zimě v létě v chatrném haveloku a nosil na ryšavých kučerách strašlivý širák, bez něhož arci by nebyl mohl být umělcem. Řítil se v pondělí po obědě se schodů předního domu, jako by s nich trakař letěl, a div že „nepřejel“ Nanynku, ubírající se do šití. Levicí třímal kytičku fialek a ponášel ji k velikému nosu. Jen krkolomným obratem vyhnul se Nanynce, až se zapotácel. Potom však strhl širák s vlasaté hlavy, nalomil trup v pravý úhel a zadeklamoval divadelně:

„Smím, krásná slečno, sobě ždáti, vám tyto posly jara v úctu, zdobu vzdáti?“

Nanynka s úsměvem přijala kytičku a řekla:

„Srdečné díky, pane Přetrhlo; ale neolupujete se o vzácný dárek, který jste snad sám z milé ruky dostal?“

Vlasatec nosatec mávl širákem a deklamoval jako prve:

„Bych něžná kvítka po život chtěl nésti — jim sluší v lepších, dražších rukách kvésti!“

„A svadnout,“ řekla Nanynka lítostně.

Nejhlubším hlasem deklamoval Přetrhlo:

„Toť osud všeho, z poupěte co vzejde. Však vám nechť z vesny prchlé vždy zas nová vzejde!“

A než se Nanynka nadála, sklonil se ryšavec a vroucně jí poceloval ruku:

„Ať s květem květ se, violka s růží snoubí, a celý život buď vám růžové jak loubí! Šťastný ten hoch, 'muž vaše ruka patří! Šťastné to srdce, s nímž se v a š e bratří!“

„Ale vy jste básník!“ zvolala Nanynka rozjařena. „Myslila jsem, že jste sochař.“

Přetrhlo povznesl hlavu, zadíval se Nanynce v oči a pronášel nyvě:

„Mrtvé jest vše, co jsem kdy v tvary zhněť, jen z vašich zraků žhne mi poesie vznět. — V svých snech k vám zalétalo moje nitro zpupné — dnes vím, jak sněné štěstí bylo nedostupné.“

Nanynka se zasmála:

„Ano, teď můžete mluvit, pane Přetrhlo, teď vás nemohu popadnout za slovo. — Ale co jste mi tu povídal, měl byste mi vlastně napsati do památníku — škoda, že to všechno vítr odnese.“

„List památníku herbáře je suchý květ, a já mám čest se krásné panně poroučet!“ dokončil Přetrhlo svou improvisaci hlasem unylým, načež

poznovu uchvátil a poceloval ruku Nanynčinu. Hned potom vyletěl ze vrat jako vítr, a když Nanynka vyšla na chodník, viděla Přetrhla vzdáleného již na padesát kroků. Vlastně ne Přetrhla. Vypadalo to, jako by ulicí letěl jen ohromný širák a pod ním vlál havelok jako strašidelná plachta na rahně větrem bičovaná.

Nanynka přiváněla ke kytičce fialek, usmívala se a hovořila v duchu:

„Hleďme pana Přetrhla! Ten by mohl vystupovati se zpěváky u Bucků a Karabinských. Zpívají taky nějaké takové veršíčky. — To se Jindra nasměje, až mu večer setkání své vypovím. Škoda, že si všechno nepamatuji. Říkají po domě, že je pan Přetrhlo nějak natrhlý — teď teprv tomu rozumím. Ale dobrý chlapec je to. Fialky jistě nekoupil, jsou ještě drahé. Dostal je — a mně je dal. Večer je dostane Jindra. Tak putují z ruky do ruky."

Zatím Přetrhlo chvátal sáhovymi kroky dále, a jak ho setkání s Nanynkou uvedlo v „rozbásněnou" náladu, vrčel si cestou pod zárodky ryšavých knírků tesklivě:

„Jsem chudý rytíř jen, své květy dal jsem v plen, jež zhynou smrtí sladkou na panenských těch ňadrech. Vše sny mé vítr sval, sám půjdu světem dál, a pořád jen — —"

Přetrhlo se odmlčel, patrně se mu nedostávalo rýmu. Podíval se mrzutě na rozpraskané boty, zavadil očima o roztřepené konce nohavic, při-

táhl na tělo rozpoutaná křídla haveloku, na němž dávno nebylo chloupku srsti a jehož tkanivem prosvítalo, a rázem dokončil veršovanou samomluvu:

„A pořád jen v těch zatracených hadrech!“

Po včerejší krásné neděli vanul studený vítr. Přetrhlo zabrblal, zahalil se v chatrné roucho a dvěma skoky zmizel za rohem, žena se níže do Ječné ulice.

Zdálo se, že deklamace, kterouž Přetrhlo tak neočekávaně Nanynku v průjezdě přepadl, je bezděčným „poetickým“ výrazem smýšlení všeho obyvatelstva příslušného čísla popisného. Ne-li ve čtyryadvaceti, dojista v osmačtyryceti hodinách stala se Nanynka čímsi jako dcerou domu. Velikým dílem přičinila se o to nepochybně paní Knedlhansová, která od nedávna si lichotila, že nad Nanynkou drží ruku. Teď procházela nádvořím jako drahá masť, kroky plavnými, důstojnými, a nikdy neopominula zavadit aspoň pohledem o byt Kulichovic. Byly to pohledy blahopřejné, skoro žehnavé. Od pondělka věděl bezmála celý dům, jaké nabídnutí učinila matce Kulichové stran svatby, a nejedna sousedka litovala, že jí něco takového nenapadlo.

Když Tonička domácích se zvěstí přiběhla domů, vykřikla slečna Amála:

„Ježíš Marjá, mami, heleď! Nanynka bude mít svatbu u Knedlhansů!“

„Ale máš ty manýry!“ pokárala ji paní Myslí-

kovská, která se výkřiku dceřina ulekla. „Vyděsíš člověka — —“

A pak se zarazila. Přišlo to tak z nenadání.

Paní domácí neměla paní Knedlhansovou příliš ráda, ba skoro na ni nevražila. Příčina se tajila v občasných poznámkách pana Myslíkovského, kterýž choti své kladl paní Knedlhansovou takřka za vzor dobré, pečlivé matky. Činil tak s jistým příměškem zlomyslnosti. Starší dcera usychala ponenáhlu, čehož příčinu spatřoval otec v její vybíravosti, kterou zas podporovala matka.

„Nosíte vy obě brady příliš vysoko. Byl by v tom čert, aby se holka nevdala, když je tuhle dům. Ale nevoní vám každý.“

Něco pravdy v tom bylo. Dávno se na plesích a zábavách přitáčeli k slečně Klotyldě nápadníci, z nichž nejeden mohl býti zcela slušným ženichem. Ale modrá krev paní Myslíkovské nedala jí dobře dělat. Ťukali mladí muži, ťukali, nesměle jak opatrné ryby, ale paní domácí chovala se tak mrazivě a slečna Klotylda byla tak pevně přesvědčena o někom lepším budoucím, že se skromní nápadníci zase ztráceli — a léta ubíhala.

„Podívej se,“ říkával pan Myslíkovský, „vezmi si příklad z paní Knedlhansové. To je matka! Odbyla první, odbyla druhou, a odbude taky poslední. A začala s nejstarší, pěkně po pořádku. A dům žádný — jenom pense, co tak právě stačí

na živobytí. Až se člověk diví, jak to všechno vytříská."

„Ale víš, jak!" odpovídala paní domácí úsečně.

„No jak?" hodil hlavou manžel.

„Mohla bych taky brát pány na byt," hovořila panička jedovatě, „chceš-li jako paní Knedlhans. Pokoj bysme měli — a dcery by jim taky dovedly odestýlat, snídaní nosit. Chceš-li!" zasyčela.

„A nic jiného jí nemáš vyčítat?"

„O jiném nechci mluvit jako matka ze slušné rodiny."

„To jiné jsou tvoje domněnky, Katy."

„Ví o tom celý dům!"

„O čem pak?" dotíral pan domácí. „Já jen vím, že každý dům je plný jedovatých tlam. Kdo ví, co si nepovídají o tobě. Protože však jsi paní domácí, mají se na pozoru. — Ale měla bys vědět, že je paní Knedlhansová zatraceně diplomatická máma, která nedělá s dcerami žádné drahoty a jednu po druhé dobře vyvdává. V tom bysi z ní mohla mít příklad. Oba zeťové jsou pořádní lidé a dcerám prý se dobře vede. Jsou vypaseny jak martinské husy — a chuďas Klotylda je pomalu jak transparent."

„Můj bože," říkala paní Myslíkovská do hloubi duše uražená, „kdyby tě tak slyšel nebožtík papá, nebožka mamá! V hrobě by se obrátili."

„Jak na mě začneš svolávat nebožtíky rodiče,

musíme přestat, Katy. Všechna úcta jim a čest, a s tebou nechci mít vojnu. Ale vyvádí to paní Knedlhansová po svém — a dcery jsou zaopatřeny.“

Potom již se paní Myslíkovské vyřinuly slzy a zvolala žalostně:

„Also sag mir doch, manni, mám se s holkami vyložit na trhu? — Pamatuj, manni, byl tu Švalbenšvanc — —“

„Ano, Švalbenšvanc,“ řekl trpce pan Myslíkovský. „Kavalír po krk prodlužený — na toho by byl praskl celý tenhle barák, pak by byl Klotyldě utekl, a my dva byli bychom na stará kolena přišli k Bartoloměji. Tak je to, Katynko.“

Když pan Myslíkovský řekl k choti „Katynko“, tu se paní domácí rozplakala na celé kolo, stiskla mu ramena, přitulila se k němu a na prsou mu doplakávala. Oslovení „Katynko“ bylo jí jako zavanutí jarního vánku, vyvolávalo v ní vzpomínky na mládí, kdy jí znívalo tak mile z jeho úst, na doby prvního mateřství, kdy mladá Tyldinka broukala v peřince a poprvé se zasmála a kdy mladá tehda paní Myslíkovská snívala o blažené budoucnosti své prvorozené. Kde to všechno je, kam to větry odvály! Katynko, Katynko, ševelilo jí v duši jako pozdrav uprchlého mládí, neboť taky ona byla ž e n a a mívala srdce na pravém místě. A nebýti té nešťastné pýchy na vybledající tatínkův šlechtický erb, který visel v saloně nad pohovkou, snad by se byl všechen

život jinak utvářil. Jeho sladkosti však pominuly a na dně zbývala hořká ssedlina, která časem vyvírala a rodinný život otravovala.

Proto paní Myslíkovská nevražila na paní Knedlhansovou. Ale byly zas chvíle, kdy sestupovala do hlubších končin své duše a tu pociťovala, že paní Knedlhansové — závidí.

Zvěst o tom, že paní Knedlhansová vystrojí svatbu Nanynce — neboť tak tomu bylo v prvé chvíli porozuměno — dožírala poněkud paní domácí. Vlastně — vlastně — zaklovalo v ní, bylo by to náleželo jí, paní domácí. Tak soudila nyní, když ji paní Knedlhansová předešla. Jinak by se byla jen pouhé zmínce o tom vzepřela a ohradila vší svou pýchou.

O den později přišla slečna Amálka s jinou novinou.

„Víš-li pak, mami, že slečna Albín půjde Nanynce za družičku!“

To již paní Myslíkovskou bodlo. Nebyl by se směl nikdo odvážiti, aby požádal její dceru za družičku dceři domovníkově. Ale hotová událost ji dráždila. Připadala si jako odstavená. Co všechno ještě od Knedlhansů a Kulichů uslyší?

„Ach, mami,“ tleskala Amálka do rukou, „já bych taky chtěla — —“

Zarazila se.

„Co pak?“

„Jít na tu svatbu.“

Amálka neřekla upřímně celou pravdu. Chtěla říci „za družičku“, ale bála se matky.

„Znají-li u Kulichů móresy, přijdou s pozváním.“

Amálka nevěřila sluchu. Jakže, mami pokládá pozvání za pravděpodobné? Ale pak tedy taky — —

Amálka neměla stání. Celé odpůldne vymýšlela, jak by se dostala z domu, a posléze našla nějakou záminku. Po obědě se nastrojila a chvátala k švadleně nebo kam. Pravým cílem však jí bylo setkání s Nanynkou. Vyčkala ji na rohu ulice, popadla ji oběma rukama, zlíbala ji a volala:

„Nanynko, Nanynko, šťastná nevěsto! Ze srdce vám blahopřeji! Bože, hned bych šla za vámi! Povězte mi také o nějakém ženichu! — A Nanynko, prý vám půjde Albín za družičku? — A budete mít jen jednu? — Ale ne, družičky musí být aspoň dvě. — Nandrle drahá, vemte si mě za druhou — vemte — vemte!“

A žmolila oběma rukama jako dítě.

„Slečno Amálko!“ zvolala Nanynka překvapena.

„Neříkejte mi slečno, říkejte mi Amálo, vždyť jsme si rovny — a přijďte k nám, k mami, pozvete nás a požádejte si mě za družičku! Šla bych vám tak ráda na svatbu! A pan Novák ať mi vybere hezkého mládence! — Bude-li to takový junák seladon, jako je on sám, vezmu si ho pak taky. Já se nechci doma utrápit. — A šaty

za družičku mám tuze pěkné, bílé krepové. Jen se na nich přepíchne turnýra — uvidíte, jak mi štěknou!“

Amálka ledacos tak pochytila na ulici a mluvila někdy jako uličník, ale jinak byla žába roztomilá a jen k nakousnutí jak zralá broskev.

Tak se stalo skutečně, že Amálka byla pozvána a prohlášena za druhou družičku. Dům pana Myslíkovského otvíral oči dokořán.

A paní Katy Myslíkovská chodila po všech pokojích, odmykala kredence, prádelníky a skříně, přebírala se ve všelikých krabicích s dárky z minulosti, hledajíc přiměřený svatební dar pro Nanynku. Posléz odhodlala se, že jí věnuje pouzdro z modrého safiánu s šesti lžičkami do kávy a sběračkou na smetanu. Byl to příbor, jejž léta pro podobnou příhodu schovávala a na němž nedala vyrýti vlastní monogram s pětiperličkovou korunkou. Všechno se časem hodí.

25. Přípravy paní Knedlhansové.

Ihleď, holka!“ práskla paní Knedlhansová do dlaní, když uslyšela, jak si Amálka Myslíkovských vymohla pozvání za družičku. „Měla já jsem to nos, když jsem rovnou z ohlášek šla ke Kulišce. Takhle přec jen paní Knedlhans bude první a za ní teprv přijde paní domácí.“

Panička zářila vítězoslávou. Dům je všecek na ruby, a to způsobila ona samojediná svým nápadem!

„Ale teď se musíme zapřáhnout, milé dítě,“ pokračovala matrona. „Několik těch neděl uběhne jako voda, nemáme času nazbyt.“

Slečna Albína zaměstnávala se tou dobou důležitou ruční prací. Chystala malé překvapení pro pana Saloupka. Vyšívala na kanavě domácí trepky s planoucími růžemi na nártech. Ještě nebylo jisto, dostane-li je pan Saloupek k narozeninám, k svátku nebo dokonce až k Ježíšku, ježto je dostatečně známo, že ženské ruční výrobky málokdy bývají hotovy včas. Nejeden obmyšlený dostává takovouto samodílnou památku s rozpa-

čitým ujištěním, že bude dodělána „až potom". A když tedy Albínka náhodou toho dne se vytasila se svým vyšíváním, řekla k ní matka rozhodně:

„To teď slož, Albi! Na to je času dost. Máme jiné věci na starosti."

„Ale to s tím nebudu hotova, mami," namítla Albínka úzkostlivě.

„To nebudeš tak jako tak," řekla matka. „Ještě nikdy jsi nebyla hotova. Teď mysli na to, jak pojedeš do kostela! Na své šaty. To je hlavní. Nebo pamatuj, Albi: ty jdeš za první družičku."

Stála nad dcerou, dívala se na ni s vysoka, plna sebevědomí, a opakovala důrazně:

„Za první družičku, Albi. Víš, co to znamená? Kdyby hrom na hrom bil, ty nesmíš zůstat pozadu za Amálkou domácích. — Jistá věc je, že na ní navěsí, co kde seženou, — jsou domácí — ale ty půjdeš v prvním páru a musíš podle toho vypadat. Toť se ví, my nemůžeme provozovat takovou pompu, jako domácích, ale vypadat musíš!"

„Což pak vůbec nevypadám?" namítla Albínka poněkud uražena.

Jako by námitku byla přeslechla, rozchodila se paní Knedlhansová světnicí a hovořila spíš pro sebe než pro dceru:

„Amálka bude druhá. V tom jsme domácích přetrumfli. Před celým domem bude Albi Knedlhansovic první, a za ní teprv Amálka domácích.

— Ano, ano, nemluvit mnoho, ale promluvit v pravý čas. A to mi tenkrát sám Pánbůh vnuknul, že jsem Kulišce řekla. Ani jsem se nenadála, jaké bude v celém domě pozdvižení. — Paní Vovísková je od té doby jako posedlá, má učiněné naháňky, ráda by při tom taky ňák byla oučastna — ale kam pak paní Vovísková! — A pak tě taky musí vidět Saloupek v plné parádě, aby se mu konečně jazyk rozvázal. Nikoho do ničeho nenutím, toť se ví, ale všeho do času, a konečně už bych taky ráda věděla, na čem jsme. — A tak bude práce dost. — Především si vybereš nejlepší prádlo, rozumíš, Albi. Díky Bohu, že jsem ty tři tvé nové košile uložila, abys je před časem neutahala. Vezmeš tu spínací přes ramena, a kalhoty s těmi cokničky — člověk musí i na to pamatovat, že bys vypadla z kočáru. Stane se někdy malér, kde ho člověk nejmíň potřebuje. — Že jsou tuze dlouhé? Udělá se na nich v polovici sámek třeba jen předním stehem, na tu chvíli. — A dobře, že vzpomínám. Bude se musit všechno přeprat, zažloutne zatrackané prádlo, když leží. Tak. — A s tímhle si dej zatím pokoj."

Paní Knedlhansová chopila se rozdělaného vyšívání a vsouvla je do nejspodnější zásuvky prádelníku.

„A pak jsou ještě jiné starosti. Musí se prohlédnout a vyčistit kde jaký příbor, nebude toho ani dost, musíš snést od holek (mínila vdané dcery), čeho se nebude dostávat. Co je v kredenci,

všechno se musí přepláchnout, skla na obrazech umejt, kde jaká pavučinku musí dolů. Podlahy musí Barča dvakrát vydrhnout, a potom je navoskujeme. Vidíš, co nás čeká. Peřiny se povléknou den před veselkou — všechno musí vypadat jak na oltáři. Nejen Barča, ale taky my dvě musíme sebou mrsknout!"

„Nač sis tohle všechno vzpomněla, mami!" řekla Albínka nevrle.

„To věřím, holka, to ty bys nebyla."

A ztišivši poněkud hlas dodala panička:

„A což Saloupek? Na to ty nemyslíš, pravda-li? Až to všechno uvidí, až mu ta sláva v uších zašumí, až se podívá na Nanynku a jejího Nováka, přejde ho zrak a sluch, popadne ho ženidlo a rozhodne se. Tak, tak, milá holka, což pak ty tomu rozumíš! Proto máš mě!"

Však Albínka dobře chápala, a jestliže tak trochu vzdorovala a trochu se ostýchala, bylo všechno jen líčeno. Jinak sama byla nedočkava, zvláště když jí Nanynka hodila do trní groš.

Paní Knedlhansová však měla ještě jednu starost. O veselce Nanynčině měla zazářiti nejen její domácnost, ale mělo se i zjeviti, co jí dodá obřadného lesku. A tu myslila na pana Dundra, poručníka svých dcer — vlastně teď už jediné Albínky. Číhala jenom na příležitost, jak ho na jeviště vyvésti.

Aby se paní Knedlhansové taková příležitost nenaskytla!

Bývala teď přes tu chvíli v příbytku domovníkových, aby se o všemožném dorozuměla, a tu jednoho dne matka Kulichová starostlivě prohodila:

„Nevěřili by, milostpaní, že nevím, kde mi hlava sedí. Čím je to blíž, zrovna ouzkosti na mě jdou.“

„No, z čeho pak?“

„Ze všeho, milostpaní. Je toho mnoho k pojednání, ani člověk na všechno nepomyslí, a teprv poslední den se to ukáže. To je rozdíl, když jsme se brali my s Kulichem — a tuhle Nanynka s panem Novákem. Mě starej jako dyž ukradne — sotva v domě kdo věděl. Když jsem sloužila u pana rady a slečna se tam vdávala, měli na to zvlášť jednoho pána, a ten byl přes celou svarbu jako jenerál. A byl veretábl od vojanských, nějaký bratranec paní radové, major na pensi — a ten velel, kdo s kým do páru, kdo do kterého kočáru, kdo kam ke stolu sednout, a tak porozličnu. Ovšem, to byla svatba od radů — a kde pak my tuhle, chudí domovníci! No máme tátu, ale ten je na to krátký. A pak taky — že to musím říct — nemá tu vejřečnost a výchovu na takovou slávu...“

Paní Knedlhansová se tvářila, jako by přemýšlela, ale dávno věděla, co chce. A když tedy přemyslila, dotkla se ukazováčkem čela a řekla:

„V tom bych věděla rady, paní Kulichová,

nesejde-li vám na jednom hostu. Můj ty Bože, na to by pan Dundr byl jako stvořený.“

„Prosím, který pan Dundr, s dovolením?“

„Ale Božínku, náš pan Dundr, Albínčin pan poručník.“

A to tedy byla chvíle, kdy se s ním vytasila.

Rozumělo se arci samo sebou, že Albínka jako nezletilé dítě musí míti poručníka, jak zákon ukládá. Zákonodárci, kteří kdysi takovéhoto pomocníka ovdovělým ženám a na ochranu dětí stanovili, měli na mysli děti všechny a vdovy všechny a nepomýšleli na vzácné výjimky, na matky rázu paní Knedlhansové. Paní Knedlhansová jakživa by nebyla potřebovala žádného poručníka, nebo jestli kdo uměl býti poručníkem, byla sama takovou svrchovanou instancí a byla by dovedla býti poručníkem nebo poručnicí třeba v desíti rodinách jiných. Ale jak známo, zákon zná jen poručníky pohlaví mužského a nikoli ženského, v čemž je beze vší pochyby veliké nedopatření.

Měla tedy Albínka poručníka, jak zákon ukládá, ale tento poručník, jakýsi vzdálený příbuzný nebožtíka „pána“ Knedlhanse, pan Chrysostomus Dundr, byl pouhou příkrasou. A byl pro všechno okolí paní Knedlhasové osobou téměř mythickou neboli báječnou. Jenom nejstarší nájemníci upamatovávali se, že kdysi po smrti pana Knedlhanse a po jeho pohřbu objevil se nějaký pán, tehda ještě chlapík jak ženich, kterého neutěšitelná vdo-

va nazývala střídavě panem strýčinkem a panem poručníkem. Ale nejstarší nájemníci ponenáhlu se vystěhovávali na Volšany, novým pak a novějším zůstával pan Dundr zjevem neviditelným. Po několikeré návštěvě u vdovy a sirotků neukázal se již v domě a žil hlavně jen v ústním podání paní Knedlhansové, kteráž jeho neviditelnost vysvětlovala přílišným zaměstnáním úředním a vzdáleným bytem. Úřad jeho byl někde na Malé straně a domácí jeho krb stál až někde na Pohořelci.

Arciť se vyskytla jednoho dne pověst, která jeho trpné toliko poručnictví a nápadnou zdrženlivost a neviditelnost vysvětlovala jiným způsobem. Totiž tak, že pan Dundr proto se vyhýbal domácnosti paní Knedlhansové, že v ní bylo ukládáno o jeho osobní svobodu a nezávislost. Neboť když paní Knedlhansová ovdověla a ještě než smutek přechodila, naznačila prý panu strýčinkovi zcela srozumitelně, že by se nerozpakovala vdáti se poznovu, a prý by bylo nejlépe, kdyby zůstala v rodině, čímž narážela na příbuzenství páně Dundrovo s nebožtíkem „pánem“.

Nikdy nikým nebylo zjištěno, proč pan Dundr nezabral. Toliko doktor Melhuba... Ano, dlužno poznamenati, že původcem pověsti svrchu zmíněné byl doktor Melhuba, doktor totiž, kterému na doktorát nedostávalo se jenom čtvera rigoros a který tedy byl doktorem titulárním, ale přece v celém domě uznávaným. Tento doktor Melhuba bydlel kdysi jistý čas u paní Vovískové a měl

dost příležitosti, aby nahlédl v taje rodiny Knedlhansových. A tedy tento doktor Melhuba, jenž o sobě tvrdil, že koná povinnou soudní praxi, v pravdě však byl pomocným písařem právě u soudu, který taky byl vrchnoporučenským, vynesl na jevo, že se pan Dundr oddálil, když seznal, že po nebožtíku Knedlhansovi krom paničky a dcerek nezbylo žádné jiné dědictví

Byl to snad jen špatný vtip Melhubův, neboť tento nájemník paní Vovískové prokazoval svému jménu všechnu čest a byl huba jedovatá. Nepřestal však ani na tom, nýbrž vypustil na vítr echo, že pan Dundr jednoho dne přišel k panu radovi řečeného poručenského soudu a pro všechno na světě prosil, aby byl poručnictví zbaven, aby ho vdovička neoplétala.

Nevyplatilo se to doktoru Melhubovi. Jeho neslušné výroky donesly se k uchu paní Knedlhansové, a sousedka Vovísková přišla o dobrého podnájemníka, Melhuba musil z domu. Tolik účinku paní Knedlhansová na domácího měla — poznal to zas o léta později taky jiný podnájemník z domu, malíř Holandr, kterýž v zlopověstné prostopášnosti odvážil se tak daleko, že na zeď v průjezdě namaloval karikaturu paní Knedlhansové.

Na doktora Melhubu dávno se zapomnělo, mládež v domě vůbec ho nepamatovala, staří dávno měli co mluvit o jiném. Ale pokud pana poručníka Dundra se týkalo: jestliže kdo o jeho

skutečnosti pochyboval, teď se měl poučiti, že jeho postava není žádnou báchorkou, že žije.

Matka Kulichová s radostí uvítala návrh paní Knedlhansové, a panička řekla:

„Má on sice práce hodně mnoho, spočívá na něm těžký ouřad — někdy se ani nevyspí — ale mně k vůli to udělá, doufám. A bude-li svolný, paní Kulichová — lepšího aranžéra byste v celé Praze nenašli. A má známostí v ouřadech, že to ani panu Novákovi nebude na škodu. Člověk nikdy neví, koho někdy může potřebovat."

Tomu nejen v duchu, ale docela nahlas přisvědčila taky matka Kulichová, a večer oznamovala radostně tátovi, koho paní Knedlhansová na svatbu přijedná. Rozhovořili se o něm, a jak slovo dá slovo a paměť jednoho přispěje paměti druhého, dohodli se manželé Kulichovi konečně, že již pana Dundra kdysi viděli, ale je tomu tak dávno, že by ho sotva na ulici poznali. Však ho uvidí.

26. Slečna Agáta. — Na Hradčanech.

Zatím Nanynka chodila dále do šití ke slečně Agátě Pazderkově v Lazarské ulici, ale pro svoji zaměstnavatelku šila jen dopoledne. Odpůldne pracovala o své výbavě. Nabídla jí tak sama slečna Agáta. Byla to dobrá, upřímná osoba, dcera po drobném úředníku, která téměř od samého mládí se protloukala životem, s počátku s ovdovělou matkou, později docela sama. Hořké bídy sice nikdy nezakusila, ale ani mnoho radostí. Nouzi ubránila se pilnou prací, a radosti mládí utopily se jí v nepřetržité starosti o výdělek. Matka její měla malé výslužné, vlastně jakousi podporu z milosti, slečna Agátka chodila šíti do domů. Uměla se chovati tak, že ji v žádné rodině nepokládali za pouhou šičku, hovořila kromě mateřštiny nejen německy, jak se tehdejší dobou skoro samo rozumělo, ale i francouzsky, měla výborný vkus a pochopila hned každou novou módu. Proto nebyla ani den bez práce, a zvali ji i do rodin panských na dílo. Později, když matka její chřadla a potřebovala více péče, vzdala se Agátka šití

po domech a zařídila se pro sebe. Pán, který byl podnájemníkem v pokoji se zvláštním vchodem, dostal výpověď, Agátka si zařídila samostatnou dílnu. Přijala na výpomoc mladé děvče, později druhé, a její krejčovina pro dámy vzkvétala. Když pak se uchřadlá maminka rozžehnala se světem, najala Agáta krámek v Lazarské ulici a prodávala i hotovou drobnou konfekci ženskou. Léta jí ubíhala, ale milá slečna Agáta ani nepozorovala, jak stárne, a nenesla své staropanenství nikterak těžce jako mnohé jiné svobodné ženštiny, které stále jenom nyjí a na osud žehrají. Jsouc obklopena mladými pomocnicemi zapomínala na vlastní život, smála se s děvčaty, zpívala s nimi, vyprávěla jim o minulých dobách, o svém mládí.

Arcižeť i slečna Agáta měla své mladé romány. Nejprve to byla láska studentská, která vyzněla elegií, jako skoro všechny lásky podobné. Zmizel jinoch kdesi ve světě, nemoha se ještě dlouho ženiti, a na Agátku přišla léta dvacátá. Podruhé se milému, probudilému děvčeti dvořil důstojník, jenž zamýšlel svoji hodnost složiti a vyhledati si zaměstnání v životě občanském. Zatím nabízel Agátě, aby s ním sdílela domácnost. Agáta zamítla. Sice s bolestí v srdci, s hořkou lítostí nad ztrátou ženicha, ale její vychování, její rodinné vzpomínky a názory nedopouštěly nic takového. Byla to druhá elegie života jejího, zanechala v ní hlubokou ránu, ale slečna Agáta byla později hrda na své rozhodnutí. Po letech setkala

se náhodou s vysokým vojenským hodnostou, na jehož zlatém límci třpytily se tři hvězdy — jeho vlasy a vousy již dávno prokvétaly. Stiskl jí ruku, zadíval se jí v oči a řekl k ní měkce:

„To je vaše zásluha, slečno Agáto. Když jste zamítla můj návrh, zůstal jsem na vojně a vysloužil jsem si toto — a snad vysloužím ještě více. Ale nikdy jsem — nezapomněl..."

Nebylo třeba, aby mluvila ústa Agátina, neboť v jejích zracích mohl čísti, že ani ona nezapomněla. — Poplakala si, když se vrátila do svého staropanenského příbytku, ale při všem tom zvlnění starých, domněle ztichlých vzpomínek jedno pomyšlení ji naplňovalo blažeností: taky její Oldřich zůstal sám, svoboden — a tedy ona jediná setrvala v jeho srdci.

A do třetice — když matka její několikátý již rok vyspávala na Volšanech — vynořil se jí třetí nápadník, soukromý jakýs úředník Fridolín Voprsk. Jižjiž byla by ho vyslyšela, ale podivnou, osudnou i šťastnou náhodou doneslo se jí, že víc než ona sama láká Voprska její malý, ale zkvétající a prospívající podnik. Chtěl se s ní oženiti, aby ho přiživovala. Tehda slečna Agáta byla překročila již třicátý rok a podruhé tu v ní promluvil zdravý rozum. Ne, k muži, jejž by měla živiti, nemohla by míti náležité úcty, snad ani lásky — ale zachvěla se, když pomyslila, že by on k ní neměl upřímné lásky. Za několik let skončil Voprsk bídně jako piják.

Takové byly románky slečny Agáty, takovou školou prošlo její srdce — a přece nezhořklo. Zachránilo ji povolání její a živý styk s lidmi v tom obchůdku, který jí pak byl celým světem.

Nanynka snad sama si nebyla vědoma, že získala něco ze zkušeností své zaměstnavatelky. A tato slečna Agáta, když zvěděla o nastávajících vdavkách Nanynčiných, řekla k ní:

„Poslouchala, Nanynko (hovořila tak se všemi svými tovaryškami), nastává jí šití výbavy, viděla? Doma na to jistě nemá klidu, snad ani místa a světla. Tedy jí povím: dopoledne pro mne, odpoledne pro sebe — u mne. Všechno je tu po ruce, a když nebude co dělat, některá z těch kadetek jí pomůže. A já s ní půjdu nakupovat, aby jí nikde nepřetáhli, a pak ví — kde kupuju já, tam je všude provise, a tu bude mít v kapse."

Kdož by nebyl takové nabídky přijal! Nanynka zlíbala milé slečně ruku a dala se do práce. Maminka šla pro „šestákové" úspory do spořitelny — byla to pěkná hrstka desítek! — Nanynka chodila se slečnou Agátou, kupovala, stříhala, šila, a jak jejího prádla i šatů přibývalo, srdce jí radostí poskakovalo. Slečna Agáta zatím hotové věci ukládala do vlastního prádelníku, a když měla po práci, sama vyšívala Nanynce jména do prádla. Tato odkvetlá slečna neměla na sobě skoro nic staropanenského, vypadala i jednala

jak rozumná panička, a mnozí zákazníci pokládali ji za vdovu. Svým dělnicím byla jako matka. Nanynku pak měla ze všech nejradš. Zdálo se jí, že od ní nejvíc pochytila, a docela jistě věděla, že Nanynka nezakysne u věčném píchání. Když s ní tak pořizovala výbavu, připadalo jí, jako by ji chystala vlastní dceři, a mnohý kousek látky přidala ze svého. Bylo v zásuvkách zbytků dost a do mladé domácnosti hodilo se ledacos.

A když odpůldne v pokojíku za krámem a dílnou pracovaly samy, říkávala k šťastné nevěstě:

„Ale pak, Nanynko, až bude poprvé chovat, nesmí na mě zapomenout, musí mě pozvat za kmotru.“

Nanynka se pýřila.

„Toť se rozumí, že bude chovat,“ dokládala slečna Agáta. „Vždyť dostane muže.“ A po nějaké pomlčce řekla: „Taky jsem se na to těšívala — na muže i na rodinku. Ale selhalo mi. — A později, Nanynko, později jsem litovala, že nemám aspoň — rodiny. Věděla bych, pro koho se tu mozolím a komu to někdy zanechám. — Myslívala jsem si na ni, Nanynko, ale brzy jsem poznala, že u mne nesestárne. Pro ni arci je tak líp, ale já tu zůstanu zase sama s těmi větroplachy kadetkami. A taky mi uteče jedna za druhou, a vždy zas musím cepovat jiné a jiné.“

Docela klidně to pronášela, beze všeho vzrušení, ale Nanynce to mluvilo k srdci. Cítila se svou dobrou patronkou.

Výbavy Nanynčiny přibývalo, a kvapem nastávala starost jiná, o nábytek. Tu starý Kulich odemkl svůj kufr, ponořil se v jeho útroby, vyhrábl knížku, zavinul ji pečlivě do starých novin a putoval pro peníze. Navrátiv se, položil před Nanynku pět stovek a řekl:

„Tuhle jsou peníze, Nando. Jdi a kup si almary, postele, stůl, židle, a co ještě uvidíš. S kolíbkou to zatím nespěchá. Máma půjde s tebou, aby ses tam nerozdala. Počítám, že bude nejlíp, když půjdete k Šíbovi na Malou stranu — není potřeba, aby se s tím na Pohořelec tahal kdo z Nového nebo ze Starého města. Jen by se to otřískalo. A nevybírejte po pansku. Počítám, že pět stovek postačí, a ještě ti zbude. Bude taky později peněz potřeba."

„Snad aby šel taky Jindra s námi?" poznamenala Nanynka.

„Ať jde taky, to se ví," řekl Kulich. „Vždyť si ho musí Šíba změřit, aby vám neprodal krátké postele..."

Šla tedy Nanynka s matkou, ale připojila se k nim taky slečna Agáta, jak slíbila. Zatím věci vyberou, smluví, a potom teprv si přivede Nanynka Jindru, aby taky viděl a schválil.

V matce Kulichové třáslo se radostí osrdí, když je mistr Šíba uvedl do skladiště, ukazoval, radil, doporučoval. A když Nanynka tuze skromně vybírala, pošeptávala jí matka:

„Vezmi si lepší, Nanynko, nezáleží na nějaké

zlatce, kupuješ to nadosmrti. Nedostane-li se, tatík přidá — dyť na to má. Jen aby vás to pak těšilo."

Nanynka obracela zraky k patronce slečně Agátě, která zkumně prohlížela rozestavené kusy a vždy jen prstem okázala, co by schvalovala. Naklonila se k dívce a řekla:

„Maminka má pravdu. Raděj míň a lepšího. Co na tom, bude-li v celku o třicet, čtyrycet zlatých více. Má v tom dočkat svatby stříbrné — a snad zlaté. Domácnost jí bude celým světem."

Šťastně vybrali, usmlouvali, zaplatili. Nebude-li se Novákovi něco líbiti, mistr Šíba vymění to.

Nanynka odcházela radostí jsouc opojena. Již je majetnicí vlastního zařízení. Připadala si nesmírně bohatá.

Kuliška se skoro vypotácela.

„To je tam vůně, až mě z té politury hlava brní. Budeš musit hodně větrat, holka, aby to vypáchlo."

„Nemějte starost, paní Kulichová," řekla slečna Agáta. „Zadýchají si bytek brzy jinou vůní, topením, vařením, ta přemůže všechno. Padlo to na vás, že je tam toho tolik." —

„Jindro, už máme nábytek!" svěřovala večer Nanynka Novákovi všecka blažená. „Jen ještě se na něj musíte podívat."

„Je dojista všechno v pořádku, Andulko, když

jste vybíraly tři. Ale když si tak přejete, podívám se. Mám to na cestě do školy, zastavím se tam."

„Ne, půjdeme spolu!" řekla Nanynka, a pověsila se ženichu na šíji.

„Tedy spolu," přisvědčil Novák. „Ale mám pro vás taky milou novinu, Andulko. Šťastnou náhodou bude náš byt o celé tři neděle dříve prázden, v pondělí již dostanu klíče. Bude lze pohodlně a bez překotu vše vyčistit, umejt, znova vybílit a pak vyvětrat. Půjdeme jak do nového."

„Ježíši!" vykřikla Nanynka. „To mi hned klíče přinesete!"

„Přinesu."

„A půjdeme se tam podívat."

„Půjdeme."

„Objednáme zedníka —"

„— ano, a kamnáře, truhláře — koho bude třeba."

Když mladí tuto prvou návštěvu vykonali, vydal se tam i táta Kulich s Nanynkou, maje kapsy plné nástrojů, kleští, kladívek, vrtáků, dlátek.

„To je zas můj referát, Nando. Než přijde zedník, je potřeba vytahat všechny skoby a hřebíky ze zdí, podívat se, nejsou-li tam nějací podnájemníčkové v děrách, všechno sádrou zamazat — a tak dále porozličnu. To je má věc, od čeho jsem domovník? A pak teprv řemeslníky." —

Za týden vypadal prázdný byt jinak. A pak

v sobotu, když Nanynka v poledne přišla ze šití, našla doma jen otce.

„Kde je maminka?“

„Nahoře, Nando, u v á s. Aby to tam trochu olíčila. Ukmochtila nám oběd o hodinu dřív — máš to na plotně, dávej na stůl — a už je tam s hadry a kartáči a se vším.“

„Panenko Maria,“ užasla Nanynka, „a vy jste ji pustil?“

„Vidělas taky už ňákou mámu, která se dá držet? Vidělas vůbec mámu, která tátu poslouchá?“

„Tatínku!“

„Však já se po čase zeptám Nováka, jak posloucháš ty! — A kdo pak má po zednících a kamnářích uklidit?“

„Ale, tatínku — na to by Jindra byl zjednal někoho tam ze sousedství!“

„Ty máš rozum, holka. Máma je domovnice — —“

„Ale ne pro mne, tatínku!“ zvolala Nanynka skoro již plačky.

„Nech řečí a nalej polívky, holka.“

Ale Nanynka sotva mohla obědvati. Obsloužila otce, oblékla se a kvapila z domu. A na Pohořelec.

Tehda ještě nebylo pražské tramky na Malou stranu, Nanynka potřebovala třičtvrti hodiny, a když doběhla, byla všecka zchvácena. A tu zastala matku v plné práci. Plouhala se po kolenou,

drhla podlahu. Pot se jí sléval na čele, po tvářích, a jen hořela.

„Maminko, co to děláte!“

„Ale je ten tatík slepičí nátura! Měl ti to povídat? Vždyť jsem mu zaporučila — —“

„Ale vždyť vy taky neposloucháte, maminko! Ještě takováhle práce — to je pro vás?“

„No — a měla sem jít naše paní domácí?“

A potom, ždímajíc do škopku hadr, řekla k dceři:

„Kdybys věděla, Nanynko, jak ráda to dělám. Zrovna při tom omládám. Tuhle po tom budeš šapat, a Novák, a já v myšlenkách vás tu vidím, a je mně, že bych radostí brečela. A ty mi spustíš takové tremolo...!“

Nanynka již nemluvila. Odskočila do kuchyně, svlékla šaty, shodila první spodničku, ovázala si kanafasku, kterou se starými trepkami v kabele přinesla, zula botky, vklouzla do trepek — a ve chvíli klečela vedle matky na podlaze a stírala hadrem černou vodu po vydrhnutí.

„Nany!“ vykřikla Kuliška.

„Budeme dřív hotovy, maminko,“ odsekla Nanynka stručně.

A nedala jinak. —

Po neděli odvážel Šíba do bytu nábytek. —

O nějaké dva, tři dny později vybrala se Nanynka na Hradčany, aby si tam nějaké trety donesla.

Sotva že vyšla z domu, dohonila ji Amálka domácích.

„Kam letíte, Nanynko? Div že jsem vás doběhla.“

Nanynka jako by rozmýšlela, má-li povědět, zadívala se Amálce v tvář. Pojednou řekla:

„A kam jdete vy, Amálko?“

„Já? Jdu papánkovi s psaním do schránky, a potom — — Věřte mi, Nanynko, když je takový jarní den, šla bych na konec světa. Všechno ve mně jen hraje.“

„Tedy byste měla nějakou hodinu času?“ otázala se Nanynka.

„Hodinu? Dvě, Nanynko! U nás je jak u Milosrdných — — mamá leží v jednom pokoji na divaně, Tylda ve druhém. Maminka má migrénu po levé straně, Tylda po pravé — tu je nejlíp nechodit jim ani na oči.“

„Chtěla byste mne doprovodit, Amálko? Ale je to daleko.“

„Třeba do Hvězdy, Nanynko.“

„Tak daleko přece ne.“

„A kam?“

„Uvidíte, Amálko. Pojďte.“

Obě dívky semkly se a statně vykračovaly. Cestou Amálka stále zvídala, ale Nanynka nevyzradila. Jen se šibalsky usmívala a slovem odpovídala:

„Uvidíte.“

Šly, šly, přešly Kamenný most, malostranské

náměstí, kráčely Ostruhovou ulicí vzhůru, potom Hlubokou cestou.

„Kristáčka!“ zvolala Amálka. „My jdeme přece do Hvězdy!“

„Ne, Amálko,“ vydechla Nanynka, jak byla stoupáním unavena.

„Pojďte.“

Přešly celou dlouhou Hlubokou cestu, minuly i hospodu Na pěkné vyhlídce pod Babím hradem, jak humor tamního lidu přezděl špitálskému domu strahovskému, a tu se Nanynka postavila, aby nabrala dechu.

„To jsme na Pohořelci!“ zvolala Málka.

„Jsme,“ přisvědčila Nanynka.

„A kam to vlastně jdeme?“

„Uvidíte.“

Nanynka zahnula teď v pravo, pod loubí na náměstí Loretánském, a tu vklouzla do druhého nebo třetího domu, do dlouhé, temné chodby, a mizela na tmavých schodech.

„Pro pána, neutečte mi!“ volala Amálka.

Nanynka se jen vznášela, proběhla všelikými zatáčkami, vystoupila do druhého patra, klíč v zámku zaskřípěl, a když ji Amálka dohonila, stála již v kuchyni, otvírala dveře dokořán, skláněla se, kynula rukou a volala:

„Jen račte, račte — a pěkně vás u nás vítám!“

Vedla Málku do pokoje, otevřela okno, pobízela k němu hosta.

Málka kráčela jak zmámena, vypjala se z okna, hleděla do Strahovské zahrady a dolů na Prahu. Obraz uchvacující krásy rozkládal se před ní do šíra daleka. Ve Strahovské zahradě i na úboč Petřína vše jen rašilo a zelenalo se, Praha na obou březích Vltavy koupala se v plném jase slunečném. A na dalekém obzoru ztrácela se v lehkém namodralém závoji.

Málčina ňadra vzdula se. Zaclonila si oči rukou, potom odstoupila, rozhlédla se světnicí, kterou taky slunce zalévalo, vkročila do druhé, upravené v ložnici, a vrátila se. Tváře jí plály, rozjiskřené zraky těkaly kolkolem.

„Nanynko, to je váš byt?“ zvolala posléze.

„To je náš byt,“ přisvědčila Nanynka skoro šeptem. A pobídla dívku:

„Sedněte si, Amálko.“

Amálka usedla na pohovku.

„Tak, a posečkejte chviličku — jsem zde hned.“

Nanynka odběhla a vracela se za nedlouho, přinášejíc opatrně dvě sklenice kávy na tácku a dva koláče. Doskočila pro to na Pěknou vyhlídku.

Zatím Amálka přecházela světnicí, prohlížela nábytek, tu otevřela nějaká dvířka, tu pohladila leštěné dýhy, tu zkoušela, jak se odpočívá na židlích — ba i křeslo tu stálo, jediné, pro budoucí hlavu rodiny, pro Jindru Nováka.

„Víte-li pak, Amálko, že jste mým prvním

hostem!“ zvolala Nanynka vesele, když se vrátila. „A teď tedy posvačíte se mnou. — Kdyby tu byl taky drahý Jindra — kdyby nás aspoň viděl!“ řekla všecka roztoužena. „A je odtud nedaleko, ale má školu a neví a netuší — —“

Amálka pohlížela na Nanynku beze slova. Ponenáhlu se jí oči kalily, dívka skočila, objala Nanynku:

„Nanynko, Nanynko drahá, vy jste šťastná osoba! Kdy já se něčeho takového dočkám! Ale tak — právě tak, jak vy to zde máte! Vždyť zde budete jak dva vrabci v hnízdě pod střechou...“

Hlava se jí na ňádrech Nanynčiných až otřásala.

„Amálko, co děláte! To mi příbytek pěkně zasvěcujete! Vždyť se taky dočkáte — sedněte, svačme.“

Amálka odvrátila hlavu, stírala slzy, usedla, chopila se koláče, kávy, zasmála se náhle a řekla žadonivě:

„Až se vdáte, Nanynko, až zde budete paničkou, smím vás někdy navštívit?“

„Kdy budete chtít, Amálko, a jen hodně často. Budu zde tak sama, zatím co Jindra ve škole, a tak daleko rodičů. Bude mi s vámi veseleji.“

„A pak, Nanynko, až budete mít rodinu,“ řekla Amálka, „budu vám ji chovat.“

Nanynka se zapýřila.

„Máte vy nápady! Vždyť jste sama ještě dítě.“

„O ne, Nanynko,“ řekla Málka s přemrštěnou vážností, hledíc pevně na Nanynku. „Mám už ze všeho rozum, a pak budu skoro o rok starší. — Ó, Nanynko, vy nevíte, jak se těším, až taky budu maminkou.“

„A co říká vaše matinka, když s ní tak hovoříte?“ otázala se Nanynka.

Amálka postavila sklenici s kávou, podržela koláč ve vzduchu a řekla nesmírně vážně:

„Což pak myslíte, že je s naší mamá nějaká rozumná řeč?“

Ukousla koláče, napila se kávy, a když dopolkla, pronesla lichotně:

„A pak, Nanynko, až se taky vdám, budeme si tykat, viďte?“

„Na to nemusíte ani tak dlouho čekat, Amálko,“ odvětila Nanynka s úsměvem.

„Andulko zlatá!“ vykřikla Málka, a zas už Nanynce visela na šíji.

„Ale co by tomu řekla matinka!“ namítla Nanynka.

„Ta o mně beztoho říká, že jsem se vysmekla z rodiny. Vždyť já jsem doma jako nějaký nalezenec.“ —

Bylo ke čtvrté hodině, když obě dívky zas putovaly Hlubokou cestou dolů ku Praze. Amálka se přitulila k Nanynce a pravila k ní důvěrně:

„Divná věc, Andulko. — Byla jsem jenom na chvíli ve vaší budoucí domácnosti, a najednou mi připadá, jako bych byla o pět let starší. To je tak zvaná zkušenost, — ne?“

„Ne, Amálko, zkušenosti vás teprve čekají. Přejte si, aby čekaly hodně dlouho. Buďte ráda, že jste takové milé dítě, a zůstaňte jím hodně, hodně dlouho...“

27. Po migréně.

Přece jen Amálka měla trochu starosti, jak bude doma přivítána, když se vracela s Pohořelce. Byla z domu skoro tři hodiny. Potichounku vešla, mžikem shodila žakýtek, pověsila jej s kloboukem na rohatinku v předsíni a zaskočila do kuchyně.

„Byl u nás někdo, Toničko?“

Vlastně ta otázka znamenala něco jiného: nebyla po mně sháňka?

Vypáchla-li totiž někdy Amálka a zdržela se přes míru, a byla-li pak po ní sháňka, říkávala jí Tonička z hluboka, vyvalujíc oči:

„Jéééžiši, slečinko, oni dostanou! Milostpaní přes tu chvíli se po nich pídí!“

Ale dnes Tonička stála nad prknem, žehlila drobné ženské prádlo, bzučela si při tom, a na otázku Amálčinu zcela klidně odpověděla:

„Ba ne, slečinko. Ani živé duše.“

„Papá je doma?“

„A není, slečinko. Aspoň hodina, co odešel.“

„A mamá —?“

„Milostpaní je ve svém pokoji. Třikrát jsem jí dávala studený náčinek.“

„Neptala se po mně?“ řekla dívčina již trochu zdlouhavěji.

„Ani slovem. — Dyť vědí, že jí s migrénou není do řeči.“

Amálce se ulevilo. Z hluboka oddechla, otočila se z kuchyně.

„A svačit nebudou, slečinko?“ volala Tonička.

„Ba ne, já už — —“

Amálka se zarazila. Málem by se byla podřekla.

„Ale ano! — Je to teplé?“

„Tuhle to mám v troubě, už je na tom škraloup jak samet — —“

„Tak mi to přelejte, Toničko.“

Potom přistoupila, popleskala Tonče po zádech a řekla:

„Vy jste dobrá holka, Toničko!“

Děvče rozumělo. Vykulilo zraky, zasmálo se a řeklo:

„Kde pak se nám toulali, slečinko?“

„Když je tam tak hezky, Toničko! Člověku se nechce ani domů. Všady jaro, slunce, kytičky...“

Amálka cupitala předsíní a jako myš vklouzla do pokoje Klotyldina.

Ta již neležela. Seděla v koutě pohovky a po přestálém utrpení z migrény dívala se do

prázdna. Amálce se zdálo, že sestra nedávno plakala. Ještě jako by na její tváři byly přischlé slzy.

„Že se na mě jdeš podívat," řekla k Amálce.

Ze mdlého zvuku, jakým několik těch slov bylo proneseno, vyznívala výčitka.

Amálka viděla zapadlé oči sestřiny, popelavý stín pod nimi, viděla unylé její bledé líce, a tou chvíli pocítila upřímnou, sesterskou lítost nad Klotyldou. Právě teď po všem, co dnes odpůldne zažila, po tom nahlédnutí ve šťastnou budoucí domácnost Nanynčinu, ve skromný, útulný její příbytek, zalitý jasem slunečným — právě teď a dnes poprvé snad pochopila duševní stav odkvétající sestry. Jsou chvíle, kdy člověk rázem uhádá, čemu po léta nerozuměl. Amálce nadešla taková chvíle.

Přiskočila k pohovce, sklonila se a upřímně Klotyldu políbila.

„No tak, tady jsem!"

„Kdes byla?" otázala se Klotylda.

„Kde jsem byla? — Šla jsem papínkovi na poštu — — a pak — —"

Amálka se rozmýšlela. Má se přiznati?

Klotylda přitiskla hřbet levice na čelo.

„A pak —?"

„A pak —" Amálka pořád ještě otálela. „Nepovíš to na mě?"

Klotylda neodpovídala. Smutné její zraky

upíraly se na sestru, jako by říkaly: Chceš-li, pověz; nechceš-li, mlč si.

A tu se Amálka rozhodla: což pak na tom záleží? Vždyť nevyvedla nic zlého! Usedla podle sestry, pojala ji za ruku, pohladila ji a již chtěla promluviti, když vstoupila Tonička se svačinou. Posečkala, a když dívka zmizela, náhle pronesla:

„Do večera bys to neuhodla, Tyldinko. — S Nanynkou jsem byla, s Nanynkou Kulichovou — málem až na Pohořelci — v jejím novém bytě. Potkala jsem ji, vyzvala mě, šla jsem s ní. Ach, Tyldinko, kdybys to viděla! Takové malé, ale milounké — věř mi, hezčí, než u nás. A slunce tam je! A Strahovská zahrada skoro pod okny — a naproti Petřín, a všady plno ptactva, a daleko dole Praha — —“

Do všech podrobností vylíčila teď Amálka svoji návštěvu na Pohořelci, nový nábytek, bílé podlahy, i jak Nanynka přinesla kávu, jak svačily, co si povídaly. Uchvacovala se vlastním líčením, až všecka zčervenala, a na konec řekla:

„Ach, Tyldo, kdybys to jen viděla, taky by se ti to líbilo. — Tak bych to někdy taky chtěla mít!“

Slečna Klotylda naslouchala, zírajíc Amálce v oči, v nichž jako by se obráželo budoucí její vysněné štěstí. Pojednou rty Klotyldiny se rozechvěly, z očí jí vyhrkly slzy a řinuly se ne-

přetržitým tokem po tváři lehounce zbarvené. Její paže skoro křečovitě obemkla šíji Málčinu.

„Tyldo!“ ulekla se Amálka.

Klotylda přitiskla horké líce k tváři Málčině a zaštkala:

„Všichni, všichni jste šťastni, jenom já —!“

„Tyldo!“ zvolala Málka v nesnázi. „To jsem nechtěla! — Ty ses ptala, pověděla jsem ti — Nemohu za to!“

A bylo jí málem taky do pláče.

Slečna Klotylda vzpamatovávala se, osoušela slzy, přemáhala se a šeptala:

„To vím, že nemůžeš. — Tak mě to popadlo. — Nevíš sama, co z tebe mluví. Ale já vím, Amálko. Před tebou život leží — mně pomalu zapadá. A přece jsem se taky ničím neprovinila.“

Amálka všecka se polekala z nenadálého pohnutí sestřina. Chtěla jí pověděti něco veselého, radostného, a takový to má účinek!

Káva na stolku vychládala — teď teprv Amálce nebylo do jídla.

„Vidíš to, Tyldičko, nechtěla jsem to před tebou tajiti, a ty se mi rozpláčeš. A po migréně! Vrátí se to...“

„Ne, už je dobře,“ chlácholila ji Klotylda.

Rty ještě jí poškubávaly, ale slzavý zdroj byl zatím vyčerpán, ba, slečna Klotylda pokusila se o úsměv, aby Málku upokojila. Dívala se

k oknům, a potom přichýlivši se k Amálce řekla prosebně:

„Pozve-li tě tam Nany ještě jednou — půjdeš-li s ní zase, Amálko — vemte mě taky s sebou...“

„Ale Ježíšmarjá! To se může stát co nevidět. — Nanynka si tam přenáší nádobíčko a zvala mě, abych ji zas doprovodila. Kdy budeš chtít, kdy budeš chtít, Tyldinko!“ slibovala plná radosti, že konečně taky Klotylda jeví účastenství na vdavkách Nanyčiných.

„Ano,“ souhlasila Klotylda. „Mně je třeba procházky a vzduchu — a taky zas jiných lidí a hovoru s nimi, Málko. — A rádá bych to viděla. — Šťastná Nany! — Věř mi, Málko: všechnu tu studenou parádu zde a všechnu tu slávu slečny domácích dala bych za to, kdybych byla na jejím místě.“

Amálka sotva že sluchu věřila. Vždyť jak tomu dávno, co Tylda řekla, že by učitele nechtěla? Bylo to poprvé, co jí tak sestra otevřela srdce. A nebyla to pouhá „slabá chvíle“ slečny Klotyldy. Tu mluvilo srdce upřímně.

Amálka se přitulila ke Klotyldě, hladila jí, objímala, ujišťovala sestru:

„Taky budeš, Tyldinko, dozajista. Ale víš, sestřičko, neplač, nebuď smutná. To se člověk jen užírá, a nikdo mu za to nic nedá. — Říkáte o mně, že jsem taková uličnice, ale věř mi, Tyldinko, vždyť by si člověk mezi vámi nos o-

hryzal. Maminka chodí po domě jako Pramáti, ty tuhle vzdycháš, a co z toho všeho máte! Kdybyste neměli Amálu, bylo by zde jak v klášteře..."

Amálka mluvila horlivě jak volební agitátor a slečna Klotylda naslouchala jí s úsměvem polobolestným. Vždy mívala vědomí, že je nad Amálku vysoko povznesena, ale vše, co se poslední dobou událo, silně tímto vědomím zaviklalo. A ponenáhlu záviděla Málce její „skotáckou" letoru, jak to paní Myslíkovská nazývala.

— — — — — — — — — — — — — —

Toho odpůldne, jak již Tonička Málce byla ipověděla, vyšel si pan Myslíkovský na vítr. Měl té domácí migrény právě dost, byl hodně rozvrzán.

Stanul před vraty rozepjal svrchník, jako by dopřával jarnímu vzduchu, aby jej hodně provanul, a nerozhodně pohlédl v pravo i v levo. Kterým směrem se dáti? A jako vždy, rozhodl se pro směr „do města", níže ku Praze. Tam je rušno, živo, tam zas na chvíli vyvane, co jej hněte. A poslední dobou hnětlo ho to všechno.

Pan Myslíkovský — abychom si o něm lépe pověděli — nebyl zcela obyčejný bařtipán domácí, žádný vypasenec, tukem překypující, jemuž by každý uzenářský výklad byl zrcadlem, aniž zase kostroun hladolet. Byl zcela úměrné postavy, pružné chůze, takže ze zadu mnohý mu hádal o desítku let méně. Zatím byl nedalek še-

desátky, hlava jeho již prokvétala. Ale kdyby mu osud byl do páru dal jinou družku místo paní Katy, rozené Krautwurstové, zcela jinak by se mu byl život vytvářil. Takto byl vlastně nalomeným člověkem, a nejhůře bylo, že to sám pociťoval. Míval kdysi malou směnárnu, tak zvaný bankovní závod, a dobře se mu v něm dařilo. Šťastná výhra na los, který v den před tahem v jeho výkladní skříni osiřel, mohla jej postaviti na širší základ, ale pak mu osud spískal jinou věc. Paní Katy dědila, a teď nedala muži pokoje.

„Ty se nemusíš dřít, manni. Teď máme tolik, že můžeme koupiti dům, a budeš privatisovati. Máme děti (Amálka tehda byla v plénkách), a bude práce dost s jejich vychováním."

Ale hlavně chtěla mít paní Katy muže docela pro sebe, chtěla s ním choditi po procházkách, chtěla užívati světa. — Pan Myslíkovský byl dosti sláb, že povolil. Později viděl, že chybil, a litoval. Doba ho přerostla, neměl odvahy, aby se vrátil, kam dříve náležel. A kdežto jiným lidem, které povolání za celý den unaví a zondá, je domácnost pak otavou, měl pan Myslíkovský domácnost a všechnu její strakatinu na krku od rána do večera a ponenáhlu se mu změnila v malý očistec. To bylo, co ho nalomilo. Nebyl svůj, stal se jakýmsi přílepkem svých dam, totiž paní Katy a nemoudře vedené Klotyldy; mladší Amálka teprve vyrůstala. A jestliže měl chvíle utěše-

nější, byla to později divoká Amálka, která mu dlouhé dny osvěžovala. Ale na celý život nestačilo to. Kolísal mezi třemi ženštinami a přes tu chvíli byl pozýván za smírčího soudce. Ať soudil jak soudil, nikdy nerozsoudil — pravdu podržela vždycky milostpaní.

Teď šel — a zas myslil na všechny ty věci. Od Nanynčiných ohlášek bylo v jeho domácnosti všechno na kyselo. Ani dřívější veselky u Knedlhansů paní domácí tak nedojímaly, ale že právě Nanynka — — A tak správně — — Ano, kdyby se tak byla s někým podnesla a sňatek byl pak nezbytný, třeba s nějakým skandálem — — Čekávala to dříve u Knedlhansů, ani tam se to nestalo. A tu najednou u těch umouněnců dole se děje, co vlastně mělo rovnou zamířiti do prvního patra. — A ke všemu ještě: Amálka půjde za družičku, Klotylda bude seděti doma. Rozumí se samo sebou, že celý den zas propláče, paní domácí z toho dostane obvyklou migrénu, jako dnes — ale kterak on za to všechno může, pan Myslíkovský!

A když dospěl v myšlenkách až sem, odlehčil si pan Myslíkovský zcela bezděčně nahlas:

„Zatrápený Kulich...!“

„Poníženě rukulíbám, milostpane!“ ozvalo se náhle vedle něho.

Pan Myslíkovský protrhl se z úvah skoro s leknutím. Tu přes cestu se klátil tatík Kulich, nesa břichatou kabelu.

„Ráčí milostpán něco poroučet?“ tázal se pokorně s čepicí v ruce.

„Dejte na hlavu, Kulichu!“ velel stručně pan Myslíkovský. — „Co bych poroučel? — Tady vám vůbec nemám co poroučet.“

Kulich rozhoupával měkkou čepici, aby se mu do ní nabralo vzduchu a mohl ji pak snáze narazit, a řekl s tichým úsměvem:

„Já myslel jako, že mě milostpán volá —“

Pan Myslíkovský zadíval se na mužíka. „Kam jdete?“

„Ale snáším, milostpane, snáším — teď mě má naše máma v ekvitaci! — Pro Nandu, milostpane. Takových šarapatek — čert ví, kde to máma všecko splaší. Nejdřív to tahám domů, máma na to svolá komis, prohlídnou to, potěžkají, ohledají, zváží, spočítají — a pak zas to vleču nahoru, bezmála na Pohořelec. Tam jako naše Nanda bude zůstávat, vědí, milostpane? — Na mou duši, řeknu zaplať Pánbůh, až bude po všem. Nalítám se jako kurýr. — A to mám jen jednu, milostpane, a chvála Pánbičku za to. Bude div, neuhoním-li si oubytě. — No, je to pro dítě.“

Pan Myslíkovský se díval na Kulicha, díval, o něčem uvažoval. Jindy by se byl jeho těžkostem smál, ale právě teď mu do smíchu nebylo.

Uvážil a rozhodl se.

„Poslyšte, Kulichu, naše Amálka půjde vaší Nanynce za družičku, viďte?“

„Půjde, milostpane, poníženě za to ruku líbám.“

„Poslyšte, Kulichu, pozvali jste taky naši Klotyldu?“

„Ježíšmarjá, milostpane,“ ulekl se Kulich, „kdo pak by si troufal!“

„Tak poslyšte, Kulichu, troufejte si. — Ale Kulichu, jazyk za zuby! — V neděli ať se vaše matka oblékne a přijde k nám nahoru, rozumíte? K naší paní, rozumíte? A pěkně zdvořile, že jako zve taky slečnu Klotyldu, rozumíte?“

„Milostpane, rozumím!“

„Ne, Kulichu, počkejte: Nanynka ať přijde Klotyldu pozvat.“

„Přijde Nanda, milostpane,“ opakoval Kulich jako voják přijatý rozkaz.

„Dobře, Kulichu. Ale povídám, Kulichu: tohle to je váš nápad, rozumíte? Ne můj.“

„Ježíšmarjá, milostpane, to mi dávno napadlo, ale kdo pak se moh' opovážit!“

„Dobrá, Kulichu, mohl jste to udělat, ale není zmeškáno. A toť se rozumí, Kulichu: slečna Klotylda taky pošle svůj dárek Nanynce.“

„Ježíšmarjá, milostpane, uctivě rukulíbám,“ smekl Kulich poznovu a šermoval čepicí ve vzduchu.

„Tak je dobře, Kulichu. A spoléhám se, že jste rozumný muž a máte svatojanský jazyk.“

„A to se můžou spolehnout, milostpane,“ řekl hrdě Kulich. „Takovejch jazyků aby bylo!“

„Tak, a servus, Kulichu.“

„Poníženě ruku líbám, milostpane.“

Když pan domácí odešel a Kulich opačným směrem dále se klátil, usmíval se jako lišák a huhlal k sobě:

„Koukej, Nando, koukej, koukej! — Ale stakralente, ty budeš mít nóbl veselku!“

28. U Fáfů.

Rozmarné paní Náhodě zalíbilo se, že toho dne svedla oba muže ještě jednou, pana domácího i jeho domovníka.

Stalo se tak podvečer. Pan Myslíkovský byl již půl Prahy zchodil, jak si v duchu povídal, a vracel se přes nábřeží Františkovo. Nezahnul do třídy Ferdinandovy, ale dal se kolem rozestavěného Národního divadla do ulice Na struze, propletl se křivolakými uličkami čtvrti Vojtěšské a vybředl z nich u samého „Bělohradu", na počátku ulice Myslíkovy. Vyhýbal se úmyslně všem ulicím širším a rušnějším, kde by se mohl setkati se známými. Dnes neměl za mák chuti odpovídati na všetečné a zbytečné otázky.

„Co dělá nejmilejší paní? Jak se jí daří? A což slečny dcery? Brzo-li pak půjdeme na svatbu?"

Takové otázky pronášely hlavně matky dcer již v d a n ý c h, Klotildiných rostenek a nyní již maminek. Někdy snad byly míněny zcela upřímně, ale někdy jistě se v nich skrývalo čertovo kopýt-

ko. Dostati uzrálou dcerušku z domu bylo triumfem všech těch paniček, a viděti jiného, kdo se s nimi pořád ještě trápí, bylo jim hřejivým zadostučiněním. Závistníků a závistnic měli manželé Myslíkovští dosti pro svůj blahobyt, pro privátnictví pana Myslíkovského, proto že se nemusil v žádném úřadě plahočiti. Tudy ta občasná krůpěj pelyňku, kterou mu nejedna dobrá duše do záviděného bezstarostného života uronila.

Pan Myslíkovský polykával tyto pokroutky, slazené nejlahodnějšími úsměvy, ale v jícnu mu po nich pokaždé zahořklo a v duchu posílal licoměrné tazatelky ke všem ďáblům.

Dnes neměl chuti naslouchati takovým hovorům, dnes vůbec nestál o to, aby komukoli činil výklady o své domácnosti, z níž jej vypudila dvojí migréna. Dnes by se byl mohl dopustiti nějaké nezdvořilosti, a to taky nechtěl. Měl toho všeho dost! Nestál o žádné líbeznosti, ať upřímné nebo předstírané, nestál o žádnou sdílnost. Trávil se vším, co v sobě nosil, a spálí to nejlépe v nitru sám. — Dnes taky zas plnou měrou pociťoval, oč se připravil, když se tehda po naléhání milé paní Kateřiny vzdal povolání a nastoupil život zahálčivého soukromníka. Teď kdyby seděl v někdejší své pisárně a pracoval od rána do večera! Ať by si panička těkala kudy chtěla. Ať by vodila i dcery na ukázku pražskými promenádami. Snad by se dávno byl vyskytl náhradník za zpropadeného Švalbenšvance, toho tintěru k ničemu, leda

že mohl sloužiti za módního panáka ve výkladní skříni krejčovské nebo za model frizúry za sklem bradýře Šindlera nebo Kapičky.

Po celou cestu myslil na domovníka Kulicha. Stále ho viděl před sebou v té ošumělé plandě, v talířové čepici, s bachratou kabelou po boku, kolébajícího se po Karlově náměstí, odnášejícího kousek po kousku Nanynčino zbožíčko na Hradčany — a v duši se mu vkrádala závist. Jaké to jsou rozmary osudu, že tam do toho nádvorního doupěte trefí spořádaný člověk, aby si vyvedl holku, rodičům ulehčil? Jako by k němu do patra nevedly schody! Ale vždyť on, u všech čertů, pan Myslíkovský, by taky dal dceru pořádnému nápadníku, třeba nebyl domácím pánem, panem radou, fabrikantem! — Pan Myslíkovský arci by dal, ale paní Myslíkovská... A to byl trn v noze.

Tak vyplul z těsných uliček do Myslíkovy, a tu padly zraky jeho na zahradní hostinec „u Bubeníčků". Pan Myslíkovský nezapadával takto pouhou namátkou do hostinců, o něž náhodou zavadil, a nikdy nechodil sám. Za čas vyšel s rodinou, a tu panička sama vybírala, kam půjdou, a rozumí se, po svém vkusu restaurace vzácnější, její minulosti i nynějšímu stavu přiměřené. Dnes však byl pan Myslíkovský dlouhým pochodem znaven, prachu nalokán, žízniv. Zahnul k Bubeníčkovům — ale zas obrátil. Tehda to byl hostinec hledanější, taky tam by mohl míti nepříjemné setkání.

Urazil maličký kousek cesty, a tu byl pivo-

var „u Fáfů“, se zahradou. Hospoda pro lid. Pan Myslíkovský dávno již něco takového neviděl. Jen si to uvědomil, a již zahnul do průjezdu, prošel po dvoře, vstoupil do zahrady. Věru, to je kout pro jeho dnešní náladu. Doma počkají, času dost, zatím se milá choť i dcera mohou dokonale vyfňukati.

Stoly v zahradě byly pokryty pestrými ubrusy, večerní hosté trousili se již na holbu piva, když byli doma pojedli, nebo si objednávali lacinou večeři.

Byl neobyčejně vlahý den dubnový, hostinské zahrady otvíraly se tenkráte mnohem dříve než jiná léta. Pod nejkošatějším stromem stálo fisharmonium, u něho seděl vychrtlý, vlasatý hudebník, šlapal dýchavičný měch nástroje a lahodil si zádumčivým valčíkem. „Pan starý“, vysoký, mladý ještě muž, tváře neštovicemi zďobané, ale bodré a vlídně se usmívající, procházel mezi stoly a posmekával hedvábnou čepicí. V panu Myslíkovském poznal hned hosta jiné ráže a vítal jej hlubokou poklonou. Řemeslníci, drobní živnostníci tasili ze záprsí sousedské dýmky, nacpávali, zapalovali. Obláčky dýmu táhly se zahradou jako babí léto a přinášely panu Myslíkovskému cosi jako pozdrav z mladších let. Vše tu bylo po pražsku starobylé, útulné, jen sklepnice, která před pana Myslíkovského postavila naplněnou holbu, byla mladá buclatá dívka a točila se jak na obrt-

líku. Ještě bylo denní světlo, jenom do koutů zahrady kladly se ponenáhlu stíny večera.

V duši pana Myslíkovského zalehl podivný stesk. Jak se liší tento drobný, na pohled spokojený, krejcarový život ode všeho, co sám za posledních patnáct let zažil! S jakou chutí pojídají ženy preclíčky, které roznáší vousáč biblické tváře, známý po Praze „Ježíšek", jak chroustají časné řetkvičky. Na šestáky se měří blahobyt těchto lidiček, ale pan Myslíkovský v tu chvíli by rád svůj přepych s nimi vyměnil.

Zastíniv čelo kloboukem, aby lépe a sám nepozorován mohl pozorovati, zahleděl se do směsice lidí neznámých a neznajících jej. Drobný ten svět zajímal ho a pomalu zapomínal na vlastní trampoty.

Tu zachrastily na písku kroky, jakási postava mihla se a z jejích úst zazněl pozdrav:

„Dej Pámbu dobrej večír!"

Pan Myslíkovský otočil hlavu na druhý konec stolu. Nový host, který málem již dosedal, náhle se vzchopil jako pružinou vymrštěn.

„Ježíšmarjá — rukulíbám — ráčej odpustit, milostpane..."

Byl to Kulich.

Ač se tohoto setkání nenadál, nebyl pan Myslíkovský tolik překvapen jako jeho domovník, který tu stál jako bídný hříšník, mačkaje plihou čepici v rukou.

Zdálo se, že pan Myslíkovský vůbec není

překvapen. Pošinul klobouk na hlavě, pokývl docela vlídně a řekl:

„No tak si sedněte, Kulichu. — Co mám odpustit?“

„Že jsem tak smělej a nepozornej, milostpane, poníženě prosím. Ale já si ani nevšimnul — milostpána jsem nepoznal — na mou duši nepoznal — jináč bych si nebyl troufal — —“

„Což pak —?“

„Abych si k jednomu stolu — s odpuštěním —“

„Což koušu, Kulichu?“

„Pámbu zachraň, milostpane, ráčej odpustit — ale já bych do nejdelší smrti — —“

Kulich pořád stál, ale nejen že stál, i židli přiklápěl ke stolu, aby smazal stopy své smělosti.

„Povídám, Kulichu, sedněte!“ velel teď pan Myslíkovský rozhodně, a Kulich tedy židli zas odklopil, snesl se na ni a skrčil se, aby ho bylo co nejméně vidět.

„Tak jsem tedy přišel na vaše spády, Kulichu,“ řekl pan domácí na poslech náramně přísně. „Tak tedy až sem zapadáte, k Fáfovům, čtvrt míle z domova, aby vás matka nevyšpehovala a nenašla! No to je hezké.“

„A Ježíšmarjá ne, milostpane,“ lekal se toho podezření Kulich. „Pámbu mě netrestej, že jsem tady nejmíň pět let nebyl, ale jsem ztahán jak rumařská kobyla, milostpane, potřetí dnes už se

vracím s hora, sotva nohama pletu, div že nepadnu. Jdu kolem, povídám si: Koukej, Fáfovic — zajdi si na skleničku, trochu nohám odpočiň. — A tak se to stalo, milostpane, že jsem sem vlezl — ale nebyl bych se opovážil, kdybych byl věděl — —“

„Že mě sem vaše stará poslala, abych vás tu vyčíhal, co?“

Kulich vypoulil oči, ale tu již poznal, že pan domácí žertuje.

„Milostpane...!“ zubil se.

„Tak jen seďte a pijte, Kulichu. Neprozradím vás. A vy mne taky ne, co?“

„Z toho by si milostpán dělal!“ osmělil se Kulich.

Právě před něj sklepnice postavila napěněnou holbu. Jazyk se mu lípl na patro, rty se mu jen třásly na doušek, ale teď nevěděl, jak před milostpánem do toho. Neboť jeho napití z piného bývalo učiněným obřadem. Vždycky se chápal sklenice, ponášel ji proti světlu, mazlivě ji hladil, odfukoval pěnu, a teprv pak se nořil v líbezný mok. Ale teď, před panem domácím, nejvyšším svým velitelem, netroufal si provozovati tuto modloslužbu. Že ho všichni čerti vnesli právě sem! Kde by se toho byl nadál.

Pan Myslíkovský zdvihl svoji holbu a pobízel:

„Tak tedy, Kulichu, chopte se toho — a na zdraví vaší Nanynky!“

Tomu již nebylo lze odolati.

„I Ježíšmarjá, milostpane, poníženě za ni děkuju!“

Opatrně vztáhl sklenici, aby přiťukl na sklenici pana domácího, sotva že se jí dotkl, a bez ofouknutí pěny zaryl se do bledého moku. Když po dlouhém doušku sklenici odstavil, objevilo se, že nos jeho zmizel. Na jeho místě měl velikou pěnovou bambuli. Postavil nádobu a v rozjaření pronesl:

„Tak tedy ať žije, žába zatrápená! Bože, kdyby viděla, jak tu milostpán se mnou —“

Načež — cítě na nose bělostnou ozdobu — jedním hmatem dlaně ji setřel.

Pan Myslíkovský zadíval se na zrytou tvář starochovu, na jeho veselé oči, a stavě sklenici řekl:

„Můžete mít radost, Kulichu, vy i vaše paní-máma.“

„I dyť máme, milostpane, ráčej dovolit, máme!“ odpovídal Kulich všecek šťasten, že vidí pana domácího v takovém vzácném rozmaru. „A jakou radost, milostpane! — A že jsem prve povídal, jak mě ženské uhoní, to jsem jenom tak zahřešil, milostpane. Nohy bych si uběhal, kdyby to muselo být. Dyť máme jen tu jednu, milostpane — kdo by pro ni všechno nepodstoupil, hnízdo jí nevystlal!“

„Ale že tak daleko, Kulichu,“ poznamenal pan Myslíkovský. „Kdybyste se byli zmínili —

snad by se bylo u nás něco uprázdnilo. Měli byste ji pod jednou střechou."

Kulich se všecek tetelil z přívětivosti pana domácího.

„Ráčej odpustit, milostpane, kdežpak to by nám bylo připadlo. Ale hlavně, milostpane, nemohlo by to být. On má školu nahoře na Hradčanech, nemohl by tak daleko běhat. A pak, milostpane: všechno by to bylo krásné, ale možná, že by to taky nedělalo dobrotu. Máma by jí přes tu chvíli do všeho čmuchala, a na to každý muž není. Takhle to bude líp, milostpane — ráčej věřit."

Panu Myslíkovskému Kulich z duše mluvil. Dívá se jistě na svět jinými okuláry než on, pan Myslíkovský, a přece dobře vidí. Taky ten porobenec z nádvorní díry má své zkušenosti a rozumí životu. Ale oč laciněji ke všemu přišel, než on, pan domácí!

„Jste šťastný táta, Kulichu. Vidíte, vidíte, já ještě žádnou svatbu nechystám — —"

„Bude to, milostpane, taky to bude!"

„Ale kdy, Kulichu!"

„Jen chtít, milostpane. Z takového domu!"

Pan Myslíkovský nahnul se teď přes stůl.

„Kulichu," povídal, „Kulichu stará, kdybych já byl na vašem místě a vyvdával dceru — rozumí se naši Klotyldu, nebo Málka má na vdavky ještě času — pět stovek bych dal na místě, věřte mně. Pět stovek hotových, Kulichu!"

Kulich se díval na domácího pána dlouhým, zkoumavým pohledem, jako by nevěděl, kterak tomu rozumět, aniž taky věděl, jak odpovědeti. Ale konečně řekl:

„Milostpane, to je slovo! To je velké slovo!“

Oba mužové se odmlčeli. Potom pan Myslíkovský, vida prázdnou sklenici Kulichovu, pobídl ho:

„Dejte si ještě jednu, Kulichu, a zapijte to. — Jsou věci, kterých člověk za peníze nedostane.“

Zdráhal se sice Kulich, zdráhal, ale rád poslechl opětného vyzvání. Takové pocty ještě nikdy se mu nedostalo, a kdož ví, dostane-li se do smrti. A když pan domácí sám kývl na sklepnici a taky si dal nalejt, Kulich poseděl ochotně.

Potom vyprávěl milostpánovi, jak to u Nanynky nahoře vypadá, jak to má „zvelebeno“ a jak se na to těší. Chvíle uběhla. Pan Myslíkovský zavolal pak sklepnici, zaplatil i za Kulicha, a společně vycházeli ze zahrady. Odpočali si, a Kulich odcházel všecek v nitru rozjařen. Taky pan Myslíkovský setřásl se sebe dřívější mrzutou náladu.

Přede vraty smekl Kulich čepici, ukláněl se:

„Tak poníženě děkuju, milostpane, uctivě rukulíbám a šťastnou dobrou noc přeju.“

„No, no, kam pak ještě míříte, Kulichu?“

„Domů, milostpane, ráčej-li dovolit. Domů.“

„Vždyť já taky — máme stejnou cestu.“

„Ale já počítám, milostpane, že se nesluší, abych s milostpánem — —“

„Nežvaňte, Kulichu! Pojďte!“

Zatím se na Prahu byl snesl večer. Oba muži kráčeli, Kulich vždy o půl kroku pozadu. Pivo jej učinilo poněkud smělejším, jazyk mu rozvázalo. Povídal a povídal, pan domácí naslouchal a v duchu si opakoval: „Šťastný Kulich!“ — —

Doma Kuliška vítala starého:

„Že konečně jdeš! Už jsem chtěla na komisariát, jestli tě někde nepřejeli!“

„Ale, stará, zašel jsem si k Fáfovům na sklenici piva. Snad jsem si ji zasloužil? Třikrát nahoru a zpátky — —“

Kuliška byla dnes uznalá.

„Však už to nebude dlouho trvat, pomaloučku tam bude všechno, tatíku.“

Kulich povečeřel, i sklenici piva ještě vypil, když druhou od Fáfů zamlčel, a vyšel před dům, aby vykouřil dýmku tabáku. Zatím se o setkání s panem domácím nezmínil, na to je času dost, myslil si.

A jak stál před vraty a vykuřoval hvězdičkám, rozpomínal se na hovor s panem domácím a v duchu si povídal:

„Pět stovek, milostpane? A na to nezapomenu, ráčej-li dovolit.“

Otec Kulich i v myšlenkách byl k vládci domu zdvořilý, uctivý.

29. Nemilé poslání.

Večer nejbližší soboty po dvojí setkané s panem domácím otálel Kulich nad obyčej dlouho doma, stále se nevypravoval do krčmy za rohem. Kdysi by jej matka Kulichová byla nejraději uvazovala za nohu, aby nikam nemohl, ale tomu bylo hodně dávno. Nyní, co Novák chodil za Nanynkou, nemohla se někdy večer ani dočkati, aby tatík již byl z domu. Do smrti by se nebyla nadála, že nastanou doby, kdy jej sama bude pobízeti: „Tak jdi, starej, jdi si na tu holbu piva.“

To proto, že byl pak vzduch docela čistý a že si Novák a Nanynka mohli klidně a nevyrušováni poseděti v pokojíku, zatím co ona, máma, zaměstnávala se přes tu chvíli v kuchyňce, aby sama nepřekážela.

I ptala se Kuliška muže dnes již asi po páté:

„Tak půjdeš, tatíku, půjdeš? — Ráda bych zde trochu poklidila.“

„Ňáko mě páčíš z domu, mámo,“ broukal Kulich. „Koho pak to k sobě čekáš?“

„Bryndo starej!“ utrhla se Kuliška. „Koho já k sobě čekám! Což pak myslíš, že tudy povedou slepé? — Novák přijde — tak aby zde byl pořádek.“

„Novák!“ zavrčel Kulich. „Novák přijde až s Nandou!“

„No právě!“

„No tak — a já právě mám slovo s Nandou, tedy musím počkat.“

„Co jí chceš, starý? Mně to nemůžeš —?“

„Povídám, že s Nandou, mámo.“

„To jsou nějaké tajnosti — najednou!“ mrzela se Kuliška.

„Nejsou, mámo, budeš při tom taky. A dyť vidíš, že ještě nejsem gala.“

A Kulich nesmírně vážně a pozorně ovazoval si před zrcadlem nákrčník.

Posléze tedy Nanynka přišla.

„Co to? — sama?“ podivila se matka.

„Jindra sotva již dnes přijde. Má důležitou schůzi v učitelském spolku, nesmí chyběti.“

Táta Kulich byl připraven. Jen se chopiti klobouku.

„Tím líp, že jdeš sama. Něco ti povím, Nando. Poslouchej a dej si dobrý pozor. — Zejtra, až budeš v parádě a půjdeš z kostela — můžeš to tam trochu zkrátit — zajdeš k domácím, rozumíš, Nando?“

„Rozumím, tatínku, ale nevím — —“

„To ti právě povím. — Řekneš má úcta, po-

líbíš paní domácí ruku a řekneš, aby se nehněvala, že seš tak smělá a jdeš prosit, aby se slečna Klotylda taky vynatrefila na tvé veselce. Rozumíš?"

Nanynka se zarazila.

„Ovšem že rozumím, tatínku, ale jak vám tohle napadlo? Myslím, že Amálka měla dost obtíží, než jí dovolili — a teď ještě slečnu Klotyldu?"

V tom se ozvala matka, která stála ve dveřích kuchyně a dychtivě naslouchala:

„Co sis to zpomněl, tatíku! Vždyť by slečna Klotylda ani nešla! — To by si Nany utržila pěknou blamáž."

Jakoby neslyšel slov ženiných, pokračoval Kulich, stále jsa obrácen k Nanynce:

„Uděláš, co ti povídám, Nando, pozveš ji náramně zdvořile a líbezně a jen řekneš, žes to chtěla dávno udělat, ale že sis netroufala, když už jsi obtěžovala slečnu Amálku. Ale že ti nedalo a že tedy přece jdeš — a že by ti bylo hrozně líto, kdyby slečna Klotylda nepřišla. Rozumíš mně? — Až pak ti paní domácí anebo rovnou slečna Klotylda řekne, že tedy přijde, musíš mít náramnou radost. Zas políbíš paní domácí ruku, a bude-li při tom slečna Klotylda, potřeseš jí upřímně ručičkou — té jí líbat nemusíš. — Rozumíš?"

„Rozumím, tatínku," odpověděla Nanynka, ale

řekla to nějak schlíple, jako odsouzená k něčemu nemilému.

„Kulichu," vybuchla matka, „z toho si můžeme utržit pěknou ostudu, až se roznese po domě, co jsme si troufali, a jak paní domácí Nandu vyprovodila!"

„Mámo," pronesl Kulich ohromným hlasem, „podej mi ten dlouhý nůž, co ním trháš kapry a dranžíruješ husy!"

„Pro Boha tě prosím," zarazila se Kuliška, „co chceš s nožem?"

„Povídám, podej mi ten tesák!" velel Kulich.

Nanynka pohlédla prosebně na matku, aby jen otce bez námitek uposlechla.

Pod Kuliškou chvěly se nohy, když kráčela pro nůž. A když jej muži podala, kvapně couvala. Domnívala se v tu chvíli, že Kulichovi náhle přeskočilo.

Kulich se chopil nože, naslinil bříško ukazováčku a přejel jím ostří po zvyku bradýřů, když zkoušejí břitvu.

„To je vidět," povídal, „že už je dávno po vánocích a ještě dlouho do husy. Štípáš ním polínka, viď? — Přibrus ho o kachel, mámo, ale hodně ho nabrus, a zejtra v poledne, když Nanda přijde shora s nepořízenou a když z toho bude ostuda, můžeš mi tímhle nožem uříznout krk, rozumíš, matko? Krk i s hlavou — a já ani neceknu. — Nando, řek' jsem ti, co máš dělat. — A teď jdu k Čejkovům."

Kulich se sebral a šel, a Kuliška vrtíc hlavou, ukládala zase nůž do stolu v kuchyni.

Kulich mířil do šenkovny Čejkovic a cestou si pohuhlával průvodem:

„Stará ženská nátura! — Jenom ne poslechnout na slovo! — Toť se rozumí, bylo by bez řečí, kdybych jim pověděl, co vím sám. — Ale pan domácí poručil jazyk za zuby — a to se v Kulichovi nezmejlí! — Konečně na Nandu bych se moh' spolehnout, holka umí mlčet, a pak bude co nevidět z domu — ale máma, máma! — Za tu mi neručí ani konsistoř, že by jí huba někdy nepřevrzla a mohla by vyplácnout, že se milostpán domlouval. — A milostpána já musím krejt. — Počítám, že mu jsou taky časem perka zrovna tak jakorát. — Já mám jen dvě ženské, on chudák tři. A počítám, že mají taky svý mouchy. Zvlášť milostpaní a zvláště ta starší slečna. Jo, jo, je ona každá ženská na chvíli pro potěšení, ale potejkat se s ní nadosmrti, panečku, není malá patálije. — Ale Kulich je Kulich, milostpane, a Kulich dobře ví, kdy má hubu držet. Ráčej se spolehnout, milostpane!"

Kulich byl karakter. Toho by mu ani máma nebyla upřela.

Tu již kynula krčma Bryndalova. Kulich ještě odkašlal, utřel červeným kapesníkem nos a slavně vtáhl dovnitř. —

Doma po odchodu otcově obrátila se Nanynka nerozhodně k matce:

„Co tomu říkáte, maminko?“

Kuliška krčila rameny, odpovídala:

„Uděláš, Nanynko, jak tatík poručil. Nevím sice, proč, ale půjdeš tam. — Tatík mívá časem turecké nápady — — ale jen teď žádné mrzutosti, holka. Hlavu ti nestrhnou. A jen to si pamatuj, Nanynko: v pádu by se stalo a paní domácí ti odřekla, tedy jen popros, aby se nehoršila, že ses opovážila, rozumíš?“

„Ano. — A maminko, kdyby Jindra přece ještě přišel, mám mu o tom povědít?“

Matka se minutku rozmýšlela.

„Ne, Nanynko, zatím neříkej nic. Dopadne-li to dobře, je času dost. Nedopadne-li, je ho ještě víc, a pak vůbec můžeš mlčet.“

Matka Kulichová opanovala potom kuchyňku, ale v myšlenkách stále se vracela k nápadu starého. Kde to vzal? A že se s ní neporadil, než Nanynce poroučel? Že šel tak tvrdohlavě rovnou na dceru? Do dneška mu ani nepřipadlo, aby se staral o svatební hosty. —

V neděli po snídani, když se starý Kulich vydával na obvyklou procházku, řekl k Nanynce docela stručně:

„Tak abys nezapomněla, Nando!“

A již bral za kliku, aby se nerozpředla nová rozprávka.

„Nebojte se, tatínku.“

Ještě pečlivěji než jindy ustrojila se dnes Nanynka a spěchala k svatému Apolináři. Zkrá-

tila pobyt v kostele a vracela se plna starostí, jak to dopadne. Ještě zaskočila domů, aby tam odložila modlitební knížku, obhlédla se v zrcadle a požádala matku, aby se na ni podívala ze zadu.

„Jako ze škatulky, dítě!“ řekla Kuliška. „Můžeš jít.“

Nanynka se dívala do zrcadla, sedí-li klobouk dobře, a povzdechla si:

„Věřte mně, maminko, jdu tam jako když mě za vlasy tahá. Málokdy mi cesta byla tak těžká.“

„Jdižiž, holka, není to na smrt.“

Ještě se Nanynka obrátila k matce:

„Prosím vás, udělejte mi křížek.“

Již matka vztahovala štipec po tváři dceřině, ale náhle utrhla:

„Co tě to napadá, holka, mám ruku jako kominík — vyhrabávala jsem popel a propalovala jsem pod plotnou. To bys vypadala!“

Odchýlila obě ruce za tělo, přiklonila se k dceři a políbila ji na bradu:

„Jdi s Pánembohem, dítě, dobře pořiď — a dlouho je tam nezdržuj.“

Nanynka šla jako svázaná, stoupala do schodů, srdce jí při tom silněj a silněj bušilo, v hrdle pociťovala tlak. Náhle jí bylo vše těsné. Obávala se, že nebude moci promluviti, až se octne tváří v tvář paní domácí. Co jen si tatínek vzpomněl! Kam ji to poslal!

Když dostupovala patra, učinila sama, v čem

jí matka nemohla vyhověti. Pokřížkovala se a rty její se beze zvuku pohybovaly. Snad odříkávala: ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého, amen!

Již byla nahoře, již stanula před osudnými dveřmi, na nichž lpěla porculánová tabulka s nápisem Stanislaus Mislikowski, pocházející z dob, kdy ještě pan Myslíkovský míval na Václavském náměstí bankéřství. Visívala tam na dveřích v průjezdě starého domu, kterými se vcházelo do jeho pisárny. — Nanynka znala tuto tabulku od samého dětství. Stokráte, tisíckráte ji tu viděla a přečítala, když hopsavými kroky poskakovala za matkou do pater, na půdu a zas dolů. Vždy se pod ní zastavila, znova a znova ji slabikovala — a nejraději by si s ní byla hrála, jak ji lesklá plocha a zdobná latinka nápisu lákaly. Vždy se na ni tabulka tak nevinně dívala, ale dnes Nanynce připadalo, jakoby po obou stranách vedle ní byl vztyčen výstražný prst. Skoro je tam v duchu viděla.

Stanula, naslouchala. Než krom bušení vlastního srdce neslyšela pranic. Ticho, mrtvo bylo uvnitř, jako po vymření, a to jí nic dobrého nevěstilo.

Nanynka se rozmýšlela, nemá-li se přes určitý otcův rozkaz vrátit a vymluvit se pak nějak. Že nenašla nikoho doma, že byli všichni v kostele, že — že — Nanynka sama nevěděla, co všechno ještě „že“, ale na konec uznala, že by ji to

všechno nezachránilo. Poslal by ji tam otec zítra. A vždyť je doma aspoň Tonička, vaří oběd, vyzradila by, že tam Nanynka ani nedošla.

Kdyby Nanynka byla věděla, co věděl otec Kulich! A kdyby byla věděla, jakou rozprávku měl ráno pan domácí s milostpaní, když mu vnášela do pokoje kávu!

„Tento — co pak jsem ti chtěl říci, Katynko — ano, už vím — —“

Panička postavila šálek, hleděla pozorně na chotě.

„Totiž — to jsem chtěl. Tak mi jen připadlo — a možná, že na to nikdo ani nemyslí. Ale kdyby se nakrásně stalo, Katynko, že by přišel někdo od Kulichů dole, víš, a snad že by zvali taky Klotyldu na tu svatbu — —“

„Na-ši Klo-tyld?“ pronesla panička v nesmírném udivení a protáhla každou slabiku dvojnásobně. „Naši Klotyld, povídáš?“

„No, ano, naši Klotyldu,“ přisvědčil pan Myslíkovský. „Amála je už pozvána — s tím bylo na spěch, když má jít za družičku...“

„Ale to by byli mohli říci najednou,“ pronesla panička trochu perně.

„To je pravda, ale kde pak se na všechno myslí, a pak takoví lidé — je to u nich jakživo po prvé a naposled — kde pak si vzpomenou, co a jak. A taky jen povídám, kdyby se stalo, tedy to vlídně vyslechni, Katynko.“

„Ty myslíš, aby naše Klotyld — —?“

„To si rozhodni sama, Katynko, to ti zouplna ponechávám. Víš dobře, že se ti do těch věcí nepletu. Ale jde-li Amála, nebylo by žádné neštěstí — má Klotylda pak sedět sama doma — no, vzpomeň na sebe, Katynko, abys tak za svobodna byla někam bez sestry nebo sestra bez tebe — —“

„Ty myslíš, Stanislave, že by se slušelo, aby taky naše Klotyld — —? Mein Gott, hned obě dcery — takhle je půjčovat po domě?“

Pan Myslíkovský ukousl špičku loupáčku, usrkl kávy, spolkl a povídá:

„Ale, Katynko milá, co pak tě zas napadá, půjčovat po domě! — Myslel jsem jen, kdyby se stalo — ostatně se dohovoř s Klotyldou, a když řekne ne, tedy ne. Jenom buď tak dobrá, neodmítni Kulicha nebo Kulišku — nebo snad samu Nany nějak studeně, víš? Řekni tedy, že ne, ale nějak to oslaď, aby to nebolelo. Vždyť umíš být roztomilá, když chceš. — Já vůbec nic nevím, jen tak povídám, připadlo mi to tak. — To je dnes výborná káva, Katynko! Kdo pak to sléval?“

„Vždyť víš, že pro tebe vždycky já sama.“

„Ale výborná, Katynko! Při té sortě zůstaň. — Tedy, jak povídám, až odřekneš, jenom ne studeně. Takoví lidé jsou někdy citlivější než našinec. Nezapomeň, že je Novák učitelem, bude taky ředitelem, a kdo ví, ne-li inspektorem. Ptal

jsem se na něj, prý je velmi dokonalý ve svém oboru — —“

A s novou chutí, až bylo pro paničku radost se podívat, upíjel kávy.

„Stanislave, nevkládej to na mě,“ řekla milostpaní vážně. „Ale když myslíš — tedy ať si o tom rozhodne Klotyld sama. Do ničeho ji nenutím, s ničeho ji nezradím. Ale kdyby byli chtěli, již to mohli udělat. Kopulace je za dvě neděle.“

„Prosím tě,“ pokrčil pan Myslíkovský rameny, „snad se i báli, aby se neřeklo, že spekulují na prezenty. Ale kdyby Tylda šla, tedy bychom se okázali. Co se toho týče, na tom ani mně ani tobě nesejde. V tom tvoji noblesu neznají. Ale jak povídám, Katynko, dělej zouplna dle vlastního uznání. Mně je to celkem lhostejné.“

Pan Myslíkovský tuto dokončil a zabořil se zas do snídaně. Soudil, že řekl právě dost. Byl-li Kulich charakter, byl pan domácí časem diplomat. Jenom drahou manželku do ničeho nenutit, jen jí neporoučet. To činíval jen, když chtěl dosíci pravého opaku — a vždycky se mu zdařilo.

Panička odcházela z pokoje manželova nevědouc kudy kam. — Že si Nanynka původně přišla vyprosit jen Amálku a o slečně Klotyldě ni zmínky neučinila, skoro ji tehda zamrzelo. Aspoň slovíčko! Že by Nanynka napoprvé nebyla pochodila, rozumělo se skoro samo sebou. Slečna Klotyld — a na svatbu k hausmistrovům, to

by byla přece jen trochu vzácná dekorace! Zatím však věci vyzrály, a panička dobře postřehovala, kterak slečna Klotylda úkradmo sleduje přípravy Amálčiny a kterak jí při tom na unylé líce uléhá nepochybná lítost — a nic tak nedojímalo paničku, jako když viděla, že se starší dcera trápí. Otec arci nic nevidí, soudila panička. Jako všichni otcové! povídala si dále. Jdou jen po vlastních zábavách, po vlastních sportech! Po čem touží a čím se tráví „ženské“, na tom jim pranic nezáleží. „Muži!“

Ještě že pan Myslíkovský uznal její noblesu! A tu ji popadl za slabou stránku. Nóbl ona je, to má v krvi. A tolik sama si byla vědoma, že dovede býti milostivou, chce-li. A jestliže Kulichovi učiní — —

Když panička za sebou zavřela dvoje dveře a došla do třetího pokoje, z něhož slečna Klotylda zamyšlena hleděla do ulice jarním sluncem zalité, když se podívala na její jemný profil — a když Klotylda šustem jak ze sna vytržena pojednou obrátila k matce tvář průsvitné a jemně namodralé pleti a zlehka povzdychla, bylo v matce rozhodnuto. Přijdou-li Kulichovi s pozváním, p ů j d e Klotyld na svatbu.

Kdyby Nanynka tohle všechno byla věděla, tušila! Ale ji provázela jenom trapná nejistota. Z paní domácí a ze starší její dcery vanul vždycky odmítavý chlad. I teď — připadalo jí — číší tu kolkolem studeno, ač ji tváře pálily.

Nemohla se odhodlati, aby sáhla po klice. A když posléze sáhla, chladný kov i skrze rukavičku tak ji zastudil, že nestiskla.

Bylo na mále — a Nanynka by přece byla uprchla.

30. Nanynka pochodila.

Nanynka již se na patě otáčela, aby unikla dříve, než ji kdo z nájemníků spatří, kterak tu jako žebračka stojí. Tu náhle kterési dveře v bytě domácích cvakly, otevřely se, a v předsíňce ozval se jarý, zvonivý hlas Amálčin:

„Toničko!“

Bylo-li třeba nějakého dobrého znamení, tu se ozvalo ve svrchovaný čas. Nerozhodná nevěsta setká se nejdřív s Amálkou. Kvapně, aby jí diblík domácích nezmizel, Nanynka zaťukala, stiskla kliku, otevřela, vstoupila.

„Jéžiškonte!“ vzkřikla Amálka a letěla k Nanynce, popadla ji, pohubičkovala. „Nanynka! Co nám nesete? A jak vymóděná! Ukažte — jejé, vy jste hezounká!“

Nanynka byla nejen úpravně oděna, ale v objetí Amálčině zahořela jak růže. Uvítání dobrosrdečné dívčiny bylo hřejivé, upřímné. Nanynce spadla část břemene se srdce.

„Co nám nesete, Nanynko?“ ptala se Amálka poznovu.

Taky Tonička vystrkovala zvědavě hlavu z pootevřených dveří kuchyně.

„Milostpaní matinka je doma?“ šeptla Nanynka.

„Je — všechny jsme doma, pojďte dále, pojďte!“

Táhla Nanynku skoro silou ke dveřím, ale než dotáhla, dveře se otevřely, a v pokoji na tlustém koberci se vzorcem ohromných růží stála paní Myslíkovská.

„Heleď, mamá, koho vedu!“ volala Málka jásavě, jako by od matky čekala stejně milé překvapení, jako bylo její.

„Ajajaj, frajln Anynka,“ vítala panička blahosklonně. „To je vzácná visita. Tak šla jen dál, Anynko.“

Vzpomněla na ranní rozmluvu s chotěm a v tu chvíli byla skoro jista, že pan manžel měl nějaký živý sen, když tak bezpečně návštěvu od Kulichů předpověděl.

Do nedávna volávala paní domácí na dceru domovníkovu jenom „Nanynko“, když potřeba kázala, což se však často neudálo. Tito lidé byli hluboko pod ní, přezírala je, neviděla jich a nepotřebovala jich, leda na nějakou nejhrubší práci, kterou nechtěla ani služku Toničku ponížit. Však ode dne, kdy se dcera domovníků stala nevěstou, postoupila „Nanynka“ na „frajln Anynku“. Poprvé ji tak pojmenovala, když přišla poprosit Amálku za družičku.

Paní Myslíkovská sic umínila si po ranním rozkladu manželově, že bude velkomyslná, ať přijde od Kulichů kdokoli, ale na počátku přece jen že dá znáti, kterak by se bylo slušelo — atd. atd. Nejdřív ukápne krůpěj perného poučení, aby se tak lacino nepodrobila, a teprv na konec vyleje nádobu milostivého balšámu na hlavu zváčovu.

Ale když se teď Nanynka zjevila v bezvadném úboru svátečním, s tváří rozkvetlou jak růže, vedle její Amálky, která byla o půlhlavy menší, když se objevila v plném rozpuku ne sice zvláštní krásy, ale přirozené roztomilosti, v ničem nezadávajíc Amálce, ba ani slečně Klotyldě, takže kýmkoli mohla býti pokládána za třetí dceru domácích — tu paní Myslíkovská zapomněla na svůj zamýšlený postup a zcela bezděky podávala Nanynce bílou, buclatou ruku.

Nanynka sklonila se, aby ruku pocelovala. Jen s jistým zdráháním přijala panička tento hold, ale potom ujavši dívku nutkala ji na pohovku.

„Nejdřív se u nás posadila, frajln Anynka, aby nám nevynesla spaní. A co hezkého nám nese?“

Vlídné uvítání dodávalo Nanynce odvahy. Přece však se skoro zajíkala, když se tasila se svým posláním. Sepjala ruce jako dítě a z hrdla posud stísněného dobývala se jí slova:

„Prosím tisíckráte za odpuštění, milostpaní, že se tak příliš osměluji — mám to za svou povinnost k milostpaní, ke slečnám — a bylo by

nám nesmírnou poctou, kdyby milostpaní nebyla uražena — —“

Odmlčela se v rozpacích.

„No co pák, frajln Anynka?“ pobízela panička shovívavě, ale taky jaksi dychtivě.

„Neračte se hněvat, milostpaní, že se osměluji — že se osměluji — zvát slečnu Klotyldu na svou svatbu a milostpaní za odpuštění té veliké žádosti mé — —“

Šťastně to bylo venku. A teď Nanynka hleděla skoro úzkostlivě na vysokorodou paní.

Tvář paní Myslíkovské slavnostně zvážněla.

„Noó, já se skoro ulekla, že se stalo něco nemilého, frajln Anynka. Ale tohle nic nemilého není. — Musím jí poznovu ze srdce gratulovat, Anynko, že se tak dobře vdá, povídají se o nejmilejším panu ženichovi samé pěkné věci, rodiče mohou mít radost. A co se týče Klotyld, frajln Anynka, to musíme ponechat jí. Ale hnedlinko se jí zeptáme. Hnedlinko.“

Panička se zdvihla a kráčela do vedlejšího pokoje. Vědělať arci velmi dobře, jaké bude rozhodnutí Klotyldino, neboť hned po ranní rozmluvě s chotěm pohovořila s dcerou.

Otevřela dveře a zavolala do pokoje:

„Pojď sem, Klotyld! — Víš-li pak, co nám frajln Anynka přinesla? Jde tě zvát na svatbu — pojď si s ní promluvit.“

Objevila se slečna Klotylda. Teď ne tak unylá, znuděná, omrzelá, jak ji Nanynka často ví-

dala. Tvář její se zrumněnila, v očích zablesklo cosi radostného. Lehkými kroky vnesla se do salonu, rovnou k Nanynce, obě ruce jí podávajíc.

„Vítám vás, Nan- s l e č n o Nanynko!“

„Prosím vás, drahá slečno, jenom N a n y n k o,“ pýřila se nevěsta. „Jako vždycky, jako všichni. — Neuráží vás, že se tak osměluji? Jakou čest byste nám prokázala, jakou radost —“

Bleskurychlý byl pohled, jenž z očí Klotyldiných zaletěl k sestře Amálce, jako by v té hledala původ Nanynčina pozvání. Rozpomenula se na hovor s ní po její návštěvě v bytě na Hradčanech. Než zraky Amálčiny zíraly na ni tak prostomyslně a skoro vypouleny nepředstíraným překvapením, že Klotylda nepochybně seznala, kterak Nanynka přichází bez popudu s této strany.

Již zase lpěly usměvavé její oči na Nanynce. Stiskla ji poznovu na pohovku, snesla se vedle ní, potleskala jí na ruce v klíně a řekla:

„Když tak upřímně zvete, Andulko, tedy přijímám, a mamá jistě dovolí. Přijdu, těším se na veselku, nebo ta bude jistě veselá, a já už dlouho na svatbě nebyla. Je nás arci trochu mnoho, hnedle dvě z jedné rodiny — ale podruhé se vdávat nebudete. Přijdeme tedy obě! — A kde máte ženicha?“

Té otázky obávala se Nanynka již z úst paní Myslíkovské, neboť tušila, že vlastně měla přijít s Novákem. Z úst Klotyldiných nezarazila ji tak.

„Nehněvejte se, že jsem nepřišla s Jindrou. Má dnes kostel. Dovolíte-li, přijdu vám ho ukázat ode dneška za týden — a dovolí-li taky milostivá matinka.“

Matinky však v pokoji nebylo. Vytratila se beze šustu, jak vstoupila Klotylda, a teprv teď se vracela se stříbrným táckem v rukou, na tácku láhev, čtyry číšky a talířek s mandlovými suchary, z nichž zavoněla pokojem vanilka.

Přece se zdálo, že zaslechla, o kom je řeč, a pronesla velkomyslně:

„Tak, frajln Nanynka, teď jí musíme připít na zdraví a taky na zdraví pana ženicha. Však se na něj těšíme.“

To bylo nade všechno pomyšlení Nanynčino. Milostpaní přináší víno, chce připít jí a Jindrovi! Do smrti se nenadála takového přijetí. Jaké se to dějí divy? Kdo vnukl otci nápad, aby šla s pozváním? Kterak se to najednou povznesla v očích těchto nepřístupných, nevšímavých dam? Ona, „dcera hausmistrovic“?

Paní domácí nalévala vína, přisunula číšky k Nanynce, pokynula dcerám, sama se chopila pohárku a povznesla jej:

„Abyste byla hodně zdráva, Anynko, a taky váš nastávající pán, a šťastna do nejdelší smrti!“

Číšky zazvonily, Nanynce chvěla se ruka, když donášela víno ke rtům. V takovéto společnosti, za takových okolností ještě nikdy nepila. Matka by ji měla viděti! Až o tom bude vyprávěti!

Amálka nahnula svou číši trochu náhle a nabrala tolik vína, až se v prudkém zakuckání skoro zapotácela.

„Jezusmarjá, dítě!“ ulekla se paní domácí, „dej pozor!“ A buchla Málku po zádech.

Amálka ve smíchu se rozkašlala.

„Děkuju, mamá, už je dobře. Vskočilo do nepravé.“

„To by tak scházelo, aby ses před svatbou zadusila!“ kárala matka. „Jsi takové třeštidlo!“

Potom přisunula Nanynce suchary.

„Berte si, Anynko. Jsou jen domácké, ale dobré. To naše Klotyld si na nich zakládá. Dostala recept od paní presidentové Vopršálkové.“

Nanynka v rozpacích vzala suchárek, ulamovala, chroustala. Hlavou jí kmitlo, činí-li vše dobře, jak se v takové rodině sluší. Kdež u nich doma suchary!

Amálka vykořistila chvíle a hned popadla suchary dva. Ráda mlsala. A tvářila se, jakoby ani nepozorovala kárného pohledu matčina.

A potom nastala volná zábava.

Slečny domácích obléhaly Nanynku otázkami. Odkud hezký ten klobouček? — Kdo jí šil šaty? — Odkud má kroj na mantilu? — Jak jsou dělány ty ryšky na živůtku? — Kde našla vzoreček na to nadýchané žabó? Omakávaly ji jako loutku, jemně se dotýkajíce látek, a nemohly se všeho nachváliti.

A když se Nanynka skromně přiznala, že

všechno, co má na sobě, jest její vlastní prací, prohodila paní Myslíkovská:

„Ale to se Anynka hodně naučila a to může mít nejmilejší pan ženich radost z takové hospodárné nevěsty.“

Byla by si i povzdychla, ale ten vzdech uvázl v polou cestě. Jen hlavou jí prolétlo:

„Můj ty Bože — a to je dítě hausmistrůch!“

Ještě někdo krom Nanynky měl nesmírnou radost, a to byla Amálka. Měla radost z matky, ze sestry, jak se k Nanynce chovají, a v tu chvíli připadalo jí, že je Nanynka její vymožeností, že na ní má nějaký podíl.

Když paní domácí na mžik zas vyšla do kuchyně, aby přihlédla k obědu, nachýlila se slečna Klotylda:

„Vyprávěla mi Málka, jak byla u vás nahoře, jak to máte hezké — až byla u vytržení — a víte, co jsem udělala? Vyžádala jsem si, až k vám zas půjde, aby mě vzala s sebou. Dovolíte?“

„Slečno, jak mě tím potěšíte!“ odpověděla Nanynka rozradostněna. „Je to malé, skrovné, ale těším se tam — ach, slečno, jak se těším!“

„Věřím vám, Andulko, věřím,“ stiskla jí Klotylda silně ruku, náhle zvážněvši. „Kdo by se netěšil!“

Teď zadusaly v předsíňce mužské kroky. Pan Myslíkovský se vracel z nedělní procházky. Kdesi na věži vyzváněli poledne.

„Pro Pánaboha," ulekla se Nanynka, „to jsem vás pěkně zdržela. Nehněvejte se — ani jsem se nevzpamatovala — a pan domácí přichází k obědu — —"

„Nic, nikoho jste nezdržela, Nanynko zlatá," výskla Amálka. „V neděli obědváme později — a to je dobře, že papá jde."

„Jejej — slečna Nany!" divil se náramně pan Myslíkovský, vstupuje do pokoje. „To je host! A co pak?"

„Půjdeme na svatbu," hlásila mu slečna Klotylda. „Andulka mě přišla pozvat, papá, mě — nejen Amálu!"

„Ták!" zasmál se pan domácí. „A mě ne?"

„Milostivý — —" Nanynka vázla.

Pan Myslíkovský přistoupil, vzal Nanynku za bradu a řekl:

„Tak si pamatujte, Aninko, od nynějška žádný milostivý, pro vás, ale pan domácí. Bezmála jste paničkou — a za čtrnáct dní budu já vám říkat: milostpaní."

„Ne, papá," vmísila se Amálka, „ty budeš říkat mladá paní — to je hezčí."

„Tak je dobře, ty všetečko. Ale protože jsem přišel, nemusí Aninka utíkat."

Však Nanynka již neměla stání a také jí bylo třeba vzduchu. I víno jí vstupovalo do hlavy. Jen planula tím vším, čeho se jí u domácích dostalo. Samým ostychem div neshořela, když jí

celá rodina Myslíkovských vyprovázela do předsíně, Amálka až na schody.

Svítila, zářila, sálala, když o chvíli později vpadla do kuchyňky doma a do světnice, kde se Kulich roztahoval na pohovce, jako by platil za dva.

„Kdes byla tak dlouho, dítě?“ vyhrkla dychtivě matka.

„U domácích, maminko.“

„Až do teďka?“

„Až do teďka!“

„Pro Boha tě prosím... A — co ti říkali?“

Všechen dech tou otázkou vyhrčel z matky jak z dohrávajících varhan a zraky její visely na rtech dceřiných.

„Tak mluv, povídej!“

Kuliška dychtivostí jen hořela.

Otec Kulich seděl klidně a nejevil zvláštní zvědavosti. Jen aby dal na jevo, jak je svou věcí jist, předešel Nanynku a zavrčel:

„Co říkali! — Že půjdou slečny na svatbu, to je jednou svaté!“

Nanynka odvazovala klobouk, shodila mantilu, mrkala s porozuměním na otce a hlásala:

„V saloně na pohovce jsem seděla, maminko, víno pila, suchary jedla — vanilkové suchary!“

Matce vylézaly oči z jamek.

„Holka!“

„Milostpaní byla jako milius,“ pokračovala

Nanynka. „Na všecko se vyptávala, Jindru chválila. Slečny na mně mohly oči nechat, jak se jim všechno líbilo — taky slečna Klotylda. To věřím! Zdá se mi, že by se sama tak neoblékla — jenom na klavír umí. Ale suchary taky umí dělat — dostanu na ně recept."

„Těch budete potřebovat jako soli," vmetl posměšně Kulich. „Jeden den bramboračku a hned potom suchary. Druhý den kmínovou a hned zase suchary — a dost vanilky do nich, Nando. Na to nezapomeň."

„Mlč, starej, taky je toho potřeba, když přijdou hosti. Snad bys jim nedal bramboračky?"

„A pan domácí," zubila se Nanynka vínem rozjařená, „pan domácí div že mi nedal hubičku!"

„To věřím," vrčel Kulich, „hezkou mladou holku pohubičkovat, na to nemusí být člověk ani domácím — to bych já taky doved, a rád."

„Já bych tě plácla, košťále starej!" rozpřáhla se Kuliška.

„A dyť to bych dával pozor, abys při tom nebyla," řehtal se Kulich.

„Nemluv mi tak před dítětem!" durdila se matka.

„Ale nechte tatínka," smála se Nanynka. „Ona by ho ta mladá holka sama pleskla."

A teď dokončila vylíčením, jak ji celá rodina domácích vyprovázela až ke dveřím.

„Kriste na nebi, to se dějou zázraky!" volala Kuliška.

Na pohovce spokojeně funěl Kulich, pomlaskával.

„Jo, jo, milé ženské," broukal, „jo, jo. Jen dycky dělejte, co povídá táta. — A teď mně podej ten kuchák, mámo. Nabrousilas ho?"

„Pro Boha tě prosím, táto, nač pak?"

„Teď uříznu krk já tobě, rozumíš, když z toho žádná blamáž není. Já vsadil svůj a popadnu tě za tvůj. Dej ten sekáč sem!"

„Seš ty starej blázen!" broukla matka, ale všechno se v ní tetelilo radostí z úspěchu dcerina.

„A když už všechno víš, dávej polívku, stará!" velel Kulich, chápaje se lžíce.

Než Nanynka přisedla ke stolu, ještě tleskla do rukou:

„Ale Jindra! Ten se podívá! O b ě slečny domácích!"

„Dítě, dítě," pronesla matka, jako by příliš nou její radost krotila, „to nás všichni závistí sežerou!"

„No tak jim přej dobrého zažití, matko," řekl Kulich mudrcky. A dodal: „To mě sám anděl včera potkal, když jsem šel s Pohořelce."

Vzpomínal při tom na setkání s panem Myslíkovským.

„Jak to?" ptala se matka, vylévajíc polévku a nerozumějíc muži.

„Že jsem dostal takový nápad, mámo."

„No, to by moh' bejt jenom anděl, táto. Jinak tvoje nápady nikdy za mnoho nestály — ale tímhle ses vyznamenal. — A teď jez!"

Kulich již se chopil lžíce, skláněl se nad talířem, foukal do polévky, usrkával.

Nanynce samým rozjařením ještě nebylo do jídla. Ovívala se ubrouskem a hleděla plna štěstí na matku, na otce. — Pojednou však její tvář zvážněla. To když jí hlavou kmitlo pomyšlení: „Až od nich odejdu, jak tu budou sedávat opuštěni!"

31. Paní Knedlhansová chystá dýchánek.

Po té neděli, když Nanynka u domácích zvala, utíkal čas jako voda. Budoucí soboty již měla vystoupiti ze šití u slečny Agáty Pazderkovy, aby se mohla oddati posledním přípravám, posledním starostem o vlastní mladou domácnost. Soudila sice matka Kulichová, že by dcera byla měla odejíti již na dvě neděle před svatbou, „nebo teď už na několika těch šestácích nezáleží," povídala, „a práce ještě je houf!" dodala po pražsku. Ale Nanynka z vděčnosti k milé slečně Agátě chtěla vytrvati co nejdéle. Bylať právě jarní sezona, taky slečna Agáta měla pro své zákaznice práce „houf", a Nanynka byla její nejobratnější tovaryškou a měla nejlepší vkus. Krom toho, po pravdě řečeno, bylo jí tesklivo z nastávajícího loučení se slečnou Agátou, s družkami a s celým šitím, s nímž byly sloučeny vzpomínky nejblaženější. V tu dobu seznámila se s Novákem, tam na ni ve stínů Masných krámů čekával, tam taky ji někdy doprovázel, když neměl školu od samého rána. Každá dlaždice v tom okolí, každý chodník při-

pomínal jí nějakou milou chvilku. Taky v šití vyslechla mnohou narážku družek na své „spády“, neboť přes všechnu opatrnost neušla švadlenkám její večerní dostaveníčka, a tak nejednou padla škádlivá poznámka o jakési tajuplné postavě, která se náhle vynoří z temných koutů a připojuje se k slečně, která je Nanynce na vlas podobna. Tvářívala se sice Nanynka, jako by se durdila pro takové narážky, zatím však ráda jim naslouchávala, zvláště v době, kdy ještě byl Novák pro rodinu hlubokým tajemstvím a kdy si o něm neměla s kým pohovořiti. A vzpomínala, kterak se dobrá slečna Agáta tvářívala, jako by drobných těch prostořekostí neslyšela, ale když nemohla již přeslechnouti, jak napomínala tovaryšky, aby Nanynku nepokoušely. Zatím však sama na ni po očku hleděla a někdy žertovně i prstem zahrozila. Tak se „šití“ stalo Nanynce vlastně druhým a stejně milým domovem.

A s tím vším se za krátkých několik dní rozloučí. Věru, bylo jí lítostivo u srdce, když v pondělí, v poslední to pondělí, nastupovala cestu do Lazarské ulice. Od tohoto pondělka za týden již nepůjde nikam. Se šitím v družném kroužku veselých, bezstarostných děvčat bude navždy konec. Záviděly jí sice všechny dívky toho štěstí, ale Nanynka v srdci již teď oplakávala svůj odchod, jímž přemilá část života navždy se uzavře.

„Mohla zůstat už doma, holka zpropadená!“ prohodila matka, když Nanynka odešla. „Však

by to udělaly bez ní taky — přitáhly by ostatní trochu!“

„To se ti řekne, mámo,“ odpovídal rozvážně otec Kulich. „Ano, kdyby tam seděly samé takové holky, jako je Nanda! — Ale já jí to schvaluju. Není ono o těch pár zlatek, ale vydržet! Však by ji slečna Agáta sama domů postala, kdyby jí nepotřebovala. To tě může jen těšit.“

Matka v duchu sice to uznávala, ale ještě pobroukávala. Více pro sebe, než ke Kulichovi, a hlavně do sebe.

„Mámo,“ povídal Kulich, „začíná ti hořet hlava. Říkají, že se každá nevěsta před svatbou devětkrát zblázní, ale stakramente, ty sama začínáš bláznit! Co chceš? Néble tam jsou, postele už ustlány, nádobíčko jsem tam odštrachal — těch pár šarapatek, co tu ještě zbylo nebo co ještě sneseš, vezme se pak rázem do košíku. Na to by potřebovala čtrnáct dní vagant? — Bláznily byste tu dvě, a ještě byste pobláznily mě. Ale já se toho uchráním.“

Táta Kulich měl pravdu. Hořelo-li v hlavě matčině, Kulich zachovával chladnou krev. Přecházel po domě, pokuřoval z dýmky, poněkud bedlivěji dohlížel na čistotu a na pořádek, aby to všady „vypadalo“, a jen jediná změna se s ním stala. Dbal i vlastního zevnějšku pečlivěji než jindy a v poslední tu dobu sahal dvakrát v témdni po čisté košili do prádelníku, což se před tím

nikdy nedělo. Kuliška odměřovala mu vždy jen jedinou, „aby s tím zatraceným prádlem nebylo tolik dření“, ale teď pro jeho parádění ani necekla. Byla s tím docela srozuměna.

Jen něco vězelo v hlavě Kulichově. Vyjádření pana domácího, že by hned položil pět stovek, kdyby byl na místě Kulichově, kdyby vdával dceru, to jest slečnu Klotyldu.

„Stakramente,“ projíždělo hlavou Kulichovou nejednou za den, „pět stojek! A tomu já věřím, že by je položil. Slečinka by měla zrovna tak čas. Jak začnou slívy přezrávat, scvrkají se. Slečinka je právě tak ještě při šťávě.‘

Ano, kdyby ono bylo tak snadno dohoditi ženicha, jako dohazoval panu staviteli Pětipsovi kupce na domy! Ale v tom oboru neměl Kulich žádných známostí a styků. K Čejkovům nechodili lidé, kteří by se mohli ucházeti o slečnu Klotyldu. Přes to mu vyjádření pana Myslíkovského vězelo v mozku jako červ. Pět stovek!

Týden ubíhal, předposlední neděle se blížila. Od neděle za týden pojede Nanynka do kostela. Jakživa poprvé tam p o j e d e. Nitro matky Kulichové třáslo se, když na to pomyslila — a když si přimyslila, že ona sama t a k y pojede! A celá Apolinářská kolátura ji uvidí. Nad jakoukoli prací se při tom Kuliška skláněla, ronila na ni nebo do ní vřelé slzy radosti, za srdce ji to popadalo. A při tom ústa její šeptávala:

„Ježíši Kriste, pane nebeský, žes toho mi do-

přál — žes toho mi dal dočkat! Naše Nána pojede, já za ní, s tátou, slečny domácích, paní Knedlhansová a dóvi kdo ještě!"

V ústech se jí slévalo, že nestačila polykat.

Někdy ji tak zastihl Kulich, když měla oči zaplavené, a buď že nerozuměl, nebo jako by nerozuměl, říkával jí:

„No, nebreč, mámo! Dyk nám Nanda nezmizí ze světa. Na Račany není dvacet mil — a budeme tu mít víc místa — leda že bys pak ze stejskání políčila na vránu — —"

„Že ti huba neopuchne, brepto stará!" odpovídala matka v dobromyslném rozdurdění. „Já pláču radostí!"

„To tedy si pobreč, mámo," přivoloval Kulich velkomyslně, „abys pak neřvala tolik při oddavkách."

„A ty se budeš řehtat, kmotře, viď? Tobě by to bylo podobné."

Takové drobné a nekrvavé potyčky sváděli staří manželé několikrát za den, a přes to matka Kulichová, „kdyby sama před sebou se nestyděla", byla by starého co chvíle popadla za krk a zhubičkovala jej. Vždyť nebýti jeho dvanácti stovek, nedopadaly by vdavky Nanynčiny tak bohatě. Bude-li mu do smrti něco vděčně pamatovati, zapamatuje mu tohle. Nikdy by nebyla řekla, jak dovede na dítě vyzískati, jak dovedl zachovati. A teď nejednou si pomyslila, jak mu snad někdy křivdívala. Pavouk je podivný, trampoty s ním bý-

valy, ale táta je to, táta dobrý! Tam na Hradčanech dva vyparáděné pokojíky — jak se jí o nich nikdy nesnilo — vydávají o tom svědectví.

Bylo v pátek, den krásný a slunečný, že i v tom brlohu Kulichovic bylo veselo. Slunce šourem svítilo do oken, v nichž Nanynka pěstovala v kořenáčích bazalky, balzamíny, rezedku — samé laciné, vděčné a trpělivé květiny, nad nimiž se rozpínala pýcha Kulichova, stará košatá fuksie „košilatka" rudých kalíšků v bělostných zvoncích. Mnoha nájemníkům dal Kulich odnože z tohoto letitého kmínku, ale nikde se tak nevyvedly jako mateřský kříček, ač byly v oknech partají podmínky zdánlivě mnohem příznivější. Nikdo nechápal, že fuksie Kulichova právě v tom brlohu tak zdárně prospívá.

Bylo k poledni, Kuliška dávno měla uklizeno a teď se přebírala v nějakém prasklém puncláku na polici v kuchyni. Tam ukrývala své „kosmetiky" na svatbu, totiž nový kousek pískového mýdla a lahvičku glycerinu. Častěji teď než kdykoli vypírala si ruce, na noc je glycerinem natírala, aby pozbyly drsnosti z věčného toho drhnutí schodů, špláchání ve škopku, z nekonečného zápolení s hadry, přesličkou a rýžovým kartáčem. Byly jak struhadlo, ani do rukavic by jich nedostala — a na svatbu musí v rukavicích a při tabuli nesmí se vytasiti s rukama jak pohrabáči.

Přede dveřmi kuchyňky se zatemnilo, a vstoupila paní Knedlhansová. Přicházela teď častěji,

vždy s nějakým důležitým připomenutím, ale dnes měla věc obzvláště naléhavou.

„Už jsem tu zas, paní Kulichová, a je svrchovaný čas. Máme pátek — aby do neděle taky pan ženich — —“

Matka Kulichová vzhlédla překvapena a dychtiva, s čím panička přichází.

„Račte dále, milostpaní,“ pobízela.

„Totiž, paní Kulichová,“ hovořila panička, „nemějte mi vůbec za zlé, že se jako pořáde do těch věcí pletu, ale doufám, že s tím budete svolná. Totiž, abych se zkrátka vyjádřila, vy přeco nemůžete jako nechat, aby se všichni ti svadebčané sešli poprvé až o veselce.“

Matka Kulichová vyvalila oči.

„No áno,“ řekla si panička s uspokojením, „mínila jsem, že na to nepomyslíte. — Sice nás bude polovička z domu, ale ani sám pan ženich všechny nezná, nebo jen tak od oka, ale teď ostatní, povídám? A v tom bývá chyba, když se účastníci setkají až o svadbách. Všichni bývají do poloučas jak namrzlí, ani jména jeden druhého nepamatuje, a když se pak nakrásně všichni seznámí a spřátelí, bývá právě tak čas, aby šli zas domů. A to je náramná škoda. Pak teprv by si leckdo s leckým rád pohovořil. A proto aby to o veselce nebylo tak studené a zamrklé, soudím já, paní Kulichová, že byste měli všechny ty pány a dámy sezvat na neděli odpoledne, na tuhletu neděli, a

mohlo by to být u nás nahoře. Takový dýchánek, víte, paní Kulichová?“

„Dýchánek?“ opakovala Kuliška. Slyšela to slovo dnes poprvé.

„Ovšomž, milá paní, dýchánek. Totiž, abych pravdu řekla, za našich mladých let se říkalo jináč. Tenkráde to býval poltrábend, a pravda, bývalo to právě ten večer před veselkou. Hotová rabulace, i na pokličky se při tom třískalo, na měděnce bouchalo, a vůbec to bývala náramná skotačina. V tomhle pádě to arci nemůžeme nechat až na večer před svadbou, protože bychom to sotva zas přivedli do pořádku na druhý den, a bylo by toho mnoho najednou. Snad ani paní z domácích by to ráda neviděla. Ale tedy v neděli odpoledne, o týden napřed, u nás a ve vší solidnosti. Přišel by pan ženich, přivedl by svého mládence, pozvali byste slečny domácích, vy a pan Kulich taky, toť se rozumí, a vůbec všichni, kdo mají být na veselce. Proto, paní Kulichová, aby se to jako všechno navzájem seznámilo — a na veselku pak přijdou už jako staří kamarádi. Mluvila jsem o tom už s panem poručníkem Dundrem, a ten to zouplna schvaluje. A právě řekl, že by to mohl být jako takový dýchánek.“

„Dýchánek?“ opakovala podruhé Kuliška a honila se v myšlenkách za tím slovem, aby jeho smysl pochopila.

„Ano, právě. Tak se tomu teď říká. — Doufám, že s tím souhlasíte, a slečna Nany a pan

ženich taky. — Pan poručník Dundr přijde k nám zítra a pak bude mít čest a zastaví se taky u vás. Rád by se seznámil s Nanynkou, s panem ženichem. To se podíváte, paní Kulichová, jaký je to aranžér. — Ó, to je člověk! Do Vídně se moh' dostat, paní Kulichová, ale nešel tam. Říkal vždycky, že na světě je jen jedna Praha, a to měl svatou pravdu."

Matka Kulichová byla vším tím až popletena.

„Není na to pozdě, milostpaní? Máme dnes pátek, jak pak se to sežene?"

„Hodíme frakem, paní Kulichová, a všecko se pořídí. Ostatně jaké pak shánění. Řekne se účastníkům, — kam je dál, pošle se lístek. Bože, milá paní, za půl dne bych já zbubnovala půl Prahy. A tohle je pár lidí. Povídal pan poručník Dundr, že se to vlastně docela i sluší."

„A co pak, pro Pánaboha," rozpakovala se Kuliška, „jak pak s těmi pozvanými — tolik lidí — odpoledne — to chvíli potrvá —"

„Do večera snad, paní Kulichová."

„Tak tedy do večera, Kristáčka, jak pak budou sedět na sucho až do večera, milostpaní?"

„Na mokro, paní Kulichová," odpovídala paní Knedlhansová, „na mokro!" a smála se upřímně vlastnímu nápadu. „Uvaříme čaj, paní Kulichová, k čaji dáme sušenky a housky se sardelovým máslem — tak se traktýruje taky u dvorních radů a presidentů. Právě proto se tomu říká dýchánek, že se mnoho nejí a nepije. Nalévá se čaj, ledaco

se povídá, mnoho to nestojí a je to nóbl. -- Doufám, že souhlasíte, paní Kulichová."

„Když milostpaní myslí — —" řekla Kuliška.

„Věřte mi, že tak bude dobře."

„Jen co Nanynka a pan Novák — —"

„O to nemám strachu, pan ženich jistě ví, co se požaduje. Zaskočím sem ještě po obědě, až bude Nanynka doma. Přišla jsem dříve k vám jen proto, abych to dala do pohybu. Albi musí všechno připravit. — A tak je ujednáno, paní Kulichová: v neděli odpoledne." —

Paní Knedlhansová odešla.

„Děj se vůle páně," povídala matka Kulichová, když osaměla, a hleděla plna starosti do dvora. „Jen co Nany, Novák — a pak slečny domácích, pro pána Jána!"

Když se v poledne sešla celá rodina, vyčkala matka opatrně, až bude po jídle, a potom teprv svou novinu vyklopila. Nanynce to celkem proti mysli nebylo, pomýšlela jen, co řekne Jindra.

„On si přál takovou tichou svatbu," povídala „a teď je každou chvíli něco nového a hlučného. Jinak bych i s tím dýchánkem byla srozuměna — ale Jindra, Jindra..."

„Ale s tím čajem, mámo," broukal Kulich, „nebude-li k němu taky dost rumu, tedy mě na to nechytíte. To je jen takové proplachování žaludku."

„Je to nóbl, Kulichu, povídala paní Knedl-

hansová, a musíš se podle toho chovat," řekla důrazně matka.

„Začínáte se mnou trochu pozdě, mámo. Ano, kdyby tak pan Dundr přišel k Čejkovům, to bych věděl, jak s ním pojednat."

Nanynka seděla zamyšlena nad tím, co ji očekává, a pak, vzdychnuvši z hluboka, řekla:

„Maminko, to budu ráda, až bude po všem."

„Vždyť já taky, holka," přisvědčila matka.

„Ale nejvíc já, lidi," zabručel Kulich. „Pomaloučku z toho bude hotové pozdvižení."

32. Pan Dundr přišel.

Paní Angelina Knedlhansová opověděla sice návštěvu páně Dundrovu až na sobotu, zatím však se Kulichovým dostalo té cti již v pátek.

Schylovalo se k večeru, otec Kulich byl už pojedl uleželého domácího sýra s kmínem, jejž mu Kuliška vždy vlastní rukou do zásoby připravovala, a hned potom sklidila matka se stolu, aby nebylo památky po té husté mazlavině a její pronikavé vůni. V domácnosti domovníků bylo teď skoro stále uklizeno, neboť každé chvíle mohl přijíti nějaký neočekávaný host. Ostatně za chvíli se vrátí Nanynka a s ní jistě Novák.

Šestá večerní byla minula, když na dveře kuchyně bylo zaklepáno, a vstoupil cizí pán, hned za ním paní Angelina.

„Nemějte za zlé, milá paní Kulichová, že ještě tak pozdě na večer. Ale náš vzácný pan poručník mínil, že by zítra mohlo být pozdě, a rozběhl se k nám ještě dnes. A má věru pravdu, ani mi to tak na počátku nepřipadalo. Tu ho vedu. — Prosím, náš drahý přítel pan Dundr, ředitel

malostranské expositury císařské zastavárny — prosím, paní Kulichová, manželka našeho správce domu a matka milé nevěstinky — —“

Teď panička mrskla pohledem v levo a tam stál mezi dveřmi Kulich.

„— a tuhle náš správce domu pan Kulich!“ dokončila paní Angelina obřad seznamovací. — „Hodní lidé, drahý pane poručníku, a šťastní rodiče slečny Nanynky. A Nanynka ještě není doma, smím-li se ptát?“

Pan Chrysostomus Dundr byl sice jen správcem zastavární filiálky, ale paní Knedlhansová milovala slavnější označování. Lépe jí přiléhal ředitel. Krom toho: správcem byl taky Bartoloměj Kulich, a tedy její host musil býti představen jako větší pán.

Pan „ředitel expositury“ levicí třímal skvělý cylindr, ukláněl se a podával pravici matce Kulichové.

Trvalo nějaký mžik, než si Kuliška dokonale otřela zástěrou ruku a než sáhla po pravici hostově, a potom jen že se jí tak dotkla konečky prstů, aby nepotřísnila skvělou žlutou rukavici, v níž vězela malá, ale masitá ruka páně Dundrova. Rukavice vždy ji naplňovaly úctou — a rukavičky páně Dundrovy zdály se jí nejskvělejšími, jaké kdy viděla, neboť byly barvy neobyčejné, slunečnicové.

„Mám tu čest, mám čest!“ ukláněl se pan Dundr. „A mnohokrát pardon, prosím uctivě, že

přicházím tak pozdě, tak pozdě. Ouřad především — pak je to trochu z ruky — a pak jsem přece jen kalkuloval, že je lépe dnes než zítra, aby všechno bylo v pořádku. Ostatně nebudu dlouho zdržovat, jen co tuhle s paní tetinkou nejnalehavější záležitosti projednáme. Byl jsem požádán, rád posloužím. Vyhověl jsem jinde, jak pak bych nevyhověl tuhle paní tetince, když mi řekla, že by vám bylo posloužení. Co je v mé možnosti, vždycky rád udělám."

Pan Chrysostomus Dundr byl muž prostřední postavy, o půl hlavy menší paní Knedlhansové, trochu otylý, všady zakulacený, ale při tom pružný a pohyblivý jako rtuť. Prořídlá již jeho kštice byla hospodárně rozestřena po hlavě, aby co největší prostor lebky byl zastřen. Tyto vlasy bývaly od přírody černé. Byly i teď ještě černé, ale znalec byl by uhodl, že tu přírodě již napomáháno uměle. Masitá tvář s živýma hnědýma očima byla prosta vrásek. Pod úměrným, zcela sousedským nosem blyštily se jak uhel černé, jistě taky barvené kníry, a pod spodním rtem tkvěla „muška" stejné barvy. Pan Dundr dohánělo přírodu a činil tak se zdárným úspěchem. — Vězel v černém svátečním oděvu, na vestě visel mohutný zlatý řetízek, z výkroje vesty svítila bělostná, jak prkno vyžehlená náprsenka košile. Věk páně Dundrův bylo dosti nesnadno odhadnouti. Vypadal jako zdravý, zachovalý čtyrycátník, ale nemohlo býti pochyby, že má čtyrycítku za sebou. a že jest asi

nedalek padesátky. Takové nestárnoucí zjevy najdou se někdy mezi „zábavními výbory“ z povolání, a pan Dundr činil dojem zábavního výbora nějakého předního representačního spolku pražského, dojem člověka v nejlepším rozvoji horlivého působení. — Sluší však i poznamenati, že pan Dundr přes všechnu pohyblivost vypadal jako člověk usedlý a vědomý si všech konců svého počínání. Nejlépe snad jej označila paní Knedlhansová, která nejednou, když o něm hovořila, vyjádřila se: „Je to človíček adret, ale pán od inštynkce (chtěla říci distinkce) a muž rozšafný a žádné famfárum. Bože, ten neměl zůstat svobodný!“

Neboť pan Dundr náležel ku přespočetným, byl starý mládenec z přesvědčení.

Matka Kulichová, plná rozpaků z toho, že pán postává v kuchyni, pobízela jej ostýchavě dále. V kuchyni pořád ještě čpěl mazlavý sýr od večeře, kdežto ve světnici byla okna otevřena, tak že vůně domácího jejího výrobku byla již vypáchla do dvora.

„Na chvilku, na chvilku, když dovolíte,“ řekl pan Dundr, „nebudeme dočista dlouho zdržovati. Vlastně myslím, že paní tetinka všechno již projednala, a já jen se osmělil, abych potom tak rázem jako s nebe nespadl.“

Dotknuv se prsty pravice cylindru, lehce naň zabubnoval a kráčel do světnice. Otec Kulich couvl honem na dva kroky stranou. Hned potom odtáhl stůl od pohovky a pobízel na ni hosta:

„Jen račte, vašnosto pane řediteli.“

„Abych spaní nevynesl!“ usmál se zdvořile pan Dundr. Pohybem velmi obratným a nenápadným, neurážejícím, rozhrnul šosy kabátu a sedl na pohovku. Paní Knedlhansová usedla skromně na židli po kratší straně stolu přes pobízení Kulichovo, aby ráčila vedle pana ředitele. Dnes tu byl nejvzácnější osobou pan poručník a má zůstati na pohovce sám — jen celá pohovka jest pro něj důstojným křeslem.

Pan Dundr mávl pobízivě k tatíku Kulichovi, kterýž tedy usedl proti paní Knedlhansové, ale Kuliška zdrželivě a ze všech nejskromněji postála skoro u samých dveří, ukrývajíc červené ruce pod zástěru.

Pan Dundr započal bez okolků:

„Tedy, co se neděle týče, byli bysme, jak se říká, sjednoceni, vážení páni rodiče. Zaranžujeme na všeobecné seznámení dýchánek, aby se jako společnost poněkud opoutala. Projektoval bych tak schůzku na čtyry hodiny odpoledne — rozejít se může panstvo, kdy bude chtít. Koflíček čaje, nějaké zázvorky k tomu — no, ať později pro pány snad sklenička piva a sousto šunčičky, řekněme — —“

„Se skleničkou piva bych souhlasil,“ vmetl rychle Kulich v rozvíjený program páně Dundrův, „a radš větší než menší. Pivo z odlivek ani nechutná. To jsou takové titěry pro výletníky, kde se roznáší flašková.“

„Zouplna po libosti, pane Kulichu," přisvědčil pan Dundr. „Starším pánům třeba do holby. Ale pro mladé pány skleničky, je to elegantnější. No, a zábava sama sebou se rozproudí. Slečinkám něco k smíchu, paničkám něco moudrého, a mladí pánové budou mít řeči dost. Trochu se pohraje, třeba na fanty, trochu se zazpívá — můj bože, vždyť to bude před svatbou. A vlastně to je všecko. Co dál — uvidí se."

Pan Dundr tleskl do rukou, jako by činil tečku, a sáhl po cylindru, jejž byl podle sebe na pohovku položil, jako by se chtěl zdvihnouti a tím poradu skončiti.

„Škoda, škoda, že slečna Andulka není doma," pronesla paní Knedlhansová, nerada, že již má odejít. „To by pana poručníka bylo tuze těšilo. Seznámili by se a v neděli už bychom byli všichni jedna ruka."

„Jaká pomoc," řekl pan Dundr. „Taky lituju, taky — ale vždyť se v neděli uvidíme."

A popozdvihl se s pohovky. Snad ještě někam spěchal, a nejspíš do svého malostranského hostince, do večerní společnosti u Tomáše nebo ve starém Renthauze.

„Někde ona těká, žába zatrápená," řekl Kulich, „a to se ví, nejspíš s ženichem. Nemůže se toho ta mládeř nabažit. Ale povídám, taky je to za čas přejde."

Jen Kulich dořekl, dveře kuchyně skříply,

ozval se dívčí hlas, a Kuliška zvolala s ulehčením:

„No, tady jsou oba, právě v čas! — Pojďte, děti, pojďte, máme vzácné hosty.“

Do světnice vstoupila Nanynka, náhle ztichlá, za ní přicházel Novák.

Pan Dundr se vzchopil, propletl se mezi pohovkou a stolem, mezi stolem a tatíkem Kulichem, a spěchal, aby párek pozdravil. Paní Knedlhansová zazářila, že se posezení protáhne. Za svět ráda měla takovéto chvíle, které jí přinášely otavu, rozjaření a zásobu látky na večerní úvahy a rozklady. Žila z takových rodinných výjevů a vítala každé rozmnožení svého repertoáru. Byl to omastek jejího vdovského života.

„Prosím, Dundr — Dundr, poručník tuhlen Albínky paní tetinky Knedlhansové,“ podával pan ředitel ruku Nanynce a Novákovi. „Těší mě, tuze mě těší, že mám čest...“

Bystře se podíval na ženicha a se zalíbením vrátil se pohledem k Nanynce.

Novákovi bylo nevolno. Těšil se, že najde domácnost Nanynčinu tichou jako vždy, a pojednou takové obležení! Stranou hleděl po panu Dundrovi skoro nedůvěřivě. Co se poslední dobou kolem něho kupilo, naplňovalo ho nelibostí. Vždy počítal, jak si Nanynku z tohoto závětří zcela bez hluku odvede, a teď se jeho sňatek stával tak veřejným, skoro věcí celého domu. A nebylo z toho vyváznutí.

Pan Dundr již tolik nespěchal, a když jej Kulich pobídl, aby zas usedl, ochotně poslechl. Příchodem snoubenců byl nějak osvěžen, ale způsobil to hlavně zjev Nanynčin. Dívka velmi se mu zalíbila. Páni v Renthauze nebo u Tomáše dočkají se.

Pružně dosedl, postavil zas cylindr podle sebe a zcela nenuceně hovořil:

„Právě jsme s pány rodiči projednali, jak to v neděli vyvedeme. Máme to jak na drátku, a hezké to bude."

A zopakoval svůj program, jak jej byl dříve přednesl. Ale již nebyl tak příliš stručný. Přidával, vplétal nové podrobnosti, jistě jen proto, aby nemusil brzy odejíti.

Nanynka sledovala jeho výklad se zdvořilou pozorností, Novák lhostejně. Blaženě však se tvářila paní Knedlhansová. Ráda poslouchala pana poručníka, který byl nejlepší kus jejího příbuzenského inventáře, ráda se jím pochlubila.

„No, a to je všechno a bude to velmi hezké," uzavíral pan Dundr svůj referát. „Ale prosím, kdyby si panstvo ještě něco krom toho přálo, račte jen všechno říci. Mám plnou hlavu ouřadu — snadno by se na něco zapomnělo."

Nikdo se neozýval, a paní Knedlhansová tonula v úzkostech, že tedy je předmět vyčerpán a že musí přec jen už odtud. Ale tu pan poručník hovořil dále:

„Tedy pan ženich je učitelem — to je tuze krásný, důležitý ouřad. A výborně, že se pan učitel žení. Všichni učitelové by měli být ženatí, a profesoři taky. Na to by měl být zákon. Všichni by měli mít rodinu. Protože jsou pořád nad mládeží. Kdo se tak světem potácí na licho, srazí se na konec jako včerejší mléko a je nevrlý jak stará sůva. Já jich užil, těch pátých kol u vozu. Člověk se má oženit! Zvláště, když dostane takovouhle paničku.“

Podíval se zálibně na Nanynku, která se prudce zapýřila a sklopila pod naléhavým pohledem zraky.

Novákovu tvář přelétl mráček nevole, jako by mu pan Dundr tím pohledem Andulky ujídal.

„Ráčíte býti také ženat?“ otázal se nápadně ostře.

„Nebylo mi toho dopřáno!“ zasmál se mírně pan Dundr. „Zůstal jsem taky na licho.“

„A proč pak vašnosta pan ředitel — —?“ připletl se Kulich.

Pan Dundr se podíval na Kulicha, na Nováka, na dámy, a pronesl jadrně:

„Inu, velectění, přišel jsem na konec k tomu, že to není pro každého, nebo snad abych se vyjádřil ještě líp, že k tomu každý není. A na konec řekne si člověk: selbstfressen macht fett (samožírem člověk tloustne), he, he, he!“

Pan Dundr se tence zasmál.

V Novákovi po těch slovech sesiloval se odpor k panu Dundrovi. „Vypasenče sprostý!“ pomyslil si, „zasloužil bys ránu do hlavy!“

A tenhle člověk má být aranžérem jeho svatby! Tenhle člověk pořádá jemu a Nanynce nedělní dýchánek!

Novák se odhodlával, že to rázem všechno přetrhne. Až ten mluvka odejde, prohlásí určitě, že se nedělního dýchánku nezúčastní a že nesvolí, aby se ho účastnila Nanynka. Časně odpůldne odjedou spolu někam na výlet, nebo jen po Praze, kamkoli — a pan Dundr s paní Angelinou af si dělají co chtějí. Do čeho to zapadl!

Po rozhořčujícím vyjádření páně Dundrově umiňoval si, že již slova nepromluví. Ale nedalo mu. Když všichni mlčeli — Kulich i Kuliška vůbec ani nechápali význam slov páně ředitelových, a paní Knedlhansová se ve svém panu poručníku jen zhlížela — vyhrkl Novák pojednou:

„Ale račte dovoliti, pane, to je stanovisko trochu sobecké, ano velmi sobecké! Toto ‚selbstfressen‘ je téměř cynické...“

Nanynka jediná vycítila z jeho hlasu, jak je Novák podrážděn, a skoro byla pojata úzkostí z nějaké srážky obou mužů.

Vycítil i pan Dundr něco nevlídného ze slov Novákových? Uměl snad čísti v tváři, uhádal z vý-

razu duševní rozpoložení? Nepohnul ani brvou, jenom se usmál, pokývl hlavou a bez rozpaků hovořil:

„Snad má pan učitel pravdu, snad ji taky nemá. Zůstal jsem jako kůl v plotě, poněvadž jsem na štěstí — nebo na neštěstí? — mnoho přehlédl a přeslechl. A pak vždycky jsem si myslíval: stakra, Chrysostome, kdyby tebe tohle nebo něco takového potrefilo, co pak bys dělal? — O jé, pane učiteli, já bych byl býval do ženění jako čert, když jsem byl zelený mladík. Dočkat jsem se toho nemohl. Ale pokavad jsem byl praktikantem, dívali se na mě přes rameno nebo mi dokonce ukazovali dveře — no ani to těm tatíkům a matkám nemůže mít člověk za zlé, vždyť jsem byl takořka hoch. — Ale jen jsem pak dostal definitivu, začalo to. Ledakdes na mne líkli. A byla to jedna taková hezká holčička, na pohled z rodiny náramně spořádané — blázen jsem do ní byl. Že za ní chodí nebo přede mnou chodil někdo jiný, nevěděl jsem. To všechno mi pověděli až po funuse. Matka ke mně byla jako med, zvali mě, trachtili, a bezmála byla ruka v rukávě. To jsem byl tehdáž v hlavním ouřadě na Novém městě. Pak se stalo, že na Malé straně onemocněl kasír, dali mě tam asi na čtyry neděle na subštytuci. Ani nevím proč, ale nikomu jsem se o tom nezmínil. A jednou v pondělí, zrovna po takové trachtaci, zaslechnu od okénka cenitelova na druhé straně stolu známý hlas. Podívám se po očku — a pro Krista pána,

ona to milostpaní, matka mé oblíbenky a skoro již nevěsty. Podávala mu tam fanty: stříbrné kafežičky, mužovy hodinky, řetízek a ještě jiné preciosy. Já honem k nosu šátek, odlezu ze svého místa skoro po čtyrech a šeptám praktikantovi, který se tam zaučoval: Kolego, až bude oceněno a panička přijde ke kase pro peníze, vyplaťte to za mne, pro Boha vás prosím, mně se spustila z nosu krev! — A vykradl jsem se ven z ouřadovny. — Venku jsem dostal zrovna zimnici ze všeho. A když bylo povětří čisté a já se vrátil, řku k ceniteli: Pro Boha vás prosím, pane Šmakendo, ukažte mně, co všecko ta panička zastavovala! — Ukázal mi, všechno jsem poznal. A povídám: Krynda pána, ona chodí do amtu? — A to je stará známá, povídá cenitel. V pondělí zastavuje, v sobotu vyplácí, tuhlen ty preciosy. Ale nanosila taky dost jiného, a ledacos už propadlo. A co pak? vy ji znáte? — Jenom tak povrchně, povídám já. — Bylo to na mě hrozné dopuštění. Do takové rodiny se mám vženit. A všechno u nich vypadalo tak hezky na pohled. — Toť se ví, že jsem se probudil, docházel jsem už jen málokdy a jako by mě tam za vlasy tahal, až jsem to zakončil písemně, že se ještě ženit nemohu."

„To byla smutná komedie," vmetl Kulich.

„To nebylo nejhorší," řekl pan Dundr. „Nejhorší teprv přišlo. Za nějaký týden ubohou slečinku vytáhli z Vltavy a rovnou cestou odvezli do patologie."

Pan Dundr pronesl to s vážnou tváří a zarazil se, pohlédl na Nanynku.

„No, slečna nevěsta má před svatbou, už se to před ní smí říci. Milou moji Kristynku doktoři pitvali, a chudáček byla s outěžkem. — Ale prosím," podotkl pan Dundr důrazně, aby vyvaroval všemu nedorozumění, „ne se mnou, nýbrž s mým předchůdcem, který se pak uhnul, darebák. Však taky špatně skončil. — A tak bylo na mě políčeno. Pak teprv mi známí všechno řekli. Chodil jsem jako blázen, myslil jsem, že se taky utopím, ale já uměl plavat. Hrozně mě týralo svědomí, že jsem toho byl původem. Ale nevinným."

Nanynka naslouchala na smrt bledá, jak ji příběh dojal. Paní Knedlhansová měla tvář jako z kamene. Kuliška se pokřižovala, Kulich přestal kouřit. Novák hleděl přímo na pana Dundra. Jeho odpor k němu ponenáhlu slábl. — Minulo jistě čtvrt století od zakončení toho nešťastného románu, ale vyprávění páně Dundrovo účinkovalo na všechny posluchače tak silně, jako by se to bylo událo nedávno.

Pan Dundr již se neusmíval, když pokračoval:

„Můžete si pomyslit, jak mi ta historie na dlouho zahnala chuť k ženění. Já, který jsem tak toužil po ženušce, po domácnosti, po rodině — nebo já měl náramně děti rád! — sklouzl jsem tak hned napoprvé, a za nic jsem nemohl. Za nic nemohl! — Zatím se oženil starší bratr.

Šel do toho z vesela, jak do tance — a měl pak ženu němou!“

„Stakralente!“ broukl Kulich. „A to dřív nevěděl?“

„Ona nebyla němá, ale nemluvila. Každé slovo aby z ní byl páčil. Bůh ví, co to na ni přišlo. Sedávala jako Bílá paní, pořád se dívala do zdi, jako by chtěla na míle prohlédnout, chodila, jako by hledala včerejší den, když na ni kdo promluvil, vytrhla se jako ze spaní, ale nemluvila. Bylo tam jak v klášteře. Nikdo si s ní nevěděl rady. Bylo mi líto bratra, jak se trápí, a zas mi ze všeho bylo úzko, až jsem tam přestal chodit.“

„A jaká byla za svobodna?“

„No nebyla tuze hovorná, ale to si bratr myslel, že je tak ostýchavá. — Patnáct let s ní byl, užíral se, pak umřel, za pět roků taky paní švakrová. — Můžete si pomyslit, že takovýhle příklad mi nedodával kuráže. Po své zkušenosti a po bratrově ráji jsem se na všechny křehotinky díval jinak, zkoumal jsem taky vždycky revers všeho. Ženili se kolegové z ouřadu, ženili se kamarádi, ale všady něco skřípalo. Tak jsem si na konec řekl: Chrysostome, vem oči do hrsti, nehleď jenom na vnadidlo, ale dej si pozor taky na železa pod ním — léta uběhla a já zůstal jako kůl v plotě. Za mnoho to nestojí, ale aspoň se trápím sám. Za tu dobu šestkrát jsem byl poručníkem, jakobych na to měl koncesi od místodržitelství. Kde který kolega v ouřadě zemřel, panička rov-

nou šla k soudu a jmenovala mě poručníkem, ani se neptala. — Co se týká tuhle paní tetinky, to bylo arci z přízně. — Ale pak jsem teprv nahlíď v rodiny. Byli někde haranti, aby jim byl za poručníka profous od regimentu, ale mohu říct, všechno dobře dopadlo. Devíti holkám jsem poručníkoval, všechny se vdaly, zbývá jen tuhle Albínka tetinčina — a dá Pánbůh, taky se vdá."

„Tedy jste přece nežil život lichý," poznamenala skromně Nanynka.

„No ne," usmál se zas pan Dundr, „to ne. Právě že jsem byl sám, leckde jsem mohl pomoci. Ale mám toho zrovna dost a nevezmu na sebe už nic. Teď už ten koneček života obětuju jen sobě. Nezbývá mi nic jiného."

„Koneček života!" zvolala paní Knedlhansová, ze srdce ráda, že posléze taky může promluviti, neboť za hovoru páně Dundrova se na ni ukládala tíseň. „Koneček života! Pan poručník se nám ještě může oženit! Takový zachovalý pán, v nejlepších letech!"

„No, no," usmál se pan Dudr, „ničeho se člověk nesmí odříkat, ale když na sobě nosí přes půlpáta křížku, právě aby si dal dobrý pozor. Taky jsem viděl, jak se mnozí ženili až na večer, ale nejeden z nich vyveď náramnou oslovinu. S padesátkou, s šedesátkou na zádech je těžko dělat mladého manžela. Ano, tuhle pan učitel je na začátku kariéry, a slečna Nanet je dívka k pomilování. Ti nebudou mít zakletý život jako můj bratr.

— Ale teď prosím za odpuštění — napovídal jsem toho, ani jsem sám nechtěl, ale pan ženich se na mě trochu rozhorlil, jak se mi zdá...“

„Co vás napadá, pane poručníku, pan učitel je mírný jak beránek a rozšafný!“

Novákovi náhle bylo nějak horko a skoro byl povděčen, že dřív než mohl promluviti, ujala se ho paní Knedlhansová.

Pan Dundr se zdvihl, panička taky, poroučeli se, a Novák teď docela upřímně stiskl ruku páně ředitelovu.

„Možná, že ještě zítra k paní tetince zaskočím,“ sliboval pan Dundr.

„A to by mě tuze těšilo,“ radovala se panička, která sic loučila se hlučně s Kuliškou a Nanynkou, ale slyšela přece na všechny strany.

Kulich se chopil nedělního klobouku a vyprovázel pana Dundra na dvůr, průjezdem až z domu a kus cesty ulicí.

„Můžete mít radost, pane Kulichu,“ lahodil mu pan Dundr. „Nějaký spořádaný člověk, ten pan učitel.“

„Je, zaplať Pánbůh,“ přikývl Kulich. „Holka bude mít dobře ustláno. Taky jsem ničemu nebránil, hned jak jsem ho zmerčil. Závidět budou lidi dost. Příkladně dyž člověk pováží, že ani dcera domácích se nemůže dostat pod čepec.“

„Kterých domácích?“ otázal se pan Dundr.

Kulich se rozhlédl na všechny strany a ztlumil hlas:

„Našich domácích. Aspoň jak počítám z toho, co jsem od pana domácího slyšel, mezi námi řečíno.“ Kulich již jen šeptal: „Pět stojek by položil, kdyby byl na mém místě a dceru vyvdával, povídal mi. A já mu věřím. Slečinka je plnoletá — starší ze dvou. Panečku, dost se tak ohlížím — bylo by ono hezké těch pět stojek aspoň tak do ély, na polovic, jak říkáme.“

Otec Kulich byl obezřelý člověk. Počítal i s tím, kdyby někdo byl nápomocen, aby jemu kynula aspoň polovička slíbené odměny. Není však jisto, zda v tu chvíli snad již pomýšlel na účastenství páně Dundrovo.

„Na mou věru, ani se nepamatuju,“ řekl pan Dundr. „Holka hezká, vzhledná?“

„Panna nóbl,“ pochválil Kulich. „Sice trochu zvysoka, ale kdo si ji dovede opoutat — —“

„A žádnou známost?“

„I bylo něco, ale nehrálo to nějak.“

Byli na rohu ulice.

„Vždyť my k domácím taky musíme,“ řekl náhle pan Dundr. „Povídala paní tetinka, že slečny půjdou na svatbu.“

„Půjdou — velká čest pro nás,“ potvrdil Kulich.

„Tedy v neděli se uvidíme,“ a pan Dundr podával Kulichovi ruku.

„Ponížený služebník, vašnosto pane řediteli.“

Plavnou, pružnou chůzí snášel se pan Dundr níže, Kulich za ním chvíli pohlížel.

„Pět stojek," povídal si. „A kdyby jen polovička — —"

Ale teď již skoro bylo jisto, že počítá, aby zasáhl pan Dundr.

Pan Dundr zmizel v dáli, Kulich rozvážně se vracel k domovu.

33. Pan Dundr na chvilku sám.

Pan Dundr snášel se níže ke středu Prahy, s počátku kroky pružnými, jakoby šel do taneční zábavy, a při tom lehounce a ševelivě si pohvizdoval. Ale když docházel na konec Ječné ulice, měnily se pevné jeho kroky ponenáhlu v kolébání, šeptavý hvizdot utichl. Ze sadu na náměstí Karlově, jehož stromoví a křoví bylo oděno mladičkou a průsvitnou jarní zelení, ozvala se melodie kosí, zvučná a vyzývavá a přes to tesklivě dojímavá. Tyto ptačí zvuky vyvolaly v panu Dundrovi k určitému vyjádření, co snad mu již dříve na mysli tanulo.

„Šestoperák pěnkava!“ zahovořil k sobě, aniž při tom rty pohyboval. „Povídám, šestoperák pěnkava, ten pan učitel Novák! Dobře si to vybral. — Rodina sic není prima, táta je staré motovidlo — jináč se mi zdá chlap mazaná — máma je dobrá bába, ale bába, jaké pak ranty, je to bez urážky, v nejlepších rodinách jsou takové báby jako hniličky a víc inteligence taky nemají. Ale za to slečna Nanynka je holka jako lusk. Čert ví,

jak z takových starých pařezů vyžene takové hezké, voňavé poupě. No byli taky jednou mladí, toť se ví. Ale kde se bere tolik líbezné šťávy z takové mizerie! Ani nevypadá, jakoby se v tom byla narodila, spíš jako podvržené dítě z panského domu — ale to bývá jen v povídkách. Tuhle to je přirozená krev. — A taškář Novák to vyčenichal jak starý čmelák medový kalíšek. Hodný hoch je to, jen co pravda. Hodný hoch, nekouká na tátu, na mámu, odvádí si holku. Hezkou ženu bude mít, a hodnou. Ta ví dobře, kam jde. Je z chudého pytle, ale slušela by docela dobře k šestifotelové garnituře. Nevím, po kom z rodičů má inteligenci, ale ta holka myslí. A to si může kantor gratulovati. Můj Bože, co mně rukama proběhlo ženských, které měly tolik mozku jako došek na střeše! S takovými ženskými by se člověk uzoufal. Každá jen se vdát proto, aby se vdala, a potom jen do peřin. A potom se rozprostraní jako překynulé těsto, nebo uschne jako had na trní. A pak se s nimi trap!"

Pan Dundr švihl španělkou a kráčel sadem napříč k ulici Spálené.

„Tuze přátelsky na mě nehleděl pan kantor," hovořily jeho myšlenky dále, „a teď teprve kapíruju, že mě tam paní teta nasadila, snad o tom ani nevěděl. Teď teprv tomu rozumím. Ale to ona má v krvi, zatrápená Kačena splašená! Ta se měla narodit s erbem na zádech. Jen ceremonie a ceremonie, to byla odjakživa její slabá strán-

ka. Vlastně silná. — Vždyť jsem nechtěl nic jiného než vyhovět. Ale myslím, že jsem ho usadil. A myslím, že se spolu dorozumíme. Mládenče milý, kde jsi teď ty, tam už jsme dávno byli, ale zmehlo nám. A kdyby se ti bylo nalilo takové hořkosti jako mně, taky by se ti nejčistší voda zakalila. Vždyť to odnáším celým životem. Budeš mít svou drahou Nánu a nikdy nepochopíš, co znamenají moje večery a noci, co mi znamená všechen ten pitomý život. Tak jest, kamaráde! Pan Dundr sem, pan Dundr tam, ale jednou z rána v zimě nebo na podzim přijde moje hausmistrová se snídaní a nedoklepá se na mě, sanice se jí leknutím rozdrkotají, vatýrka se na ní roztřese, baba postaví šálek s kávou na okno u schodů a poletí pro policajta a zámečníka, přijde komise, vypáčí mi dveře, a tam najdou pana Dundra na posteli se zkřivenou hubou — v noci ho trefil šlak — toť se ví, seděl do dvou v Renthauze nebo u Šnelů — a kde pak měl sedět, sakramenti? Snad ne v té poustevně doma? — Fuj tajfl!“

Pan Dundr naposledy prudce vybafl a zahodil oharek daleko do ulice.

„To jsou pitomé myšlenky, Chrysostome,“ povídal si. „To je pěkná předehra k dýchánku!“

Byl na konci Spálené, a dnes nezahnul do třídy Ferdinandovy, ale „přerazil“ Perštýnem do třídy Husovy, potom do Karlovy a rovně na most.

Octnuv se v ulici Mostecké, stanul na rohu Josefské. Chvilku váhal. Cosi jej vtahovalo dále

do ulice — pouhých dvě, tři sta kroků, a byl by u Tomáše. A zase jako by mu něco další pochod zamezovalo. Pan Dundr náhle se rozhodl a pokračoval Mosteckou, zamýšleje dáti se Karmelitskou a pak vzhůru přes Tržiště v povědomý kout, kudy se vcházelo do Renthauzu. Ale stanul zas i na samém počátku uzoučkého chobotu Karmelitské, uvažoval. Vábilo jej a zároveň odpuzovalo. Sám nerozuměl, jaká to podivná jej obestřela nálada. Onde společnost známých, tuto společnost, a přece ho popadla nechuť ke všemu. V duchu již slyšel výkřiky kamarádů, jimiž bude vítán k pitce, hlahol, na který se jindy tolik těšíval a který mu dnes již jen v myšlence byl protivný.

Pan Dundr utrhl se i z Karmelitské a kráčel teď rozhodně a pevně přes náměstí kolem hlavního velitelství a stupal Ostruhovou ulicí vzhůru, směřuje do Hluboké cesty. Spěchal, snad aby nepropadl dalšímu pokušení, a stanul před hnědým domem proti zahradě Strahovské, na němž bylo zobrazeno Slunce a Luna a který krom toho byl ozdoben Marianskou soškou. Tu bydlil.

Stanul před vraty všecek udýchán a stoupáním rozpálen, jakoby ještě uvažoval. Náhle vrazil do vrat, protápal se povědomou temnou chodbou ke dveřím, jež by člověk nepovědomý dlouho byl hledal, otevřel je a zvolal do tmavého nitra:

„Matko Šafránko, přineste mi dvě holby piva.“

„Snad ne, milostpane?“ podivil se jakýsi hlas

v temném prostoru. Neboť pan Dundr sedával doma jen když churavěl, a to nebývalo zhusta. Pan Dundr býval zdráv jako řípa.

„A koupíte mi tam nějakou pěknou kost ze šunky, třeba za čtyrycet. A patku bílého k tomu."

Po těchto rozkazech stoupal do patra.

Ve druhém poschodí byl jeho příbytek, nevelký pokoj s alkovnou, oddělený od jiného většího bytu prkennou přepážkou na dveřích. Pan Dundr byl samostatným nájemníkem. Nechtěl procházeti cizími předsíněmi, kuchyněmi, nechtěl polykati vůně cizích domácností. Mělo to své výhody, ale mělo to i vady. Pociťoval je pan Dundr, když naň sedla melancholie, jako právě dnes, a v takové chvíle připadala mu písnička o hrušce v širém poli.

Pokoj, do něhož pan Dundr vkročil, byl naplněn mrtvým vzduchem, jako většina podobných příbytků, z nichž nájemník ráno odchází a teprv u večer se vrací. Otevřená špehýrka nestačila na dokonalé provětrání. Vracel-li se v noci, z veselé společnosti, po požitku několika holeb řízného piva, nepocítil toho. Ale dnes na něj dusno padalo. Rychle otevřel obě okna a rozžehl petrolejku, ježto soumrak dávno byl zhoustl.

Za chvíli přihnala se matka Šafránka s kostí, chlebem a pivem, pan Dundr povečeřel. Ale nechutnalo mu jíst ani pít, jako nechutnává o samotě skoro nikomu, kdo je zvyklý sedati co den v hlučné společnosti. Vše, co dnes konal, bylo

mimo jeho obyčej. Ani nepamatoval, kdy v tuto hodinu seděl doma, vzdálen všeho, co mu bylo světem a životem, nezbytným jako vzduch k dýchání, jako voda rybě. Snad uplynula léta od posledního takového večera. Celý tento příbytek, dosti blahobytně a s mírnou nádherou vypravený, se záclonami na oknách, s koberci na podlaze, s obrazy a podobiznami, s měkkými křesly, s dvojími hodinami, soškami na skříních, s všelikými památkami z plesů a výletů, s dárky od přátel — vše to nebylo panu Dundrovi bytem jako spíše pouhou noclehárnou. Vše bylo jeho majetkem, shromážděným za léta, ale vše zdálo se dýchati životem z minula — a ještě lépe řkouc, spalo sen o minulosti, a pan Dundr střehl se, aby neprobudil ze sna, co tu dřímalo. Život přítomna, dneška a zítřka, byl pro pana Dundra jinde. Tam, kde hlaholil veselý hovor přátel a stolovníků jemu podobných.

Pojed odsouvl talíř a zahleděl se do prázdna. Když tak sdílně vyprávěl svou historii z mládí u Kulichů, ani nepotušil, co v sobě vyvolává. Vyprávěje učinil tak skoro z donucení, pod přísným, bezmála opovržlivým pohledem Novákovým. Té chvíle pociťoval, že je třeba, aby se mu nějak ospravedlnil. Teď se hněval sám na sebe, že se dal svésti a byl tak sdílný. Vyvolal jisté duchy, a ti jej nyní obletovali.

Taky nyní, jako pod vlivem čísi vůle cizí, vzchopil se s pohovky a sáhl po dlouhém pouzdře

na etažerku vedle knih, z něhož vyňal flétnu. Pokusil se zapískati na ni jakousi starou melodii, ale jeho rty byly okoralé, tvrdé, nedobyl z nástroje čistého tónu. Vložil flétnu v pouzdro a vstoupil do alkovny. Tam nad postelí visela kytara.

Pan Dundr ji sňal, ofoukl zaprášený hmatník, obemkl krk, zabral v struny. Nástroj byl rozladěn. Pan Dundr ladil chvíli, a když konečně udeřil čistý akord, rozezpíval se tiše, aby neslyšel nikdo jiný:

Můj džbánek, má dýmka, mé děvče, můj zpěv
jsou blaha mého života na světě zjev.
Když džbánek a dýmku a děvčátko mám,
tuť sobě ze srdce i rád zazpívám — —

Byla to písnička, kterou před lety odnesl z výletu do Divoké Šárky. Zpívala ji tam s průvodem kytary vyzrávající slečna, sestra kamarádova, která nepokrytě projevovala Chrysostomovi, že by mu dala v plen srdce a duši a ruku a vše, po čem by zatoužil. Pan Dundr tehda pohrdl, ale písnička v něm uvázla. A později byly chvíle, kdy si v soukromí duše přiznával, že snad měl sáhnouti po všem, co bylo nabízeno. Z jakéhosi vzdoru provdala se pak dívka nakvap, bez rozvahy a zkoumání, a byla velmi nešťastna. Pana Dundra skoro hnětlo svědomí, když na to pomyslil. Připadalo mu, že zavinil její neblahý osud. A kamarád, bratr její, sám starý mládenec, rozplývaje

se časem po tolikáté a tolikáté sklenici chmeloviny, bral přítele Dundra za krk a blabolil mazlivě:

„Chrysostome, tys měl být mým švakrem, to by nám všem bylo dobře! Tebe měla Mína ráda, krev by pro tebe byla vycedila, a tys nic nepozoroval! Kdyby jen se mi v čas byla svěřila — já bych vás byl spojil, já bych vám byl požehnal. Dundře, Dundříčku!“

Panu Dundrovi bývalo při tom velmi nevolno. Nesměl se přiznati tomu dobrosrdečnému pijáku, že pozoroval, že velmi pozoroval náklonnost Míninu, a snad právě proto — —

Dvě struny na kytaře povolily zas a pan Dundr neměl trpělivosti, aby poznovu ladil. Pověsil nástroj a chvíli bloudil světnicí. Potom odemkl přítruhlík psacího stolu a vyňal album. Chvíli se v něm přemítal, ztopořené postavy přátel a známých vyskakovaly mu na oči jak figury v panorámě. Některé z nich byly až k smíchu, jak ulekány a ztrnulých tváří se dívaly do aparátu. Panu Dundrovi se zdálo, že ještě teď na nich vidí křeč, která je popadala za krk v mosazné vidlici fotografově.

Obrátil rázem všechny listy alba a za posledním sáhl po zežloutlé obálce s vysekávanými okraji, na níž bylo napsáno vybledajícím již, rezivým písmem:

Toť ze všeho, co kdysi mně tak milo,
toť vše, co z drahé Kristynky mi zbylo!

Bylo to písmo páně Dundrovo z mladických let, o kterých se dnes u Kulichů byl rozpovídal.

Sáhl v obálku a dvěma prsty vyňal věneček plavých vlasů, umně stočený, svázaný hedvábnou nití červenou a modrou. Láska, věrnost!

A potom skočila ubohá Kristynka do Vltavy..

Prsty páně Dundrovy se lehce chvěly, když věneček vlasů zas v obálku vsouval.

„Rád bych věděl, proč to člověk nespálí — proč to nespálí!“ zašeptal.

Šetrně položil album do stolku, otočil klíčem.

Když se obrátil k lampě na stole, zdálo se, že jeho okrouhlá tvář o třetinu seschla.

Pojednou přitiskl obě dlaně na spánky a zvolal jako v nesmírných nesnázích:

„Ale sakra, Dundře, k čemu pak tyhle elegie pro člověka, který je správcem filiálky císařské královské zastavárny! To se s tvým ouřadem dokonce nic nesrovnává!“

Práskl do dlaní a řekl rozhodně:

„Já doma nebudu! To mi čert napískal!“

Za pět minut byl pan Dundr zas obut a oblečen, vstrčil do kapsy plochý voskový sloupek, foukl do cylindru petrolejky a slézal s tmavých schodů.

Když vyšel z domu, zhluboka vydechl, a byl to zase svůj pan Dundr. Otočil se do Ostruhové ulice, spěchal do Renthauzu.

Ulice tichla, schylovalo se k desáté.

A pan Dundr, jak ho vlastní tíha hnala příkrou cestou dolů, ofoukl popel s doutníku a zahučel, jako by sám s sebou žertoval:

„Věř tomu čert pekelný, abych se na konec taky ještě neoženil...!“

A nemohl se dočkati, až se octne mezi kamarády.

Konec dílu prvého.

Poznámka.

Děj této pražské historie položen jest v prvou polovici sedmdesátých let věku devatenáctého.

OBSAH.

1 Nanynku nepozvali 9
2 Nanynka byla na bále 18
3. Nanynka skrývá tajemství 25
4. Podvečerní návštěva 34
5. Matka Kulichová se dovídá 41
6. Matka Kulichová na špehu 49
7. Noční kázáníčko matky Kulichové 59
8. Nanynka se projevila 67
9. Tady je! 77
10. Vystupuje otec Kulich 86
11. Otec Kulich nic nenamítá 94
12. Kterak otec Kulich rodinu překvapil . . . 104
13. Malá mezihra 112
14. Kulichova zastávka 122
15. U Čejků 130
16. Před výslechem 140
17. Kulichova agentura 149
18. Nad Kulichovými 160
19. Paní Knedlhansová řeší záhadu 170
20. Nanynka nevěstou 182
21. Radostná chvíle nedělní. — Další překvapení paní Knedlhansové 192
22. Kulich taky má překvapení. — První gratulace 203
23. V domě. — U domácích 218

24. Další následky 229
25. Přípravy paní Knedlhansové 241
26. Slečna Agáta. — Na Hradčanech 250
27. Po migréně 266
28. U Fáfů 278
29. Nemilé poslání 289
30. Nanynka pochodila 302
31. Paní Knedlhansová chystá dýchánek . . . 315
32. Pan Dundr přišel 326
33. Pan Dundr na chvilku sám 344

□□□

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H45
1905
dil 24

Herrmann, Ignát
Sebrané spisy